

The Project Gutenberg eBook of Amtmannin Maria

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Amtmannin Maria

Author: E. Marlitt

Release date: April 7, 2008 [eBook #25011]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMTMANNIN MARIA ***

Produced by Tapio Riikonen

AMTMANNIN MARIA

Kirj.

E. Marlitt

Suomennos.

Tampereella, Emil Wesander'in kirjakaupan kustannuksella, 1883.

Tampereella,
Takausyhtiön kirjapaino, 1883.

1.

Vanha ylimetsänhoitajan rouva oli jo enemmän kuin vuosi takaperin kuollut. Vuosi on pitkä aika kuolleille, jotka, kuten tiedetään, pian unhoitetaan, eikä tuo vanha nainen Hirschwinkelissä ollut, kuten sillä maanpaikalla oli tapana sanoa, jättänyt jälkeensä yhtään "ystävyyttä" [sukulaisia] — hänen tähtensä ei ollut lähellä eikä kaukana pienintäkään palasta suruharsoa otettu eikä pidetty. Sellaisten suhteiden aikana piti kai hänen yksinäisen olonsa jäljiltä sammuman, kuten kynttilän liekin, jota sammuksiin puhalletaan, ellei elonsa ajalla hänellä olisi ollut "originalin" (omituisen ihmisen) suuresti silmiinpistävät piirteet — ja sellaisten luonteiden muisteleminen ei katoa niin pian jälkeen jääneiden mielestä.

Ne harvat kylän asukkaat, joiden tie silloin tällöin kulki Hirschwinkelin suuren asuinrakennuksen sivu, katsahtivatkin sen vuoksi toisen kerroksen kulma-ikkunaan, toden teolla odottaen tuon pienen naisen naaman valkoisine hiuskähäröineen otsalla ja ohimoilla sekä terässankaisine silmälasineen nenällä, hilpeästi, kuten aina, pistävän päänsä heidän askeleensa kuultuaan ja katsovan ulos akkunasta.

Siitäpä aina hänen terävästi tarkasteleva silmäyksensä silmälasien yli olikin heti huomannut jokaisen, miten huolellisesti tahansa salatun, reiän kyynärpäässä, jokaisen pienen tahrapilkun takin liepeessä tai hameessa, niin vieläpä kärsimyksen heikoimmatkin piirteet, ja sielläpä oli aina tilaisuuden mukaan heille lausuttu joku kova, moittiva sana, tai kehoitus köyhälle syntiselle heti huolinensa tulemaan hänen luoksensa.

Enimmin kaipasivat häntä kuitenkin metsässä työskentelemät halon hakkaajat, pienkeittäjät ja kimröökkin polttajat. "Pieni metsänrouva" oli aina niin säännöllisesti ja vakavin askelin näyttänyt metsässä. Hänen mustan huntunsa hartioiden ympäri käärityn suuren huivinsa tunsivat he yhtähyvin kuin hänen nopsat, pienet jalkansa valkoisissa sukissa, joiden yli, muinoisajan tavan mukaan, mustat kengännauhat olivat ristiin kierretyt, nämät kaikki olivat yhtä hyvin tunnetut, kuin tuo viheriästä kankaasta tehty vanha pussi, joka riippui hänen käsivarrellansa, ja tuo älykäs, valkoinen villakoira, joka juoksi iäkkään emäntänsä rinnalla.

Viheriästä työpussista oli aina tiheissä ryhmissä pilkistellyt äsken poimittuja yrtejä, joiden tähden tuo vanha selkä uupumatta oli taipunut. Sitäpaitsi sisälsi tuo vanha, tilava kangassäiliö aina koko varaston haavurin työaseita, laastarikäärjä ja lääkepulloja, sitä paitsi ei sieltä milloinkaan puuttunut muutamia palasia karheata saipuaa, sillä, kuten muiden hyväatekevien rouvasihmisten tapana on keittää köyhille lämmintä lientä, niin keitti ylimetsänhoitajan rouva heille ahkeraan suurissa pesupadoissa saipuaa ja soopaa. Samalla kertaa likaisten pelotuksena ja kipeiden ja kärsiväin pelottomana lääkärinä ja kylvettäjänä, oli hän myöskin ollut oikea kauhistus, oikea paholainen Thüringissä niin yleisesti vallassa olevalle taikauskolle, ja vähinkin epäluulon kipenä, että oli ryhdytty uhriin ja loihtimisiin haavojen ja muiden ruumiin vammojen parantamiseksi, sai hänet antamaan kansalle kelpo läksyn ja lukemaan heille lakia, oikein "nuottien mukaan", kuten he sanoivat.

Hän oli kuollut luonnollisella kuolemalla kuumeeseen, jonka hän sai vilustuneena etsiessään parantavia yrtejä tuulen alaisilta vuorten huipuilta. Koska hän sairastumisensa ensi hetkestä viimeiseen hengen vetoon asti oli ollut kokonaan heureissa, eikä enää tullut järjille, niin ei ensinkään ollut epäilystä siitä, että ne pahat voimat, joita vastaan hän elinajallansa oli taistellut, vihdoinkin olivat tarttuneet hänen itsensä "kauluksiin", hänen oli täytynt, muu ei auttanut, "nähdä jonkun" metsässä ja se oli loihtinut hänet pois.

Mitään testamenttimääräyksiä ei löytynyt ja siis lankesi hänen, paraimmassa järjestyksessä oleva ja niin sanotussa Hirschwinkelissä siaitseva tilansa kaukaiselle sukulaiselle Mark Brandenburgissa, josta ei yksikään ihminen tähän asti ollut mitään kuullut, tuskin kyllä oli saatu tietää että hänen nimensä oli Markus ja hän oli suuren, Berlinin lähestöllä olevan konetehtaan omistaja.

Tämä ei näyttänyt panevan mitään huomiota uuteen omaisuuteensa. Sen hoitaminen ei liene hänelle ollut soveliasta, jonka vuoksi kaikki oli yhdessä summassa vuokrattu. Vuokraaja asui alikerrassa samalla kuin tuon aution rakennuksen ylikerrassa hiiret elamoivat kaikessa toivottavassa vapaudessa. "Niin", oli vuokraajan kauniimman puolen, rouva Griebelin tapana lausua, halveksien nyykäyttäen päätänsä, "niin, hämmähäkit kyllä vielä inhoittavilla harmailla kutumuksillaan tukkivat avaimen reiän", sillä kerrokseen pääsy oli yhtä vähän myönnetty hänelle, kuin heidän majesteeteillensa luudalle ja harjalle.

Thüringerwaldin korkeammalla siaitsevilla osilla eivät viljakasvit oikein hyvin menesty. Niittymaot ja perunapellot ovat vallitsevina. Kapeat laaksokäytävät ovat usein penikulmaa pitkinä viheriöinä juovina, kuten samettivyöt metsää kasvavien vuorten välillä; ruohovyöt, ja myöskin siellä täällä joku viileä mulloista rikas puro, ja valkoinen, tasainen lehtokäytävä vaihtelevat täällä toistensa kanssa. Hirschwinkelin sitä vastoin muodosti kolkoilta tuulilta erittäin hyvin suojeltu ja kuitenkin auringon valaisema rotko vuorien välissä, jonkunmoinen saari, jossa kesātuuli sydämensä halusta voi edellänsä ajaa korkealle aaltoilevaa viljaa ohrapelloilla, niin saattoipa se tepastella, kullalta loistavilla, kallisarvoisilla nisupelloillakin.

Tuo kaunis tila oli jotensakin erillään vilppaamman liikkeen alaiselta tieltä, ikäänkuin metsäkullisien takana. Siksi saattoikin aivan helposti tapahtua, että tuo outo, joka jo pitkän hetken oli kulkenut eteenpäin metsätiellä, äkkiä pysähtyi siemauksella raitista lähdevettä itseänsä vahvistaaksensa otaksuttavasti vieläkin pidemmälle matkalle.

Tämä lähdevesi, joka jyrkältä lirisi, alastomien, toisiinsa kietoutuneiden kovin kallellaan olevan männyn juurien lomitse, oli kylmää kuin jää ja maistui oivalta. Matkamiehen pieni hopeainen pikari täytyi ja tyhjentyi useita kertoja, sitten lähti hän edelleen.

Vasemman olkapäänsä yli riippui hänen matkaviittansa ja sivulla nahkanen väsky, kevyt varustus matkalla. Muuten saattoi helposti luulla tuon solakan miehen vaalean harmaassa puvussa käveliäksi, joka kokonaan näkyi vaipuneen siihen nautintoon, minkä metsän kauneus hänessä herätti, niin huoletonna ja hyvässä levossa seurasi hän tietä, jossa se, ikäänkuin leikattuna pyökkimetsän hämärään,

tunkeusi eteenpäin puurunkojen välitse.

Hän oli tähän asti kulkenut aivan yksin, ei hän ollut kohdannut ainoatakaan ihmishenkeä. Hän näki oravien hyppelevän oksalta oksalle, hän näki horsmien viheriät leveät lehdet tien varrella hiljaa häilyvän, kun joku pieni eläin liikkui tuossa viherikössä, jonka metsämullan kasvattama voima oli lykännyt aina pyörän jälkiin asti tiellä. Heikot tuulenpuuskat toivat hänelle mansikoiden tuoksun ja samalla hetkellä myöskin paistettujen perunain ruokahalua herättävän hajun. Kaukaa tunkeusi heikosti hänen korviinsa kirveen iskujen ääni, jo neljännen osan tuntia oli matkaajaa oikealla puolella seurannut juoksevan veden hiljainen lirinä, puroa ei hän sentään saattanut nähdä. Mutta nyt harveni metsä vähittäin sille puolen, ja auringon valaisemia niityntilkkuja tuli näkyviin; tuon ruohon peittämän palstan keskitse riensi pikaisin aaloin puro, joka kauvempana pyöritti sahamyllyn ratasta. Synkkien puiden ahtaan puitteen väliin oli kokonainen, pieni metsä-idylli koko lumoavassa voimassaan mahtunut. Kapea silta johti puron yli, jotenkin alkuperäinen siltarakennus, jonka harvojen, ammottavien palkkien väliltä sillan alla kuohuva vesi katseli päivän valoa.

Vieras kiirehti askeleitaan. Hän astui sillalle, siitä saadaksensa täydellisen yleiskatsahduksen tuosta kauniista maaseutukuvasta, mutta hän ei näyttänyt tuntevan sitä salaista ansaa, jonka sellainen, huolimattomasti puron yli tehty puulaituri voi kohdussaan sisältää, sillä luodessaan ihastuneen katseensa myllyä kohti, vaipui hänen toinen jalkansa äkkiä ja hän huomasi sen istuvan kiini kiilattuna sen petäjärungon, joka muodosti laiturin äärimmäisen syrjän, ja lähimpänä olevan palkin väliin.

Pieni kirous huulillansa ponnisti hän itseänsä, näyttäen kaikkia kärsimättömyyden ja harmin merkkejä, vetääksensä jalkansa pinteestä, mutta sillassa ei ollut käsipuita ja pinteessä olevalla ei ollut edes kävelykeppiä apunansa, johonka olisi voinut nyt tarpeellisessa perinpohjaisessa voimain ponnistuksessa nojautua. Liikutettuna ja vähän harmista vavisten lakkasi hän turhista kokeistansa ja katsoi ympärillensä etsiskellen apua, jota, tuossa yksinäisessä laaksossa kuitenkin näytti sangen mahdollomalta saada.

Samassa silmänräpäyksessä kääntyi naishenkilö sahamyllyn kulmasta ja ohjasi askeleensa siltaa kohti. Hän kantoi päänsä päällä suurta tukkoa äsken niitettyä heinää, jota taakkaa hän kannatti toisella, ylönostetulla kädellään. Kaikesta, min nähdä voi, otaksui hänen palvelustytöksi, nuoreksi, kainoksi talonpoikaistytöksi, joka näytti tuntevan jotain pelkoa vieraasta sillalla, sillä hänen alussa nopea käyntinsä silminnähtävästi hidastui vieraan huomattuansa.

"Hei, kuule, riennä vähän lapseni", huusi hän kärsimätönnä tytölle.

Tämä seisahtui nyt ikäänkuin kiininaulattuna.

Sillalla oleva mutisi hampaidensa välissä jotain äärettömästä moukan tyhmyydestä sekä teki taasen epätoivoisen kokeen päästä irti. Tytölle lienee selvinnyt nähdessään nämät hänen ponnistuksensa, ettei tässä mitään pelättävää ollut, vaan pikemmin oli hän avun tarpeessa oleva ihminen. Tyttö ei kauvemmin arvellut, vaan meni hänen luoksensa.

"Kas — ettäs jo huomasi, etten minä mikään ihmissyöjä ole", sanoi hän, lähemmin tyttöä tarkastamatta. "Ja nyt sinun täytyy auttaa minua pintehestä. Asetu tähän aivan viereeni, mutta seiso vakavana, että saatan panna käteni olkapäällesi".

Tyttö lähestyi nyt häntä sanaakaan lausumatta, mutta samassa silmänräpäyksessä, jolloin hän aikoi nojata häneen, huomasi hän, miten tyttö salaa kajosi heinäkimppuun sekä otti siitä suuren heinätukon olkapäänsä ja käsiensä väliin — miten naurettavaa! — talonpoikaistytöllä oli arka iho. — Hän pysähtyi liikkeessään ja veti kätensä takaisin. "Etkö tahdo?" kysyi hän hyvällä tuulella.

"En — — oikeastaan en! Mutta ei sahuri eikä hänen renkinsä tule kotiin ennen iltaa ja vaimo myllyssä on heikko ja kipeä".

"Vai niin, minun täytyy siis, kuten ketun ketunraudoissa, pysyä pinteessä, ellet sinä armahda minua".

Hän nojautui eteenpäin heittääkseen silmäyksen tuon suuren, valkoisen huivin alle, jonka hän auringon paisteen suojaksi oli heittänyt päänsä yli ja solminnut leu'an alle. Mutta huivi ulottui kauvas eteenpäin, kuten leveä hatunräytä ja varjosti aina tuntemattomuuteen asti otsan ja nenän. Kasvojen ala-osa taasen vielä enempi katosi tuon solmitun huivin paksuihin laskoksiin: — jos hän oli kaunis vaiko ruma, jäi siis selville saamatta.

"Niin, pikku-häveliäs, tässä ei muu auta. Sinun täytyy suvaita", lisäsi hän pidätetyllä pikku-hymyllä. "Otaksu olevasi laupeuden sisko ja tee se kristillisestä rakkaudesta".

Tyttö oli vaiti ja nojasi vasemmalla kädellensä lantiotansa vastaan saadaksensa enemmän voimaa

asemalleen. Hän oli pitkä, solakka, kaunisvartaloineen tyttö ja seiso i lujana kuin muuri, kuu toinen nyt, kädellään nojautuen hänen olkapäähänsä, koki äkkinäisellä nykäyksellä vetää jalkansa pintehestä. Heikko valitus, pieni, puolinen kirous hampaiden välistä kuuluivat tytön korviin; sitten juoksi pinteessä ollut, äkkiä vapautettuna keskelle siltaa ja polki jalallansa useita kertoja tullaksensa vakuutetuksi, että kärsinyt jalka oli vahingoittomana.

Sill'aikaa läksi tyttö edelleen.

"Odota — sana vielä", huusi hän tytön jälkeen.

"Ei ole aikaa. Kala pahenee", vastasi tämä huoletonna käyden eteenpäin. Puoleksi kääntyen näytti hän, että hänellä oli pieni verkko, jossa oli yksi mullo, oikealla käsivarrellaan riippumassa.

"Eikö sitä sellaisessa tapauksessa olisi mahdollista palkita, miten?"

"Ei!"

"Ei? — Siis ei... Mutta miten on kiitollisuuteni laita?" —

"Pitäkää se itse!"

"Vai niin! — Sinä olet lyhyt-nokkainen, lapseni", nauroi hän, pistäen taskuunsa takaisin silkkihuivin, jolla oli pyyhkäissyt viimeisenkin tomuhiukan sattuneesta jalastaan. Heti oli hän tytön rinnalla.

"Minusta näyttää", lausui hän, "ikäänkuin piileisi tuon ruman huivin alla hiton uhkamielinen pää. Mutta miten kävisi, jos olisin yhtä kova kuin sinäkin, enkä ensinkään tahtoisi apuasi lahjaksi?"

"Sitten teette paraiten, että heti käännytte takaisin paikallenne sillalla".

Hän pyrskähti kovaan nauruun ja koki vielä kerran uteliaana, heittää silmäyksen varjostavan huivin alle. Tytöllä oli synnynäistä sukkeluutta; "moukan tyhmyyttä" ei varmaankaan ollut enempää hänen kasvoillansa, kuin huulillansakaan. Tyttö käänsi äkkiä päänsä sivulle ja hänelle jäi vaan tytön vartalon tarkastaminen. Tyttö oli karkeasti puettuna. Vanhasta hameesta olivat hiat pois ratkotut ja niiden oli täytynyt tehdä tilaa liinakankaisille hioille, jotka pitkinä ja lumivalkeoina ulottuivat aina käsivarsien yli. Rintaa ja selkää peitti räsyinen, monesti pesty pumpuli-huivi; kovaksi tärkätyn, sinisen esiliinan kankeat laskokset kaikkea muuta paitsi kaunistivat hänen vyötäisiänsä ja lanteitansa. Epäilemättä kuului tyttö palvelusväen luokkaan. Hameella, vaikkapa muutettu ja työpuvuksi alennettukin, oli kuitenkin sellainen leikkaus, jollaisia kaupungeissa pidetään sekä johti se varmaankin alkunsa emännän vaatevarastosta.

"No, sitten tahdon minä samarialaispalveluksestasi edes puristaa kättäsi".

Hän veti reippaasti hansikan oikeasta kädestään, valkoinen, roteva käsi, kaunis kantasormus sormessa ja ojensi kätensä tytölle.

"Minun käteni on kova", lausui tämä, vetäytyen takaperin. Oikean kätensä, josta kalanverkko rippui, hautasi hän samalla oikein syvälle esiliinansa poimuihin.

"No niin, senpä olisi minun pitänyt ymmärtää", vastasi hän leikillisesti. "Ohdakkeet Thüringissä pistävät, jos niihin kosketaan, sen huomasi jo tuolla sillalla. Palveletko tuolla myllyllä?"

Tyttö oli hetken vaiti, sitten vastasi hän: "MyllysaHurilla ei ole varoja pitää ensinkään piikaa. Hän on vuokrannut myllyn, se kuuluu Hirschwinkelin kartanoon". — Sitten kiirehti hän askeleitaan ja meni tietä eteenpäin suorana kuin mänty metsässä, tukien heinätkkulaa, jota hän kantoi päänsä päällä ja katsomatta oikealle tahi vasemmalle. Hän näytti peittämättä, ettei hänellä ollut halua enempi tutkituttaa itseänsä.

Tuo maaseutulaisen suvaitsemattomuus näytti suuresti matkustajaamme huvittavan. Hän oli vielä nuori mies, joka keveellä kävelyllään ei jäänyt tuumaakaan tytön jälkeen.

"Siis kuuluu mylly kartanoon", toisti hän kysyvällä äänellä. "Mutta, näetkö, näetkö nyt tiedän myöskin, mistä olet kotoisin. Tämä tie johtaa suoraan Hirschwinkelin asuinrakennukseen?"

"Se johtaa myöskin maatalolle".

Hän seisautui hetkeksi. "Niin, tuo pieni, kartanoon kuuluva arenttitila, jota häverikköön joutunut amtmanni vastoin lakia ja oikeutta pitää hallussaan".

Tässä kääntyi pää heinätkkulan alla ylpeästi ja pikaisesti liikahtaen häntä kohti. Kasvojen ala-osa kohoutui samassa huivin laskoksista ja silmänräpäyksessä näki vieras pienen, kauniin suun

vaaleanpunaisine huulineen, joiden ympäri viha piirsi viivojaan.

"Minä olen amtmannin luona", lausui tyttö, ikäänkuin kerrallansa katkaistaksensa hänen puheensa. Tuo orjuuden ikeessä oleva eläinraukka oikein uhkasi.

"Mitä hittoja — sitten olenkin oikein loukannut sinua, sinä varmaankin pidät isäntääsi suuressa arvossa?"

Tyttö oli vaiti, uhkamielisyydestä kuten näytti.

Hän hymyili salaa. "Sinä olet minusta omituinen, sinä. Mutta palvelethan sinä amtmannilla! Se on jotain; mutta tiedätkö, sen vuoksi onkin minulla valtaa ylitsesi".

Tyttö vetäytyi ehdottomasti takaperin.

"Niin, niin — suoraan sanoen; minä voin pitemmittä mutkitta ottaa sinulta tuon heinätukkulan, voin ottaa huivisi pantiksi, ellet saata todistan isäntäsi täyttä omistusoikeutta siihen niittyyn, josta äsken niitit heiniä. Hän ei maksa vuokraansa, vaan ottaa sentään hyötyä maalta, joka enemmän kuin vuosi ja päivä sitten ovat häneltä pois tuomitut. Mitä sinulla on nyt tähän vastaamista?"

Aluksi ei tyttö näyttänyt saavan sanaakaan suustansa, mutta sitten lausui hän matalalla äänellä: "että teidän täytyy olla Hirschwinkelin uuden herran".

"Se minä olenkin. Etkö nyt jo huomaa, että sinulla on paljon syytä olla hyvä minua kohtaan".

"Minun — teitä kohtaan?" Rajaton liikutuksen tunne näytti kulkevan tytön koko olennon läpi.

"Älä pelästy", nauroi hän. "En minä ole mikään huono ihminen; päin vastoin — nyt en ensinkään ota vastaan tuota kovaa kättä, joka äsken niin ylpeästi minulta kiellettiin tuolla pienellä liikauduksella: 'älkää koskeko minuun', en, vaikka se kuinka ystävällisesti minulle tarjottaisiin... Mutta kaikissa tapauksissa tahtoisin sinun olevan hiukan kohteliaamman minua kohtaan". —

"Niiden ihmisten, joita rakastan, vihollista kohtaan?"

"Vihollista? — Hm. Niin, sinulla on aivan oikein, sen suhteen, että minä olen kaikkien pelaajien ja tuhlaajien leppymätön vihollinen ja sinun amtmannisi on sellainen, jonka vertaista täytyy hakea".

Tytön rinnasta kohosi huokaus ja huolestuneena änkytti hän: "Silloin kai te minun".

"Sinun rakkaan herrasi kanssa teen riidan lyhyeksi, tahdot sanoa", tarttui hän toisen puheesen sangen ankaralla äänellä, muuttamatta kasvojensa väräystä. "Sen ymmärtää itsestänsäkin. Minä kyllä hänet opetan ja heti sittenkin, ilman armoa — tuon tuhlaajan, isonkehujan — siihen saat luottaa — asioissa en ensinkään ymmärrä leikkiä... Tiedätkö nyt, ken on edessäsi?"

"Kyllä, rikas mies, josta jo raamatussa kerrotaan".

"Aivan niin! Mies, joka ei ensinkään pääse taivaaseen, juuri sentähden että hän on rikas — se raukka! — Niin, niin, sinä olet oikeassa, tyranni, verenimijä, ihminen, jolla raha-asioissa on kivikova taikka vieläkin paremmin ei ensinkään sydäntä, kuten käytännöllisen asiamiehen tulee... Mutta, älä nyt niin juokse, tyttö!"

Tämä olikin todella alkanut käymään oikeata ryntäysmarssia ja tällä kertaa jäi herra Markus jälkeen. Hän katseli kiinteällä huomiolla tytön perään. Niin, jospa tuo ruma, rääsyinen puku rumentikin tyttöä, jalo vesa oli hän ainakin Thüringin honkametsissä, ilmiö täynnä eloa ja itse tietämätöntä suloa, hoikan, nuoruuden voimaisen ruumiin kaikissa liikkeissä... Vahinko tuosta vartalosta, jota päivänpaiste, työ ja köyhyys kuihduttivat ja kalvoivat, pian tehdäkseen sen köyryksi kulmikkaaksi, ennaaikaansa vanhentuneeksi vaimoksi... Epävarmaa oli kuitenkin, josko ei pää, heti kun varjoava huivi pois putoo, tekisi ruumiin aatelin ja sulon tyhjäksi. Tuo lempeästi piirretty suu ei läheskään ollut takauksena siitä että tyttö ei ollut karsas, ettei hänen kasvonjuonteissaan ollut jotain jokapäiväistä, ettei hänessä ollut pisamia, ettei hän ollut punatukkainen — mutta ei tuon valkoisen huivin kulman alta pisti juuri esiin loistavan, mustan hiuskähärän kärki — ei, punatukkainen ei hän ollut.

2.

Tuskin oli tyttö ehtinyt parikymmentä askeletta eteenpäin, kun pieni, vahva rouva ruskeassa olkihatussa ja avarassa röijyssä astui esiin ajotielle vinoon tulevalta polulta. Hän meni suoraan rientävän tytön luoksi ja piteli häntä kiini esiliinasta.

"Kuules nyt, tyttö, onko teillä todellakin", kysyi hän, "niin ylellisesti kalliita perunoita, kun sinä kesäkuun lopulla, se on kesäkuun lopulla, niillä tukit kerjäläiskakarain likaiset suut". Nämät sanat eivät kuuluneet torumiselta, rouva puhui sangen vitkaan ja mieltävästi, mutta painolla. Kuului, että hän oli tottunut kaikessa ystävyydessä oikaisemaan kansaa. "Jok'ikinen päivä konttaan minä nelin ryömin kellarin nurkissa löytääkseni vielä jonkun hienon salaatiperunan pöydällemme ja tuolla" — hän viittasi samalle suunnalle, mistä tyttö juuri oli tullut — "ja tuolla paistavat he sellaisia joukottain tuhassa. Eikö sen pitäisi suututtaa ihmistä. Me maksamme minuutillansa, täsmällisesti kalliin vuokran huonosta maasta ja sinun amtmanniväkesi korjaa sadon paraimmilta pelloilta, he elävät niin kauvan kuin päivä paistaa yhdessä humussa, eivätkä ensinkään pidä lukua siitä, että kaikki tämä on maksettavakin kerran".

"Rouva, antakaa minun mennä!" huudahti tyttö puoleksi käskien, puoleksi pelästyneenä sekä koki päästä edemmäksi.

"Rouva, rouva", kertoi tuo pieni, paksu vaimo vihastuneena, päästämättä irti esiliinan nauhaa. "Olenko minä sitten päiväpalkkalaisen vaimo? Eikö sinulla, tyttö, ole ensinkään ihmistapoja? Jospa edes olisit sanonut 'rouva kartanonhoitajatar', tai, sama se minun puolestani, vaikka vaan 'rouva Griebel', mutta pelkästään vaan 'rouva'. Et sinä ole hituistakaan herrasväkeäsi parempi. Lahjoittaa tuota pikaa pois kalliita ja hyviä tavaroita, jotka eivät edes ole maksetut, ja sentään on ylpeyden perkele ja turhuuksia päässäsi. Onko sinua milloinkaan nähty pellolla tai niityllä ilman tuota varjostus-tilkkua?" — Hän viittasi tytön päässä olevaan valkoiseen huiviin. — "Mutta kuules, kun ollaan palveluksessa, niin ei saa katsoa, polttaako aurinko pari pisamaa enemmän tai vähemmän ihoon, se ei sovi, sillä silloin nauravat ihmiset sinua, kuten nyt ilvehtivät, että ei heinäkopsa ole kyllin hieno ja korea sinulle. Täällä maalla ei pään päällä kanneta heinä-apetta kotiin — niin ei ole tapa meidän kesken. Ja odotas jahka katson" — hän kumartui eteenpäin — "ah, herranen aika, onko se mullo, joka verkossasi on? No, mutta kas vaan, mullo! Niin, niin, maatilalla tiedetään, mikä maistuu hyvältä!"

"Kala on sairasta varten".

"Niin, niin sairasta varten se tuodaan, ja herra amtmanni syö sen, tuo vanha herkkusuu, hän juuri. Näetkö, tyttö, ellen sitä tietäisi, olisin jo monta kertaa lähettänyt sinne teille peltokanan tai jotain muuta hyvää, enhän minä mikään peto ole, minun tulee sääli..."

"Me kiitämme sangen suuresti", kuului lyhyesti ja ynseästi valkoisen huivin alta.

"Me *kiitämme*", toisti tuo pikku, kunnan nainen ilvehtien. "Niin, suurisuinen sinäkin olet! Ken on sitten tuo 'me?' — Tosin on totta että amtmannilaiset ovat huonosti käyttäneet suuret varansa; tuskin ruumiin verhot ovat heidän omiansa enään, mutta siitä huolimatta ovat he yhä vaan vielä hienoa väkeä, eikä läheskään sinun vertaisiasi".

Sillä välin oli herra Markus jo hetki sitten saavuttanut heidät ja seisoi nyt aivan keskustelevain vieressä, näiden sitä huomaamatta. Vaivalla tukahutti hän naurunsa. Tuo hauska rouva oli, kun hän matkien toisti sanat "me kiitämme", samalla tehnyt niin ivallisen kumarruksen ja melkein vaipunut aivan maahan asti. Hän piti vielä tytön esiliinasta kiini ja kohtauksen katsojasta näytti, että hänen tulee vapauttaa vangittu lintu.

"Kenpä niin kiivastuu, pikku naiseni!" keskeytti hän saarnan.

Tästä äkkinäisestä keskeyttämisestä vetäytyi rouva tosin vähän takaperin, tajuutansa sentään kadottamatta. Paksun kaulansa avulla käänsi hän vitkaan ja vähän vaivalloisesti päätänsä ja sinisillä silmillään kapeasti leikattuun silmälautain alta tarkasteli hän vierasta kiireestä kantapäähän asti.

"Mitä teillä on minun kanssani tekemistä?" sanoi hän kylmästi. "Minä olen kunniallinen rouva ja viipynee kai kauvan, ennenkuin olen 'pikku naiseni' jokaiselle joka tulee hiipien kuin rotta kyyhkylakasta".

Hän tukahutti hymyilyn ja lausui todellakin liikuttavalla tyyneydellä: "Tehkää vaan vasta-väitteitä niin paljon kuin haluatte — se ei sentään mitään auta. 'Pikku naiseni' täytyy vielä tunnin kuluessa tarjota minulle kupin kahvia ja tänään illaksi kermata minulle hyvän omeletin; 'pikku naiseni' täytyy pitää huolta hyvästä yösiasta minulle ja olla hiljaa kuin hiiri, jos Hirschwinkelissä käyttäyn, ikäänkuin olisin kotonani siellä..."

"Ah, herranen aika — tuota veitikkaa! *Te* olette herra Markus!" sanoi hän nauraen hieman hämmästyneenä; kuitenkin ei 'uuden herran' äkkinäinen tulo siitä huolimatta saattanut häntä tavallisesta tyyneydestänsä. "Miksi ette sitä heti sanonut?... Tuletteko nyt vihdoinkin vanhasta markilaisesta santalaatikostanne tänne katsomaan tätä siunattua pientä maanpalaa, jonka hyvä Jumala ikäänkuin on heittänyt teidän syliinne? No ja mitä sanotte tästä? Oletteko nähnyt sellaista metsää, sellaisia niittuja, sellaisia vuoria milloinkaan ennen eläissänne? Olipa aika, että tulitte, herra Markus,

olipa todellakin aika! Päittemme päällä vikisevät hiiret suurissa joukoissa ja minä tahdon nähdä tuon koipilven, joka lentää edesmenneen ylimetsänhoitajan rouvan villasukista ja alusröijyistä kun pesä vihdoinkin avataan".

Sill'aikaa oli vapauteensa jätetty tyttö poistunut kiirein askelin. Herra Markus katsahti hänen jälkeensä rouva Griebelin pään yli. Aivan selkeässä auringon valossa oli tie, jossa hän nyt kulki. Oikealla pallisti tietä niityn viheriäisyys, vastaisella puolella oli tiheä metsä suuresti harventunut. Kuten puistokäytävässä olivat pyökit tässä järjestyksessä ja heittivät siellä täällä varjonsa tien yli, joka äkkinäisesti mutkistuen kääntyi vasemmalle.

"Onko Hirschwinkel tuolla puolen?" kysyi herra Markus osoittaen yksinäistä puuryhmää, jonka taka tyttö samassa katosi.

Tien mutkassa oli tytön vartalo vielä kerran perää vastaan näkynyt terävässä muodossa, kummallisena ja vieraana; paljon enemmän ruskean Fellahin tyttären Niilin rannoilta näköisenä, kuin rotevakasvuisen lapsen Thüringin metsistä.

"Ah, herranen aika, miten lystisti te kysytte!" nauroi rouva Griebel. "Te olette jo keskellä Hirschwinkeliä ja olette jo runsaan puolen tuntia kulkenut omalla maallanne ja tilallanne. Ja tuolla puiden välissä voitte jo nähdä tilan renkituvan. — Te puhuitte äsken kahvista, herra Markus? No, saattepa Griebelin eukolta sellaista kahvia, jolle ette vertoja löydä. Käykää nyt vaan kauniisti eteenpäin tätä muhkeaa, tasaista tietä — suoraan eteenpäin vaan, niin teidän on aivan mahdoton mennä harhaan. Minä sill'aikaa riennän oikopolkua takapihan läpi keittiöön, nähdäkseni onko työllä kiehuva vettä käsillä".

Eihän se nyt mitään 'rientämistä' ollut, kun tuo pieni, paksu rouva tunki pensaiden läpi, mutta hän kulki rivakasti eteenpäin ja katosi pian herra Markuksen näkyvistä, joka kulki tiellä.

Asuinrakennus puuttui täydellisesti kaikkia koristuksia, se oli vanha huoneus jyrkkine kattoineen, päätyseinä tuulta vastaan, hyvin puhdistettu ja katto tiilistä tehty. Muuten oli kaikki yksitoikkoisesti valkoiseksi maalattu ja ainoan pysähdyksen tuossa kasarmimaisessa etusivussa teki keskellä oleva ulos pistävä rakennus perustuksesta aina kattoon asti niin tiheään ja runsaasti köynnöskasvilla peitetty, että akkunat sen kolmella sivulla näyttivät syvään vajonneilta ja olivat melkein ampumareikien näköisiä. Yksinäisesti siaitsevan rakennuksen alakerrassa oli viheriät luukut akkunain edessä, mutta yläkerrassa oli vaan väriltään valkoiset ja syrjästä karkealla virkatulla pitsillä varustetut rullakartiinit näkyvästi tomulla peitettyjen akkunaruutujen takana.

Laveassa, koko pihapiiriä ympäröivässä muurissa, joka molemmin puolin sivutti rakennusta, oli oikealla sisäänkäytävä, kaunis, raskas kaksoisovi, puleerattuine, kiiltävine messinki-kädensioineen, vasemmalla meni muuri ilman mitään pisätystä kulmaan saakka, johon viheriäin köynnöskasvien ympäröimä puisto-huvila oli rakennettu, ikäänkuin pieni, ympyriäinen linnun pesä. Kirsikka- ja omenapuut levittivät oksiansa muurin yli, sen tahna kohosivat lehmukien ja kastanja puiden latvat.

Ylimetsänhoitajan rouvan entinen koti teki hämmästyttävän ystävällisen ja hyvän vaikutuksen. Akkunain edessä oli ruohosto niin viheriä, niin runsas ja tasainen, kuin olisi ollut tapana leikata sitä. Kauvempana, vähän alenevalla laaksovierulla oli peltomeri aaltoavine viljakasvineen, rapsi ja valkojuurikas kenttineen, pellavamaa liehuvin sinisin kasvihuunuin.

Herra Markus oli, rouva Griebelin poistuttua, hitaasti kävellyt eteenpäin ja seisoi nyt keskellä tuota pientä maapalasta, jonka hyvä Jumala ikäänkuin oli heittänyt hänen syliinsä. Hänen ympärillään henki metsän suloisin rauha. Huumaava vasaroiminen ja kolina hänen tehtaissaan, loppumaton juoksu ja melu Berlinin kaduilla, johon kaikkeen hän oli kodistunut, kuinka kaukana, kuinka äärettömän etäällä tuo kaikki tällä hetkellä oli hänestä!

Pari kalkkunaa menivät nyt äänettömästi ulos portista, joka varmaankin hänen kunniakseen suurimmalla kiiruulla oli avattu, ja ylhäällä nousi äkkiä eräästä savupiipusta paksu savupilvi loistavalle siniselle taivaalle. — Rouva Griebel korjasi varmaankin puita kahvipannun alla ja lämmitti leivin- ja paistin-uuneja uuden isännän kunniaksi ja tervetuliaisiksi. "Sulo, rauha, oi sopu suloinen", hyräili herra Markus itseksensä. "Hiljaisuus sä, mi levon tarjoat!" — Taivas! Hän kääntyi ympäri ja katsoi alakerran avonaista akkunaa kohti, josta pianon säveleitä kuului. Sitten heitti hän päätänsä taakse, nauraen. "Peto, hirveä helylaatikko! Aina tänne asti seuraat sinä musiikkiin kyllästynyttä kaikuvilla vasaroimillasi!" huudahti hän koomillisella äänellä ja astui äkkiä portista pihaan, jossa hänet vastaanotti äkäinen koiran haukunta.

"Sultan! veitikka etkö heti ole hiljaa! Tuskin kuulee tässä melussa mitä itse sanoo", kirkui rouva Griebel, seisoen rakennuksen rapuilla. "Huis! taikka minä tulen kepin kanssa!"

Sultan meni takaisin koirankoppiin ja kokonaan muutetulla äänellä sanoen: "Jumala siunatkoon

tuloanne", ojensi hän astuen alas rapuilta molemmat kätensä 'uudelle herralle'.

"Tämä on herra Pietari Griebel, rakas mieheni" — näin sanoen pisti hän kätensä miehensä kainaloon, tämä oli hänen kanssaan astunut huoneesta. — "Ja — kuuletteko mitään herra Markus? — se on minun Luiseni, joka tuolla sisällä soittaa niin kauniisti. Teidän kunniakseen soittaa hän marssin 'Profeetasta'. Hän on paras oppilas tyttökoulussa ja hänestä tulee kotiopettaja. Niin, ja nyt tunnette kaikki kanani ja hanheni".

3.

"Uusi herra" ei suostunut ehdotukseen juoda kahvia tuossa "komeassa kamarissa, jossa 'minun Luiseni' yhä edelleen riensi 'kaikuvien vasaroimisissa'". Kuinka paljon rouva Griebel tomuihin, hiiriin ja hämmähäkin verkkoihin yläkerrassa katsoen olikin sitä vastaan, tahtoi herra Markus kuitenkin heti asettua omaan kerrokseensa ja astui rappusia ylös.

Hän oli määrännyt, ettei sinettiä edesmenneen huoneisiin rikottaisi, ennenkuin hän itse kerran saapuisi sinne; nyt tempasi hän paperin ulko-ovelta pois ja herra Pietari Griebel aukasi oven hänelle. Yhtä kodikkaalta ja miellyttävältä kuin rakennuksen ulkopuolikin näytti yläkerroksen sisustuskin.

Rouva Griebel veti rullakartiinit varovasti ylös. Hän riemuitsi: akkunanruudut olivat tomusta valkeat ja lähimmälle pöydälle hän ivallisesti hymyillen kirjoitti tottumattomalla sormella muutamia muodottomia kirjaimia tomukerrokseen, joka pöydän peitti. Mutta lattiat olivat lumivalkeat ja puhtaat, ja koiruohon ynnä muiden hyödyllisten kasvien tuoksu täytti huoneet, joihin kuitenkin ilmaakin yhä pääsi virtaamaan katossa olevien ilmareikien kautta.

"Avonaiset akkunat ja vähäinen lakaseminen tekevät kaikki vahingon hyväksi taasen", sanoi "uusi herra" iloisella mielellä ja aukasi keskimmäisen akkunan toisen puolen, tämä kuului edellämäinittuun ulonnuksen etuseinällä.

"Eikä löydy ensimmäistäkään tukittua avaimen reikää!" pilkkaili herra Pietari Griebel: "Missä nyt ovat hämmähäkit, joista koko talven olet murissut. Vanha rouvamme oli kunnan eukko, parempi kuin joku muu — hän ei sellaisia syöpäläisiä kärsinyt — mistä siis olivat hämmähäkin verkot tänne tulleet, Jettchen?"

"Vilkasepa ensin kirjoitushuoneeseen, Pietari, ennenkuin noin viisaudestasi ylpeilet. Pilvenkorkuisilla kirjahyllyillä ja kirjarivien takana olet kyllä noita kumma-eläviä näkevä. — Niin, herra Markus, siellä vasta lukemista on. Kirjoja loppumattomasti! Ja kaikki mitä niissä on, oli vanhan rouvan päässä. Hän oli lääkäri ja apteekari samalla kertaa ja tuhat vertaa taitavampi kuin tuo viheliäinen parturi tuolla Tillrodassa, joka antaa ihmisten haukkua itseänsä tohtoriksi. Mutta siksipä pitikin hän erittäin hyvää silmää tuohon vakavaan rouvaan, samoin kuin pastorikin, joka hänen haudallaan ruumissaarnassa väitti, että hän eläissään oli jumalaton, siksi ettei hän tahtonut tietää perheestä ja sellaisista ja kun hän oli kaikkien silmänkääntäjien ja noituvien perinpohjainen vihollinen. No niin, taivaassa hän nyt istuu ja hän tuolla Tillrodassa ei kuitenkaan uskalla määrätä hyvälle Jumalalle, ken pääsee hänen taivaasensa, ken ei".

"Niin, kelpo eukko hän oli, ylimetsänhoitajan rouva", lisäsi Pietari Griebel. "Talouden hoidon suhteen oli hän perehtynyt asioihin kuin koko mies. Minä olin ainoastaan kaksi viimeistä vuotta hänellä kartanon hoitajana, mutta niin vanha kun olinkin, opin sillä aikaa enempi kuin kymmenenä vuonna edellisellä isännälläni. Olkaa hyvä ja katsokaa tuonne" — hän ojensi, kätensä viljavaa vainiota kohti, joka laveni heidän edessään, — "tämä kaikki on pääasiallisesti hänen työstänsä, sillä ylimetsänhoitaja ei liene tuskin nimeksikään ymmärtänyt sellaista. Tosin ovat nuo pari peltoa tuolla mäntymetsän takana huonommin hoidetut, ne kuuluvat maatilaan ja siellä ei juuri paljon liikuta — lainopillinen asianajajanne lienee kyllä asiasta teille kirjoittanut".

"Se on totta. Neljä vuotta on maatila ollut amtmanni Franz'illa vuokralla, mutta vainajan esimerkin tapaisella järjestyksellä pidetyissä kirjoissa ei kertaakaan ole merkitty suostuttu vuokrasumma maksetuksi".

"Vanha rouvamme katsoi sitä aina sormiensa lomitse", sanoi rouva Griebel selittävästi, "koska amtmannitar aina nuoruuden päivästä asti oli ollut hänen hyvä ystävänsä. Amtmannilaisilla oli velkaa kuin sontaa meressä ja velkamiehet ottivat heiltä kilut ja kalut. Silloin tuli ylimetsänhoitajan rouvan heitä sääli ja hän antoi heille maatilan, tosin ei aivan ilmaiseksi, siksi oli hän tarkka ja säännöllinen raha-asioissa — mutta pilahinnasta, eikä sitäkään ole tuo vanha tuhlari maksanut".

Tässä keskeytti hän puheensa ja pisti kätensä taskuunsa. "Katsos, Pietari, mitä minä aina olen sinulle

sanonut". Tässä kääntyi hän miehensä puoleen ja pusersi tämän silmien edessä pienen, paistetun perunan, niin että sen maistava jauhomainen sisus ruokahalua kiihdyttävällä tuoksulla tunkeusi kuoresta ulos. "Tuolla Grafenholzissa poimivat Tillrodan kylän kakarat mansikoita ja tällaisia Jumalan lahjoja, kuin tämäkin, on siellä tuopittain tuhassa".

"No, ja entäs sitten, Jettchen?"

"No, entäs sitten, ukko", lisäsi rouva, vähän äistyneenä osotellen rakasta puolisoansa. "Mitä pidät sitten asiasta? Onko se aivan tarpeellista, että niiden mukulain pitää saaman kaikkien parasta?... Ja kun minä kysyin, mistä olivat saaneet niitä, vastasi joukko aivan ynseästi: 'emme rouva Griebeliltä, vaan Amtmannin Marialta'... Herra Markus, minä en tosin tahdo itselleni toisten ihmisten hyvää, — kernaasti minun puolestani olkoot iänkaiken maatilalla ja jättäkööt vuokransa maksamatta, mutta heillä on kaikkein paraat perunamaat koko tiluksilla — — —".

"Jettchen", keskeytti hänen miehensä varoittavasti puheen, "kuule omaa tuntoaasi. Meillä ei ole yhtään valittamisen syytä, meille käy hyvin — eikä minun perheestäni saa yksikään tulla syyhyn tai kehoittaa herra Markusta tekemään riidan lyhyeksi noiden ihmisten kanssa. Amtmanni on vanha ja hänen rouvansa on jo vuoden maannut kipeänä, ja ellei tyttö osaisi hoitaa taloutta..."

"Niin, tyttö — hänpä minusta onkin kaikkein paras", sanoi rouva Griebel, halveksivaisesti nykäyttäen niskaansa. Niin, te olette itsekin, herra Markus, nähnyt hänen, tuon tytön vanhassa kaupunkilaispuvussa. Nyt hän tosin jo kantaa heinätukkoa päänsä päällä, ikäänkuin hän olisi sen kanssa tullut maailmaan, mutta ensin alussa — niin, Jumala varjelkoon!"

"Eikö hän ole kotoisin tältä seudulta?" kysyi herra Markus huomiolla.

"Varjelkoon! Hänen puheestaan päättäen lienee hän kaukaa täältä. — Katsokaas, näin sen asian laita oli. Heti kuin meidän vanha rouva oli kuollut, sairastui amtmannitarkin ja heidän piikansa meni tiehensä, kun hän ei ollut nähnyt äyriäkään palkastansa — se oli sangen ikävää sillä toista palveliaa ei ollut saatavissa. Minä aloin puhua, että tahdoin mennä sinne pikkuisen katsomaan talon järjestystä — vaikkei se väki milloinkaan ole huolinut meistä — mutta silloin tuli samalla tänne amtmannin veljentytär; hän oli kotiopettajana suuressa kaupungissa, sen mukaan kuin ylimetsänhoitajan rouva kerran kertoi minulle ja tämä toi mukanaan tytön avuksensa. Palvelustytön niskoilla nyt tosin on koko talous, sillä kotiopettajaneiti, hän ei milloinkaan kai koske pataan eli luutaan —".

"Brrr!" huudahti herra Markus ja pudisti päätänsä.

"No, mitä nyt?" lausui rouva Griebel kysyvällä muodolla, levittäen pienet silmänsä selälleen, kummastuksen ylösvetämien vaaleiden silmäripsien alla.

"Niin, näettekö, hyvä rouva Griebel", vastasi herra Markus, "minä olen heikkohermoinen ihminen, minussa on voittamaton vastenmielisyys kotiopettajia kohtaan". Näin lausueksaan kävi salaman nopeudella veitikkamainen hymyily hänen muhkeiden kasvonpiirteidensä läpi.

"Se on, ettette kärsi kotiopettajia? — No sittenpä joudutte kauniisen pulaan, herra Markus. Minun Luiseni haluaa myöskin sellaiseksi — tosin ei saman laatuiseksi, kuin tuo maatilalla. Sitä en minä vuorostani voi kärsiä. Loma-ajoilla täytyy hänen käydä tukevasti kiini työhön meidän kerallamme — vieläpä ilman leikkittä ja täydellä todella. Hän osaa leipoa, ruokkia siipikarjaa, ja maitotalouteen on hän yhtä perehtynyt kuin minä itsekin ja kaiken tämän ohessa on hänellä posket niin punaiset kuin Stettinin omena ja hän on rivakka ja terve — Jumalan kiitos — kuin pähkinän sydän. En minä milloinkaan päästä häntä matkustamaan suureen kaupunkiin, sieltä toisi hän vaan kuihtuneet posket ja tyhmän käytöstavan, kuten on neiti Franzin laita maatilalla. Yhden ainoan kerran olen hänet nähnyt Tillrodan kirkossa ja siinäkin oli kylläksi. Hän on yhtä pitkä humalaseiväs kuin piikansakin, käyttäy kauhean ylpeästi, on itseksensä ja on vaalea ja kapea kasvoiltaan, niin paljon saatoin huomata paikaltani kirkossa".

Tässä keskeytti hän puheensa ja kääntyi äkkiä oveen päin. "Niin, tässä seison minä nyt, vanha lörpötteliä ja kulutan aikaani ja sentään on minulla työtä kädet täyteen! — Pikku Pietari, sinun täytyy heti noutaa minulle muutamia nuoria kyyhkysiä kyyhkyselakasta ja hakea tuoreita munia; sillä aikaa menen minä kaatamaan kahvia kannuun. Sitten pitää täällä siivottaman. Sill'aikaa saatte, herra Markus, käydä katselemassa merkillisyyksiä täällä".

Näin lausuen lähti hän huoneesta. "Pikku Pietari" seurasi häntä kantapäillä ja uusi herra astui takaisin akkunasta, luoden tarkastavan silmäyksen ympäri huonetta.

Ulospistävä osa, joka muodosti jonkunlaisen altaanin oli keskellä tämän suuren huoneen etusivulla, niin että altaaniin vievän lasioven kummallakin puolen oli akkuna. Päivän valoa virtasi siis runsaasti huoneeseen, vähän tosin viheriäruutuisten karttuunikartiinien värjäämänä ja valaisi selkeästi kahta

muotokuvaa, jotka vastaiselta seinältä katsoivat huoneeseen.

Sisällinen liikutus ajoi veren nuoren miehen poskille ja hänen otsansa rypistyi harmista, nähdessään toisen muotokuvista, muhkean miehen vartalon viheriässä metsästäjän puvussa, jonka ympärillä oli kuivettunut, rikkiömenä roikkuva tammenlehtikiehkura. Niin, sellaiselta täytyi hänen näyttää, tuon ylpeän herra ylimetsänhoitajan, miehen, joka hylkäsi ainoan sisarensa sen vuoksi, että tämä oli lahjoittanut sydämensä käsityöläissäätyiselle miehelle ja meni naimisiin sen kanssa, huolimatta veljensä vihasta ja vastahakoisuudesta... Niin siinä oli eläväksi tehtynä virkamies-ylpeys, joka eläissään ei tunnustanut sukulaisuuttansa "sepän, tuon nokisen veijarin kanssa", ehkä nuoren työmiehen paja aikojen kuluessa muuttui suureksi tehtaaksi, jättiläislaitokseksi, jonka etunenässä oli kunnioitettu nimi... Herra ylimetsänhoitaja oli aikaisemmasta nuoruudestaan pyrkinyt korkealle; siksipä toikin hän neidon korkeasta aatelista puolisonaan kotiinsa. Köyhä oli tämä neito ollut ja viimeinen sukuansa. Kun nuori mies nyt kuitenkin seisoi näiden molempain muotokuvien edessä, ei hän enää saattanut uskoa, että korkea sukuperä olisi ollut ainoana vaikuttimena tätä avioliittoa päätettäessä. Ylpeän metsästäjän kasvoilla oli syvää intohimoa osoittava piirre, hänen tummat silmänsä paloivat ja tuo nuori morsian hänen rinnallaan myrttiviuhka rinnoilla, oli niin enkelintapaisen kaunis, niin selittämätön viehätys katsannossa, että oli aivan mahdotonta ajatella näiden piirteiden sydämellisyyden nyt olevan katoavaisuuden omina ja mädäntyvän maan povessa.

Herra Markuksen kodissa tuskin milloinkaan näitä kahta henkilöä mainittiin. Poikana ei hän ollut tietänytään, että hänellä oli eno ja täti, jotka asuivat Thüringissä. Hän oli sen vuoksi suuresti kummastunut, kun eräänä päivänä kirje ylimetsänhoitajan rouvalta hänen äidillensä ilmaisi tämän veljen äkkinäisen kuoleman — hän oli eräissä metsästyspidoissa ruhtinaansa luona saanut halvauksen ja kuollut. Tämän kuolontapauksen ilmaiseminen oli ollut usean tuntisena keskustelu-aineena hänen vanhempainsa välillä; sitten oli sangen muodollinen ja lyhyt surukirje isän kirjoittama, lähetetty "naiselle", jota sitten seurasi äidin luopumuskirje kaikista perinnön vaatimuksista, hänen edesmenneen lapsettoman veljensä jälkeen, joka kirje oli osoitettu viimeainitun asianajajalle. Sitten oli ikäänkuin esirippu laskettu tämän tapauksen päälle — eikä sitten milloinkaan enää puhuttu tästä tapauksesta. Jospa tuo ylpeä virkamies kerran oli kieltänyt sisarensa ja serkkunsa, niin oli työmieskin ollut kyllin ylpeä kuolemaansa asti olemaan näistä sukulaisista tietämättä.

Mitäpä lienee tuo kaunis nainen ajatellut tuosta luonnottomasta suhteesta? — Ripeyttä ei ollut noissa kasvoissa, jotka osoittivat hellyyttä ja autuutta. Kentiesi oli hän korkeimmin kuin kukaan muu rakastanut tätä miestä, jolle hän oli lahjoittanut sydämensä ja sokeasti seurannut häntä elämän tiellä. Kentiesi oli hän, miehensä kuoleman jälkeen sovinnollisesti tahtonut ojentaa kätensä hyljätylle sisarelle, kun hän koki avata tietä kirjevaihdolle heidän välillensä — mutta hän oli ankaruudella syösty takaisin... Ja nyt oli kuitenkin tämän sisaren ainoa poika perinyt tilukset Hirschwinkelissä. Eikö tuo vainaja sen vuoksi ollut tehnyt mitään testamenttia että hiljaisuudessa jättäisi miehensä perinnön vihdoinkin siihen käteen, jolla yksin oli oikeus siihen?

Hän tuskin voi kääntää katsettansa pois noista nuoruuden kauniista kasvoista, jotka hymyillen katselivat melkein satunnaisesti runsaista vaaleista, silkinhienoista kähäröistä, mutta se myöskin kehoitti hänet käymään niissä huoneissa, joissa hän leskenä oli niin monta vuotta elänyt yksinäisyydessä... Ovet toisiensa vieressä oleviin huoneisiin olivat avoinna; hän saattoi yhdellä ainoalla silmäyksellä tarkastaa melkein koko kerroksen. Mikä eroitus tämän esi-isiltä perityn, vanhanaikuisesti sisustetun ja tuon uudenaikaisen loiston välillä, tuossa komeassa huvilassa, jonka hänen isävainajansa oli rakentanut itsellensä tehtaansa läheisyyteen!

Huone altaanineen oli muhkein, lasiovineen ja sisustettuine huonekaluineen, viheriäruusuisin karttuuni päällyksin, jotka olivat kartiinien kanssa sopusoinnussa. Vanhalla vetoarkulla oli kauniita Meisnerporssiliinisia kaluja. Seinää kaunisti suuri peili ja hyvät öljymaalaukset. Se lienee aina ollut rouvan huoneena, tämän vieressä oli hänen puolisonsa asunut. Leski oli lähes kaksikymmentä vuotta elänyt miehensä jälkeen, mutta vielä vaan rippui tämän yönuttu naulassa, ikäänkuin talon herra aivan äskettäin olisi riisunut sen pukeutuaksensa virkapukuun. Tupakkapiiput olivat samassa järjestyksessä hyllyllä ja kirjoituspöytä oli nähtävästi äärettömällä tarkkuudella pidetty samassa epäjärjestyksessä, jollaiseksi ylimetsänhoitaja sen oli jättänyt, kun hän lähti tuolle ruhtinaalliselle metsästysretkelle, josta ei milloinkaan palannut.

Omituinen tunne tunkeusi nuoren miehen sisuksiin — hänestä oli ikäänkuin hän malttamattomasti odottaisi kuulevansa muidenkin askeleita, kuin omiansa näissä huoneissa. Yksinäisyyteen jäänyt leski oli osannut ympärillään säilyttää henkähdyksen sitä rakkauden eloisuutta, jonka tuoni häneltä oli riistänyt. Tässä aivan vieressä oli makuuhuone. Heti sängyn vieressä oli lapsenkätkyt, jonka yli kirjava peite oli levitetty, ikäänkuin kätkyt äsken juuri olisi järjestetty, sitten kun tuo armas, rakastettu nukkuja siitä oli otettu! Asian ajajansa kertomuksesta tiesi herra Markus, että Hirschwinkelissä yksi perillinen oli syntynyt, poika, joka toki lapsena oli kuollut. Suuri määrä hellyyttä ja syvää kaipausta lienee täyttänyt tuon yksinäisen vanhan vaimon sydämen viimeiseen tykytykseen asti, mutta hänellä oli sitä

paitsi väkevä ja raitis mieli, joka ei ollut, suruun vaipuneena uneksinut elämänsä loppupuolta. Siitä oli todistuksena kirjahuone, jonka koko henkinen sisältö vanhalla rouvalla oli ollut päässään, sitä todisti myöskin viimeainitun viereinen yrttikamari, jonka seinillä rippui suuria kimppuja terveellisiä kasveja järjestetyissä riveissä, joita kasveja vainaja väsymättä oli koonnut metsästä, muuttaaksensa ne pienessä laboratoriossaan lääketarpeiksi ja voiteiksi.

Palaten altaanihuoneeseen, veti herra Markus sivumennessään yhden vetoarkun laatikoista auki. Kokoon kääritty, suuri huivi oli siellä ylimmäisenä ja sen vieressä suuri työreppu viheriäisestä atlaskankaasta, jonka puoleksi kiinivedetystä suusta kuivia kasvinvarsia näkyi. Nämät olivat kai viimeiset kasvit, jotka edesmennyt oli poiminut tuolta vuorenharjulta, jonka kylmät tuulet olivat hänelle kuolon tuottaneet. Paitsi kasveja sisälsi reppu kirurgillisia aseita, hajuvesipullon ja ahkerää käytetyn muistikirjan.

Hieman epäilevällä kädellä aukasi herra Markus tuon pienen kirjan ha'at. Kuivattuja kukkia oli siellä täällä lehtien välissä, joihin oli kirjoitettu muistutuksia täysin sujuvalla latinankielellä. Reseptejä, talouden pitoa ja asioita koskevia muistutuksia, mietteitä sekä erityisiä alettuja kirjeen malleja vaihteli siinä. Kirja oli selvästi ollut ylimetsänhoitajan rouvan seurakumppalina hänen yksittäisillä matkoillansa; siihen oli hän kirjoittanut kaikki, mikä sinä hetkenä oli hänen ajatuksissaan ollut — omituinen, pieni muistikirja, josta tuo poismennyt henki kaikin puolin osoitti itsensä sekä puhui kaunistelematonta ja väärentämätöntä kieltä, sellaista, jota tuskin ääni ja katsanto elinaikana oli tehnyt.

Täynnä hurskasta kunnioitusta edesmennyttä kohtaan pani herra Markus työrepun takaisin paikalleen, mutta kirjan otti hän mukaansa ja istui altaanille edesmenneen työpöydän taakse, jännitetyllä uteliaisuudella selaillen sitä. Mitkä lienevät tämän omituisen rouvan viimeiset ajatukset olleet ennenkuin ijäti kuolinvuoteelle laskettiin? — Sorealla, ja erittäin hienolla kirjoituksella täytetty sivu, ja sitten viimeiset valkoiset, koskemattomat lehdet! — Hän luki:

"Omantuntoni mukaisesti tarkastettuani olen kuitenkin nyt päättänyt tehdä testamenttimääräyksen, kuitenkaan en koskeva miesvainajani koko omaisuutta. — Te tiedätte, etten milloinkaan ole omistanut itselleni oikeutta määrätä siitä vapaasti, päinvastoin pidän itseäni sen hoitajana kuolemaani asti. Toisin on laita maatilaa kanssa. Se oli sulhaseni ensimmäinen synnyinpäivä lahja minulle. Sen tulot antoivat minulle avioliittoni alalla, mitä tarvitsin neularahoiksi ja avunannoiksi köyhille, joita autoin; vieläpä jäi minulta pieni säästökin, joka on kiinnitettyä Tillrodan ravintolaan. Siitä voin ja tahdon minä vapaasti määrätä. Mahdollista on, että kuolen ennen kun onneton ystäväni maatilalla — jossa tapauksessa hän ilman mitään testamentillista määräystä minulta, olisi alttiina kauheimmalle hädälle. Tosin en tahdo olla missään suhteessa tuohon herkuttelevaan amtmanniin, enkä hänen voittamattomaan tuhlaamisen haluunsa, mutta en saata hänen vaimollensakaan antaa maatilaa, ellen tahdo, että tämä viimeinenkin pelastusköysi heti vaihdettaisiin tarpeettomiin kaluihin ja tuhlaamiseen häviäisi — miestänsä kohtaan on hän heikko kuin korsi tuulessa. — Mitä tuumitte, jos määrään Agnes Franzin veljentyttären perilliseksi? — Minä pyydän että jonakuna seuraavana päivänä tulisitte Hirschwinkeliin, nimittäin ei ilman kahta lain hyväksymää todistajaa".

Tämä oli selvästi aiottu kirjeeksi edesmenneen laki-asiamiehelle. Kenties oli hän viimeisellä kasviopillisella retkeilyllään, ensin poikennut maatilalle, jossa kentiesi joku tapaus oli johtanut hänet jo tiellä tekemään tämän kirjeen suunnitelman asianajajalle — itse kirjeenkirjoittamisen esti kuolema.

Herra Markus sulki kirjan ja pisti sen huolellisesti rintataskuunsa... Se oli kummallinen keksintö, käänne jota hän ei ollut aavistanut, joka pakoitti hänet toimiin... Hänen kasvonsa synkistyivät ja osoittivat haluttomuutta, joka valtasi hänet. Edesmennyt ylimetsänhoitajan rouva ei ollut tahtonut olla tekemisissä "tuon herkuttelevan amtmannin kanssa" — ja nyt vuorostaan tunsii hänen perillisensä yhtä vähän halua käydä mihinkään suhteeseen amtmannin veljentyttären "kotiopettaja-neidin" kanssa.

Hän näki tämän hengissä; huolellisesti hoidetut, valkoiset kädet, jotka niin viehättävästi osasivat kiekailta miesten silmien edessä; hän laski yhteen tuon pienen palan ranskan kieltä; muutamia uskaliaita kaavapiirroksia, luuvalosonetteja ja katumuksentekiän kasvot alasluoduin silmin, kaikki kappaleita, joista hänen silmissään sellainen pintapuolinen, pieni kotiopettajaneiti tavallisesti oli luotu!... Kauvan äitinsä kuoleman jälleen oli hänen isänsä mennyt uusiin naimisiin, josta oli hedelmänä pieni tytär, viehättävä pikku tyttö, jota "suuri veli" jumaloitsi. Hänen äitipuolensa, joka hoiti taloutta, ei katsonut voivansa avutta tulla toimeen tuon pikku meteliöitsiän kasvatuksessa ja siksi oli perheen piiri neljä vuotta sitten lavennettu kotiopettajan joukkoon ottamisella. Mutta jo tällä aikaa oltiin kolme kertaa pakoitettu muuttamaan noita nuoria naisia, koska, kun kaikki ympäri kävi, pyrintö itse päästä Markuksen huvilan haltiattareksi oli ollut paljon painavampi muita velvollisuuden toimia.

Kovan ivan puuska juovitti hänen huuliensa. Niin — sepä olisi puuttunut, että hän tuon kiitetyn avioliiton tähden olisi antanut naittaa itsensä! — Ehdottomasti haki hänen katseensa vaimon muotokuvaa seinältä — tuolla puoleensa vetävällä olennolla tuossa ei ollut mitään yhteyttä äsken mainitun lain kanssa. Siis oli hän leskiaikansa pitänyt itseänsä ainoastaan Hirschwinkelin tilusten

hoitajana. — Hän oli luonnollisesta oikeuden tunnosta hoitanut ja enentänyt perintöä halveksitun "sepän" pojalle, ehkä syvästi haavoittavalla ylpeydellä oli syösty takaisin hänen sovintoa tarjoava kätensä? Vakava luonteinen, väkevä sieluinen nainen oli tämä suloinen, heikko kukka ollut, joka kullaan keltaisten kutrien kullatusta puitteesta onnellisen morsiamen koko rakkauden täyttämällä alammaisuudella katseli häntä — hänen sydämensä paisui omituisesta kaipauksen halusta. — "Mitä nyt — luulenpa että olet uneksia", lausui hän itsellensä ja pudisti heti päällensä koko tämän "narrimaisuuden" kohtauksen ikäänkuin se olisi ollut taudin siemen.

"Luulen, ettei teillä ole aavistustakaan, että minä olen huoneessa, herra Markus", sanoi rouva Griebel, joka sillä aikaa oli astunut huoneeseen ja asettanut kahvitarjottimen pöydälle sohvan eteen. "Ja sentään on tarjotin kolissut ja helissyt kovempaa kuin olisi pitänyt... Mutta te katsoittekin niin hajamielisenä tuonne seinään, ikäänkuin, sieluni kautta, olisitte rakastunut rouvaan".

Hän nauroi ja nousi ylös. "Aina korviin saakka, rouva Griebel". *Sellaisen* olisi sen pitänyt olevan, sama se vanha vaiko nuori.

"Ai, ai, herra Markus, älkää tehkö poikamaisuuksia!" Hän lakkasi pyyhkiämästä pöytää, käänsi vaivoin päänsä toista kohti ja näytti melkein vihaiselta. — "Sellainen hospitaal akka! Kaukaa näytti hän tosin vielä monta kertaa kuin omenakukka, niin punaiselta ja valkoiselta, mutta ryppyhinen oli hän, kuin kuivattu päärynä, tuo kutrinen pää oli tullut lumenkaltaiseksi ja käskeä osasi tuo hieno pieni nainen aivan kuin kenraali".

4.

Herra Markus oli alkujaan päättänyt oleskella Hirschwinkelissä korkeintaan 3 päivää. Hänen aikomuksensa oli uuden omaisuuden välttämättömän tarkastuksen jälkeen tehdä pieni matkustus Thüringerwaldin kautta aina Frankiin saakka... Mutta nyt oli jo kolme päivää kulunut hänen tulostansa, eikä hänen mieleensä juolahtanutkaan alkaa aiottua matkaansa, yhtä vähän kun hän nyt tuumi kaukaisen asemansa tähden hänelle hankalaa omaisuuden myömistä, jonka hän ennen kotoa lähtönsä lujasti oli päättänyt tehdä. Ei mihinkään hintaan maailmassa olisi hän tahtonut luopua tästä viehättävästä maan kulmasta, johon hän jo tunsu itsensä niin kodistuneeksi, ikäänkuin olisi syntynyt tuossa vanhassa, rakkaassa asumuksessa.

Hänen hallussaan oli altaanihuone ja pieni makuukamari, joka oli lähellä oikealla edellisen vieressä. Vasemmanpuoleiset asunonhuoneet, jossa ensin oli ylimetsänhoitaja-vainajan työhuone ja viimeisenä laboratorio tuuletutti hän huolellisesti ja sitten taas sinetillä lukitsi ikäänkuin reliikilaatikon. Näitä huoneita ei milloinkaan käytettäisi, määräsi herra Markus rouva Griebelin suureksi harmiksi.

Hän piti itseänsä erakkona, joka oli vetäynyt maailmasta pois yksinäiselle vuorenkukkulalle ja jolla tuskin enää oli aavistustakaan, että ihmiselämä yhä aaltoillen loiskui vuoren juurella, koska hän ei enää kuullut sen kaikua. Niin hiljaista oli Hirschwinkelissä. Kaikki, mitä siellä kuului talouden pitoon, oli sioitettu takapuolelle, toiselle puolen sannoitettua, muhkeaa pihaa, johon raput johtivat ison rakennuksen sisäänkäytävä-ovesta. Tällä siististi pidetyllä pihalla oli ainoastaan hemmoiteltujen kalkkunain lupa liikkua. Tässä oli myöskin korein väreihin maalattu kyyhkyislakka, tässä kohotti hedelmiä täynnä oleva päärynäpuu latvaansa korkeuteen ja tässä oli Sultanin koirankoppi, ikäänkuin vahtiposti käytävän vieressä, mikä johti portille... Niin sukkela ja toimekas kuin rouva Griebel olikin talousasioissaan, ei hän sentään kärsinyt humua eikä melua huoneissa ja että palveliat kolistelivat ovissa. Akkunain ulkopuolella oli vieläkin hiljaisempaa. Sangen harvoin nähtiin edes muutamia naisia risutaakat selässä tai joukkio marjoja poimivia lapsia kulkevan sitä tietä, joka meni ruohokentän läpi asuinhuoneen edessä.

Ei sentään ollut ainoastaan pelkkä kodinhupaisuus, joka pysytti herra Markusta kartanossa — hän sai muutamia toimiakin, joista täytyi huolta pitää. Kauvan aikaa sitten ehdoiteltua rautatienrataa, joka koski Hirschwinkelinkin, piti nyt täydellä todella alettaman, ja linja määrättämän. Tämän johdosta tuli yhtä ja toista kirjeenvaihtoa välttämättömän tarpeelliseksi. Ehdoitettu rata uhkasi kartanon parhaita peltoja, kun nyt yhtä hyvin vuokraaja Griebelin mielipiteen mukaan radan yhtä hyvin kävi johtaminen vähemmän arvoisien niittujen läpi.

Herra Markus oli jo tarkastanut tiluksensa kaikilta tahoilta. Kaikkialla, mihin hän meni, havaitsi hän kaikki esikuvallisessa kunnossa ja hän erittäin huomasi näkyvän huolellisuuden, hedelmällisen maan, kuni kalliin aarteen hoitamisessa. Maatila ainoastaan oli siellä, kasvavassa maassa, kuin siihen sekoitettu huono pahka mätäs.

"Niinkauvan kuin ylimetsänhoitajan rouva eli, näyttivät vainiot tuolla vielä jotenkin mukiin meneviltä",

sanoi Pietari Griebel, "amtmannilla oli terveellinen kunnioitus vanhaa rouvaanne kohtaan ja kävi sen vuoksi itse monta kertaa aurankin perässä. Sitä paitsi oli hänellä silloin vielä renki, mutta sekin meni pian tiehensä piian perässä. Vanhuus on sitä paitsi päälliseksi tullut amtmannille — hän ei pääse mihinkään menemään keppiinsä nojaamatta. Mitään ulkotöitä pellolla ei siis enää voisi tulla kysymykseen, ellei metsänvartia tuolla Grafenholz'issa säälisi heitä. Hän on kotoisin samoilta seuduilta, jossa amtmannilla ennen oli ruhtinaalliset lahjoitus-maat arennilla. Siellä oli hän poikana ollut päiväläisapulaisena ja näytti sitä paitsi mieltyneen entiseen isäntäväkeensä, sillä sen pienen loma-ajan, jonka hänen uuttera työnsä myönsi, käytti hän maatilan pelloilla ja työhön — vaimoni sanokoon mitä tahtoo — ottaa tuo vieras tyttö pontevasti ja rivakkaasti osaa".

Herra Markus ei ollut vielä käynynnä kävelyretkillään maatilan asuinhuoneiden läheisyydessä. Hänen aikomuksensa oli tosin panna edesmenneen kartanonomistajattaren viimeinen tahto täytäntöön, vaikkapa asiakirja siitä oli sattunutkin jäämään työreppuun säilytettäväksi laillisen viraston sijasta ja vaikk'ei sen alkuperäisyyttä todistajat olleet vahvistaneet, mutta hän tahtoi vasta kotiin tultuansa kirjeellisesti toimittaa asian — hänelle oli kokonansa perinpohjin vastenmielistä käydä persoonalliseen yhteyteen amtmannin ja kotiopettaja-neidin kanssa.

Ylipäänsä ei häntä haluttanut mikään kanssakäyminen yksinäisyydessä, jota hän nyt ensikerran oppi tuntemaan ja jota hän nyt halusi täyteen mittaan nauttia. Hän ei tosin ollut aivan kyllästynyt — suuren kaupungin riehua elo miellytti häntä tuhatkertaisesti, koko sielullaan antausi hän sen riemullisiin nautintoihin, sillä hän oli vielä nuori ja terveessä veressä juoksi elämänhalua hänen suonissaan. Mutta kuluneen talvikauden hurmaavan elämän meluavan huminan ja vasaroimisen jälkeen hänen tehtaissaan piti hän suloisena nyt ikäänkuin vaipua metsäseudun nukuttavaan hiljaisuuteen.

Hän oli Hirschwinkelissä valinnut itselleen erinäisen mielipaikan, tuon pienen huvihuoneen puistomuurin luoteisessa kulmassa. Tuo pieni rakennus oli kahdeksan kulmainen ja tarjosi kahdella ikkunallaan ja yhtämonella lasiovellä näkyalan kaikkiin suuntiin. Sisäpuolisiin seiniin oli maalattu vaaleentuneita kukkia ja hedelmiä harmaalle pohjalle. Pieni kulmasohva ympyriäisen pienemmän pöydän takana, muutamia ruohotuolia ja kirjahylly sohvan ylipuolella oli koko kalustona, akkunain ja lasiovien ylimmäiset ruudut olivat peitetyt purpurivärisillä kattuuni-akuttimilla, jotka antoivat huoneelle taikamaisen valon. Toisen, vasemman puolisen lasioven ulkopuolella oli pieni balkonki puisin rintanojin ja siitä — sepä juuri se olikin, joka enemmän kuin mikään muu teki paikan niin miellyttäväksi, niin puoleensa vetäväksi uudelle isännälle — kävi rappuset suoraan aavalle kentälle puiston ja sen muurin ulkopuolella. Kapea ruohovyö meni tässä vaan pitkin muuria, tämän viheriän maton toisella puolen aaltoili vilja lähimmällä ohrapellolla.

Tiluksilla olonsa neljäntenä päivänä istui herra Markus aamulla huvihuoneessa ja kirjoitti. Hän oli laittanut tuon pienen huoneen vieläkin sievemmän näköiseksi tuomalla sinne joukon valittuja teoksia "kirjahuoneesta", kaikellaisia kirjoituspöydän tarpeita ja laatikon Regaalia sikaareja... Hän oli juuri sytyttänyt yhden näistä ja keveät, siniset savupilvet karkoittivat juuri kamomilla ja lavendelikukkien tuoksun, jota aamutuuli ylimetsänhoitajan rouvan kryptitarhasta ajoi huoneeseen. — Hän oli istahtanut kulmasohvalle vastapäätä balkongille vievää lasiovea. Siitä saattoi hän lasiruutujen läpitse yhdellä silmäyksellä tarkastaa sitä tietä joka meni asuinrakennuksen ohi ja joka melkein vaakasuorassa viivassa leikkasi viljellyn pellon ja jonka kaukana etäisyydellä metsän varjo, joka siellä alkoi, ikäänkuin vangitsi. Yksi ainoa kapea polku oikealle haarautui tiestä ja johti pienen männistön läpi maatilalle.

Tullen tätä polkua, astui äkkiä hänen näköpiiriinsä naisen haamu — se oli maatilan piika. Käymisestä ja vartalosta tunsu hän heti tämän, ehkä tänään, paitsi tuota kamalaa valkoista huivia, jota rouva Griebel vihoissaan oli "suojelustilkuksi" nimittänyt, sitä paitsi vielä leveäröytäinen olkihattu varjosti hänen kasvojansa.

Hän kulki vitkaan ja alaspainetuin päin. Vasemmassa kädessä oli hänellä harava ja sivumennessään antoi hän kasvavat viheriät ohrantähät luistaa oikean kätensä sormien lomitse. Kuten kultapohjalle kuvautui tuo nuori tyttö auringon paistamalle yksinäiselle maaseudulle. Nähtävästi oli hän matkalla kaukana siatsevalle niitylle, kootaksensa nyt ru'oille sen heinän, jonka muutama päivä sitten oli niittänyt.

Hän näki tytön tulevan aina lähemmäksi. Tytöllä ei varmaankaan ollut aavistusta, että puistohuoneessa joku seurasi häntä ja jokaista hänen liikettänsä rävähtämättömin silmäyksin. Herra Markus ei ollut muistanutkaan tuota tyttöä, joka puron yli vievällä sillalla niin vastahakoisesti oli häntä auttanut, kun hän pyysi, mutta nyt johtui hänen mieleensä tuo äreä, lyhyt tapa, jolla tyttö hänet poisti. Tätä muistellessaan täytyi hänen nauraa itseksensä ja hän tunsu halua vielä kerran ruveta juttelemaan tuon vastahakoisen tytön kanssa.

Hän nousi sohvalta ja meni ovelle, samalla kun tyttö äkkiä pysähtyi ehdittyänsä lähelle puistomuurin kulmaa ja veti kirjeen taskustansa. Näytti ikäänkuin hänen silmäyksensä olisi etsinyt jotakuta tilan palveliaa, mutta ei rakennuksen ulkopuolella, eikä akkunoissa näkynyt eikä liikkunut ketään. Äkkiä

tehden päätöksensä astui tyttö ruohikolle puistomuurin läntiselle puolen mennäksensä takapihalle, jossa varmaankin tarhapiikoja voi kohdata.

Samalla hetkellä tuli herra Markus balkongille, rivakasti astui hän rappuja alas ja asettui tytön eteen. Tämä vetäytyi taaksepäin hämmästyksestä, ikäänkuin maa olisi au'ennut hänen edessään ja hämmästyksissään pudotti hän haravansa maahan.

"Kirje on varmaankin jollekulle tässä talossa — anna se minulle! Minä toimitan, että se tulee perille", sanoi hän hymyillen ojentaen kätensä kirjettä kohti.

Sanaakaan lausumatta antoi tyttö hänelle kirjeen. "Mitä hittoja — sehän on minulle!" huudahti hän katsahdettuansa osoitteen. "Keneltä?"

Tyttö kumartui ottaen haravansa maasta. "Ei suinkaan herraltasi?" kysyi hän vielä, kun ei vastausta heti kuulunut.

"On, amtmannilta", vastasi tyttö nyt yhtä hämillisellä sanojen itaruudella, jota herra Markus jo oli oppinut työssä tuntemaan.

Hymyillen pudisti hän päätään.

"Hei, kas vaan kuinka soma naisen käsiala vanhalla herralla on!"

"Se ei ole hänen käsialaansa, hän ei näe kirjoittaa —".

"Vai niin, sitten on hän sanellut ja joku talon naisista, luulen varmaan, että neiti kotiopettaja on kirjoittanut kirjeen". Hän piti kirjettä tarpeeksi etäällä itsestensä oikein tarkastaaksensa adressia.

"Kaunis ja kevyt käsiala ja lumivalkealla paperilla kuten sopii naiselle, jolla ei ole yhtään mitään tekemistä keittokalujen ja tomupyyhkeinten kanssa".

Tyttö nosti äkkiä päätänsä ylöspäin ja hän toivoi saavansa kuulla terävän vastauksen, mutta turhaan. Tyttö antoi päänsä taasen painua rintaansa vasten ja oli vaiti.

"Sinä varmaankin olet kovin mieltynyt nuoreen neitiin?" kysyi hän taasen pistäen sikaarin suuhunsa.

"Sitäpä en luulisi", vastasi tyttö ja astui vähän taaksepäin, ikäänkuin hän olisi tahtonut väistää tupakan savun sinisiä renkaita, jotka äkkiä liehuivat hänen päänsä ympärillä. Niin naurettavaa! Tyttö, jonka vertaistensa joukossa yleisissä huvipaikoissa täytyi henkiä karkeimman tupakan paksuja pilviä, häntä häiritsee vähäinen sikaarinsavu, ikäänkuin hänen hermonsä olisivat yhtä tunteelliset, kuin hienoimpien naisten — tässä hän sangen todenmukaisesti apinoipi kotiopettajaa. Tämä suututti ja kiihdytti herra Markusta uusiin kokeisiin — hän veti nyt vasta muutamia aika savuja sikaarista.

"Sinä et luule", kertoi hän. "Mutta hänen ylhäinen käytöksensä miellyttää sinua kuitenkin, luulen ma. Sinä varmaan sangen halusta toivoisit olevasi hänen sijassansa. Mitä?"

"Sepä olisi kummallinen toivo —".

"No, miksi niin? Saada hoitaa kauniita kätösiänsä ja hyvässä levossa passauttaa itseänsä viileesen kamariin olisi kuitenkin tuhat vertaa viehättävämpää kuin haravoita heiniä niityllä ja koleassa työssä paistua auringon paahtaessa".

"Tarkoitatteko tällä, — että neiti ei tekisi työtä?"

"Jumala varjelkoon, en suinkaan!" jatkoi hän ivaten. "Minä päinvastoin olen vakuutettu siitä, että hän hansikat kädessä sangen ahkeraa poimii kukkia ja tekee niistä siroja seppeleitä, jotka hän kuivaa johonkin muistikirjaan tai maalaa virivärillä. Hän virkkaa pitsiä, hän kirjoittaa, hän lukee ja soittaa pianolla sormiharjoitukset läpitse hirveän täsmällisesti kaikkien heikkohermoisten ihmisten huviksi. No, eikö ole totta, mitä sanoin?"

"Kyllä osaksi", vastasi tyttö, vetäen olkihattunsa syvemmälle otsaan. Kauniit hoikat, mutta sangen ahavoittuneet sormet koskivat silloin hatun röytään.

"Niin, näetkö nyt", sanoi hän veitikkamaisesti hymyillen. "Minä luulen myöskin, että hän sangen hyvin osaa arvostella, oletko perinpohjin laassut ja tomuttanut hänen huoneensa ja sitten siivonnut kaikki järjestykseen. Ja yhtähyvin täytyy hänen voida päättää, onko pannukakku onnistunut ja eikö paistia ole poltettu".

Valkoisen huivin alta kuului pienen naurun heikko alkua. "Minä tiedän vaan, että hän sangen harvoin on tyytyväinen minuun", sanoi tyttö sitten heti vakavalla äänellä.

"Sinä, lapseni, annat varmaankin syytä valitukseen välttämättömän alamaisuuden puutteesta. Siksikö neiti kotiopettaja torui sinua?"

"Ei siksi, mutta hän lausuu usein minulle katkerimpia sanoja, kun ei voimani ensinkään tahdo pysyä tahtoni tavalla".

Hän antoi kätensä sikaarineen vaipua ja hänen silmäyksensä koki kummastusta osoittaen tunkeutua olkihatun ja huivin läpi. "Sinä puhut merkillisen huolellisesti ollaksesi tyttö sinun säädystäsi", sanoi hän ikäänkuin vielä kuunnellen tytön sanoja.

Tyttö hypähti hämmästyneenä ja ojensi kätensä ikäänkuin kielloksi.

"Ah, suo anteeksi, minä unhotin", sanoi hän ja pyyhkäisi kädellensä otsaansa ja tuuheita hiuksiansa. "Sinä olet palvellut kaupungissa, hienoissa perheissä ja jotain herrastapoja on ehtinyt sinuun silloin kiintyä. Toihan nuori neitisi sinut mukanansa, miten olen kuullut — sinä olit kai samassa perheessä hänen kanssaan?"

Tyttö viivytti vastaustansa vähän aikaa epäillen. "Niin, me olimme samassa perheessä — kenraali von Guseckin perheessä Frankfurtissa", sanoi hän ja tarttui koneellisesti, poiskäännettyin kasvoin aaltoaviin tähkiin viereisellä ohrapellolla. "Minä olin aina hänen kanssansa ja tein hänelle kaiken sen kamarineitsyt palveluksen, jommoista tuollainen hennoiteltu 'kotiopettajaneiti' tarvitsee, ja koska minä olen eriämätön hänestä —".

"Niin seurasit häntä tänne suoraan kurjuuteen", täytti hän tytön alkaman lauseen. "Sinä olet sentään sangen kummallinen tyttö, sinä väität, ettet ole mieltynyt nuoreen neitiisi ja sentään pidät yhtä hänen kanssansa, suoraan sanoen kuin 'savi ja olki'. Hänessä lienee jonkunlainen loihantuvoima, jotain tuosta Hamelnin rotanpyytäjän demoonillisesta voimasta. Näyttääkö hän kauniilta?"

Tyttö nojautui tähkiin päin, joita hänellä oli kourassaan ja nykäisi olkapäitensä. "Sitä, joka on jotakuta aivan lähellä, arvostellaan harvoin oikein —".

"Sfinksi!" huudahti hän ja astui askeleen lähemmäksi tyttöä. "Sinä arvoituksia täynnä olevilla vastauksillasi tekisit hänet minua miellyttäväksi henkilöksi". Hän naurahti raikkaasti, se kuului sentään jotenkin ivalliselta. "Rakas vaiva turhaan, lapseni. Hänen kotiopettajamuotonsa ei minua kiihdytä. Minä menen pois hänen tieltänsä, missä vaan voin. Mutta toista minä halusta toivoisin — ja se on saada oikein nähdä hänen eriämätöntä varjoansa".

Ennenkuin tyttö sai aikaa sitä aavistaakaan, oli hän rohkealla kädellä tarttunut tytön huiviin ja hatun röytään, sekä taivutti molempia vähän sivulle, mutta samassa silmänräpäyksessä vetäysi hän jotenkin nolona, johon tuli lisäksi pelon vivahdus, askeleen takaperin työstä — hän oli nähnyt hämmästyttävän kauniit kasvat.

Harmin huudahduksella veti tyttö päähineensä taasen otsalle ja riensi hänen ohitsensa. Ehdittyänsä vähän matkaa eteenpäin, pysähtyi hän vielä kerran ja sanoi värisävällä äänellä, sekä ainoastaan puoliksi kääntyneenä seuraavat sanat: "Te teette pilkkaa neidistä maatilalla sen vuoksi että hän toimii enemmän henkisissä töissä ja samalla hetkellä osoitatte käytöksellänne, miten syvälle nainen alenee teidän silmissänne sen työn kautta, jota minä teen — tuomitseeko mies sillä tavoin"?

Tässä käänsi tyttö hänelle selkänsä, ja poistui niin nopeasti että muutaman silmänräpäyksen kuluttua oli kadonnut hänen näkyvistänsä.

Harmistuneena puri hän alahuultansa ja heitti sikaarin luotansa kauvas nurmikolle. Hän ei enää käsittänyt itseänsä, eikä tekoansa ja hänen äitipuolensa, joka niin usein torui häntä ja oli vihainen, kun hän teki pilkkaa kaikista nuorista naisista hänen seurapiirissään ja kun hän ilkeällä ivalla selitti, että hänen täytyi pidättää itseään että hän saataisiin, jospa vaan tanssissakin, koskemaan "nyörättyihin mamselleihin", — hänen silmänsä olisivat varmaankin nyt levinneet jos hän olisi nähnyt tuon mielentilan johon herra Markus nyt omasta käytöksestään oli joutunut. Mutta niinpä olikin hän sitä ennen tuntenut itsensä ikäänkuin päihtyneeksi ja mikä hänet oli huumannut, oli tytön ääni, joka ikäänkuin hupainen arvoitus oli tunkeunut häneen hummitetusta, salaperäisestä hämärästä.

Yhtä rivakasti, kuin hän oli tullut alas, juoksi hän balkongin rappuja ylöskin, löi lasioven kovasti kiini ja astui muristen akkunan luo. Ah, mitä kaikki tämä merkitsee, miksi kun kaikki ympäri käy, hän tuli niin liikutetuksi sielunsa pohjukkaan asti. Kaikkien hänen ystäväinsä joukossa ei ollut ainoatakaan, joka olisi jättänyt taputtamatta kaunista palvelustyttöä leu'an alle, sekä, jos tilaisuutta oli, painamatta myöskin suudelman ympyriäiselle, ruusunpunaiselle poskelle, ja kenempä mieleenkään olisi johtunut, siitä keksiä jotain tekiää alentavaa, siinäkin tapauksessa, että asianomainen olisi ponnistanut vastaan. Oliko se mikään rikos että hän oli koskenut tuohon hirveän korkeaan olkihattuun ja suojelustilkkuun? — Yhden ainoan silmäyksen tähden vaan oli häntä huomautettu, ikäänkuin hän olisi hirhiluinen, joka lupaa

saamatta oli tunkeunut kaikkein pyhimpään. Tyttö hän kävi tavallisesti ulkotöissä — eikö hän sellaisissa tilaisuuksissa saanut pitää hyvänänsä häpeämättömiäkin silmäyksiä ensimmäiseltä matkustavalta kisälliltä joka astui hänen luoksensa kysymään oikeata tietä?... Mutta hän oli muka "kamarineitsy" maatilalla; hän oli saanut maistaa hienompaa sivistystä. Kieltämättä oli hänellä sitäpaitsi terävä pää ja synnynnäinen kyky heti mukautua oloihin, jonka vuoksi hän käyttäisikin ikäänkuin olisi kuulunut amtmannin perheeseen, ehkä hänen päänsä päällä täytyi kantaa kotiin pellon antimia ja tehdä työtä haravalla ja kuokalla pellolla ja niityllä.

5.

Herra Pietari Griebel keskeytti nämät vähän huvittavat mietteet. Hän oli ollut ulkona tiluksilla ja saattoi takaisin tullessaan tyytyväisesti hieroen käsiänsä kertoa herra Markukselle, että rautatien insinöörit olivat täydessä työssä viitoen tilan niittymaille rautatien rataa — viereiset pellot saivat olla rauhassa. Radan uuden suunnan johdosta oli amtmannin Franz toimittanut oikein näytelmän. — Pietari Griebel oli sopivan matkan päässä saanut kuunnella hänen sappea kuohuvaa vastaväitetänsä sekä kaikkea hänen jyrjänsä ja meluansa. Mutta rautatien rata olikin menevä suoraan hänen pihapiirinsä yli ja niin lähellä asuinhuoneen kulmaa, että tuon vanhan mädäntyneen rakennuksen muutaman vuoden kuluttua välttämättömästi täytyi pudota alas yhdeksi soraläjäksi.

Tätä kuullessaan muisti herra Markus kirjeen, jonka oli pistänyt taskuunsa ja jonka hän kohtaamisensa jälkeen tytön kanssa kokonaan oli unohtanut. Hän aukasi sen ja silmäsi tuota pikaa sen sisällyksen, yhtä paljon huvitettuna kuin vihoissaankin siitä — ihmiset maatilalla olivat sentäänkin, kaikki järjestänsä, isännästä piikaan asti, parantumattomasti ylpeyden perkeleen valtaamina, kummallinen seura, naurettava sekoitus ylpeyttä, luulottelua ja hämiä!

Amtmanni ei ensinkään huolinut siitä tekoasiasta, että perillisen laillisesti saavutetun oikeuden mukaan arentitila jo yö ja vuosi sitten oli häneltä pois tuomittu. Seikkaperäisellä tavalla vastusti hän tilusten isännän sopimatonta esiytymistä rautatiekysymyksessä, jonka kautta hänelle, amtmannille, tämän arentimiehelle oli vahinkoa saatettu. Ei milloinkaan eikä millään ehdoilla suostunut hän siihen, että hänen talousrakennuksensa sioitettiin toiselle puolen huonetta, yhtä vähän kuin hän suvaitsi sitä, että hänen oma rakennuksensa jonakuna kauniina päivänä rymähtäisi kokoon sen asujain yli. — Vihdoin koski hän sivumennen muutamilla hätäisillä sanoilla sitä seikkaa, että hänen tosin vielä oli maksamatta tuo "mitätön summa", jonka hänen tuli suorittaa vuokraa, mutta hän odotti joka päivä suurempaa rahalahetystä, jonka kanssa hänen poikansa, upporikas mies Kaliforniassa, käsittämätöntä kyllä, viivyskeli — heti rahojen saavuttua, piti mainittu "turhanpäiväinen asia" suoritettaman.

"Niin, niin, siten ohjaa ja toimii herra amtmanni", sanoi Pietari Griebel hyväluontoisesti naurahtaen, herra Markuksen ilmotettua hänelle kirjeen sisällön. "Hän on juuri hauska veitikka —"

"Hauska veitikka?" — sellaisia mukavia sanantapoja sinä aina keksit — ei, oikea suupaltti hän on", keskeytti häntä hänen rouvansa. Tämä oli juuri leikannut itsellensä persiljaa kyökkitarhasta, jolta puolen hän oli noussut rappuja myöden paviljonkiin ja ojensi nyt kouransa, täynnä persiljaa, ovesta varoittavaisesti sisään. "Älkää Jumalan tähden, herra Markus, ryhtykö siihen. Hän teidät kyllä sokaisee niin ettette kuule ettekä näe mitään. Hän luulee ikäänkuin haikara sadussa, että kun hän vaan ummistaa silmänsä ei yksikään ihminen näe, mihin nälkälinnaan hän on joutunut oman syynsä tähden. Kertomuksella pojasta Kaliforniassa kokee hän ummistaa teidän silmänne, kuten hän on tehnyt kaikille niille tyhmille ihmisille, joille hänen on velkaa. Lienee aika harakka, tuo niin vanhan petteurin nuori herra poika".

"Älä nyt tee pahemmaksi, kuin se on, pikku Jetta! Eihän se muuten ole tapasi!" sanoi hänen miehensä. "Ylimetsänhoitajan rouvan kautta tiedän minä, että nuori Franz oli hyvä ihminen — ei mikään muu, kuin huoli ja harmi huonosta taloudenpidosta lahjoitusmailloin ajoi hänet avaraan maailmaan. Hän lienee todellakin lähettänyt kotiin suuren kultakappaleen, mutta totta myöskin on, että hänestä ei ole sittemmin kuulunut, sekä hän on ollut kuin kuollut ja haudattu ja hänen vanha äitinsä suri itsensä sen vuoksi kuoliaaksi".

"No, nyt kuulette sen itse, herra Markus," muistutti rouva Griebel, vähän ärtyneenä ja osoitti peukalollaan puhujaan. "Ja vielä vaaditaan, että tuollainen hyödytön poika, jolla ei edes ole kynää eikä mustetta omalle äidillensä, pidettäisiin kunnioitettavana henkilönä. — Sitä saat odottaa, Pietari". Näin sanoen kapusi hän muristen ja vaivalloisesti rappuja alas viedäksensä persiljan keittiöön.

Herra Markus mittasi askeleillaan lakkaamatta paviljongin lattiaa sittenkin kuin Pietari Griebel oli lähtenyt huoneesta ja mennyt vieressä sraitsevaan lehtimajaan, johon hänen rakas tyttärensä oli tuonut hänen suuruksensa: voita, leipää, palanen makkaraa ja lasillisen kullanloistavaa Nordhäuser viiniä.

Amtmannin kirjeen kautta oli perinnönkysymys, jonka sattuma oli ohjannut nuoren kartanonomistajan käsiin, astunut uudelle tolalle. Vielä saman päivän aamuna oli hän luullut helposti voivansa panna edesmenneen tätinsä ilmeisen toiveen toimeen, vähän ennen lähtöänsä keskustelemalla asianajajansa kanssa, sekä parilla kirjeellä Berlinistä, jonka kautta hänelle niin vastenmielinen persoonallinen yhteensattumus asianomaisten kanssa ei olisi tullut tarpeelliseksi. Mutta nyt ilmautui uusi henkilö näkymölle — löytyi vieläkin yksi henkilö, poika, josta vainajan sanottiin pitäneen hyvää mieltä, eikä häntä sentään testamenttimääräyksessä sanallakaan mainita. Oliko hän kentiesi mieleltään yhtä heikko ja helläsydäminen kuin äitinsäkin ja yhtä vähän kuin tämä pystyi vastustamaan amtmannin omavaltaisia ja hillitsemättömiä tapoja ja mieltä, ja oliko vainaja aavistanut, että perheen viimeinen turva ei hänenkään kädessään olisi vakuudessa?

Sitä vastaan täytyi vanhan rouvan pitää suuressa arvossa nuoren tytön luonteenlujuutta, kun hän oli halunnut panna nuoruuden ystävänsä tämän suojan alle. Herra Markus ei saattanut käsittää tätä sokeutta. — Edesmennyt oli uupumattoman ahkera ja työtätekevä henkilö. Hän oli aina oikealla ajalla ollut kohdattavana ulkona pellolla ja maitokamarissa, kyökissä ja laboratorissa, köyhien sairavuoteella kuten kirjoitus- ja työpöytänsäkin ääreltä, eikä hänen mieleensä ollut milloinkaan johtunut järjestyttää vieraan kädellä nauhaakaan puvustaan tai kampaattaa hiuksiaan... Miten maailmassa sitten tuli, että tuo käytännöllisesti toimielias rouva uskoi sellaisen toimen tytölle, josta hän juuri oli kuullut kerrottavan, että hän nykyisessäkin alennetussa tilassaan yhä näytteli suuren maailman naisen osaa, ettei hän liikuttanut kättään eikä jalkaansa auttaakseen rappiolle joutunutta taloutta, sekä vielä vaati kamarineitsyt palvelusta palvelialta, jonka aikaisin ja myöhään täytyi toimia sekä sisällä huoneessa että ulkotöissä?

Hän kirosi tyhmää mielijohdettansa, joka hänen pani tutkimaan tuota vanhaa pussia — jos hän olisi vaan ollut viisas ja antanut sen vanhanaikuisen sisällyksen katsomatta mädäntyä nurkassaan piirongin laatikossa... Päälle kaupaksi oli hän nyt niin rajattoman tyhmä, että ajatteli vanhan amtmannin rouvan kohtaloa ja piti velvollisuutenansa omantuntonsa mukaisesti punnita asiaa... Niin paljon kuitenkin oli varma: ylimetsänhoitajan rouva oli huolimatta selvästä ja terävästä järjestään, perinpohjin erehtynyt valitun perillisen luonteen ja henkilön suhteen — kentiesi oli näytelty komediaa hänen kanssaan. Eikö hänen velvollisuutensa ollut ojasta toisen erehdys ja pikemmin jättää tuon pienen perinnön nuoremman Franzin käsiin. Kenpä takaisi, ettei "suuren maailman naisella" ilmautuisi kosia heti kun kertomus perinnöstä tulisi tiedoksi. Sellaisessa tapauksessa kotiopettaja neiti varmaan ei hetkeäkään epäilisi myöntyen vastatessaan. Vieraat ihmiset menisivät pois perinnön kanssa ja kipeä-raukka maatilalla saisi maata siellä ja katsella.

Vihastuneena pyyhkäsi hän molemmilla käsillään hiuksiansa. Nyt ei hänellä muuta neuvoksi ollut, kuin ottaa asia käsiinsä ja, niin vastenmieliseltä kun se tuntuikin, omin silmin tutustua amtmannin ja kotiopettaja-neidin suhteisiin.

Koko päivän oli hän huonolla tuulella. Illalla otti hän hattunsa ja lähti retkeilylle metsään. — Ainoastaan metsänhoitajien ja hirsienvetäjien kulkema ajotie erotti Hirschwinkelin tilukset Grafenholzista, ruhtinaallisesta metsäpalstasta ja melkein tämän kulkuväylän viereen päättyi laaksonotkelmakin. Ainoastaan pieni pala niittymaata hiipi tässä vielä metsän ja tien välillä ja tällä ruohoa kasvavalla paikalla oli ruhtinaallisen metsänvartian asunto. Se oli kaunis, uusi tiilihuone, suurilla, auringon valossa loistavilla akkunoilla. Huoneen toisella puolen ympäröi valkoiseksi maalattu puu-aitaus pientä puistoa, sisältävä korkeintaan pari, kolme multapenkkiä.

Jo kaksi kertaa ennen oli herra Markus retkillään pysähtynyt tälle paikalle ja tänäänkin pysähtyi hän käyntinsä, kun huoneen punaiset seinät äkkiä välkkyivät metsiköstä. Metsänvartian, joka tässä huoneessa asui täytyi viettää oikeata erakon elämää. Hän oli ainakin naimaton mies, joka huoneensa avain taskussa meni toimiansa täyttämään. Tämä ovi ei milloinkaan ollut vieraanvaraisesti auki, ei heikoinkaan savuhattara milloinkaan noussut savutorvesta. Ikkunoissa, joiden sisälaudalla tosin näkyi muutamia kukkaruukkuja, mutta joita ei milloinkaan kauniisti sovitetut akuttimet kaunistaneet, ei näkynyt milloinkaan inhimillistä olentoa, yhtähyvin kuin milloinkaan kuultiin taloustoimien hälyä, tai muuta ääntä näiden neljän seinän väliltä; ainoastaan tuolla ylhäällä ullakkokamarin ikkunassa rippui kolme, neljä puista linnunhäkkiä, joissa pulmuset ja ristinokat elämöivät, ja jyrkän teellä huoneen takana kiipeili kaksi määkivää kuttua ympäri, nämä luultavasti olivat metsänvartian karjaa.

Hirschwinkelin uuden isännän oli tehnyt usein mieli lähemmin katsoa ikkunasta metsänvartian huoneeseen nähdäksensä millaisella lukemisella entinen päiväläisapulainen virvoitti itseänsä tuolla vähällä loma-ajalla, jonka hänen uuttera palvelustoimensa ja maatilalla tekemänsä apu hänelle jätti, Jospa ne olivatkin ritari- ja ryöväriromaaneja, jotka olivat toistensa päällä kukkaruukkujen välissä, eivätkä ne ainakaan lainakirjaston asua kantaneet — sen saattoi hän nähdä aina ajotien toiselta puolen asti, joka erotti hänet vähintään kymmenellä askeleella asuinhuoneesta. Kentiesi oli hän älykäs ja maailmaa kokenut mies, tämä metsänvartia. Oleskelipa hän paljon maatilalla, jossa piikakin, joka hoiti maitokulhoja ja haravoita, koki käyttäytyä salonkimaisesti.

Pilkkahymy huulillansa taivutti hän sivulle viimeiset oksat, jotka sulkivat hänen tiensä, kun toisen kutun menettely herätti hänen huomionsa. Se oli nuori, solakkamainen eläin, joka vimmatusti juoksien kiiti jyrkännettä alas ja kapean ruohoston yli. Sen seuraaja kävi rauhallisesti perässä samaan suuntaan, josta nyt keveiden ihmisaskelien ääni kuului... Herra Markus polki maata jalallansa — aina vaan tuo tyttö, joka jo perinpohjin rupesi ikävyyttämään hänen oloansa metsäseudussa. Olikohan amtmannin piika ainoa naishenkilö, joka täällä eli ja oleskeli metsässä ja pellolla?

Tuolla hän tulikin aivan oikein suojelus-tilkku päässä ja suuri juurikoppa käsivarrella. Kutut juoksivat hänen sivullansa ja söivät ahneesti hänen kädestään leivänpalasta, jonka hän taskussaan oli tuonut noille pikku herkkusuille.

Herra Markus vetäysi takaperin vähän syvemmälle metsikköön, sekä asettautui ensimmäisen, paksun pyökkirungon taakse, jonka keksi — hän ei tahtonut enää saattaa harmia itsellensä, kuten aikaisemmin tän'aamuna. Tyttö oli hänestä kerrassaan inhoittava ja yhtäläisellä innolla kun hän tän'aamuna oli puhaltanut tupakansavua valkoisen huivin alle, riensi hän nyt heittämään palavan sikaarin maahan ja astumaan sen päälle, ettei vähintäkään, tupakansavunhajua tuuli kantaisi maantien yli ja siten ilmaisisi hänen läsnäoloansa.

Tyttö heitti viimeiset leivänpalaiset kutuille, sekä astui matalalle rapulle lähimmän akkunan läpi katsahtaaksensa huoneeseen. Huone näkyi olevan tyhjä; huolimatta hänen uudistetuista naputuksistansa ikkunaan, ei kuulunut yhtään liikettä huoneesta, ja ovi pysyi kiinni. Tässä siis täytyi olla runsaasti kärsivällisyyttä.

Vastatullut asetti koppansa viereensä ja istautui viheriäksi maalatulle penkille huoneen sisäänkäytävän viereen, päättäen odottaa asukkaan takaisintuloa. Hän aukasi leuan alta huivin solmun, sekä antoi tuon valkoisen peitteen pudota niskalle. Niin — siinä oli hän nyt, kiireestä kantapäähän asti amtmannin turhamielinen piika, joka ei voinut kärsiä vähintäkään ahavoitusta kasvoillansa, kuten rouva Griebel kiukussaan oli väittänyt, ja niin huonolla tuulella kun herra Markus nyt olikin, täytyi hänen toki myöntää, että se olisi ollut vahingoksi tuolle hieman vaalealle, läpikuultavalle iholle. Hänen täytyi nytkin, kuten jo aamullakin tyttöä hätäisesti katsahdettuaan, myöntää, ettei tytön pää millään tavoin häväissyt vaan päinvastoin vartalon soreudelle ja suloudelle oli täydessä sopusoinnussa. Se häntä oikein harmitti. Hänelle olisi tuhat vertaa mieluisampaa ollut, jos tyttö olisi ollut karsas, ja hänen kasvonsa olisivat olleet täynnä pisamia ja nyppyjä, juonteet jokapäiväiset ja karkeat — tuon "omituisen" tytön.

Tyttö pyyhkäsi irtonaiset kähärät otsaltansa pääläelle, jossa niitä palmikoitsematta ja suureen kimppuun sidottuna kampa piti kiinni. Sitten pani hän syvästi hengähtäen ristiinlasketut kätensä helmaansa ja nojasi, koko ympäristön metsän hiljaisen rauhan silminnähävästi virvoittamana, päänsä rakennuksen seinää vasten. Hän näytti surulliselta, ehkei oikeastaan huolien masentamalta, sekä olikin kai kylläksi ponteva ja elinvoimainen luonteeltansakin paria silmänräpäystä kauvemmaksi aikaa heittäytyäksensä täydelliseen työttömyyteen.

Kopasta otti hän pienen kääryn, jonka hän kuori auki, levitti polviensa yli ja katsasteli tarkastelevin silmäyksin. — Herra Markus näki, että se oli valkoista pitsiä, nähtävästi "kotiopettajaneidin" vanhaa, kulunutta koristusta, mutta joka nyt vuorostaan koristaisi tytön kaulaa. — Sukkelat sormet käänsivät tuota vaalistunutta pitsikudelman eri tahoille ja näyttipä melkein kun hänen kätensä hellästi olisi silittänyt sitä — sitten käänsi hän päänsä äkkiä sivulle, kääri pitsin kiireesti kokoon ja nousi ylös.

Ajotietä nähtiin lähestyvän muhkean miehen viheriässä nutussa. Heti kun hän oli huomannut odottavan tytön, kiirehti hän askeleitansa. Koiransakin, joka väsyneenä oli höngöttänyt muutaman askeleen edellensä, riensi nyt eteenpäin hyvällä vauhdilla ja juoksi ilosta haukkuen tyttöä kohti.

"Tuntuu hyvältä, Fritz, levätä teidän erakkomajanne ulkopuolella, mutta olenpa toki iloinen, että tulitte, sillä minulla on kiire", sanoi tyttö ja matki samalla nuorta ryökinäänsä pienimpiin erityisseikkoihin asti, sillä siinä tavassa, jolla hän vastasi metsänvartian kunnioittavaan tervehdykseen, oli yhtä paljon ystävällistä arvokkaisuutta, kuin oppinut amtmannin veljentytönkin todellisuuden mukaan tavallisesti osoitti entistä päiväläisapulaista kohtaan.

"Minulla on tärkeä toimi teille", jatkoi hän. "Mutta ensin täytyy teitin saada jotain hyvää", keskeytti hän puheensa, ja ojensi toiselle kopasta pienen lämpömäisleivän. "Minä olen tänään leiponut ja leipä tuli niin kaunista, että teidän täytyy maistaa sitä. — Nyt osaan jo tämänkin keinon, kun ajattelen taaksepäin sitä kiusan päivää, jolloin ensi kerran hirveän taitamattomilla käsilläni vanutin taikinaa ja vihdoin sain uunista ottaa pari kivi-kovaa, mustaa kakkaraa".

"Niin, silloin maksoi se kyyneleitä, huolimatta kaikesta lujudestanne", sanoi nuori mies hyväntahtoisella hymyllä. Hän laski leivän ulkopuoliselle ikkunan laudalle, mutta katsahti samalla huolestuneena tyttöön. "Onko taasen niin pahoin asian laita siellä? Koskeeko se juutalaista vaiko kultaseppää L:ssä", kysyi hän mutkitta, mennen suoraan siihen toimeen, jonka tyttö hetki sitten aikoi

hänelle antaa.

"Itse tiedätte paraiten, että kultasepän luoksi emme voi kääntyä — teidän täytyy mennä juutalaisen luo. Ylihuomiseksi täytyy meidän saada kahdeksan taaleria".

Sulan epätoivon liikkeellä pyyhkäsi mies kiharoita hiuksiansa.

"Niin, kuten näette, Fritz! Ja kuitenkin olemme olleet valppaita, melkeen kuin santarmit, ja siitä huolimatta on yhden kaupustelijan onnistunut huomaamattamme hiipiä taloon ja siellä kaupata muutamia laatikoita hienoja sikaareja. Ne ovat nyt lähes kaikki poltetut ja nyt seuraavat laskut ja hakemukset. Tänään kirjoitettiin ja uhattiin viipymättä lain kautta hakea saatava".

"Taivaan Jumala, tosin on minulla kärsivällisyyttä, mutta ajan pitkään kiukuttaa ja suututtaa se ihmistä kuitenkin, niin että on harmista halkeamaisillaan, kun ei ihminen mitään käsitä, vaan yhä elää, ikäänkuin kassa-arkku olisi yhtä täynnä kuin entisinä hyvinä aikoina".

Surullinen hymyily tuli nuoren tytön huulille. "Saatammeko antaa sitä Fritz?" Hän nauroi heikosti. "Kaiken loma-aikanne istutte luonnontieteellisten kirjojenne ääressä, ettekä sentään tiedä ettei vesi alusta ensinkään tahdo nousta vuorta ylöspäin — vanhoja tapoja ja tottumusta voi yhtävähän..."

"Hiljaa", keskeytti tyttö hänet äkkiä käskevällä liikkeellä. "Meidän kummankaan ei sovi tuomita häntä, meidän on vaan muistelemisen hänen hyvyyttänsä ja huolenpitoansa. Tässä", — sanoi hän, käärien pitsin auki — "on vielä vähän arvokasta, kalliita, vanhoja pitsiä. Minulle on vakuutettu, että ne ystävien kesken ovat vähintään kahden kymmenen taalerin arvoisia — Baruch Mendeliltä emme voi toivoa enempää kuin puolet siitä summasta".

"Jos hän ylipäänsä ensinkään tahtoo ryhtyä asiaan", lausui mies olkapäitään kohauttaen luoden epäilevän katsannon noihin näennäisesti arvottomiin kutomuksiin. "Ne kaksi silkkihametta ja shaalin osti hän tosin, se olikin toista kuin tämä kapine, jonka voi puhalttaa pois, Minä luulen, että hän rupeaa nauramaan minua. Ennemmin sittekin pari hopealusikkaa, luulisin".

"Viimeiset!" huudahti tyttö liikuttettuna. "Mitä ajattelettekaan? Asettaisinko tinalusikat heidän lautasilleen? Se ei tapahdu niinkauvan kun voin liikuttaa kättä ja jalkaa. Te ette ymmärrä, Fritz, tätä asiaa", jatkoi hän tyynemmästi; käärien pitsit kokoon ja ojensi ne hänelle. "Menkää vaan suoraan juutalaisen luo, hän ymmärtää yhtähyvin pitsien kuin kultakalujenkin arvon... Onko teillä huomenna aikaa ja kenties omia asioita kaupungissa?"

"Kuinka lieneekin, — kyllä aikaa saan siihen matkaan. Te tiedätte..."

"Niin minä tiedän, te olette rehellinen, peripohjin hyvä ihminen".

Tämä yksinkertainen, mutta hellällä äänellä lausuttu kiitos, näkyi saattavan hänet hämille. Hän nosti kömpelösti kätensä lakkiinsa sekä veti ja tempasi sen lippua. "Te olitte tänään mukana kun rautatien rataa viitotettiin", sanoi hän kääntääkseen keskustelun toisaalle.

"Niin — kuten voitte arvata syntyi sen vuoksi myrsky ja rajuilma meillä. Tämä päivä ylipäänsä on ollut kauhea päivä". Tyttö vaikenä ja pusersi alahuultansa hampaiden väliin.

"Niin luulen. Mutta suoraan naurettavaa se on kuitenkin, kun vanha herra noin kiihtyy siitä jutusta. Se saattaa toki olla hänelle aivan yhden tekevä, miten rata menee pihapiirin poikki, tai tuskin hän kuuleekaan veturin menevän huoneen nurkan sivu. Uusi omistaja tehnee pian puhdasta siellä — no niin, hänellä on täysi oikeus siihen".

"Niin, tosin — täysi oikeus", lisäsi tyttö jonkinlaisella katkeruudella äänessä, ja olkapäitään kohauttaen. "Mitä se häntä liikuttaa, miten ennen on ollut".

"Niin, niin, taivaan Jumala, niin! Mitäpä sellainen, nuori, käskävä tuittupää huolii vanhasta ystävydestä, jonkalaista ei milloinkaan ole saanut nähdä. Ei hänestä saata sitä luullakaan. Minä näin hänet eilen sivumennen — kaunis mies, muhkea ja rivakka! Tosin on hänen olennossaan jotain kömpelöä karkeutta, joka enemmän pysyy raha-arkun herroissa kuin vanhassa aatelissa — entisenä upseerin palveliana tunnen kyllä sen laadun. Hän seiso Griebelin kanssa sahamyllyn vieressä, jonka hän rakennuttaa uudestaan — no, se vanha huone onkin hyvin lahonnut".

Tyttö kääntyi pois ikäänkuin olisi tuskin kuullutkaan mitä Fritz kertoi sekä otti valkoisen huivinsa rahilta pannaksensa sen päähänsä.

"Mutta kaikissa kohdin käy Hirschwinkelin uusi järjestys mielelleni", jatkoi Fritz. "Maatilan huone ei seiso juuri vakavammalla perustuksella kuin sahamyllykään — hyvä keino tehdä riidan lyhyeksi".

"Hän tehköön vaan", sanoi tyttö katkeruudella, kuumeen tapaisella kiireellä solmiten huivia leukansa alle. "Lähetkääköön hän meidät kerjäämään! Menköön aina vaan alaspäin. Minä vaivaan kuitenkin yötä päivää päättäni mieltiäkseni, miten saattaisimme viedä sairaan mukanamme —". Näissä sanoissa loppui tytön ääni.

"Mutta sehän on helpoin asia", tuumi hän partaisten kasvojen sydämmellisesti hymyillessä. "Pidättekö minua sellaisena jänisraukkana, etten edes voisi kantaa tuota kuihtunutta heikkoa vaimoa käsivarrellani? Penikulmittain tahtoisin häntä kantaa, tuota hyvää, vanhaa rouvaa, eikä hän ole siinä tunteva järkähdystäkään jäsenissään. Eikä läheskään niin pitkä matka ole sieltä tänne. Kaunis kulmakamari etelää kohti on suuri ja valoisa — sinne voimme asettaa hänen vuoteensa, silloin hänellä on näkyala viheriään metsään kahdelta puolen; se on tekevä hänelle hyvää. Ja vanha herra istuu tämän akkunan ääressä paljon paremmin, kuin maatilalla; tästä matkustaa ja tulee toki aina toisinaan joku ihminen sivuitse — maatilalla ei hän näe muuta kun aukean pihapiirin, jossa vaan muutamat järeille jääneet kanat kaakottavat ja kuoputtavat".

"Fritz, te olette uskollinen kuin kulta, mutta —".

"Ja ullakkokamari tuolla ylhäällä", jatkoi hän tarkkaamatta tytön vastaväitettä, sekä osottaen peukalollaan sitä ikkunaa, jonka äärellä linnun häkit riippuivat — "se on kauniin huone koko rakennuksessa. Sinne asetutan pienen kamiinan ja sitten voi eräs nuori neiti istua siellä suven talven maalailien ja lomahetkillään ansaita kauniisti rahaa. Ei ole siis mitään vaaraa tuosta kerjäämisestä, ei vielä pitkiin aikoihin... Pitää aina päänsä pystyssä — se on pääasia".

"Niin, sen aionkin tehdä", sanoi tyttö vakavalla äänellä eikä ilman jotain uhkamielisyyttä. "Oikulliselle kohtalolle käynee vaikeaksi urheuteni masentaminen. Vielä en tiedä, mitä sielun väsymys on ja tunnen nuoruuden rivakkuuden jäsenissäni... Eikä kukaan ole milloinkaan minusta näkevä, että se itsetuntoisuuden kipinä, jonka omaan, joskus ei tahdo mukautua, kuten sen tulee ja täytyy. — Muuten olettehan te, Fritz, täällä, uskollinen turvani".

Hän tarttui juurikoppaan. "Nyt täytyy minun mennä kotiin — siellä odottaa minua vielä paljon työtä. Sitäpaitsi täytyy minun vielä sioittaa — kipeä raukan tulee ja pitää huomiseksi saamaan pestyt, vuoteen uutimet, mutta puuvarastoni on lopussa —"; hymyily liiti ikäänkuin päivänen hänen kasvoilensa — "ja siksi otan tämän hirveän suuren kopan mukaani".

Metsän vartia nauroi, otti kopan ja samalla lämpymäislevän akkunan laudalta, sekä meni kiireesti huoneeseen. Heti palasi hän koppa täynnä takaisin. Metsän läpi saisi hän ainakin kantaa sitä, sanoi hän, kun tyttö aikoi ottaa kopan ja nyt menivät molemmat rinnatusten laaksoon päin, kaksi muhkeata olentoa, jotka sopivat hyvin yhteen. Metsänvartian koira kävi tytön toiselta puolen, ikäänkuin tämä olisi isäntänsä omaisuus, jota hänen luulevaisella huolella uskollisesti tuli ympäröitä ja suojella.

Herra Markus juoksi nyt ulos metsästä ja katseli vakavin, pois kääntämättömin silmäyksin heidän jälkeensä, kunnes he tien mutkassa katosivat näkyvistä. Sitten katsahti hän hieman kolkolla katseella metsänvartian huoneeseen. Kuinka kauvan viipyisi, ennenkuin somat akuttimet riippuisivat noiden nyt niin alastomien ikkunain sisäpuolella, nuori kaunis nainen katsahtaisi ulos niistä — todellakin naurettava yhdistys, metsänvartian rouva hienosta maailmasta anastamallansa käytöksellä ja hänen taikinan vanuttamisensa, pesemisensä ja huuhtomisensa.

Mutta siitä kaikesta huolimatta oli asianlaita kuitenkin niin. Nämät molemmat ihmiset tekivät työtä ja huolehtivat yhdistynein voimin köyhtyneen herrasväkensä puolesta ja tästä uskollisesta toveruudesta olisi avioliitto seurauksena — sehän on itsestäänkin ymmärrettävä! — Mitäpä saattaisi tuo kaukaa tänne tullut palvelustyttö kehnossa työpuvussa parempaa toivoa? Hän tulisi vaimona turvalliseen asemaan, hän saisi metsässä kauniin kodin ja muhkean miehen, joka sitä paitsi halaisi sivistystä ja tietoja ja istuisi luonnontieteellisten kirjojensa ääressä. Tämä käsittämätön tyttö verrattomalla kiintymyksellensä saisi siis nuo rakkaat avuttomat omaan kotiinsa. Hän palvelisi, kuten ennenkin kotiopettaja neitiä ja säästäisi hänelle viimeiset hopealusikat, ettei mikään halpa tinalusikka koskisi ryökinän hennoitettuihin huuliin. Ja tuolla ylhäällä ullakkokamarissa maalattaisiin kauniita niittu-kuvia, niin oli metsänvartia sanonut... Tuhat soikoon, ei, rakas vihreä nuttuni, niin pitkälle ei ole vielä tultu. "Raha-arkun herra kömpelyyksineen" ei antaisi kenenkään häväistä itseänsä, ei edes Hänen Ruhtinaallisen Korkeutensa hyvin voivan metsänvartiankaan, ja vielä vähemmin tekisi tälle sen ilon, että niin pian kuin mahdollista ajaisi arentimiehen, joka ei jaksanut suorittaa, maantielle, jotta sitä pikemmin voitaisiin pitää häitä amtmannin piian kanssa — tuon kummallisen tytön, joka usein äkkiä antoi aihetta luuloon, ettei lainana ollut hieno käytös vaan karkea puku. Tässä erehtyi hyvä herra metsänvartia ja oikein runsaalla mitalla.

Notkealla hyppäyksellä heittäisi herra Markus taasen metsään ja kääntäen selkensä yksinäiselle rakennukselle palasi samaa tietä, jota oli tullutkin.

Sillä aikaa oli ilta-auringon kullanvihreä loisto metsässä jo melkein kokonaan kadonnut ja sen mukana myöskin tuo lempeä lumous, joka kirkastettuna oli levännyt tuon yksinäisen seudun yli. Tiheän lehdistön alla hiipivät synkät varjot syngistyttivät ihmissieluakin. Herra Markus saattoi vielä vähemmän kuin aikaisemmin päivällä vallita tuota syvää alakuloisuutta, joka tänään oli hänen sydämeensä painunut, voi siis noita nenäkkäitä pähkinänvitjoja tai alasriippuvia puun oksia, jotka uskalsivat koskea hänen synkkään muotoonsa — armotta ne kiukkuisesti katkaistiin ja heitettiin metsän hämärään.

6.

Hän menettelihe kuten tuhannet muutkin itsekkäät samallaisissa tapauksissa. Uskonnon kehoitusten, ja kentiesi jonkunlaisen yleisen untuneen ihmisrakkauden johdosta ovat he halulliset tavaroistaan almuja jakamaan — mutta ei missään tapauksessa mitään yhteyttä niiden ihmisten kanssa, joita aikovat auttaa. He tekevät pitkän mutkan noiden vastenmielisten suhteiden sivutse, ettei yhtään utua eikä säettä vieraan kohtalon kehräämistä vastuksista tarttuisi heidän vaatteisinsa ja lykkäävät siten hiljaan ja uupumatta tuon ikävän toimen tieltänsä pois siksi, että — yht'äkkiä ryntäävät keskelle asemaa, jos itserakkaus on vedetty näyttämölle. Vai eikö se kentiesi ollutkaan hylättävä itserakkaus, joka ajoi hänet mihin hintaan tahansa ennättämään tuon kiusoittavan metsänvartian edelle, tämän ihmisystävällisissä aikeissa. Eikö hän nyt kaikkein mieluummin olisi heti suoraa päätä mennyt maatilalle, esitellyt itsensä tuolle vanhalle tunarille, kerskurille, auttamattomalle pelaajalle ja juomarille sekä tämän perheelle ja pyytäisi heitä kaikkia, etteivät taivaan tähden toki ajattelisi paha heistä? Tässä kaikessa ei ollut muuta kuin tuota rakasta turhamaisuutta ja vihan tunne viheriää nuttua kohtaan joka olisi uskollinen kuin kulta — eikö tyttö ollut jotain sellaista lausunut? — ja näytteli kuitenkin vaan uhraamisen alttiutta samalla kertaa siepataksensa, mitä mieluisimmin toivoi...

Äkäisenä raivasi hän nyt itselleen, paljon nopeammin, kuin ennen, polun pensaston läpi ja saapui pian raivatulle, kapealle polulle, joka vei taloon johtavalle, yleiselle ajotielle. Astuessansa metsästä, näki hän rouva Griebelin tulevan sahamyllyltä kotitietä.

Hänellä oli kalanverkko käsivarrella. Tämä tosin ei näyttänyt niin runolliselta kun äskettäin tuon solakan ylen kainon kaunottaren lasivarrella; suurempi paino jännittikin nyt paljon laveammalle verkon silmuista, kuin tuo pieni, sairaalle ai'ottu mullo oli tehdä voinut.

"Nyt tulette vähän, sopimattomasti tielleni, herra Markus!" huudahti rouva Griebel hänelle salaamatta harmittavaa pettymystänsä. "Ettekö voinut viipyä vielä vähän aikaa metsässä, kunnes onnellisesti ja hyvin olisin ehtinyt kotiin ja saanut mulloni peratuksi. — Nyt saatte odottaa ja pysähtyä valmistetun pöydän ääressä, sitä en minä voi auttaa. — No niin, katsokaas tänne pikkuisen kun kerran olette nähnyt mitä toimitan. Niin, niin, saatte mulloja tänä iltana, pulskimpia, mitä myllärillä sumpussa oli. Louise on kirnunnut tuoretta voita ja puoli tuntia sitten saapuivat ne — minä tarkoitan uudet perunat. Hyvä ystävämmä, linnan puutarhuri, jossa mieheni oli kolme vuotta sitten hoitajana, on vanhasta rakkaudesta ja ystävyydestä minuun suonut minulle pienen mitan niitä teitä varten ... ajatelkaa, herra Markus, uusia perunoita tällä vuoden ajalla!" Tässä keskeytti hän äkkiä puheensa ja jäi seisomaan maantielle.

"Hyi, mitä nyt — tuolla on taasen hieno vieras maantiellä!" huudahti hän tulisesti ja osoitti ojennetulla kädellä olentoa, joka, selkä nojolla pyökkirunkoa vastaan makasi pitkällään raitioiden poikki. "Kauheita aikoja nämät! juopuneita käsityöläis-kisällejä makaa kuin kärpäisiä tiellä ja täytyy oikein varoa, ettei sotkisi jotakuta kuoliaaksi niistä. Ennen ei niin ollut! Ja jospa itsekin kymmenen kertaa olisitte tehtailija, herra Markus, niin sanon kuitenkin — tehdas olo on tähän syypää ja tuo ikuinen sodan humina ympäri maailmaa. Siksi täytyy niin monen kuljeksia ympäri, vaikkei tahtoisikaan ja sillä tiellä oppivat paheita koko hirmuisuudessaan, tietämättä, miten se on käynyt. Ja sitten jälkeinpäin melutaan pahennusta vastaan ja komennetaan kääntymään — ah niin, täysinäisellä vatsalla käy sellaisia lörpötteleminen".

Sill'aikaa olivat tulleet lähemmäksi maassa makaavaa. Herra Markus kumartui alaspäin ja katsahti henkilöön, joka vaivalla kohotti väsyneitä silmäautojansa luodaksensa aran, hämmästyneen silmäyksen puhujaan, vaaleihin kasvoihin. "Mutta mies ei ole ensinkään juovuksissa", sanoi herra Markus, tarttuen tämän vetelästi riippuvaan käteen koetellaksensa valtimon tykytystä.

"Sieluni kautta, niin minäkin luulen! Laupias Jumala minä puhun uusista perunoista ja tässä näännytty ihminen nälästä. Niin, niin, minä sanon aina: Jumalan lahjat ovat ihmeellisesti jaetut tässä maailmassa".

Hän pisti kätensä hameensa taskuun ja otti sieltä sämpylän, jonka hän pisti miehen suuhun. "Havaitkaa, rakas ystävä ja purekaa oikein tästä — se tekee teille niin hyvää, kun uutta öljyä lamppuun kaadetaan".

Heikko puna levisi väsyneen poskille, kun äsken sana "nälkä" mainittiin ja hän kohotti kättänsä väsyneesti kieltäen.

"Älkää vastustako, kuten joku neitsy", torui rouva Griebel vihastuena. "Tuhannen askeleen päästä näkee, että olette nälissä ja sentään tahdotte uskotella meitä, että olette syönyt vasikanpaistia päivälliseksi... Syökää vaan sämpylää. Se auttaa teitä juuri niin paljon jaloillenne, että voimme viedä teidät kotiin meille. Siellä on minulla vielä päivällisistä voimakasta ja hyvänmakuista lihanlientä ja hyvän vuoteen saatte kanssa".

"Koettakaa syödä", pyysi herra Markus häntä ystävällisesti. Sitten otti mies leivän, eikä voinut ensimmäisen suupalan jälkeen enää hallita itseänsä; hän söi sanomattoman ahneesti ja näytti unohtavan kaikki ympäriltänsä.

Hän oli nuori mies, tuuhealla ja pitkällä, rinnalle riippuvalla vaalealla parralla, joka vähän vivahti punaiseen. Hänen vaatteensa olivat kuluneet, mutta huomattiin, että hän piti siisteyttä arvossa — uudesta lumivalkoisesta paperikauluksesta oli hän kentiesi antanut viimeisen roponsa.

"Niin, niin vaimo raukka kotona ei tiedetä miten monta kertaa saattaa käydä", sanoi rouva Griebel tunnon ilmeisesti nyökkäyttäen syöjälle päätänsä. "Äidistä ei ole mikään vuode kyllin pehmeä, ei mikään ruoka kyllin voimakas lapsellensa ja sitten..."

Hän vaikenä ehdottomasti, sillä niin pian kuin heikkous myönsi tarttui nuori mies hattuunsa, joka hänen uupuessaan tielle, varmaan oli pudonnut hänen päästensä, sekä painoi sen leveän röydän syvään otsalle, ikäänkuin tahtosi salata kasvojansa ympärillä seisovilta.

"No, no, nuori mies, älkää siitä heti niin pahastuko", sanoi rouva Griebel hiljaisella tavallaan, jota ei mitään häiritä voinut. "Moni on jo ulkona maailmalla kerjännyt vierailta ihmisiltä tai paastoavalla vatsalla viettänyt yötänsä maantien vieressä ja sentään sittemmin päässyt äveriäänä miehenä oman kolttonsa alle. Tämä ei teille haitaksi, jos muutoin olette säädyllinen ihminen... Ja nyt tahdomme koettaa, jos saamme teidät jaloillenne".

"Minä olen ollut kuusi viikkoa sairaana sairashuoneessa", mutisi outo tuskin kuultavasti "ja tulen —".

"Niin sen näkee päältäanne, että olette ollut kipeä", keskeytti rouva hänet, "ja mistä tulette tai mitä vielä aiotte, emme ensinkään tarvitse tietää. Te jäätte kartanoon yöksi — vähän unta tarvitsette yhtä hyvin kun sitä Jumalan lahjaa, jota nyt olette saanut ja huomenna katsomme mitä vielä tarvitaan... Rohkeutta siis! No, koetamme nyt!"

Hän tarttui voimakkaasti sairaan toiseen käsivarteeseen, herra Markus auttoi toiselta puolen — nuori mies pääsi jaloillensa, mutta oli toki vielä liian heikko tuetta mihinkään liikkumaan. Aivan tahdotonna antoi hän taluttaa itseänsä, mutta että hän silloin kuitenkin täysin tajusi surkean tilansa, huomattiin tuosta salaisesta epätoivosta, joka hänen kasvoillansa näkyi.

Lavealla niityllä asuinrakennuksen edustalla oli heinää niitetty. Tuoreen heinätuoksun suloiset höyryt täyttivät ilman; kaksi talon piikaa haravoivat heiniä pieniin rukoihin.

Suu ammollaan pysähtyivät he työstänsä, kun tuo omituinen seura hitaasti lähenei ja Louise, joka vaaleanpunaisessa hameessa seisoivat portilla, katsellen äitiänsä, juoksi pelästyneenä ja sellaisella kiireellä tulijoita kohti, että hänen pitkät, rippuvat, pellavankeltaiset hiuspiiskansa selässä hyppelivät.

"Äiti, onko mitään onnettomuutta tapahtunut?" kysyi hän värisevällä äänellä ja hänen kauniit siniset silmänsä katselivat säällillä ja samalla pelästyneenä hatun leveän röydän alitse.

Nuoren miehen partaiset kasvot punastuivat tämän katseen edessä, ja yli inhimillisellä ponnistuksella koki voimakkaammin oikaista itsensä ja käydä yksin — mutta turhaan.

Rouva Griebel huusi nyt toista töllistelevää piikaa tulemaan omalle paikallensa avuttoman vieraan vieressä, että hän itse voisi pitää huolta, mitä talossa tarvittaisiin asettaa järjestykseen sairasta varten. Tyttö astui tosin muutaman askeleen lähemmäksi, mutta mutisi ja vastasi ylpeästi, ettei yksikään herrasväki vielä ole vaatinut hänen korjaamaan kerjäläisiä maanteiltä ja kotiin viemään päihtyneitä käsityöläis-sälliä, ikäänkuin se prinssi olisi — hänen hameensa oli äsken pesty, eikä hän tahtonut sitä sokaista.

Huokaava ääni tunkeusi vieraan rinnasta.

Tämän äänen kuultuansa ojensi Louise heti pyöreän valkoisen kätensä samarialaisen palveluksen ottaaksensa.

"Mene tiehesi, pikku kananpoika", sanoi rouva Griebel, eväten hänen apunsa puoleksi nauraen ja

kuitenkin hellällä ja ihastuneella katseella ainoan lapsensa solakkaan ja sievään vartaloon. "Sinäpä tässä nukenkäsinesi oikea oletkin — on ikäänkuin varpusenpoika tulisi hypäten tänne. — Kiirehdi, lapseni, ja juokse kuitenkin kotiin, aseta päivällinen soppa tulelle ja pane uudet hurstit suurelle vuoteelle sotilaskamarissa! — Ja sinun kanssasi tahdon vielä tänä iltana puhua pari sanaa", huusi hän tuolle ynseälle piialle, joka taasen oli ottanut haravansa. "Tästä päivästä neljän viikon takaa ei sinulla ole mitään tekemistä Hirschwinkelissä — sen tiedät."

Puolen tunnin päästä lepäsi väsynyt vieras hyvällä vuoteella. Suurien valoisien akkunain läpi niin sanotulle sotilaiden majoitus huoneessa alakerrassa katseli viheriä päärynäpuu pihalla huoneesen, iltatuuli hiljaisiin henkäyksiin puhalsi metsän yli ja täytti siistin kamarin vilvoittavalla metsän tuoksulla. Kalkkunakukot oli viety levolle ja muurilla, joka erotti molemmat pihat, istui ainoastaan valkoinen kissa pesten itseänsä.

Ensi kerran oli herra Markus itse ottanut avainkimpun altaanihuoneen seinäkaapista ja mennyt ylimetsänhoitajan rouva-vainajan viinikellariin sen pimeistä loukoista tuodaksensa pullon kallista vanhaa viiniä, jota oli hankittu ainoastaan köyhien ja tarvitsevien sairaiden tarpeeksi. Kipeä vieras oli syönyt ja myöskin juonut madeiraa, mutta ei ainoatakaan hymyä tullut hänen huuliltansa ja jota enempi ruoka ja juoma palautti jo puoleksi kadonneet elonhenget terveesti virtailevaan vereen, sitä epätoivoisemmalla näytti hän. Hänen katseensa, odotusta täynnä, oli kiinitetty avonaiseen ikkunaan ja herra Markus ajatteli itseksensä, että tuon ihmisraukan ensimmäinen voiman ponnistus omin päin olisi hyppäys matalasta ikkunasta: hän katoisi, näyttämättä enää milloinkaan itseänsä, niin pian kuin mahdollista olisi, armeliaista sydämistä, jotka oli kohdannut, poistaaksensa oman ja kurjuutensa muiston.

Sillä välin otti yli voimainsa vaivattu luonto hetken perästä ulos oikeutensa ja hän vaipui syvään uneen. Herra Markus jätti huoneen ja meni puutarhan huvimajaan, johon rouva Griebel oli valmistanut hänelle illallisen. Hän söi ainoastaan vähäisen ja muisti harmikseen pientä ruisjauhoista lämmintä leipää jota metsän vartialla nyt oli pöydällä edessään ...

Kuinka uskollisesti ja sydämmellisesti nämät ihmiset kuitenkin kaikessa köyhyydessään pitivät toisistaan huolta! — Rouva Griebel oli hyvä sydäminen, reipas vaimo, sydän oikealla paikalla, mutta "pienet raudut" ja "pienet perunat" maksoivat kuitenkin hänen omat rahansa, sillä totta tosiaan ei sahuri ollut hänellä paljaasta rakkaudesta luopunut kalastaan, yhtä vähän kuin linnan puutarhuri varhaisista perunoistaan. Kiusallisuuksien mitan täytteeksi sattuiivat molemmat piit haravoillaan juuri nyt tekemään työtä ulkopuolella sitä talon sivua, milt'ei aivan alapuolella huvimajaa ja löpöttivät aivan lakkaamatta. "Sinä saat sanoa mitä tahdot — se on minulle yhden tekevä, jossa akka on minun epuuttanut tahi ei!" sanoi röyhkeä piika, joka samana iltana oli epuutettu palveluksestaan. "Se joka osaa tehdä työtä niinkuin minä, saapi milloin tahansa itselleen toista isäntäväkeä —".

"Mutta tähän aikaan", tokaisi toinen, "ei koko Tillrodassa ole yhtään vapaata paikkaa. Pisemmällä eteenpäin voisi myös tapahtua, että saisit luvan ottaa itse palveluspaikan sellaisten ihmisten luona, kuin nuo tuossa maatalossa — ei ropoakaan palkaksi ja oikea härjän työ pellolla". — "No mitä sitte — sillä joka nyt on siellä, ei kaikissa tapauksissa ole erittäin paljo ollut. Metsän vartia auttaa häntä, silloin kun voi — hän voi nauraa kaikelle. Ja palkan kanssa ei myöskään liene niin pahoin asiat, kuin ihmiset puhuvat. Kenellähän aina on kauniit ja somat nahkakengät jalassa niinkuin minä olen voinut nähdä, vaikka hän aina kymmenen askeleen päässä väistyy tieltä ihmisten edestä ja käyttää itsensä, niin kuin sellaisilla ihmisillä kuin me, olisi rutto vaatteissa". "Niin luulotteleva ja ylpeä hän on", todisti toinen. "Tahtoisinpa nähdä, kuinka hän käyttää itsensä, kun hän kerran istuu tuolla ylhäällä metsänvartian huoneessa Grafenholzissa. Hänellä on onni. Tuollaisen kuljeksia-naisen pitää jäädä siihen lämpöiseen kauniiseen rakennukseen".

"Kernaasti minun puolestani! Mitä minuun koskee koko seura, kun olen poissa Hirschwinkelistä?" mutisi epuutettu piika vihaisesti heittäen haravan täynnä heiniä lähimmälle suovalle. "Onpa vaan akan tuhme-vehkeet, jotka minua harmittavat. Tuossa hän toi tänne ensimmäisen parhaan maantiekuljeksian, joka oli paneutunut tielle, raastaa hänet mukaansa, tekee hänelle vuoteen, niin kuin hän olisi kapalolapsi ja sitte kaadetaan hänen oluttorveensa parasta viiniä, mitä tapasivat kellarissa ja kaikki antaa hän tietysti itselleen hyvän maistua. Meitä nuuskitaan aivan kun olisimme koiria, jos ovi joskus sattuu auki jäämään, muka varkaina — ja sen sijaan he itse tuovat veijaria huoneesen. Minä nauraisin itseni kuoliaaksi, jos huomenna saisi kuulla, että hän olisi pistänyt jotain mukaansa taskuihin — sen soisin akalle. Se kepponen olisi kymmenen taalerin arvosta".

Herra Markus löi akkun kiini majassa, niin että ruudut helisivät, ja molemmat pärjääjät painoivat itsensä, niinkuin pelästyneet peltopyyt, likempien heinäsuovain taakse ja haravoivat niin uutteraan kokoon jäljellä olevat heinät, etteivät paljaasta uutteruudesta enään saaneet sanaakaan huuliltansa.

Tämä oli vaan hiljainen pieni sopukka metsässä, vähäpätöinen ala maasta, eikä tässäkään kateus, pahuus ja kaikki muut ihmissielun pahat mahdit, jotka vallitsevat suurella mailman näyttämöllä,

sallineet suloisen rauhan kerraksi lyödä siipiänsä kokoon levähtääkseen.

7.

Hyvin varhain seuraavana aamuna alkoi liike ulkopuolella kartanoa. Herra Markus näki akkunasta pienen, kauniin Louisen kävelevän edes ja takaisin vast'ikään korjatussa heinässä. Hän oli puettu vaaleaan aamunuttuun ja hänen vahva, keltainen tukkansa piiloutui valkoiseen hiusverkkoon sinisillä nauhoilla.

Nuori tyttö etsi nähtävästi jotain, jonka oli kadottanut. Hän lykkäsi sivulle ohuen heinä-vaipan, jonka yötuuli oli levittänyt sinne ja tänne niitylle ja vieläkin pudisti likeisimpiä heinäsuovia. Molemmat piit, jotka samalla olivat menossa pellolle — heillä oli kummallakin peruna-kuokka kädessä — seisoivat lähellä ja nauroivat.

"Ettekä te olleet jalallannekaan eilen illalla koko niitulla, neiti Louise — minun pitäisi kuitenkin tietämän sen", sanoi epuutettu piika. "On vaan ajan hukka että te haette sitä kauvemmin! Niin sokea ei kumpikaan meistä ole, että olisimme haravoinneet pois muistorahan — tuollainen kulta-tukaati kiiltää kyllä tarpeeksi ja kyynärän pitkää samettinauhaa ei kukaan elävä ihminen voi luulla kuivaneeksi heinän korreksi... Sitä paitsi kuulin omilla korvillani, kuinka te sanoitte äidillenne, että eilen illalla niin kuin tavallista olitte panneet muistorahan kristalli maljaan piironkilla. Ja siiloin se ei olis, jumala tietäköön (kaiketi) totta, mitä kaikki talossa sanovat, kenenkään muun ei voineen viedä tukaattia, kun sen — no niin, enpäs toista kertaa polta kieltäni". "Onpas se hyvin rumasti sinulta tehty, Rosa", puhkesi nuori tyttö milt'ei kiivaasti — lapsellinen ääni taisteli kuuluvasti tunkeuvaa itkua vastaan. "Ihminen, jolla on niin rehelliset kasvot, ei varasta — niin paha en sitä paitsi luule kenestäkään".

"Vai niin? Mitä varten hän sitte korjasi luunsa niin nopeasti? Niin varhain ja sanomatta edes kiitostakaan. No kernaasti minun puolestani! Mitä se minuun koskee? Se voi olla minulle yhdentekevää kenenkä taskussa muistoraha piiloutuu — minulla sitä ei ole".

Sitte hän heitti taas kuokan olalleen ja meni kumppaninsa kanssa tietä pitkin ohrapellon vieritse, mutta Louise kääntyi pahoilla mielin kotiin.

"Niin katsokaas herra Markus, sellaista sitä saa, kun tahtoo toiselle hyvää", sanoi rouva Griebel, kun tämä tuli alas katsomaan rouvaa kyökissä. Rouva sotki paraikaa erästä hienompaa taikinaa pienessä kaukalossa, ja ollen kaikella muulla kun hyvällä tuulella.

"Mieheni nauraa minulle siitä, että pahastun tästä ja vieläkin kysyy minulta — kyllähän tiedätte mikä vanha tuhma ilvehtiä hän on — jos olisin toivonut edes saadakseni pienen suutelon kädelleni kiitokseksi hyvästä yösiasta sotamies-kamarissa. No niin, matkoissaan hän on, tuhma ihminen. Hänen on täytynyt ensimmäisen kukon laulun aikana hypätä ulos ikkunasta, ja sitte takapihan kautta mennyt eteenpäin. Kauniisti se ei ollut tehty sellaiselta nuorelta pojalta, jota ei edes oma äitinsäkään olisi paremmin hoitanut ja palvellut kuin hänelle täällä tuli osaksi — senlainen tylyys voipi harmittaa.

"Ja nyt teki Louise vielä sen kepposen, että hukkasi kauniin tukaatinsa, jonka oli saanut ylimetsän hoitajan rouva-vainajalta lahjaksi, ja, johon hän antoi juottaa renkaan, jotta sitä voisi kantaa nauhassa kaulalla. Rahan katoaminen ei ole sentään ikävin kohta asiassa; vaan talon palveliat sopottelevat, että olisimme itse tuoneet varkaan huoneesen — tuo tuhma joukko nauraa meille ja se vahingoittaa arvoamme".

"Niin meidän olisi pitänyt antaa riidan siemenen olla vielä maantiellä", tuumi herra Markus ilkamoisella hymyllä.

"Jumala varjelkoon meitä senlaisista ajatuksista", vastusti rouva vihaisena. "Silloin ette vielä tunne Griebelin emäntää. Toisella kerralla tekisin aivan samalla lailla. Mieleni on vaan siitä paha, että tuo ihminen itse on saattanut itselleen huonon maineen; hän oli säädyllisten ihmisten lapsia — sen taisi sokeakin huomata — minä jo pidin hänen surullisesta muodostaan. Teidän tarvitsee vaan heittää silmäys tyttöni tuossa!" — hän nyykäytti yli olan Louiselle päin päätänsä, joka alas vaipunen päin seisoi kyökin pöydän ääressä ja leikkasi mandelia — "eipä hänellekään tuore kakko maistane tänään hyvältä. Punaiset silmät eivät ainoastaan ole muistolahjan katoamisen vuoksi — se on tuhmuetta tuon pienen sydämmen kanssa, kun se on pehmeä kuin malja. Sääliväisyys nälkäistä miesraukkaa kohtaan joka vielä päällisiksi olisi varastanut, saattaa kyyneleet tulemaan lapsen silmiin".

Herra Markus hymyili salaa — vaalea tukkainen pää vaipui yhä alemmaksi hakkuu veitsen ylitse. Herra Markus jätti kyökin mennäksään vieraisille maataloon — kävellen kiireisillä askeleilla. — Kuka olisi voinut sanoa hänestä, että ensimmäisenä iltana hänen olostaan tilalla, hänellä olevan niin kiirettä

menemään ensi tervehdykselle ja että hän havaitsisi välttämättömäksi ottaa esille sitä matkaa varten paraimmat nahka-hansikkaat, jotka oli säilyttänyt käyntiään varten Nyrnberg'in kallisarvoisissa museoissa. Hän meni mäntymetsän läpitse, jonka takana maatalo oli. Vasemmalle hänestä häilyivät ohrat turpeina ja rikkaina, vilja ulottui jo melkein hänen olkapäähän. Perunan varret rehoittivat, niin kuin pienet pensaas alkain juuri kukkia. Kullan kiiltävässä naurismaassa kuului uinailevaa surinaa ja hunajaa kantavat mehiläiset lensivät ohitse talon kupukkoihin. Hirschwinkelissä olikin jotain, siitä Herralta siunatusta maasta, jossa kerran oli vuotanut maitoa ja hunajaa, vaan sentään oli köyhyys onnistunut saamaan jalansiaa tämän paikkakunnan kansassa.

Tuolla toisella puolella tuota metsikköä alkoi köyhyyden ylivalta. Viljaa seiso siellä niin harvassa, että huolestui katsellessaan sitä. Villiheinä luikerteli kaikissa näissä ja levitti ulos tyhjiä tähkiään.

Karjan hoidon maatilalla täytyi olla supistettu vähimpään määrään, sillä vaikka metsänvartian utteruus ja palvelustytön voima olisikin kestänyt pitämään peltoja kunnossa, ei olisi työ ja ahkeruus kuitenkaan vaikuttanut mitään laihalle maalle ympäristöllä. Jos kuolleen ylimetsänhoitaja rouvan testamentti olisi täytettävä määrällensä, niin olisi ennen kaikkia Tillroderin ravintolaan annettu pääoma käytettävä maanviljelyksen parantamiseksi. Mutta mahtaisiko neiti "kuvernantilla" olla älyä niin paljo pannakseen rahoja siihen, tahi eikö hän mieluummin käyttäisi niitä korvaukseksi monista silkkihameistaan, joita oli täytynyt myydä juutalaisille ja levittäisi ympärilleen loistoa, johon hän oli tottunut, ollessaan frankfurtilaisen kenraalin perheessä? Päättääkseen palvelustytön puheista pitäisi hänen olla yhtä mieltä enonsa, Amtmannin kanssa.

No niin, saisipa hän kohta katsoa meitä kasvoista niin kasvoihin. Hän lupasi silloin itsekseen pitää silmänsä auki, että nuori neiti tulisi häneltä saamaan niin penniäkään aatelisten elintapojensa hyväksi, oli hän miten hieno ja suloinen tahansa. Herra Markus oli varustettu tätä "kuvernantti"-armeliaisuutta vastaan, jonka takana aina omien etujen pyynti väijyi, hänelle se oli inhoittava ja hyvintuttu asia.

Maatalon huoneusten takapuoli antoi männikön reunaan; ne olivat rakennukseltaan yhdenkertaisia, hyvin pieniä, ja niin vanhoja ja rappeutuneita että pärskyvä höyryhepo piankin olisi muuttava ne soraläjiksi. Eteläisellä puolella oli ruohorikas puutarha, johon pensas aidassa oleva ristikko portti vei. Portti ei ollut lukittu — herra Markus astui sisään, astuen pitkin kaitaa käytävää, joka halkasi metsän kukilla kaunistettua ketoa. Muutamat korkearunkoiset päärynäpuut ja kaunis pihlaja heittivät raitista varjoa hänen ylitse. Hän meni erään lehmusmajan ohitse, jossa oli kivipöytä ja pari taidettomasti tehtyä penkkiä. Se oli luvatonta ja varsin epäkohteliasta uudelta Hirschwinkelin herralta, mennä vieraan pöydän ääreen, semminkin kun siinä oli useampia siihen unohdettuja pikku-kapineita, sakset, sormistin ja muutamia vasta pestyjä vaatteita, jotka tarvitsivat korjausta, näistä näkyy rouvas-ihmisen siinä istuneen. Pöydällä oli myös kirjoitusneuvot ja niiden vieressä vahva kirjoitus vihko, niin siinäpä asian huono puoli olikin — tässä viheriäisessä piilopaikassa neiti luultavasti astui Pegasille ja sepitti sydäntä liikuttavia runoja kuulle ja iltatähdelle. Hänen sielunsa antoi siten varjonsa herra Markukseen ennen kuin hän oli nähnytään itse neitiä. Seuraavassa hetkessä hän nauroi hiljaan — ei, runollista se ei ollut, minkä hänen silmänsä huomasivat kirjassa "Kaksi paria kyyhkysiä myyty Tillrodissa", "Yksi tiu munia samoin" j.n.e. Jos neiti tänään tavattiin sormet kirjoitusmusteesta tahraantuneina, niin syy oli ainoastaan talouskirjalla.

Herra Markus meni eteenpäin. Nurmikko loppui antaen tilaa muutamilla penkereillä varustetulle kyökki-tarhalle aitauksen nurkassa. Oikealle huoneuksesta alkoi pensas aita, tahi oikeammin jakso vattupensaita, jotka eroittivat istutuksen talon pihasta — tässä olinpaikka, jonka ylitse rautatien kiskot tulisivat käymään.

Muutamat "jäljelle jääneet" kanat kaakottivat tässä osassa pihaa, koira alkoi haukkua ja pensaiden takaa kuului oven narinaa, jota avattiin, jolloin jotain valkoista näkyi lehdikön välistä.

Herra Markus kiristi tietämättänsä oikean käden hansikkaa ja kiiruhti tavataksaan naista valkoisessa hameessa, mutta se olikin ainoastaan piikatytty, josta hän niin pahastui että joka kerta kuin hänet huomasi niin veri nousi hänen päähänsä. Tyttö oli tänään solminnut leveän valkoisen kyökkiliinan köyhän työpukunsa päälle ja kiertänyt korkealle pitkä paidan hihansa. Ruma suuri kaulaliina niinkuin myös "kaihdin" puuttuivat tällä kertaa pu'usta.

Kartanon omistaja seisahtui liikkumatta ja tyttö ei huomannut häntä. Tyttö meni suoraa tietä kyökkipuutarhaan kumartuen ja leikaten itselleen kimpun ruokakasvia. Vasta kun hän oikasi itsensä, kääntyi hän ja huomasi vieraan. Polttava puna lensi hänen kasvoilleensa ja ensimmäinen liikuntonsa oli vetää paidan hiat ales paljaille käsivarsilleen.

Vaiston tapaisesti, tunsu herra Markus itsensä kehoitetuksi, tuon pitkän solakkaan olennon edessä ottamaan hatun pois, niin kuin hänellä olikin aikomus tehdä "naiselle valkoisessa hameessa", joksi hän hänet ensin luuli, mutta hänen vihansa tyttöä kohtaan oli kylliksi suuri estääkseen senlaista

epämukaisuutta — tuota itsetuntoista tyttöä ei hän millään lailla tahtonut saattaa uskomaan että hänen lainattu ylhäisyytensä kävisi täydestä. Hän koski sentähden vaan sivumennen hattuunsa ja kysyi kylmällä välinpitämättömällä äänellä, amtmannia. Jolloin Herra Markus katsoi tyttöä hänen ruskeisiin silmiinsä, joilla hän nähtävästi pelon alaisesti yhä katseli vierasta — luultavasti ajatellen, että se tärkeä hetki oli tullut, jolloin maatalon laittomat omistajat lähetettäisiin mailmaan "kerjuulle".

Hiljaan ja nöyrästi niinkuin talon palkolliselle sopikin, vastasi hän, amtmannin olevan kotona ja että hän katsoisi itselleen kunniaksi saada vastaan ottaa uutta isäntää.

"Ja neiti Agnes Franz?" kysäsi Markus.

Tyttö nytkähti äkkiä, niinkuin hän jo tällä yksinkertaisella kysymyksellä olisi loukannut hänen nuorta emäntäänsä. Teeskenneltyä nöyryyttään ei hän enään muistanut ja alaspäin luoduin silmin, mutta hyvin vakavalla ja milt'ei tylyllä äänellä hän vastasi: "Häntä ette tule näkemään".

"Kuinka niin — onko neiti pois matkustanut?"

Heikko hymy nousi tytön huulille. "Hänen matkansa ovat loppuneet, niinkun linnun lento häkissä".

"Vai niin — siinäpä teillä taas on sitä salaista puhetapaa, jolla teillä on tapana peittää nuoren neitinne työt ja toimet!" Tämä "te" tuli hänen suustaan, hän ei tiennyt mistä syystä. "Sitä paitsi ette nyt enään pääse pitkälle, sillä hetken perästä tahdon itse tositeossa, omin silmin katsoa, mitä tuon salaisen Sais'in kuvan takana piilee —".

"Sepä ei kumminkaan tapahdu".

"Eikö? — Ja sen te tiedätte niin varmaan vakuuttaa, aivan kuin te olisitte yksi ajatus ja yksi sielu neitinne kanssa?"

"Aivan niin".

Markus nauroi pilkallisella ja loukkaavalla tavalla. "No olkoon niin — kamarineitsyeillä on usein tapana olla emäntänsä uskottuina, miksi ei myös kuvernantti tunnustuksille?" — "Asia on toinen, jos te olette hyvillänne siitä, että tuttavuutenne tulee yleisesti tunnetuksi?"

Tyttö kumartui ottaakseen muutaman tilli-varren maasta, jotka olivat sattuneet putoamaan kimpusta hänen kädessään, mutta sitte oikasi hän itsensä ja seisoi kuni "sytytetty kynttilä" herran edessä, samassa hänen kauniit silmänsä loistivat vihaisella tulella häntä kohtaan.

"Eikö se ole aina ja kaikkialla tietty asia että kamarineidillä on tieto, ketä varten ei tahdota olla kotona? Ja hän —". Tulinen puna poskillaan seisautui hän äkkiä puheessaan ja puri hämmästyneenä huuliaan, aivan kuin olisi tahtonut pidättää terävää vastausta, jonka oli antamassa. — Ah, hän muisti samalla hetkellä, että mies, jolle ei tahdota olla kotona on juuri tämän talon omistaja, joka mieliään myöden voipi riistää hänen pöyhkeältä, köyhältä neidiltään suojan ja asumuksen.

Herra Markus iloitsi tytön hämmästyksestä, eikä auttanut häntä sanallakaan hänen tuskallisissa tunteissaan, jotka nähtävästi häntä ahdistivat. Tällä hetkellä näkyi tämä solakka tyttö, joka äkisti nöyränä lannistui, kaikelta muulta, vaan ei itsekkäältä ja ylpeältä, hän muistutti paljon peljästynttä metsäkaurista, — mutta kaikissa tapauksissa — häntä täytyi rangaista.

"Ja hän", sanoi tyttö tuskallisen hengähdyksen jälkeen ja milt'ei rukoilevalla äänellä, "ja hän siis tahtoi, että yksinäisyys, jossa hän elää, tulisi häirityksi, jonkun vieraan käynnillä".

"Sitä en usko", vastasi toinen ujostelematta. "Koti-opettajilla, joilla ei ole suurempaa iloa, kun, että saada elää hienoimmista seuroissa, ovat kaikkein vähemmän tuomitut elämään ihmiskaihoavaa luostarielämää".

Tyttö rohkaisi taasen itseään ja katkera hymy huulillaan vastasi: "Kenties ei hän olekkaan niin huono kuin muut 'sinisukat' ja nautintohimoiset, josta teidän on kiittäminen perusteellisista tiedoistanne kotiopettajista. Sitäpaitsi muistan teidän eilen sanoneen, menevänne hänen tieltänsä pois, jos hänet tapaisitte".

"Tietääkö hän minun niin sanoneen?"

"Sanasta sanaan".

"Teidän kauttanne — tietysti juorupuheet ovatkin kamarineitien mielytyötä. Kaikissa tapauksissa olen sanaini mukaan niin sanonut ja toistan vieläkin, että en kaipaa tulla mihinkään yhteyteen siinä luokassa olevan naisen kanssa, joka nyt on minulle täydellisesti vastamielinen, sen sanon kerran vieläkin teille halusta... Yhtähyvin täytyy minun erityisten syiden vuoksi, kaikesta tästä huolimatta, saada puoli tuntia

puhutella neiti Agnes Franz'ia, mutta samahan tuo, voipihan asian kirjeellisestikin toimittaa — minä kirjoitan hänelle".

"Te luulette siis todellakin, että kaikesta siitä minkä te olette hänestä sanonut, hän ottaisi lukeaksensa kirjeenne?" kysyi hän samalla kuin halveksiva hymy näkyi hänen huulillaan.

"Tietysti — neidin täytyy. Hänen täytyy, jos hän pitää väliä omasta toimeentulostaan", lisäsi toinen kiiltävin silmin.

Taaskin hänen nöyrä ryhtinsä katosi ja naurusuin hän vastasi: "Täytyy?" "Todellakin ettei karkoitettaisi pois tästä huonosta talosta? Te erehdytte sentään, luulen ma. Mieluummin hän vaeltaa avojaloin yöllä pois —".

"Niin siinä tapauksessa ei hänelle jää muuta tehtäväksi", lisäsi herra Markus jonkunmoisella vaivalla.

"No niin, parempaa ei voinutkaan toivoa uudelta Hirschwinkelin herralta", huudahti tyttö äkkinäisesti vetäen henkeään. "Tiesimmehän me, että hän, jolla ei ole sydäntä, niinkuin käytännölliselle asiamiehelle sopiikin, jonakuna päivänä tulisi poistamaan huonon veron maksajan — tiesimmehän, että pilkusta pilkkuun olisitte samanlainen, kuin rikas mies, josta puhutaan raamatussa —".

"Ja te, palvelia, kansantytär, uskallatte vastustaa 'rikasta miestä?'" keskeytti hän tyttöä taas aivan tyyneenä ja melkein iloisesti. "Ajatelkaa toki! Tuskinpa Amtmanni tulee kiittämään teitä, jos hänen jo ennestään huono tilansa pahenee teidän suuttavista sanoistanne. Muuten ei teitä ensinkään kaunista vihaisena oleminen, kaunis neitiseni". Tätä sanoessaan hän astui askeleen eteenpäin, josta oli seurauksena, että tyttö käänsihe pakosalle. "Vielä vähemmin tuo liikanainen teeskentely sopii teidän asemallenne", jatkoi herra Markus rypistetyllä otsalla ja vihaisella katseella. "Älkää nyt käyttäkö itseänne niinkuin minä olisin tytösteliä, sen vuoksi että kerran rohkenin katsoa hattunne reunan alle. Se tuli siitä omituisesta viasta ihmisluonteesta, että juuri se, jota peitetään, kiihoittaa uteliaisuuttamme. Kentiesi yksi tahi toinen naisellisista tuttavuuksistani jo olisi enemmän kiihoittanut uteliaisuuttani, jos olisivat ymmärtäneet käyttää naamioita... Tänään te annoitte auringon esteettömästi paistaa otsallenne ja siten ei teillä ole mitään syytä mennä tieltäni pois, aivan kun olisin hairauskoinen tahi Jumala tiesi mikä hulttio tahansa... Paitsi sitä minä tahtoisin mielelläni tietää, mitä tulevaisuudessa teette hienolla käytöksellänne".

Tyttö oli paikallaan, johon oli seisautunut ja niin vihaisena, kun hän olikin, ei hän voinut sentään pidättää hymyä.

"Jättäkää se minun huolekseni... Siisti käytös ei vahingoita edes palveliatakaan... Ja tulevaisuuteni taas?" Hän nykäsi olkapäitään ja katsahti herraan tyyneellä katseella. — "Minä luulisin, että se riippuu, mitenkä elämä tulee näyttämään, myös vähäisen sisällisistä syistä, eikä ainoastaan siitä miten tulee kohtalon lykkäämäksi ja tuuppaamaksi. Se ei saa minua niin helposti kadottamaan luottamustani — sitäpaitsi olen nuori ja terve, sekä aina valmisna sitä hetkeä varten, jolloin sauva kädessä täytyy vaeltaa tuonne", — hän osoitti silloin kädellään pensasaidan ylitse puutarha-muurin portille.

"Muuttaaksenne metsänvartian asuntoon, jossa emännän sia viittaa", lisäsi herra Markus itsekseen kovin harmissaan ja puristaen nyrkkiään, muistaessaan ilkeätä viheriälakkista. Luultavasti hän olisi ollut kylläksi paha sanomaan ääneen tämän muistutuksen ellei äkkinäinen melu olisi noussut pihalla, siten häiriten heidän puhettaan. Koira haukkui raivoisasti, kyyhkysel lensivät katolle peljästyneinä ja syvä miehekäs ääni huusi kerta toisen perästä: "Tule tänne lapsi!" ja mutisi taas harmissaan "missäpä hän nyt taas liene?" Tyttö oli jo kiiruhtanut ristikko-portille ja avannut sen.

"Vai niin, — sinä olet ollut kyökki askareissa!" kuultiin saman tyyntyneenä lisäävän, "kuuleppas lapseni — tuolla portin ulkopuolella hiipi viisi minuttia sitten maankuljeksia joka epäilyttää minua. Leikkaa hänelle palanen leipää ja anna hänelle sitäpaitsi nämät kolikot — enempiä ei voi antaa tästä talosta näinä huonoina aikoina; sano hänelle se, ja että hän kohta korjaa luunsa pois".

Herra Markus oli sillä välin astunut likemmäksi porttia, mutta hetkeksi pysähtynyt tunkeiden vaarainpensaiden taakse. Hän voi tästä nähdä asuinhuoneen vinossa olevan etupuolen. Kuinka peloittavat ja toivottomat eikö olleet Franz'in perheelliset seikat, koska tämä huono asumus sai olla pelastavana valkamana heille.

Huoneuksen kynnyksellä seisoi pitkänlainen, laiha, ijäkäs herrasmies. Oikeassa kädessään hän piti pitkää piippua, vasemmalla hän nojasi itseään keppiin. Hän oli vartaloltaan voimakas ja ryhti kaunis, nuorempana hän oli näyttänyt erittäin kauniilta ja pulskalta. Nyt olivat kasvot ja otsa ryppyiset ja tummat silmät olivat kuin palaneet hiilet suurissa kuopissaan. Hänen täytyi se olla, tuumauttamattoman pelaajan ja tuhlaajan, himojen kadottama sisällinen työskentely tuli näissä piirteissä selvästi näkyviin.

Hän jäi ovelle seisomaan, tytön rientäessä hänen ohitsensa huoneesen leikkaamaan palasen leipää kerjäläiselle. Silloin tällöin vedellen savuja piipustaan ja puhaltaen niitä ulos vahvoina savupilvinä, kesän tuoksuavaan aamuilmaan, mutta samassa myös heittäen tiedustelevia silmäyksiä "maantien kulkiaan", joka sillä välin oli katsonut sopivaksi pitää itseään loitompana tutkinnosta, joka vanhalla herralla oli halu panna toimeen hänen kanssansa. Jolloin aavistuksella silmäili herra Markus myöskin epäiltyä miestä. Huoneusta vastassa seisova portti oli ainoastaan puoliksi auki.

Siitä paikasta jossa herra Markus seiso, voi hän nähdä aivan hyvin, miten eräs ihminen kyykistyi kiini olevan portin puoliskon taakse ja kasvot painettuina sitä vastaan yhä tirkistellen pihaan, portissa olevien rakojen kautta. — Saman kuluneen, huonon takin, yhteen sullotun hatun ja ruutuiset vaaleat housut, oli herra Markus nähnyt eilen ja kun tyttö samassa tuli leipä kädessä huoneesta, pisti myös miehen pää esille portin puoliskon takaa, sama nuori miehen pää, tuuhealla punaiselta hohtavan, vaalealla parralla ja sairaalla ihovärillä, jolle hän itse oli auttanut valmistamaan vuodetta herrastalon vierasvaraisessa sotilaskamarissa.

Mies rukka näytti tänään vielä enemmän säälittävältä kun viimein — hän näytti tuskin voivan pitää itseään pystyssä jaloillaan. Hänen lähtönsä aamulla ikkunan kautta lienee kysynyt häneltä jättäjäisvoimia ja nähdessään tuota silmiinpistävää heikkoutta oli mahdotointa uskoa, hänet ensin varkaana kuljeskellen asuinhuoneessa ja äärimmäisestä ottanut muistorahan.

Omituista oli, että mies parka antoi jokaiselle, joka vaan katsoi häntä tarkasti silmiin, saman liikuttavan tunteen. Tyttö oli kiirein askelin mennyt pihan ylitse ja ulos portista hakien kerjäläistä, — mutta samassa hän pelästyi kovasti ja leipä palanen, joka hänellä oli kädessään vierä kauvaksi maantielle ja yhtä vähän kuin eilinen armeliaisuuden sisar, kaunis, pieni Louise epäili tarjota kättänsä tueksi hänelle, niin tämäkin kohta ojensi kätensä auttaakseen horjuvaa.

Herra Markus kaihosi nyt yhtä paljon "vierasta poikaa" joka osasi tehdä itsensä naisten lemmityksi, kuin viheriätakkistakin tunkeuvalla ihmisytydellään. — Samassa ei enään näkynyt kumpaakaan henkilöistä tuolla portin ulkopuolella, lienevät olleet muurin takana, mutta sen sijaan kuuli hän, miten Amtmanni kovasti löi keppiään etehisen kivipermantoon ja nähtävästi suurella vaivalla koetti auttaa itseään huoneesen.

Sieltä ei kukaan näyttänyt tulevan häntä auttamaan; hänen rouvansa ei voinut — hän olikin sairaana ja neiti kotiopettaja, hän luultavasti sävelsi tahi maalasi kukkia taikka oli unohtanut itsensä ensimmäisen parhaan romaanin minkä oli keksinyt, ääreen lukemaan.

Herra Markus kiirehti piilopaikastansa pensastossa ja riensi pihan yli Amtmannin jälkeen.

8.

Amtmanni aikoi juuri laskea kätensä oven rivalle, kun kuuli askeleita takanansa. Ponnistuksella oikasi hän köyryistä vartaloansa ja koki jäykällä niskallaan kääntää päätä vähän takaisin. "No, mitä tämä merkitsee? Tunkeukooko mies aina huoneesen asti?" murisi hän ä'istyneenä eikä aivan pelotta.

Samalla hetkellä seiso, uusi tilan omistaja puoleksi hymyillen hänen sivullansa ja sanoi, esitellen itsensä ja nimensä.

Vanha herra oikaisi heti vartalonsa, ikäänkuin olisi elähyttävä sähkövirta kuihtuneiden jäsenien läpi lennähtänyt — ja siten onnistui hän saamaan todellakin ryhtevän aseman, ja ritarillisuus hänen tervehdyksessään, kärsi tuskin mitään monta kertaa paikatun yötakin tähden, joka liehui hänen laiha vartalonsa ympärillä.

Tupakkapiippu kihisi jo lähimmäisessä sopessa, hänen kädellään äkkiä viipottaessa ilmaa, ikäänkuin tahtosi vieraan kasvoilta löyhyyttää kaikkea muuta paitsi hienolta tuoksuvan tupakan pilven, lausui hän ylpeällä huolettomuudella: "Täytyy polttaa helpompaa lajia, mitä saada voi — hyvät lääkärit ovat tyranneita, eivätkä suurin kysy, josko voi tottua sellaiseen keskinkertaiseen tavaraan, vaiko ei".

Sitten veti hän niin juhlallisesti kehoittaen oven auki, ikäänkuin olisi ollut kysymyksenä astua loistoetehiseen tai pyhään huoneesen. Yhdessä suhteessa pyhitetty olikin tämä jotenkin avara huone siihen katsoen, että kauvimpana seinällä oli vuode, jossa onnettoman vaimon jo yli vuoden oli täytynyt kärsiä ja kestää. Siellä olivat akuttimet, jotka piika, siitä kiitos metsänvartiatalon puille, oli edellisenä iltana silittänyt. Ne riippuivat lumivalkoisina ja somasti lasketettuina vuoteen ympäri, joka loistavine, äsken neulottuine hurstineen ja pieluksineen kelluvien polstarien ja tyynyjen ylitse olisi kelvannut hennoitellun, hienon naisen makuuhuoneesen.

Vuoteen vieressä oli pieni ympyräinen pöytä; kauniisti nidottuja kultareunuksisia kirjoja oli mahonkilevyillä, ja suuri, taiteellisesti järjestetty kukkavihko kohosi kristallimaljasta... Niin kokonaan köyhyyteen ja kurjuuteen vaipuneena, kuin herra Markus oli ajatellut, ei sairas toki ollut. Raamatun sisaret ympäröivät hänen vuodettansa: vahva, tahdonvoimainen jonka hän ensin oli nähnyt kalanverkko käsivarrella piti huolta ruasta ja juomasta sekä ruumiin huvituksesta ja toinen ympäröi hänet kauniilla pikkukaluilla, hienojen hyvin hoidettujen lasien asettamina. Tämä toinen alentui kai myöskin, hyvin kammattuna, hajuvesistä tuoksuvana ja siistissä puvussa istumaan hänen vuoteensa ääreen ja lukemaan hänelle valittuja runoelmia pienokaispainoksista ja siten tuottamaan matalaan huoneesen heikon kajastuksen entisestä ylimyselämästä.

"Herra Markus, naapurimme, armahani!" esitteli amtmanni, jolloin hän alensi kovan basso-äänensä helläksi, mieliskeleväksi — mies ei huolinut, naurettavasti kyllä ja tahallansa, nimittää vierastansa millään arvonimellä, joka muistutti tilan omistajaa.

Pieni naisen pää, läpikuultavilla, kuihtuneilla, vanhoilla kasvoilla ja lumivalkein hiuksien ympäröimän myssyn alla, näin sanottaessa hypähti vähän pelästyneenä pääanaluselta. "Ah, hyvä herra", kuiskasi vanha nainen heikolla, valittavalla äänellä ja ojensi hänelle kuihtuneen, kapean kätensä, jota, kuten näytti, värisytti hermovavahdus. Tämänkin naisen sielussa leiskahti hänet nähdessään näennäisesti tuskallinen tunne siitä että kauvan pelätty, päättävä hetki nyt oli tullut.

Tilanomistaja astui vuoteen luoksi ja nosti tarjotun käden kunnioitettavasti huulillensa. "Sulkekaa, armollinen rouva, uusi naapurinne suosioonne", sanoi hän, "hän on aina pysyvä *uskollisena* naapurina".

Sairas loi tässä silmänsä häntä kohti, suuret, yhä vielä kauniit silmät, ikäänkuin ei olisi uskonut oikein kuulleensa hänen sanojansa. Mutta kauniit, rehelliset, miehekkäät kasvot, joiden nuorellisen suun sopissa hymyily oli, eivät näyttäneet, että tuntisivat pettuutta ja liehakoitsevia korupuheita, jotka ajattelemta lausutaan seuraavana silmänräpäyksenä unohdettavaksi. Onnellisena vakuutuksessaan, ettei ollut erehtynyt, laski hän nyt, helpoitteen syvällä hengähdyksellä rintaansa, vasemmankin kätensä nuoren miehen kädelle ja puristi sitä. "Miten kauniisti teiltä, että olette köyhiä ajatellut" — tässä tukahtui hänen äänensä ja hän loi aran ja pikaisen katseen mieheensä, joka kovin ryki ja sai yskän puuskahduksen — "että olette ajatellut ilahuttaa amtmannia maatilalla käynnillänne", lisäsi hän äkkiä, siten parantaen tuskin lopetetun edellisen lauseensa.

"Niin, ja ajatteleppa, Sanna, miten tässä kävi minulle!" sanoi amtmanni nauraen. "Luullen, että maankuleksijalla tuolla portin ulkopuolella oli uskallusta tunkeutua jäljessäni huoneesen, sanoin jotain 'miehestä' tai sellaista ja se onkin herra Markus, joka seisoo takanani".

Hän istautui vanhaan, liitoksissaan narisevaan nojatuoliin ja istui siten vastapäätä vierastansa, joka sairaan kädenliikkeen kehoittamana oli ottanut siansa istuimelle sängyn viereen.

"Gelsingenisä niillä ruhtinaallisilla lahjoitusmailla, jotka minulla olivat monta vuotta vuokralla, en milloinkaan tuntenut pelkoa vieraan roistoväen varkauden halusta", jatkoi hän ja hieroi toista polveansa suunvääristyksellä, joka ilmaisi, kuinka kovasti luvvalo häntä vaivasi. "Siellä olivat huoneemme yläkerrassa ja isossa rakennuksessa vilisi palvelijoita. Täällä yksinäisyydessä on aivan toisin; on niin vähän ihmisiä ympärillä ja matalalla olevat akkunat eivät juuri varmuutta lisää. Tuolta ruokailuhuoneesta voisi varastaa tusinoittain hopealusikoita, saamatta siitä aavistustakaan — kun ei sellaiseen panna huomiota ennenkuin kauvan jälkeenpäin, kun muistetaan laskea ne jossain satunnaisessa tarkastuksessa".

Herra Markus puri äimistyneenä huultansa, ajatellessaan viimeisiä hopealusikoita, joista piika eilen niin pontevasti oli puollustanut kumppalinsa, joka oli "uskollinen kuin kulta", myyntihalua vastaan. Vanha rouva katsoi hiljaisena käsiinsä, jotka olivat ristissä peiton päällä, hienon punan noustessa vaaleille kasvoillensa.

"Luullakseni ei teidän tarvitse peljätä mitään sellaista tuolta nuorelta mieheltä, joka oli portin takana", sanoi herra Markus ja kertoi kohtauksensa vieraan kanssa maantiellä ja miten tämä oli saanut viettää yötä tilalla — hän ei salannut vieraan pakoa, jonka ylpeys ja kunniantunto olivat vaikuttaneet. "Hän näytti tänään vieläkin voimattomammalta, kuin eilen", lisäsi hän. "Minä näin, miten teidän piikanne, joka tuli antamaan hänelle leivänpalasta, täytyi kannatella horjuvaa —".

"Piikamme?" lausui vanha nainen kysyvästi, nostaen päänsä pääanaluselta.

"Niin, se oli Sanna piika!" vahvisti amtmanni sanojaan niin korkealla äänellä, ettei sairaan enempiä sanoja voitu kuulla. "Minä annoin hänelle vähän rahaa miehelle annettavaksi. Oi, minun tulee oikein sääli miestä", lisäsi hän todellisella säällillä sekä pyyhkäsi kädellensä harvaa, harmaata tukkaansa samettikalotin alitse. "Minäkin tahdon ihmisraukkaa auttaa, ettei hän tule maatilalta poisajetuksi, jos hän pariksi päiväksi tarvitseekin lepoa ja ruokaa — amtmanni Franzin tapana ei milloinkaan ole ollut

apua tarvitsevien pois ajaminen — minä menen tuon raukan luokse ja tuon hänet sisälle".

Hän aikoi nousta, mutta herra Markus ennätti hänet. "Suvaitkaa, herra amtmanni minun mennä hänen luoksensa!" sanoi hän.

"Mutta, ystäväni, en tiedä mitä tänään päivälliseksi saamme", kuultiin heikon, värisevän naisen äänen vuoteelta huudahtavan. "Ja meidän täytyy kumminkin, rakas ystävä, antaa hänelle vuode, ja oikein hyvä vuode".

"Tietysti, mitenkäs muuten, en käsitä, mitä sillä tarkoitat, pikku Sannani", katkaisi amtmanni vihastuneena hänen puheensa. "Eikö meillä siis ole mitä siihen tarvitaan? — Kunnan vuodetta amtmannin luona, jossa koko maailma oli mieltynyt saadaksensa maata muhkeilla untuvalpolstareillamme! Älä, enkelini, huolehdi taloudesta. Sinulla on aivan väärä käsitys taloudestamme, kun et enää voi kaikkea tarkastaa ahkera, kunnan pikku emäntäni! Mutta ole huoletta kaikki kulkee tasaista rataansa. Jospa meidän täytyykin olla ulkonaista komeutta vailla, on meillä toki sisällinen perustus, kuten hyvin varustetulle taloudelle tuleekin. Tosin on totta", lisäsi hän uudestaan kynsäisten korvallistaan ja sysäten lakin toiselle korvalle, "että viinistä alkaa tulla puute, siinä suhteessa en voi kilpailla armelioiden ihmisten kanssa kartanossa. Tuo kirottu luuvalo on taasen ruvennut minua vaivaamaan ja kankeilla jaloillani on minun kokonaan mahdoton mennä kellariin — ja minun periaatteeni on etten milloinkaan anna toisen koskea viineihin.

"Suvaitsette kai kuitenkin, että teidän käytettäväksenne toimitan kopallisen viiniä edesmenneen vanhan ystävättärenne kellarista", sanoi herra Markus lukon hankkilus kädessä sekä seisoen kynnyksellä. "Armolliselta rouvaltahan puuttuu niin kauan vahvistuskeino, joka on tarpeellinen, eikä hän varmaankaan luotansa työnnä pientä virvoitusta viimeisenä lahjana nuoruuden ystävättären kädestä".

Hän meni ylös ja astui nopein askelin pihan yli. Sill'aikaa kun hän oli istunut sisällä vuoteen ääressä, ei hän harmiksensa voinut vapautua "tyhmästä" luulosta. Hetkeä ennen oli solakka tyttö puistossa vetänyt aivinaiset hiansa paljaiden käsivarsiansa päälle, ikäänkuin ne olisivat likaantuneet siitä, että miehen silmä oli niitä katsellut ja heti sen jälkeen oli hän epäilyksettä ollut valmis kietomaan käsivartensa kerjäläisen uumenille — tämä harmin syy oli yhä hänen ajatuksissaan ja häntä kiukutti siihen määrään, että avoimin käsin tarttui ensimmäiseen tilaisuuteen, joka tarjoutui, mennäksensä yksin ulos sekä omin käsin toimittaaksensa kaiken avun, joka oli tarpeen.

Mutta tuollahan oli portti sepo seljällään, eikä hän voinut nähdä ainoatakaan elävää olentoa. Vierias lienee, ne pari penniä mukanansa, jotka oli matkarahoiksi saanut, ja sen enemmältä tiehensä mennyt ja tyttö tietysti taasen palannut taloustoimiinsa. Tässä johtopäätöksessä veti hän henkeänsä helpommin, — miten naurattavaa! Mitä se häneen koski ja mitä hänellä siitä oli sanomista, että nuori väki, kansan tyttö ja poika, molemmat vieraalta seudulta toinen toistansa auttoivat?

Palatessansa asuinrakennukseen loi hän terävän, tarkastelevan silmäyksen sen etuseinään. Neiti kotiopettaja oli siis pysynyt häneltä piilossa, sitä ei hän ensinkään pahaksensa pannut, koska tämä oli saanut tietää, että hän aikoi väistyä tämän tieltä niin paljon kuin mahdollista oli. Ei hän tuntenut ensinkään halua nähdä tätä, mutta todellakin oli tällä hänen velvollisuutensa hillitä itseänsä persoonallisen tuttavuuden huomataksensa, minkä hengen lapsia kotiopettaja todellakin oli. Hänelle kirjoittamisen tuuman oli hän äsken vaan vihassa ja vastustelemisen halusta tullut lausuneeksi. Toden peräisesti ei hänellä voinut olla sellaista aikomusta.

Kentiesi hän nyt jo ennakolta jossain akkunassa keksisi tämän kasvot tai vartalon piirteet — hänen täytyi hymyillä näille akkunoille. Ainoastaan kolme oli jotenkuten arvoisia muodostamaan kehyksen ylpeiden naiskasvojen ympärille, nimittäin sen huoneen akkunat, jossa hän äsken oli ollut ja joka valkeine akuttiminen siaitsi ulko-oven vasemmalla puolen. Oikealla peitti yhtä akkunaa luukku, joka vinossa riippui ha'oissaan ja kahden muun akkunan läpi saattoi nähdä lähes tyhjään huoneeseen, jossa oli ainoastaan suuri takka, pöytä ja muutamia honka-istuiamia. Se oli kai väen huone — jonne piika voi vetäytyä, kun joskus sai työstään levon aikaa — sillä ei se kai ollut tuo ylistetty ruokailuhuone lukemattomine hopealusikoineen?! —

Valkoinen, liehuva esine veti äkkiä hänen katseensa huoneen kattoa kohti. Ullakon akkunasta ulko-oven yläpuolella liehui vapaasti musliiniverho, akkunan laudalla kukki kauniita ruusuja ja vaaleaksi paperoiduilla seinillä, miten ulkopuolelta voi nähdä, rippui muutamia kuvia. Täällä siis kotiopettaja hallitsi. Niin, tänään voi hän pysyä kopissaan — herra Markus ei sillä hetkellä ollut oikealla kaikkien niiden korulauseiden vaihtamistuulella, joista tämä "sinisukka" oli elänyt ja toiminut.

Herra Markus astui taasen pihaan, sen narisevalle, valkoiselle hiekalle, joka hienosti siivilöitynä kerroksena peitti maan. Keittiön ovi oli auki, saattoi luoda silmäyksen koko tiilikivi-lattiaiseen huoneeseen, jonka akkunat olivat männikköä kohti. Rouva Griebelin puhtaudesta loistava keittiö voi

tuskin kilpailla tämän kanssa, jossa viimeiset, Gelsingenin keittiökunnasta pelastetut vaski- ja tina-astiat moitteettomina kiilsivät ja kaikki puuastiat lumivalkoisissa riveissä seinällä rippuivat. Amtmannin rouvalla lienee ollut oikein päivällisen riittämättömiin varoihin katsoen, homeopaatiillisesti pieni pata, joka kiehui liedellä ja kaksi teurastettua pientä kyyhkyistä odotti sitä hetkeä, jolloin huolellinen käsi heidät pataan panisi — oli niin hiljaista kyökissä, että voi kuulla sinne eksyneen hyttysen surinan ja sen heikot säsäykset akkunan ruutuihin. No niin, sehän olikin luonnollista, että tuo ihmeen uskollinen kamarineitsyt, joka oli "yksi sydän ja yksi sielu" neitinsä kanssa väistyisi yhtä huolellisesti tuon harmittoman vieraan tieltä, kuin suututettu nainen ullakkokamarissa.

Palatessansa arkihuoneeseen, huomasi hän kyyneleiden jälkiä lempeillä naiskasvoilla sängyn uutimien takana, amtmannin ollessa täydessä kolmen, neljän havana sikaarin asettamisen sikaariaskin toimessa, mahdollisesti viimeiset siitä tilauksesta, jonka vuoksi metsänvartian samana päivänä täytyi kalliit pitsit taskussa lähteä juutalaisen luoksi.

"No, missä herra Pitkäpartamme nyt oleksii?" huusi hän Markukselle.

Tämä ilmoitti, että nuori mies lienee jatkanut matkaansa sekä istui sen jälkeen paikallensa sairaan vuoteen viereen.

"Eikö hän sitten tiennyt sanoa, minne se oli lähtenyt?" kysyi amtmanni, niin kiintyneenä sikaarien asettamistoimeensa, ettei edes ylöspäin katsahtanut.

"Hän? Niin, tarkoittatte piikaanne? Häntä en nähnyt".

"Vai niin, niin hän paraikaa laittanee päivällistä". — Hän tarjosi herra Markukselle sikaaria, jonka hän toki kiittäen kielsi.

Herra Markus huomasi, miten vanha rouva salaa pyyhkäsi kyyneleen hänen silmikulmistaan. Kenties tiesi tämä pitsiasian. Hieno, kudottu pitsi lienee ollut perheen viimeinen peritty omaisuus, jonka myyntihinnan tuo arvoisa puoliso jo ennakolta oli savuina imeskellyt — harmin tunne tuota vanhaa parantumaton miestä vastaan nousi tätä ajatellessaan nuorena tilanomistajassa eikä mistään hinnasta maailmassa olisi voitu häntä saattaa kajoamaan ainoatakaan näistä sikaareista.

"Miten taiteellisesti järjestettyjä metsäkukkia!" huomautti hän osoittaen kukkakiehkuraan kristallimaljassa hienosti johtaaksensa sairaan ajatukset pois vähän lohduttavasta aineesta.

"Niinpä luulisi", sanoi amtmanni. "Mutta taiteilijäkäsipä onkin nämät kukat järjestänyt. Veljeni tytär, joka nykyään asuu luonani on kasvimaalaja, jolle saa etsiä vertoja. Meillä on paljon iloa hänestä ja se pää-oma, jonka olen hänen opintoihinsa pannut, ei ole hukassa, kuten monta taaleria, jotka akkunasta olen heittänyt luulotelluille neroille".

"Ah niin, rakas mieheni on aina luullut täytyvänsä auttaa eteenpäin jokaista, joka taiteesta odotti toimeentuloansa ja tämä jalous on hänelle tullut liian kalliiksi", väitti sairas heikosti hymyillen, katseensa kuolemattoman rakkauden ilmaisulla tarkastaessa miestänsä.

"Nuoruuden hullutuksia ne olivat, pikku Sannaseni, hulluja poikamaisuuksia, mutta tietäköön Jumala, enkö taasen olisi valmis sellaisiin, jos vaan — niin jos vaan vielä eläisin maailman touhinassa. Tuhat vieköön, olisipa hauskaa elää mukana — hauskaa kauheista jaloistani huolimatta, jotka ovat minut kiini naulinneet tänne loukkoon Hirschwinkelissä. No, päivät eivät vielä ole loppuneet ja kun kalifornialainen kultapoikani kerran palaa..."

Hän keskeytti puheensa, kun vanha rouva pikaisella liikkeellä kiivaasti painoi pois käännettyjä kasvojansa päänalusta vastaan. "Mutta mitä toki tahtoisin sanoa", lisäsi hän reippaasti, hämillään silittäesssänsä leukaansa — "olis, että eräänä kauniina päivänä veljeni — hän oli kolmenkymmenen vuoden ikäisenä joutunut leskeksi ja jätti minulle perinnöksi pikku tyttöraukkansa, Agneksemme. Hän ei milloinkaan ollut onnen lempilapsi ja pienen turvattoman hoitajana ei minun tarvinnut sormellanikaan perintöön koskea — ei löytynyt mitään perässä. Niin otimme, Sannani ja minä, tuon sydänkäpyn omaksi lapseksemme, ikäänkuin olisimme sen kaivosta löytäneet eikä siitä ole meillä mitään vahinkoa ollut. Sinä vaikeana hetkenä, jolloin vaimoraukkani sananmukaisesti vaipui kokoon kauheassa hermotaudissaan, näytti, mitä Agneksessamme omaamme: hän jätti etevän paikkansa Frankfurtissa ja tuli tänne yksinäisyyteen kipeätä tätiänsä hoitamaan."

"Agnes on enkeli, hän uhraa itsensä puolestamme", sanoi vanha rouva kokonaan liikuttettuna ja pikaisesti, ikäänkuin tarvitsisi käyttää tätä silmänräpäystä tytön ansioiden esittämiseen oikeassa valossansa. "Hän on pukeutunut ikeeseen, joka —".

"No, no, rakas ystäväni, niin hirveätä ei se sentään ole", keskeytti amtmanni hänet hätäisellä silmäyksellä. Hän kääntyi sivulle päin ja katseli ompelupöytää, joka oli akkunan ääressä. "Hm — hattu

ja hansikkaat ovat poissa. Hän lienee taasen metsästä kasvia poimimassa. Olisinpa ollut iloinen, jos olisin saanut esitellä hänet teille. — Sellaisessa humussa, kuin kenraali Guseckin luona, ei hän tosin elä täällä meidän luonamme, mutta kaikissa tapauksissa —".

"Tuon nuoren neidin täytyi asemassaan joutua kovin hemmoitelluksi", tokasi herra Markus pienellä ilkeäntapaisella hymyllä.

"Hemmoitelluksi, kuten perheen omat jäsenet", vahvisti amtmanni tämän keskeytyksen. "Ajatelkaapa vaan: loistava teattereri, päivällisiä, iltahuvia, oma kamarineitsy, komeita vaunuja" — hän laski nämät kaikki sormillansa — "hän näyttää hyvin kauniilta, on rouvasihminen comme-il-faut, soittaa mainiosti pianoa — ah, Jumalani, miten tuo aina tekee minut vihaiseksi!" keskeytti hän itsensä. "Minulla oli Gelsingenissa flyygeli, soittokone, joka minulle oli maksanut tuhat taaleria. Moni mainio taiteilla on iltahuveissani soittanut sillä — nyt se on eräällä liimatehtailijalla, joka on osannut hankkia rahoja ja puoli tusinaa toiveellisiä liimankeittäjän jälkeläisiä näpsähyttelee sitä. Niin, mutta ei auttanut. Minun täytyi siitä luopua. Tai olkaa hyvä ja sanokaa minulle, missä olisin täällä saanut tilaa tuolle mainiolle koneelle? Olisi ollut hauskaa saadessanne kerran kuulla, minkälainen ääni tällä flyygelillä oli! Veljenityttären käsissä soi tämä soitin oikein ihmeellisen lumoavasti, hänen sormiharjoituksiansakin saatoin huvikseni kuunnella — ah, te ette pidä sellaista?" lisäsi hän kysyvästi, kun nuoren miehen kasvoissa näkyi aivan selvästi ivallinen hymy.

"En"; vakuutti tämä pitemmittä mutkitta. "Pianoa soittavien naisten luku on ääretön, jokaisen päivällisen, jokaisen iltahuvin jälkeen on tuo onneton helylaatikko viimeisenä jälkiherkkuna ja minulla on tapana tarttua hattuuni, kun vaan joku nainen istuu klaveerin ääreen".

Amtmanni naurahti väkinäisesti, rouvansa sanoessa totisesti:

"Minä pyydän teidän uskomaan sanojani että jos olisikin annettu meidän pitää soittokone, niin ei teidän milloinkaan olisi täytynyt paeta tunkeuvaa esitystä. Rakas lapsemme ei etsikään missään yksipuolisessa taiteessa oikeata kutsumustansa, elämänsä määrää —".

"Mutta, pikku ystäväni, minä mainitsin jo, että Agnes on etenkin maalaaja", lausui amtmanni äkkiä ja näennäisellä levottomuudella.

"Hän osaa myöskin toimia kyökissä ja kellarissa", jatkoi rouva — huomasi, että hänelle maksoi enempi lausuminen sisällisen taistelun miehensä niin päättömästi katkaistua hänen puheensa, mutta hän teki sen kuitenkin, vieläpä korotetulla äänelläkin ja huomattavalla painolla sanoissa.

"Minä en oikein käsitä, mitä tarkoitat", keskeytti amtmanni hänet uudestaan. Kova puna nousi hänen poskillensa, hieroessaan vähän äkäisellä suun vääristyksestä polveansa. "Et voine pitää niin suuri arvoisena saada välttämättömästi esitellä Agnekselle, Franz perheen jäsenen ja korkeamman sotilaan tyttären, uutena tutkimuksena tai kyökkikarhuna. Olisipa minun todellakin ollut sääli rahojani, ellei hän olisi edemmäksi päässyt. Asiasta toiseen, herra Markus" — sanoi hän kokonansa muuttaen keskustelua, — "Kauvanko aiotte viipä luonamme Hirschwinkelissä?"

"Ainoastaan muutamia päiviä".

Vanha herra näytti tämän kuultuansa hengittävän helpommin, mutta toisti sentään rypistyneellä otsalla ja tyytymättömällä äänellä hänen vastaukseensa.

"Muutamia päiviä?... Hm, sitten emme kai enää saa iloa nähdä teitä luonamme, jonka vuoksi minä, kun ei tuo onneton luuvalo salli minun tervehdyskäyntiinne vastaamaan, olen pakoitettu tarttumaan suotuisaan hetkeen ja pyytämään suullista vastausta kirjeeseni teille. Siis lyhyesti: miten on nyt rautatiekysymyksen laita? — Oletteko itse ollut tilaisuudessa nähdä, miten riutuneessa kunnossa rakennukset täällä maatilalla ovat — paikkaaminen ja laittaminen ei täällä enään mitään auta. Ja sitäpaitsi tämä vanha könsä, missä asumme, rytisee ja rätisee saumoissaan joka tuulen puuhkahduksella — ja heti kun ensimmäinen veturi menee sivuitse, rymähtää kaikki kokoon yhtä varmaan kuin kaksi kertaa kaksi on neljä".

"Sitten on paras sitä ennen repiä se alas —".

"Herra!" — huudahti amtmanni ja näyttipä melkein ikäänkuin olisi hän tahtonut tarttua hiljaisen, tyynen puhujan kurkkuun samalla kun kipeä rouva pelästyksen huudahduksella rukoillen nosti kätensä — "hyvä herra, se on toisin sanoen että tahdoitte heittää minut talostani ja kodistani".

Herra Markus tarttui tyynnyttään vanhan rouvan käteen.

"Älkäätte, armollinen rouva antako sanojeni itseänne peljästyttää!" sanoi hän. "Tämä huoneus, joka kieltämättä on maahan kaatumaisillaan, ei liene teille niin rakas, ettette haluaisi nähdä mitään muuta

sen sijassa. Minä aion rakennuttaa sahamyllyn perustuksista uudelleen; ei mitään muuta jää minulle tehtäväksi kuin, etten tahdo, että rakennus jonakuna kauniina päivänä hautaa vuokraajani raunioihinsa. Ja täällä käy uudestaan rakentaminen paljon helpommin ja pikemmin kuin tuolla joen reunalla. Minä vakuutan teille, että siitä on tuleva kaunis, mukava huoneus tilavine, terveellisine huoneineen, verandoineen ja ikkunaruuuineen. Me rakennamme sen vähintään kolmenkymmenen askeleen matkalle haitallisesta rautatien radasta, tallin ja navetan sioitamme huoneen pohjoispuolelle, ja piha saa tilansa huoneuksen takana, jonka vuoksi me luonnollisesti kaadamme männikköä tuolla niin paljon kuin tilan vuoksi vaaditaan... Aivan kohtuullista on, että minä siksi ajaksi kuin rakennus työtä kestää hankin teille sopivan asunnon, jonka vuoksi pyytäisin teidän muuttamaan kotitaloon, jossa asetan toisen puolen yläkerroksen huoneista teidän vapaasti käytettäväksenne — toivon että rakkaan ystävävainajanne toverit hupaisesti teille hänestä muistuttavat ja että viihdytte siellä, kunnes — kuten varmaan luulen toukokuun alussa ensivuonna — voitte palata maatilalle. Suostummeko asiaan näin?"

Rouva koki, katkerasti itkien ja liikutuksesta aivan mykkänä viedä sen käden, joka vielä hänen kättänsä piteli, huulillensa, jonka nuori mies kuitenkin liikutettuna esti.

"Ei, ei", sanoi hän punastuen hämistä, "älkää minua kiittäkö. Ottakaa, mitä teen, viimeisenä tervehdyksenä jalolta vainajalta tuolta haudan toisella puolen olevalta maalta".

Amtmannikin näkyi olevan hämmästynyt ja sanaton. Hänkin lienee tuntenut tarvetta kiitollisesti tarttua nuoren miehen käteen, mutta tämän viimeiset sanat kuultuansa vetäysi hän takaisin ja heristi korviansa. Hän veti kätensä takaisin ja hänen viekkaasta katsannostansa saattoi sellainenkin joka ei ollut aivan suuri ihmistuntia, nähdä, että hänessä selkesi äkkiä ajatus, että "jotain täytyi piillä" tämän tavattoman jalouden takana. — Hän oli noita raakoja, kaikissa elon vaiheissa itserakkaita luonteita, jotka eivät milloinkaan myönnä itse hävittäneensä valtaansa ja arvoansa; he kokevat niin pian kuin mahdollista on tekeytyä joka tilaisuuden vallitsijoiksi, vaikei heille jätettäisikään kahta tuumaa enempää liikkumisen ja hengittämisen tilaa.

"Niin, kallis ystävättäremme", sanoi hän tyynellä ja kylmällä äänellä sekä ylpeällä katsannolla, "hän tiesi aivan hyvin arvostella, mitä hänelle olimme olleet. Hänestä eroitettuna kannoimme uskollisesti huolet ja ilot hänen kanssaan ja vihdoin halusta jaoimme yksinäisyyden hänen kanssaan täällä ikävässä Hirschwinkelissä... Kuinka monta kertaa enkö huolimatta säästä ja tuulesta mennyt pelaamaan pattia hänen kanssaan lyhentääksensä häneltä pitkät, ikävät talvi-ilmät — enkä shakista lukua pidäkkään, päinvastoin, sen teille vakuutan, hyvä herra!

"Hän on tehnyt meille enemmän kuin yhteensä koko joukko niitä ystäviä, jotka ennen tavallisesti tungeskelivät peli- ja ruokapöytäin ympärillä kotonamme", pisti sairas arasti ja vapisevalla äänellä väliin.

"Älä ole ankara rakkahin ystäväni! En ensinkään nytkään suvaitse että moititaan noita hauskoja ihmisiä. Mutta sinä olet aivan oikeassa — Clotilde oli kiitollinen sydämensä pohjasta asti ja olisi varmaankin selvemmin tämän osoittanut, ellemme helposti ymmärrettävästä hienotunteisuudesta aina olisi olleet sellaista vastaan".

Hän kohotti olkapäitään.

"Niin, niin täytyy kerrassaan olla — kuolo tuli äkkiä hänelle, hänen vähintäkään aavistamattansa — muuten olisi varmaankin nyt paljon aivan, aivan toisin".

Herra Markus kääntyi tyytymätönnä tuosta korkeasta kerskaajasta, joka jotenkin suoraan sanoi hänelle silmiin, että hän, amtmanni, siveellisen lain mukaan olisi Hirschwinkelin oikea omistaja, ellei olisi ollut narri, jonka tehtyjen uhrausten hyvin perustettuja vaatimuksia edellisen omistajan liian aikainen kuolema olisi ehkäissyt. Terävä vastaus eli tunkeumaisillaan nuoren miehen huulilta, mutta varoten näkyvästi pelästynyt sairasta joka liikutettuna pelonalainen, rukoilevainen katsannossaan koki nähdä toisen kateutta, hillitsi hän itseänsä ja vastasi tyynesti: "Niin paljon kuin tätini monivuotisen asianajajan kautta tiedän, oli hän aina pitänyt itseänsä elinajaksi asetettuna hoitamaan miehensä jälkeen jäänyttä omaisuutta. Ainoastaan ja yksin siitä syystä ei hän tehnyt mitään testamenttimääräyksiä tilusten suhteen".

"Niin, niin — teillä voi olla oikein — niin, niin", mutisi amtmanni, samassa äkki-hiljaa istuen nojatuoliinsa takaisin. "Minä muistan hänen joskus lausuneen jotain sellaista. Täytyy siis olla kiitollinen teille, joka ette kokonaan ole huomaamatta jättäneet monivuotista, sydämellistä suhdetta meidän ja hänen välillään. Ja siksi otankin vastaan ystävällisen tarjouksenne muuttaa joksikuksi ajaksi kartanoon, mutta — suokaa anteeksi — mitä sillä aikaa teen karjatarhani kanssa?"

Oli vaikeata pysyä totisena tätä naurettavaa halua kuullessa ylpeillä viimeiseen asti.

"No", sanoi herra Markus, ruveten puuhailemaan hansikoidensa napeilla, jotka olivat au'enneet,

"minä sivumenessäni näin yhden lehmän navetassa".

"Niin — aivan oikein — tätä nykyä — herra Markus. — Minä olin äskettäin pakoitettu myymään kaksi muhkeata schveitsiläisrotuista lehmää maanviljelijälle — ikävä seikka! — Minun on siitä kokonaan paha ollani, herra Markus. Täällä maatilalla ei ole kaikki siinä kunnossa, kuin olla pitäisi, ei yksikään tiedä sitä paremmin kuin minä itse, mutta eipä minulla olekaan yhtä renkiä. Minä olen kirjoittanut oikealle ja vasemmalle, tältä seudulta en mistään hinnasta maailmassa *tahdo* itselleni palvelijaa ottaa; asukkaat tällä seudulla eivät kelpaa suorastaan mihinkään, — minä olen tarjonnut yhä parempia ja parempia palkkaetuja, mutta ne raukat luulevat että täällä on liian yksinäistä ja autiota eikä suorastaan mitään ole Hirschwinkelissä saatavissa".

"Suvaitsetteko minun tehdä kokeen siinä suhdassa", lisäsi kartanon omistaja. "Lehmän viemme kuitenkin kartanoon, ja siipikarjankin on siellä hyvä olla. Mutta niinpian kuin uutisrakennus on valmis, täytyy kaikkien mennä entistä rataansa — se on, hankimme riittävän luvun lehmiä navettaan sekä niin suuren työvoiman kuin tarvitaan huolelliseen maatalan hoitoon, ellei kaikkien anneta joutua kokonaan rappiolle. Minä pidän huolta tästä ja toimitan niin, että renki, niin pian kuin mahdollista on, tulee palvelukseenne, sillä elon korjuu rupee kiirehtimään, itsestään ymmärrettävä on" — hänen hansikkansa nappi ei ensinkään tahtonut mennä kiini ja puhuja kiinitti siis siihen koko huomionsa — "itsestään ymmärrettävä on, että sitä paitsi tarvitsemme piian, oikean talonpoikaistytön rotevaa laatua, joka ymmärtää tehdä työtä... — Se tyttö, joka nyt tavallisesti toimii maatalan niityillä, ei kai oikeastaan sovellu sellaiseen työhön".

Sairas laski kuihtuneen, vaalean kätensä silmiensä päälle ikäänkuin hetkellinen heikkous olisi hänet vallannut, ja amtmanniin sattui samalla hetkellä raju yskänpuuska, niin että hänen kasvonsa muuttuivat veripunaisiksi.

Mutta herra Markus oikein paloi uteliaisuudesta saada kuulla jotain työstä ja piti kiini tilaisuuteen niin sopivasta aineesta huolimatta vanhan pariskunnan tuskista ja puuskista.

"Sen mukaan kuin minulle on kerrottu, on hän kaupunkilaislapsi, tai ainakin viimeksi palvelut suuressa kaupungissa?" jatkoi hän yksipäisesti kysymyksiinsä.

"Niin, hän oleskeli Frankfurt-am-Mainissa", vastasi vanha rouva, jonka oikea käsi oli pudonnut peitolle ja nyt hyvin epävakaisena hypisteli päällistä. "Hän ei ole tällaiseen toimeen kasvatettu, ah, kaukana siitä. Paras herra Markus —".

"Ja senvuoksi olemme teille erittäin kiitolliset, jos tahtoisitte hankkia meille oikein rotevan talonpoikaispiijan", liitti amtmanni korotetulla äänellä. "Milloin siis aiotte uuden rakennuksen alottaa, herra Markus?"

"Minä viivyttelämättä puhuttelen rakennusmestaria lähimmäisessä kaupungissa" — vastasi nuori mies nousten ylös tyytymättömyyden, vieläpä perinpohjaisen vihastuksenkin tunne näkyi selvästi hänen kulmakarvojensa välisestä rypystä — "enkä kauvan viivyttelen ennenkun näytän teille rakennuksen pohja-piirroksen".

Amtmanni tahtoi välttää väkisin seurata häntä ulos. Ulkona etehisessä pysähtyi hän salaisella katsannolla.

"Sangen rakastettavaa ja kaunista on mitä meille tahdotte tehdä", kuiskasi hän matalalla äänellä toisen korvaan. "Minä olenkin teille sangen kiitollinen, mutta älkää uskoko, minä pyydän teitä, että siinä mitään uskallatte; mitä suoritate, saatte viimeiseen penniin asti takaisin. Te ette kadota rahojanne ... siitä seikasta vastaan minä... Nähkääs, tuolla sisällä en uskaltanut sitä lausua; puolisoni itkee silmänsä pilalle odottaen poikaansa — se on ikävä seikka meille. Sellainen pieni, raukka naisen sydän! Niin jospa hän ryysyisenä, repaleisena palaisikin kotiinsa, niin olisi äiti kuitenkin sanomattoman onnellinen saadessaan hänet luoksensa — sellaisia ovat naiset, ja sellaisissa tapauksissa täytyy perheen-isän tietää pitää asia oikealla tolalla. Minä en todellakaan antaisi sellaisten turhuuksien pilata poikani menestystä! Hänellä on ollut erinomainen onni, sillä veitikalla, joka piti ahtaana kotoa, mainiota kotoa Thyringissä. Tuo nuori veitikka on jo jonkunlainen nabo (raharuhtinas). Kunhan vaan odotan vuoden tai pari kuluvaksi, voin kaikkien nöyrimmästi kysyä Hänen Ylhäisyytensä Serenissimolta, paljonko Gelsingenin lahjoitusmaat maksavat —".

"Tiedä huutia kirottu roisto, ellet heti mene tiehesi!" keskeytti hän itseään, tempaisten kalotin paljaasta kiireestään ja heitti sen avonaisesta ovesta kyökkiin kissaa kohti, joka juuri oli hypännyt pöydälle siepataksensa toisen teurastetun kyyhkysen.

Hän lyhkytti keittiöön ja ajoi kepillään kissan pihalle, jonka jälkeen sulki oven keittiöön, jossa ei ketään näkynyt. Liemipadasta ei noussut vähintäkään höyryn usvaa — tuli liedessä oli selvästi kauvan sitten sammunut.

"Mitä hullutuksia nyt taasen!" mutisi amtmanni kiukusta ja ponnistuksista punoittavana. "Vaikka pitäisi kymmenenkin palvelijaa ja heille maksaisi palkan, niin kaikki, niin hyvin yksi kuin toinenkin, jättäisivät ovet ja akkunat auki ja paistaisivat kissoille kaikki mitä runsailla rahoilla on ostanut... Olimmepa melkein jäämaisillämme päivällisellä tänään. — Hullutuksia! Missä hän nyt taasen oleskelleekin?"

"Niin missäpä hän nyt oleskelleekin?" ajatteli herra Markuskin itsekseen, amtmannilta jäähyväiset otettuansa, käydessään pihan yli puistoon päin, palataksensa kartanoon samaa tietä, jota oli tullutkin. Hän loi äkeän silmäyksen ullakkokamarin ikkunaan, jossa musliiniakuttimet yhä vielä tuulessa liehuivat kevyeinä kuten kesäinen hatara. Sangen todenmukaisesti oli neiti kotiopettaja paennut tuonne yläälle ja kaksi tytön päätä kääntyi nyt kai salaa ivahymyllä häntä kohti... Olipa kuitenkin melkein liika uskaliaasta, että hän siten heitti huoletta hunningoille isäntäväkensä huonon ja niukan aterian sekä syystä veti itsellensä heiltä kovimmat torat sen vuoksi ettei sattuisi taasen kohtaamaan häntä.

Puistossa oli yhtä hiljaista ja autiota. Mehiläiset surisivat hiljaksensa pensastoissa, joiden läpi puoli tuntia sitten, kuten hän otaksui, vaalea pukuinen nainen oli astunut, hätähätä leikataksensa muutamia kyökkikasveja keittiön tarpeiksi. Tuossapa oli ripoitettuna pitkin tietä viheriöitä oksia, joita hän oli sattunut pudottamaan, selvästi näkyi, ettei yksikään jalka vielä ollut niiden yli astunut. Lehtimajassa saattoi herra Markus vielä aivan rohkeasti ottaa käteensä kirjoitusvihon, sillä ei lähellä eikä kaukana löytynyt ainoatakaan ihmissilmää, joka näkisi, miten ivallisesti hän nauroi.

Aivan oikein, pienen vihon ensi sivut olivat täynnä samaa viattoman kirjoitusvihon, jota piti kädessään, mutta olipa hänellä paljon syytä olla harmissaan. Mihin pälkähäsen eikö hän, tyyne ja selväjätkäinen mies ollut joutunut! Elämän iloiset nautinnot olivat tähän asti hänen olentonsa anastaneet, säännöllisesti ja reippaalla työhalulla oli hän kotona toimensa täyttänyt konttoori-pöydän ääressä heittäytyäksensä sen jälkeen sydämen halusta jalojen nautintojen pyörteeseen — ei mikään ollut tähän asti voinut riistää häneltä unen suloista hyväilyä tai hyvän ruokahalun etuja — ja nyt havaitsi hän alussa hupaisan olonsa maaseuduilla olevan yksipäisten mietteiden, joita ei voinut poistaa, häiritsemänä. Haluttomana sysäsi hän rouva Griebelin herkut syrjään ja oli jo tänä aamuna, ennenkuin kukko oli kimeitä aamuhuutojaan kuulua antanut, kadottanut unen sään ja valveilla kääntänyt päätänsä edestakaisin lämpimällä pieluksella tummien uutimien ympäröimässä sängyssä.

Tuo maatila, tuo vanhaa soreata käsialaa, joka herra Markukselle oli esiytnyt vaativaisessa kirjeessä, jonka amtmannin lausunnon mukaan ja tämän puolesta oli edelliselle lähetetty. Mitään värsyjä ei kuitenkaan näillä lehdillä ollut, vaan hajanaisia mietteitä, aina sen mukaan kuin silmänräpäys niitä oli vaikuttanut, ajatelmia ja lausunnoita selkeästi ajattelevalta ja ymmärtävältä työltä. — Nämä vihon sivut antoivat todellakin suosiollisen todisteen nuoren neidin luonteesta. Yhtä äkkiä kuin hän oli jättänyt hyvän paikkansa ruvetaksensa sairaan hoitajaksi, samoin oli hän epäilyksettä vaihtanut nuo ei perinpohjin tarpeelliset, runolliset sielunpuuskat köyhtyneen enonsa järjestyksellä pidettyyn, niukkaan kassakirjaan. — Mutta miten voi tämän pontevan ja päättävän menettelyn yhdistää nuoren neidin esiytymiseen? Nyt kuten ennenkin passautti hän kamarineitsyydellä itseänsä ikäänkuin olisi oikea prinsessa.

Täynnä harmia puristi hän hykiö salaperäisine kotiopettajineen ja puolihulluine kerskurineen, amtmannineen, sfinksikasvoisine ja jalovartaloinine tyttöneen, tuon karkean työpuvun peittämänä, "hän" joka äköitytti ja kiusoitti häntä, niin kun ei vielä kukaan ollut voinut, sekä tuo "ihmisellinen, tiedon haluinen" metsänvartija, tuo kärsittämätön ihminen, joka levitti kietovat kätensä tytön perään — kaikki, kaikki nämät toivoi hän sinne missä pippuri kasvaa, taikka siitä levottomuudesta, joka häntä kiusasi ja jota hän ei hyvällä eikä pahalla voinut itsestään poistaa.

Tänään aikoi hän matkustaa kaupunkiin ja neuvotella saman rakennusmestarin kanssa, jonka piti ottaman sahamyllyn uudestaan rakentamisen. Maatilan uuden asuinrakennuksen suunnitelma saattoi jo parin päivän päästä olla hänen käsissään samoin kuin rakennuskontrahtikin silloin olisi valmis allekirjoitettavaksi. Kaiken muun saattoi hän huoletta heittää Griebel vuokraajalle ja hänen rehelliselle vaimollensa toimitettavaksi — he paraiten voisivat toimittaa uuden palvelusväen pestaamisen, amtmanni-perheen väliaikaisen muuttamisen kartanoon sekä sittemmin karjan ostaminen. — Omiin toimiinsa tarvitsi hän ainoastaan muutamia päiviä, jonka jälkeen hän aikoi pudistaa tomut jaloistansa eikä yöhön ja vuoteen palata Hirschwinkeliin... Siksi aikaa jäi edesmenneen ylimetsänhoitajan rouvan muistikirjassa oleva testamenttimääräys hänen salaisuudekseen, kunnes hän taasen tyyneenä ja hyvässä rauhassa olisi saanut ajatella kenen hoitoon hän uskoisi kipeän rouvan huolettoman toimeentulon huolen.

Hän heitti kirjoitusvihon kivipöydälle ja jätti puiston, jonka vanha, rapistunut galleriportti ikäänkuin heikolla huokauksella hänen takanansa meni kiini. Tällä hiljaisella, elämään väsyneellä elonmerkillä luuli hän nyt lopettaneensa kaiken suoran yhdistyksen niiden ihmisten kanssa, jotka jätti takansa. Puuttui kuitenkin sangen paljon, että hän olisi myöntänyt itse olleensa se, joka päättää pahkaa oli

syöksynyt näihin vieraisin olosuhteisiin ja itse olevansa syyllinen, jos joitakuita kaitselmuksen näille vieraille ihmisille kehräämiä säitä tarttuisi häneen, kuten sitkeät, kiermuilevat köynnökset, jotka ruohoa kasvamalla, vähän kuljetulla polulla, ikäänkuin siihen pannut ansat, kietoutuivat hänen jalkoihinsa, ja joista hän voi vapautua ainoastaan polkien ja repien niitä...

9.

Kaksi päivää oli kulunut hänen käymisestänsä maatilalla. Edellisenä päivänä oli rakennusmestari ollut Hirschwinkelissä; hän oli ilmaissut kaikissa kohdin olevansa yhtä mieltä rakennustuumien suhteen kuin kartanon omistajakin, sekä luullut rakennuksen suurimmalla kiireellä voivan valmistaa. Herra Markus oli johtanut häntä maatilalle tarkastukseen — mutta hän ei luonnollisesti ollut astunut asuinhuoneen kynnyksen yli, siihen oli hän liian pysyväinen päätöksissään. Hän ei kuitenkaan voinut estää amtmannin astumasta akkunaan tulisin, ylistävin sanoin kiittämään häntä jalosta lahjasta, kopallisesta hyvää viiniä, jonka herra Markus heti viime käynniltä palattuansa, oli maatilalle lähettänyt. Hänen täytyi sitä paitsi kohteliaasti pitää hyvänänsä kun amtmanni sanoi tahtovansa vastata käyntiin. Vanha herra tulikin kartanoon muutamia tunteja myöhemmin tai "noin hämärässä".

Herra Markus istui juuri puistopaviljongissa, kun hän näki kaksi henkilöä tulevan esiin männikön varjosta — toinen mieshenkilö, joka raskaasti nojautsi keppiin ja vaivalla horjui eteenpäin, toinen nainen, jonka käsivarrelle vanha mies nojautsi. Eikö rouva Griebel ollut kertonut, että kotiopettaja oli yhtäläinen humalaseiväs kuin vieras piikakin? — Hän se kai oli, korkeavartaloineen solakka nainen komeassa hyvin tehdyssä vienoin laskoksin riippuvassa tummassa puvussa — harmaa olkiharso pienestä, valkoisesta olkihatusta ja oli ikäänkuin tomuinen hämmähäkin verkko hänen kasvoillansa.

Oikein naurettavaa oli nähdä, miten loukattu, kaunis nainen heti kuin herra Markus astui rappusille, äkkiä kuiskasi muutamia sanoja enollensa, jonka jälkeen hän muutamalla askeleella riensi männikköön ja katosi jälkeä jättämättä... Vanha herra pudotti keppinsä ja kääntyi hämmästyneenä ja vaivoin ympäri katsoaksensa hänen jälkeensä mutisten pienen, hartaan kirouksen. Samassa tuli hän autetuksi tilastaan herra Markuksen kautta, joka oli rientänyt esiin ja jonka käsivarrelle hän nyt sai nojata samalla kun hän ällistyneenä kiroili nykyajan nuorten naisten arkuutta ja hämiä.

Ei ollut helppoa saada amtmanni jyrkkiä rappuja myöten paviljonkiin, mutta kerran sinne päästyänsä istui hän mukavasti nurkkasohvalle ja tarkasteli tyytyväisenä tuota aivan somaa nuoren miehen asuntoa. Hetken kuluttua oli sigarreja ja kaksi kimaltelevaa, viheriäistä lasia pöydällä, ja jalon Rheiniviinin kallis tuoksu kohosi pitkäkaulaisestä pullosta. Herra Markus sytytti uuden kattolampun ja sen loistavassa valossa saattoi käsittää miksi käynti oli iltahämärässä määrätty tapahtuvaksi — vanhan herran laihoilla hartioilla riippui nimittäin ikäänkuin vaatenaulassa enemmän kuin säällisesti kulunut, huolellisesti paikattu nuttu. Hänen paitansa oli kuitenkin valkeuden ja puhtauden suhteen aivan moitteeton ja hänen kaulahuivissansa loisti ikäänkuin rintaneula tekokivi vanhanaikuisessa kehyksessä.

Herra Markus ei voinut itseltään salata, että hän vietti sangen hupaisen hetken. Vanha mies puhui sangen hauskaasti maailmasta ja elämästä, hän näytti olevansa tieteellisesti sivistynyt ja selvään huomattavasti esiytyi tuon kevytmielisen tuhlarin luonteessa tuo omituinen kohta, jonka mukaan hän kaikissa vaiheissa ja kaikissa eri tilaisuuksissa oli varustettu parhaimmilla ja varmimmilla neuvoilla muita varten mutta ei milloinkaan sellaisilla itsellensä.

Myöhempään illalla saattoi herra Markus itse vieraansa tämän kotiin — sitä ei taasen millään tavalla voitu välttää, sillä yksin ei tuo luuvalon puoleksi halpaama mies voinut kulkea niin pitkää matkaa, eikä ketään ollut häntä noutamaan saapunut. Kuitenkin keksi herra Markuksen tarkka korva epäluotettavan hiipimisen puunrunkojen välissä tien vierellä, mutta ne naiset, jotka niin loukkaavalla tavalla olivat vältäneet jonkunlaiseen yhteyteen joutumista hänen kanssansa — lieneekö se sitten ollut kotiopettaja tai tuo inhoittava kaino piika — niitä hänkin halveksi sekä sanoi lujaa vähäkuuloiselle amtmannille, kun he olivat kappaleen matkaa eteenpäin kulkenut, että joku otus lienee eksynyt tuohon pieneen metsikköön, hän kuuli, miten se hiipi eteenpäin. Naurahtuen hiljaisesti, pilkkaavasti, kävi hän eteenpäin, toisella käsivarrella taakkana tuon vanhan viinistä hieman tajuttoman miehen koko paino, toisella kirjakappeli, jonka amtmanni oli hyllyltä ottanut, sanoen oikein janoavansa hyvää lukemista; hänen oli täytyntä tilan puutteen vuoksi myydä, se on pilkka-hinnasta pois lahjoittaa koko kallis kirjastonsa, josta hän oli tuhansia riikinmarkkoja maksanut.

Griebel vuokraajan kanssa oli herra Markus pian sopinut. Tuo rehellinen mies ilmoitti olevansa heti valmiina auttamaan kartanon isäntää tämän "samarialais-työssä" ja hänen rakas puolisonsa oli myöntynyt ehdotukseen muistutuksella että, mitä Pietarinsa kerran tahtoi, tahtoi hänkin, tapahtuihan se kuitenkin, jospa hän kymmenenkin kertaa olisi suopeimman katsantonsa ottanut ja näyttänyt hiljaiselta ja tyyneeltä kuni pieni hiiri, niin olisi Pietari kuitenkin päätöksensä tehnyt ja siksi pä antoikin

hän Jumalan nimessä myöntymyksensä siihen. Mutta ei kukaan kuitenkaan voinut häntä kieltää ihmettelemästä ja pitämästä huolta nuoresta herrasta, joka piti kaikki niin vähäpätöisinä, ikäänkuin ei mikään taitokaan olisi tanssia liukkaalla jäällä amtmannin rouvan ja vieläpä kotiopettajankin kanssa kentiesi voisi viihtyä asumaan yhdessä, hän kyllä myöntyisi nostamaan ja kantamaan vanhaa rouvaa ja yöllä valvomaan tämän vuoteen vieressä, sen tekisi hän aivan halusta, ja mitä kotiopettajan ylpeään katsantoon tulee, niin eihän tarvinnut huomata sitä. Mutta amtmannin itsen tuon laiskurin, tuon herkuttelijan, tuon "ymmärtävän" kanssa, niin hänen kanssaan ei riidatta menisi, sen tahtoi hän heti edeltäkäsän sanoa — ja jospa hän, Griebelin emäntä, ruokkisikin toisen lehmää voileivillä, ja muutamia nälistyneitä kanoja sokurileivillä, niin olisi amtmannilla kuitenkin jotain moittimista ja torumista, siitä oli hän varma. Ja mitä taasen tuli piikaan suurkaupunkilais pukuineen ja hienoine käytöksineen, niin ei tämä milloinkaan sopinut täällä maaseudulla, jossa täytyi tehdä kovaa työtä karkeissa talonpoikaisvaatteissa ja suojelusverhoitta. Tuo omituinen olento yllyttäisi palveliat vaan isäntäväkeä vastaan, ja erittäin hän itse ei voinut kärsiä tyttöä. Miten sattuma vielä päällekaupan antoi vieläkin pohjaa tälle vastenmielisyydelle sen sai herra Markus vielä samana päivänä täysin määrin kokea.

Hän oli kirjanpitäjältänsä saanut lavean kertomuksen ja oli sen johdosta pakoitettu antamaan vastauksen muutamissa kiiruhtavissa asioissa. Hän oli sen vuoksi jo pari tuntia istunut kirjoituspöytänsä ääressä altaanihuoneessa tehden ahkerasti työtä, tietämättä muusta maailmasta mitään. Vuokraajan perheestä ei tänä päivänä ollut käynyt hänen luonansa, hän oli yksin päivällisensä syönyt, jonka eräs piika oli kattanut. Tämän lähdettyä huoneesta oli hänen kynänsä raappina paperille ollut ainoa ääni, joka oli keskeyttänyt syvän hiljaisuuden altaani huoneessa. Vihdoin avasi kuitenkin rivakka käsi oven ja rouva Griebelin kenkien kuultiin narisevan — kuten tavallisesti toi tämä itse hänelle iltapuoliskahvin.

"Todellakin, herra Markus, mainio, pikkuinen, viileä paikka sentään kartanomme", sanoi hän toisen ojennettua kätensä tervehdykseksi. "Tuolla ulkona on oikein helle, kuten leipomatalossa." Hän pyyhkäsi esiliinansa kulmalla kasvojansa ja kaulaansa. "Minä olen tänään Louiseni kanssa ollut heiniä kokoomassa ja saimme koko kopsallisen mansikoitakin samalla kertaa. Jo neljä olimme me ylhäällä ja lähdimme matkalle. Meidän täytyi kulkea pitkiä matkoja, sillä tällä seudulla ei löydy sienä. Mutta tuolla Grafenholzissa, siellä nousee niitä runsaasti sateen jälkeen — saatatko ajatella: niin suuria kuin puoli nyrkkiä, ne kasvavat vanhojen hiilihautojen ympärillä. Niin, ellei sieltä sellaisia saisi, ei kymmenenkään hevosten kyyti voisi pakoittaa minua astumaan jalkoineni Grafenholziin. Minä en voi kärsiä sen paikan metsänvartijaa, hän pitää itseänsä yhtä mahtavana ja röyhkeänä kuin nuokin tuolla maatilalla. Ja sen verran täytyy heti samalla kertaa teille sanoa, etten minä oleskele saman katon alla tuon amtmannin vieraan piian kanssa — se ei nyt ensinkään käy laatuun ja Louisenikin tähden, kun hän tulee loma-ajoksi kotiin. Niin, niin, minä olen tänään nähnyt jotain, niistä! Tai mitä te tuumitte siitä asiasta, että tuo tyttö sangen aikaiseen — kello oli puoli viisi aamulla — tulee metsänvartian huoneesta ulos neitiä vastaan — uh, te itsekin lennätte oikein tulipunaiseksi kasvoiltanne moista kuullessanne. Niin, teillä on oikein, täytyy hävetä aina sydämestään asti sitä, miten naiset meidän aikoinamme käyttävät!"

Hän laski täyteen kaadetun kahvikupin paperien viereen pöydälle. "Ja nyt tiedätte tuon häväistysjutun, ettekä enää ihmettele, jos Griebelin emäntä pitää nenänsä pystyssä. Jos niin tarpeellista on, että amtmannilla täytyy täällä olla oma piika, niin pidän minä huonetta kelvollisesta piiaista niille, sillä se, joka heillä nyt on, ei tule asumaan saman katon alla minun kanssani. Teidän, herra Markus, täytyy selvästi huomata, että minulla on oikeus, eikä pyytää mitään sellaista. Griebelin luona on rehellisyys ja kunniallisuus aina etupäässä... Mutta älkää nyt antako kahvinne jäähtyä, älkääkään kirjoittako niin paljon, että tulette kipeäksi! Näyttää todellakin ikäänkuin otsanne hehkuisi".

Ovi oli tuskin hänen jälkeensä kiini mennyt, kun herra Markus hyppäsi ylös, ikäänkuin siten olisi väkivaltaisesti tahtonut repiä ne kahleet, jotka olivat häntä pitäneet kiini paikallansa altaani huoneessa. Rouva Griebel saattoi tosin olla hyvä, mutta hän oli, kuten kaikki vanhat naiset, juoru-akka. Hän oli hillinnyt itseänsä, ettei olisi tarttunut tämän olkapäihin ja pudistanut häntä; niin liikutetuksi oli hän käynyt. Ei käynyt kieltäminen, että paneteltu tyttö piti paikkansa ja oli uutterasti käytöksessään sekä koko olemuksessaan koki pyrkiä säätynsä yli, mutta hänen maineensa oli puhdas, jospa hän mihin aikaan vuorokaudesta tahansa tuli metsänvartian huoneesta. Hän tunsu itsensä kuitenkin aina kiusallisesti peljästyneeksi, joka kerta kun hän kuuli tätä tyttöä mainittavan viheriätakkisen kanssa. — Ja tässä selkeni hänelle — hänen "samarialaistyönsä", kuten Griebel vuokraaja oli nimittänyt hänen aikeitansa amtmannin suhteen, sai aivan toisen käänteän, kuin hän oli aikonut. Hyvällä omalla tunnolla voi hän tosin sanoa, että hän alkuperäisesti oli aikonut pauna tätinsä testamentin täyteen voimaan asianomaisten mahdolliseksi hyväksi, mutta hänen pikainen, melkein liika hätäinen toimekas ryhtymisensä ei ollut jalommista perusteista lähtenyt — hän ei ollut viheriätakkiselle suonut ihmisyyden kipenää; hän oli tahtonut ennättää tätä ennen ja siten vaikuttanut sen vastakohtaan, jota hän hehkuvalla innolla oli halannut. Tytön itsensä uhraavaiset huolet tulisivat nyt tämän isäntävälelle hänen toimiensa kautta tarpeettomiksi ja siinä tapauksessa voisi viettää häät milloin tahansa...

Rouva Griebelillä oli oikein, hänen otsansa hehkui ja veri tykki kuumeen tapaisesti hänen ohimoillaan.

Lakkaamatta mittasi hän askelillaan huonetta ja siinä selkeni täydesti hänelle, mitä sydämessään liikkui.

Eikö ollut ikäänkuin ylimetsänhoitaja vainaja pilkkaavasti hymyellen katsoisi "sepän poikaan", jossa työmiehen veri oikein vaiston tapaisesti koki selittää sanoja: "saman säätyiset lapset sopivat parhaiten". Hänen sydämensä oli täydessä kapinassa tytön vuoksi, joka söi päiväläisen leipää, työpukuisen ja työstä kovettunut kätisen tytön vuoksi. Mutta oliko tytön valkealla otsalla, hänen joka morsiamen tapaisessa lumoavassa kukoistuksessa seisoi sepän rinnalla, oliko hänen otsallensa kirjoitettu, että hän oli aatelisverta? — Eikö tyttö kuumine, aaltoilevine kähäröineen rohkeasti voinut asettaa tuon vaalean tytön rinnalle? Eikö hän ollut yhtä kaunis, eikö hänellä ollut sama sydämmellinen viehättävä katsanto, joka täällä kuvasta ja tuolla suojelevan huivin alta, jonka hän uskaliaalla kädellä oli sivulle lykännyt, niin ihmeellisesti oli hänen sydämeensä puhunut?

Kuinka helle tuolla ulkona olikaan, löytyi kuitenkin laveita niittuja, joiden yli korkea, sininen taivas kaareutui ja pitkät metsäpolut valmistivat siellä matkustajalle tilaa, vapaasti liikkua. Täällä sisällä rasitti häntä huoneen matala katto ja sen neljä seinää.

Hän tarttui hattuunsa. Kynä, jonka oli heittänyt luotansa, oli suuressa muste pilkussa puoleksi kirjoitetulla puhtaalla kirjepaperilla ja joukko pienempiä paperia, hänen noustessansa äkkiä paikaltansa, oli lentänyt pöydältä huiskin haiskin lattialle. Hän ei ensinkään nähnyt tätä epäjärjestystä. Jospa kotona konttoorissa miten tärkeästi tahansa tarvittiin niitä selityksiä, joita oli pyydetty, niin ei tämä nyt voinut estää suuren Markus-toiminimen isäntää, häntä, joka muuten oli uupumattomin ja omantunnon mukaisin työntekijä konttoorissaan, rientämästä ulos vapaasen ilmaan huolimatta niistä tärkeistä asioista, jotka jälkeensä jätti.

10.

Enempää miettimättä poikkesi hän heti sille tielle, joka johti männikköön. Päätöksensä olla käymättä maatilalla oli haihtunut, kuin kevyet tomupilvet, joita lämmin helteinen ja tänä iltapuolena niin hitaasti liikkuva ilmapiiri nosti rutikuivalta polulta ja häilytteli hänen silmiensä edessä. — Hän ei pitänyt rikoksena pysähtyä, ennätettyänsä talon vasemman puolen sivutse ja kurkistaa samoista rei'istä, joista pari päivää sitten kerjäävä kulkulainen oli tirkistellyt riutuneelle pihalle, josta kurjuus oli heittänyt muutamia ropoja.

Aution pihan vaalistuneella kivityksellä, jota ei ainoakaan sadepisara moneen päivään ollut kostuttanut, loisti polttava päivä. Kanat lienevät vetäytyneen kuumilta kiviltä tallin vilposiin ja pimeihin loukkoihin ja talon koira ketjuissaan, joka pihan toiselta puolen oli tehnyt heikon kokeen haukkua, kuultuansa kartanon isännän askeleet, oli jo mielestänsä heittänyt hälytyksen nostamisen sellaisessa helteessä. Vanhalle pariskunnalle taasen, jolla yötä ja päivää oli vähän viileä matalan asuinhuoneen kylmien kosteiden muurien sisällä, näytti lämmin päivä olevan tervetullut — kaksi akkunaa oli aivan auki heidän huoneessaan. Toisen ääressä istui amtmanni lukien jotain kirjaa, toisen läpi näki herra Markus kipeän rouvan istuvan vuoteellansa kädet ristissä. Molemmat vanhukset olivat yksin; peittämättömien akkunain takana oikealle suljetusta ulko-ovesta ei näkynyt ketään liikkuvan ja silmäys, jonka hän heitti ullakon ikkunaa kohti oli sangen pikainen, hänelle oli aivan yhdentekevä istuiko koti-opettaja siellä kukkivien orjantappuroiden takana, vaiko ei. Hänellä oli yksi ainoa ajatus vaan — yksi ainoa. Ja tämäpä pakoittikin hänet oikeanpuolista polkua myöden käymään pihan ympäri tarkastamaan keittiön ikkunaa. Täälläkin oli hiljaista kuten puistossakin, jonka läpi hän nyt kulki; yhtä autiota oli kaikkialla maatalaan kuuluvalla maalla, jonka hän saattoi yhdellä silmäyksellä maantien viereisten pensasten yli nähdä.

Harmissaan purasi hän huultansa. Lähtisikö hän nyt todellakin Grafenholziin saadaksensa selville, että hän oli narri ja että hän halveksuttavalla tavalla ryhtyi vakoilemiseen? Jospa kotona sen tietäisivät! Hän kuvaili tuttujensa riemua, joiden lempi-kuumetta hän niin usein oli pilkannut, äitipuolensa pahastumista, hänen, joka oli salaneuvoksen tytär, nuorten neitosten pahaa ilkkumista, joita vastaan hän usein oli taistellut voittamattoman omaisuuksien — kaikki tämä kuvastihe hänelle loistavimmissa väreissä, mutta samalla riensi hän yhä pikemmin eteenpäin sen metsäpalstan läpi, joka hänelle kuului ja pääsi vihdoinkin metsikön läpi pyökkipuun takana olevaan piilopaikkaan, josta hän saattoi tarkastella metsänvartian huonetta. Hän käsitti aina täytyvän tuntua sielun ja ruumiin pelastukselta muutamiksikin tunniksi saada vaihtaa aution, tomun sekaisen maatalan männikön vieressä punaiseksi maalattuun huoneeseen täällä. Kuten soma punakiuhtava arpanopla oli se viheriällä ruohomatolla, ja ei mikään auringon kellastuttama viljapelto keskeyttänyt, se oli pyökkimetsän tumman viheriän keskellä, korkea, jyrkkä lähteen suonesta rikas metsikäs harju takana, joka purojensa vesillä antoi eloa ja vilppautta tarvitseville myllypyörille alhaalla laaksossa.

Tänään oli metsänvartian huone yhdessä kohden muuttanut muotoansa; lintuhäkit korkea-äänisine asukkaineen eivät enää rippuneet ullakon akkunaa ääressä ja kaikki akkunat kulmahuoneessa, jonka metsänvartija oli tahtonut tarjota maatalon kipeälle rouvalle — oli nyt alaslaskettujen uutimien varjostama — syvä tyyneys oli laskeutunut huoneuksen ympäristölle, niin huolellisesti vaariinotettu hiljaisuus vallitsi siellä, että olisi voinut ruveta luulemaan vanhan kipeän rouvan jo muuttaneen tänne. Huone oli lukittu, ei ketään ollut kotona, jonka vuoksi herra Markus lyhyen pysähdyksen jälkeen jätti tarkastusasemansa kun samassa silmänräpäyksessä kaikua nauru taas hänet pysäytti. Tämä nauru kuului verho-akkunaisesta kulmahuoneesta, — pitkälinen ponnistettu hourumainen nauru, joka, keskeyttäen metsän syvän hiljaisuuden, kaikui suoraan ja vihlovasti korvaan. Sitä seurasi liikutettujen ihmisäänien mutina, yksi uudin vedettiin äkkiä ylös, ikäänkuin olisi levottomasti liikuttu tuolla huoneessa... Herra metsänvartiolla oli vieraita, seurue hyviä ystäviä, jotka viettivät hauskaa päivää vilpoisessa huoneessa. Herra Markus kuvaili jo itseksensä tuon toveruusseuran, jonka päällitse tupakan savu ja oluen höyryt varmaankin nyt levisivät, samalla kun korttipeli ei estänyt pilaa herättämästä naurun puuskia hereille.

Ei, hänelle ei ollut mahdollista ajatella tyttöä sellaisessa seurueessa — täällä ei hän ollut. Hänen ylpeän katsantonsa edessä eivät miehet uskaltaisi sellaista raakaa naurua laskea — ja kuitenkin avattiin samassa silmänräpäyksessä huoneen ovi ja tyttö astui ulos.

Hän kanto saviastiaa kädessään ja astui rappuja alas; hänen vapaa kätensä rippui väsyneenä pitkien sivua, katsantonsa piti hän maata kohti ojennettuna ja kulmakarvat olivat tuskan tunteella kokoon rypistetyt, — hän oli kuva surusta, joka on itseensä sulkeutunut.

Liikutetussa mieli-alassaan oli nuori mies pyökki-puun takana tahtonut rientää esille hänen luoksensa, mutta ehdotta pysyi hän kuitenkin paikallaan — oli ikäänkuin tuosta hiljaisesta etenevästä neitseellisestä vartalosta olisi levinnyt valo, jota piti tunkeuvan, hämärän himollisuuden loitolla... Hän kääntyi rakennuksen kulmasta ja meni harjun vieressä olevaa lähdettä kohti, josta kristallikirkas vesi johdatettiin alkuperäisintä johtoa myöden ja valui kaivoammeeseen.

Herra Markus meni tytön perässä, tämä, kuultuansa askeleita takanansa kääntyi häntä vastaan. Hän oli jo ehtinyt niin lähelle, että näki, miten tyttö muutti väriä, jolloin myöskin surullinen tunne kulmakarvojen lomista niin äkkiä katosi, ikäänkuin olisi poispyyhkäisty.

"Haluatteko virkistää itseänne siemauksella tätä raitista vettä", kysyi tyttö, pitäen astiata laudalla porisevan vesisuihkun alla. "Minä tuon teille juomalasin tuolta huoneesta".

"Raamatussa on: 'ja äkkiä laski hän astian kädellensä ja antoi hänen juoda'", lisäsi herra Markus asettuen tytön tielle. "Jos tahdotte olla Rebekka, täytyy teidän osoittaa, että perin pohjaisesti tunnette raamatun. Kaikissa tapauksissa kiitän teitä, ei minulla ole halua juoda astiastakaan. Raitista kaivovettä!" sanoi hän pilkaten. "Raitista vettäkö te vaan tarjoattekin tuolla kulmakamarissa nauravalle seuralle?"

Tyttö pelästyi kovin; sen huomasi hän ängöttäen.

"No, kummasteletteko sitä? — Minä pidin niitä sangen kuuluvina ääninä, jotka tuolla sisällä hupaisuuttansa ilmaisevat. Minä jo toivoin herrojen tuolla sisällä alkavan hauskan juomalaulun —".

"Te erehdytte", intti tyttö huuliltaan aivan vaaleana — kostea loiste levitti verhon sen katseen eteen, jolla hän tarkasteli toista;

"Hyvä, minä erehdyn. Siellä on kai hurskaita veljiä, jotka ovat kokoutuueet rukouksiin tuonne kulmakamariin — onhan se mahdollista". Hän kohotti olkapäitänsä. "Mutta mitä se minun koskeekaan. Yhtä kuitenkin tahtoisin teiltä kysyä? tietääkö herrasväkenne mitään käynnistäne metsänvartian asunnossa?"

Tyttö nosti pelästyneenä ja melkein rukoilevaisena kätensä ylös.

"Ei, ei, vanhuksilla ei ole aavistustakaan tästä, eivätkä ne saa sitä tietääkään".

"Vai niin, ja tällä tahdotte tukkia suuni?" kysyi hän näennäisesti tyyneenä ja välinpitämättömänä.

"Joka tapauksessa täytyy minun hartaimmin pyytää teitä, jos vielä ennen lähtöänne käynte maatilalla olemaan puhumatta mitään tästä. Minä pyydän teitä, herra —".

"Herra Jumala, kyllä, jos niin välttämättömästi tahdotte. Minä voin olla vaitikin, ehkä en muuten juuri ole luotu suojelemaan likaisia salaisuuksia —".

"Likaisia?"

Tyttö astui takaperin ja herra Markus oli pakoitettu kysymään itseltänsä, josko tämä tyttö, joka yhdellä ainoalla sanalla, yhdellä ainoalla liikkeellä voi ilmaista koko joukon riehuvia tunteita, joka oli täydellinen näyttelijä tahi perin pohjin puhdas, korkean sivistyksen omaava sielu.

Syvästi harmistuneena piti hän edellisen otaksumisen oikeana. Oliko tässä mitään epäilystä? Eikö tuo ylenmääräinen kainous, jolla hän joku aika sitten oli poistanut silmäyksen hänen huolellisesti salatuille kasvoillensa, ollut kehoitusta näyttelemistä, kun verrattain hänen käytöstapansa sen tosiasian kanssa, että hän täällä suojeluslaputta ja suuritta huivitta hämmästyttävästi liikkui meluavan miesjoukon keskellä. Ja nyt oli hänellä kyllin rohkeutta hellällä, rukoilevalla äänellä huomauttaa toista säädyllisyydestä. Ja kaiken tämän ohessa mikä viehättävä lemmellisyys hänen olentoansa varjosti, mitkä sydämelliset kasvot loistivat vahvojen, taakselykättyjen hiuksien alta! Nuoresta miehestä näytti ikäänkuin moninaisin värin loistava käärme, hiljaa madellen, kieroihe hänen sydämensä ympäri, käärme, jonka päätä hänen kiukulla ja surulla täytyi tallata.

"Suututtaako tuo ruma sana teitä?" kysyi hän terävästi. "No, sanokaamme siis sen sijaan 'hupaisia', niin hupainen salaisuus! Vanhuksien kanssa tulette helposti toimeen, he eivät kumpikaan pääse kynnyksen yli, eivätkä voi seurata jälkiänne, ja minä, niin minähän olen antanut vaitiolon lupauksen, niin olla vaiti ikäänkuin murhaava käsi kurkustani kuristaisi. Mutta miten on tuon sinisukan laita? Hän ei istu ullakkokamarissaan vangittuna ja hänellä on nopsat jalat, sen tulin eilen illalla tilaisuudessa huomaamaan. Hän liikkuu ikäänkuin haltia, ja hänelle olisi mahdollista kadota kuten kesäinen pilvi, jonka tuuli puhaltaa hajallensa avaruuteen; hän saattaa siis joko tulla liehuen mistä metsän loukosta tahansa hämmähäkin-verkkoinen huntu kasvoillansa — ja miten silloin kävisi?"

Tuskin huomattava hymyily lepäsihe hetken aikaa tytön huulilla. Hän kumartuihe kaivon yli ja veti laudan, jolla jo aivan täysinäinen astia oli, putoavan vesisuihkun alta.

"Minä luulen jo sanoneeni teille, etten voi mihinkään ryhtyä, hänen saamatta tietoa siitä", vastasi tyttö, toimiskellen, mitä kädessään piti.

"Sen olette tosin sanonut", myönsi toinen. "Ja onhan aivan luonnollista, että neiti suojelee sellaista salaisuutta. Juonitteluhan onkin sellaisten neitien lempityötä, ja koska se nyt ei saata tapahtua herrassaleissa, niin silloin pidetään halvemmatkin seurat hyvänä pelkästä asian harrastuksesta. Minä tunnen tuon hiljaisen myyrän työn perheen helmassa — minä tunnen sen hyvin. Luonnollisesti tehdään sellaista työtä mieluummin omaan laskuun; he eivät näytä kuulevan eikä näkevän mitään, mutta imevät kuitenkin kaikilla huokoisillaan suuria ja pieniä perheen salaisuuksia itsellensä. Ei kuulla minne ne jalkansa asettavat, mutta ne saavat kuitenkin jalan sijan — ja niin kiipeävät he mestarillisesti askel askelelta ylöspäin, kunnes äkkiä istuvat ylhäällä korkeimmalla, nuo nöyrät ja halveksitut naiset ne kuorivat kerman petollisesti hylättyjen morsianten ja isän, joka on leskeksi jäänyt, tyttärien silmien edessä. — Eikö kamarineitsyellä ja kenraali Guseckin perheen kotiopettajan uskotulla ystävällä ole mitään kerrottavaa sellaisista asioista?"

Tyttö seiso i vielä kaivon ääressä puoleksi kääntyneenä hänestä. Toisen puhuessa, oli tyttö kerran noston käsiänsä, mutta taasen antanut niiden ristittynä vaipua ja nyt katsoi hän toista, mutta ei haavoitetun liikutetulla silmäyksellä, jonka toinen jo tytössä tuns i; ainoastaan tuskallinen kummastus ja syvä moite kajastihe ruskeista silmistä, jotka hän hitaasti nosti toista vastaan, ponnistuksella lausueaan:

"Kenraali von Guseck oli leski ja hänellä oli täysikasvuinen poika sekä seitsemäntoistavuotias tytär, joka oli kihloissa. Kaikki nämä kohtelivat nuorempain lasten kotiopettajaa luottamuksella ja kunnioituksella, ikäänkuin hän olisi ollut perhe-jäsen. Ja minä tiedän, ettei kotiopettaja milloinkaan, ei vähimmälläkään omaa etua katsovalla ajatuksella tätä luottamusta väärinkäyttänyt. Minä sen parhaiten tiedän ja panen käteni tuleen, että se on totta".

"Sitä vielä puuttui", keskeytti hän tytön kovalla ja karkealla naurulla. "Tarvitseekin panna työstä kovettunut käsiraukkanne tuleen tämän juurtuneen oma-etuisuuden vuoksi!... Eikö teidät ole vedetty tänne erämaahan hätään ja puutteen, ettei tuolta hemmoitetulta neidolta puuttuisi palvelusta ja apua? Vanha rouva maatilalla sanoo itse, ettette ole kasvatettu sellaiseen kovaan ulkotyöhön ja nyt te olette pakoitettu ryhtymään näihin vaiheisiin palvelusvelvollisuuksiin sen vuoksi että karkoitetulla neidillänne tuskin muuten olisi mitään syötävää".

Tyttö pudotti vilppaasti päätänsä ja purasi pienillä, valkoisilla hampaillansa alahuultansa. Näytti, ikäänkuin hän väkivaltaisesti vai ensi valtauksen hänen sanoihinsa, mutta silmissä kajasti sekunnin ajan voittamaton veitikkamaisuus ja pila.

"Olkaa siis tästä lähin puollustamatta häntä!" sanoi herra Markus, halveksivasti estäen tytön vastaamasta. "Se kunnian pelastus ei teiltä kuitenkaan onnistu, — sen tiedän paraiten minä. Jos sellaiset neidit kerran ovat maistaneet rikkauden hurmaavasta maljasta ovat he kadotetut ja

pilautuneet perhe-elämälle. He uneksivat eivätkä sittemmin ajattele muuta kuin ainaiseksi hankkiaksensa itsellensä lujan aseman keskellä taivaallisesti viehättävää ylellisyyttä ja tähän täytyy onnettoman, rikkaan miesraukan auttaa heitä, sama se, josko hän on harmaapäinen ja äreä, tai nuori, sivistymätön, tai ylipäänsä tahtooko hän vaiko ei. Kenties herra von Guseck'in huoneessa hyvin tiesivät tämän ja olivat varoillansa, kuten minäkin mieluummin kaiken aikani eläisin yksin ja itsekseni, kuin asettasin entisen kotiopettajan taloani hallitsemaan — ennen ensimmäinen, paras talonpoikaistyttö metsän rinteeltä, jos hänellä vaan on jäljellä rehellisyys otsallansa ja todellisuus sydämessään!"

Hän näki, miten kaikki veri katosi nuoren tytön poskilta, mutta tämä ei vastannut sanaakaan. Laski vaan kätensä astialle, aikoen nostaa sen ja poistua sen kanssa.

"Aiotteko todellakin taasen mennä tuonne?" — Hän osoitti metsänvartian huonetta. — "Eikö siis tuo kauhea melu ensinkään teitä peloita?"

Puoleksi poiskääntyneenä katsoi tyttö puoleksi ummitetuin silmin toiseen.

"Minulla on vahvat hermot, melkein yhtä vahvat kuin tukevalla talonpoikaistytöllä metsänrinteellä; eipä sellainenkaan pelästy kapakan melusta sunnuntai-iltaisina", vastasi tyttö ankarasti ja katkerasti. "Muuten en tässä kysy keneltäkään pelkääkö vaiko en; tässä minun suoraan tulee välttämättömyyden alle mukautua —".

"Tällä tahdotte sanoa, että olette velvollisuuden kautta sidottu tähän huoneeseen", lausui toinen soinnuttomasti. "Mutta millainen velvollisuus tämä lieneekin, siitä vaivatkoot ihmiset aivujansa, yhtäpaljon kuin maatilán kotiopettajankin suhteen, joka kuten Jumalan kuva piilottelee salaisten pilvihuntujen takana". — Hänen äänensä muuttui teräväksi ja ivalliseksi. — "Niin, Herra Jumala, lienee hauskaa vetää maailmaa nenästä, sängen hauskaakin lienee se, enkä silmänräpäystäkkään kadehdi teiltä tätä ajankulua. Hirschwinkelín asukkaat eivät tosin ole niin lauhkeita kuin maatilán uusi isäntä; he selittävät arvoituksen omalla tavallaan, eivätkä keksi mitään lieventäviä sanoja amtmannin Mariasta, joka kaikkina aikoina päivässä tulee ja menee metsänvartian asuntoon — jossa asuu aivan yksin mies —".

Hän vaikeni. Hänestä itsestään tuntui kiusoittavalta nähdä, miten tytön käsi voimatonna vaipui astian kannikkeesta, miten puna hehkuvana nousi aina kähäröiden juureen otsalla ja niskassa. Poiskäännetyin katsein seisoi hän hetken häpeissään ja liikkumatonna ja ensi kerran näki hän sivulta tytön kasvón piirteet, joihin kaulan hienot juovat yhdistyivät, kaikki tämä kuvastuihe niin vakavasti ja liikkumatta, kuten pyökkimetsän himeään varjoon kiinnitetty kuva.

Kauniisti muodostuneen kaulan ympäri oli kapea samettinauha, kuten hieno, pensselillä vedetty viiva. Ehdottomasti johtui nuoren miehen mieleen Faustin sanat: "Miten ihmeellisesti eikö tätä kaunista kaulaa korista yksinkertainen purpuranauha". Ja hänen ajatuksissaan muuttui salainen laakson notkelma kolkoksi, ahtaaksi luolaksi; metsänvartianhuone peitettyine ikkunoineen ja rajune meluneen, jonka tyttö selvällä tuskalla ei olisi toivonut kuuluvan ulos — tuo pieni talo näytti hänestä äkkiä ikäänkuin eikös uskaltaisi hiipiä sinne ja sieltä löytää asunnon...

Ja tänne tuli tyttö salaa, oikein kuin varastaen itsellensä aikaa ja tilaisuutta siihen, ikäänkuin olisi magneetillisesti vedettynä kamalaan virran pyörteeseen. Hirveä tuska valtasi herra Markuksen samalla kuin epäluulo syttyi hänessä että tyttö jo oli saattanut syöksyä sellaiseen. Mutta eikö hän seisonut tuossa kuin pelästynyt, äkkiä herätetty lintunen, pelästyksen matkaamana ja sanomattoman hämmästyksen leimuava todistus kasvoillansa? Kenties tämä katkera hetki karkoittaisi hänet ijäti Grafenholzista. Herra Markus toivoi sitä sanomattomalla kiinteydellä katsellen tyttöä. Mutta samalla hetkellä katsoi tyttö taasen ylös. Kolkko päättäväisyys kuvastihe hänen kasvojensa piirteistä.

"Minä en pidä lukua parhaajoista", sanoi hän lyhyesti ja nosti päätänsä.

"Ettekö, vaikka siivot ihmiset sulkevat teille ovensa?" huudahti toinen pikaisesti. "Rouva Griebel vastustaa pontevasti teidän muuttamistanne kartanoon, viattoman tyttärensä tähden", lisäsi hän julmalla selvyydellä.

Tämä näytti koskevan tytön sydämeen.

Sanomattomalla tuskalla pusersi hän käsiänsä sydäntänsä vastaan ja kuitenkin sanoi hän heti sen jälkeen tajunnalla ja aivan vakavasti: "Rouva Griebel on vielä kerran pyytävä minulta nämät sanat anteeksi. Muuten ei hänellä ole kartanossa valtaa käskeä, miten on meneteltävä, ja te ette sulje oveanne minulle —".

"Vai niin — niinkö luulette?" keskeytti hän tytön katkeralla naurulla.
"Miksi minut luulette?"

"Miksikö teidät luulen?" toisti tyttö nostaen katseensa vitkaan toiseen. "Minä luulen teidän olevan jalon miehen, itse kunniallisuuden. Jos voitte, niin unhottakaa ne katkerat sanat, jotka sokeudessani olen uskaltanut teille lausua! Miten enkö hävennyt, kuultuani missä aikomuksessa tulitte maatilalle! Te olette pelastanut vanhukset hädästä ja huolista. Teidän tarvitsisi nähdä, miten sairas on saanut ikäänkuin uuden elon, tietäessään olevansa teidän suojeluksenne alla; jo tästäkin asiasta ainoastaan tahtoisin kiittää teitä —". Tähän pysähtyi hän puheessaan ja ojensi arasti kätensä toista kohti.

Mutta toisen sillä hetkellä synkät kasvot eivät siitä selinneet.

"Antakaa olla tuon", tiuskasi hän ankarasti tytölle ja viittasi äkillisellä liikunnolla takaisin käden, jonka tyttö hänelle ojensi. "Mistä *teillä* olisi kiitettävää. Minä tahtoisin tietää, mitä se koskee talon piikaan, jos teen suostumuksen vuokraajani kanssa. Sellaisia asioita ette ensinkään käsitä, eikä teidän pitäisi siis sekautuman niihin". — Harmi ja kiukku olivat melkein tukahuttamaisillaan hänen äänensä, sen huomasi selvästi. — "Ja pitäkää te vaan yhä entisiä ajatuksianne minusta! Minä en ensinkään ole hyvä, en, kaukana siitä ja kaikkein vähimmin tällä hetkellä — pelkkää pahuutta liikkuu sisässäni, pelkkää pahuutta ja vahingon iloa. Ja jos voisin teissä jotain tuskaa vaikuttaa, tekisin sen halusta —".

Tyttö katsoi häneen sivulta arasti — hän puhui niin lujaa ja kiihkeästi.

"Ja muuten voitte pysyä totuudessa", jatkoi hän paremmin itseänsä hilliten, mutta sen sijaan sitä terävämmin. "Te kiitätte vanhan rouvan puolesta ja sentään on teillä mielessä ullakkokamarin hennoiteltu prinsessa. Te arvelette kartanon huoneuksen olevan heikon kajastuksen Guseckin saleista, pienen virvoitus- ja huvipaikan, jossa leikattujen sulkien taasen pitäisi ruveta kauniiseen lintuun kasvamaan. Neidistänne, kotiopettajasta tulee, se on itsestään selvä, taasen päähenkilö näyttämölle ja meidän velvollisuutemme olisi juhlallisesti koristaa kartanon sinä päivänä, jolloin hän saapuu".

Tyttö näytti alakuloiselta ja pudisti päätänsä.

"Kotiopettaja raukat. Jos heistä riippuisi, tekisivät joka tapauksessa parhaiten, jos löisivät oppikirjansa kiinni ja sen sijaan pesisivät vieraiden vaatteita". — Hän huo'ahiti hiljaa. — "Teidän edeltäkäsikin tekemänne päätöksen mukaan on siis Agnes Franz turhamielinen korunukke, joka pelkää työtä" — surullinen hymyily välkähti hänen huulillaan, kun toinen ivaavalla kumarruksella kiirehti tätä myöntämään — "mutta jos hän joskus onkin ollut sellainen, niin korujen himo on mennyt hänen mielestänsä tänne tultuansa... Minä en tahdo kieltää, että hän alussa oli heittämisillään kirveen loukkoon ja kokonaan epätoivoisena juoksemisillaan kaikista roskaisista velvollisuusistansa. Tarvitaan sängen paljon, paljon enemmän kuin sanoa voi siihen, että kaksikymmenvuotias tyttö sopii itsensä kanssa. Mutta hän on kuitenkin mukautunut kaikkiin". — Hän oli hetken vaiti, ikäänkuin sen kurjuuden muisto, johon hänkin kaukaa oli tuotu, olisi häntä masentanut — sitten vetäsi hän helppoituksen hengähdyksen. "Ja nyt muuttuu taasen kaikki hyväksi. Rakkaista vanhuksista on lopuksi päiviksensä onnellisesti ja hyvin huolta pidetty, nyt voi hän taasen huoletonna ryhtyä palvelukseensa. Hän on tosin pakoitettu nauttimaan teidän vieraan varaisuuttanne niin kauvan kuin sairas tarvitsee hänen apuansa —".

"Herra Jumala, mitä se minuun koskee? Me emme ole toistemme tiellä. Minä matkustan pois ensi päivänä, pysyköön hän kartanossa niin kauvan kuin haluttaa! Mutta entäs te?"

"Minä?" — Tyttö laski kätensä rintansa päälle ja katsoi alas eteensä. Hän tunsu itsensä vastenmielisesti liikutetuksi siitä miellyttävästä naurahduksesta, joka nyt niin sanomattomasti kaunisti tytön kasvoja — nauraa tällaisella hetkellä! No, olipa hän yhtä kevytmielinen ja maailman turmelema kuin neitinsäkin. "Pitääkö minunkin jäädä sinne", sanoi hän katsomatta ylös. "Jos tahdotte yhtä, täytyy teidän tahtoa toistakin".

"Kas vaan! Mutta tässä erehdytte perinpohjin, sillä siinä seikassa en saa" — hän keskeytti hetkeksi puheensa ja tarkasteli henkeänsä vetämättä, mielen jännityksellä tytön kasvoja — "olkoon niin, jos kumoatte kunnan rouva Griebelin epäilykset lupaamalla minulle, ettette tästä hetkestä alkaen enää tahdo astua jalallanne metsänvartijan huoneeseen".

"En, sitä en voi luvata", vastasi tyttö epäilemättä, totisesti ja päättävästi.

Herra Markus poistui muutamia askelia työstä ja hänen silmänsä loistivat vihasta ja kiukusta.

"Niin menkää siis tiehenne! Minä en enää tuhlaa sanoja teille", huudahti hän. "Mutta kuulkaa vielä tämä ainoastaan" — hän nojautui tässä taasen eteenpäin ja sanoi hampaitansa purren: "Tietäkää siis, että minä sydämeni pohjasta halveksin teitä".

Liikutettuna ojentihe tyttö äkkiä. Silmänräpäyksen kohtasivat näiden kahden ihmisen vihaiset katseet toisiansa, mutta jospa hän naisellisen heikkouden todistuksena piti niitä kyneleitä, jotka tytön silmänripsissä välkkyivät, erhettyi hän. Ylpeällä liikkeellä käänsi tyttö äkkiä hänelle selkensä ja nosti

astian kaivon laudalta.

"Eikö teillä ole mitään tähän vastaamista?" huudahti hän vihaa täynnä.

"Ei mitään! Mitäpä se merkitsee, jos halveksutte amtmannin piikaraukkaa tai ette. Hän tahtoi jäädä tänne ainoastaan parin henkilön vuoksi — hänelle on kiusaukseksi se, että muut huomaavat häntä".

Näin sanoen poistui tyttö kaivolta suoraa tietä metsänvartijan huoneeseen.

"Tervehtikää hupaisia ystäviänne minulta!" huudahti hän pistävällä äänellä tytön jälkeen. Vieno kesätuuli näytti puhaltaneen nämät hänen sanansa pois, ennenkuin ennättivät tytön korviin. Ei vähinkään liike työssä ilmaissut hänen kuulleen nämät sanat. Vakavin askelin kulki hän eteenpäin ja seuraavana hetkenä varjosti rakennus häntä.

11.

Vielä samana iltana laittoi herra Markus itsensä valmiiksi matkalle... Ei hän täällä kauvemmin kestänyt! Ja mikäpä häntä pakoittikaan nauulaamaan itseänsä kidutusrahille täällä Thüringissä? Koko maailma oli hänelle avoinna ja vasta kun hän olisi tuolla ulkona, kun tuo vilpas, iloinen elämä häntä taasen löyhyyttelisi, ja puhaltaisi rikki tämän paksun, tukahuttavan pilvipeitteen, joka nyt ympäröi hänen muuten niin selvää päätänsä, ja joka väkivallalla kiinnitti kaikki hänen ajatuksensa yhteen ainoaan vihattuun ja halveksittuun pisteeseen, silloin hän varmaankin nauraisi ja vähän häpeisi näitä Othellon tunteita, jotka yhä taasen ja taasen ajoivat, ei vaan pakoittivat häntä hiipimään tuon metsänvartijan luolan ympäri, kuten haukan kyyhkyislakan ympärillä — todellakin kaunis kyyhkyislakka! Kapakka metsässä oli se, täynnä maljaa kallistelevia, suuri-äänisiä vieraita... Niin, tosin lenteli siellä kyyhkynen edestakaisin — kaunis ja valkoinen, viehättävin ja viattomin silmin — mutta eipä hänkään suurin huolinut, josko hänen kaunista höyhenpukuansa sokasi tämä ummehtunut, likainen ilma, kunhan vaan hänen työnsä ja toimensa pysyivät hyvin piilossa salaisuuden verhon takana! Valhe ja viekkaus väjyivät täälläkin, tässä erityisessä, hiljaisessa maailman loukossa — ja miksi ei niin olisi? Belladonna ja moni muu myrkyllinen kasvi myöskin sekottuihe muiden ruohojen ja kasvien joukkoon, kauniiden hedelmän ja kukkien joukkoon raittiissa, komeassa metsässä ja kyykäärmeitä suhisi majesteettillisten, suurien puiden kiemurtelevissa juurissa...

Hän järjesti kirjoituksia konttooriinsa, sekä lähetti samalla ilmoituksen ettei hänen huvimatkinsa käsittäisi ainoasti Nürnbergiä ja Müncheniä, vaan aikoi hän paljon, paljon kauvemmasi pois — vielä kerran Roomaan ja Neapeliin — eikä hän siis niin pian taasen olisi kodon paikkeilla. Ja tätä kirjoittaessaan ajatteli hän, äkäisesti nauraen itsekseen, että hän katsellessaan juhllista marmoriloistoa ja kaikkea kauneutta. Rooman museoissa ja palatseissa, sekä pinjojen alla Neapelin rannoilla tuskin halveksivalla ajatuksellakaan muistaisi tyttöä karkeassa työpuvussa eikä myöskään huonoa ilmaa, ahtaassa, viheriässä, yksinäisessä laaksossa Thüringerwaldissa, niin ei hän enää silloin käsittäisikään tuota hulluutta, joka nyt häntä vangitsi...

Mutta kun hän seuraavana aamuna veti akkunan verhot auki ja aukasi akkunan ja tuo hänen pieni solvaisemansa, huono ilma virtasi häntä vastaan raittiina ja mansikan tuoksun sekä metsän lemun täyttämänä, kun aaltoilevat ohrapellot laaksossa aamuauringon paisteen täyttämänä hymyilivät hänelle ja kun pyökkipuiden syvät varjot aivan vieressä esiytyivät hänelle haaveen tapaisessa hämärässä, levittäen metsätielle lempeätä viileyttä, joka, sen hän tunsu, tunkeusi syvälle, syvälle, hänen sydämeensä, silloin tuli selittämätön eron katkeruus, kovin vihastuneelle, vihaselle nuorelle miehelle, ja vastustamattomasti virtasi hänen sielussaan polttava halu, jolla ei ollut mitään tekemistä marmoripatsaiden kylmien silmäyksien tai etelän lempeiden, lämpymäin tuulosien kanssa.

Hän pani niin pian kuin mahdollista oli matkalaukkunsa ja vaippansa pois, ja istuutui, kuten olisi ainaseksi jäänyt, koko päiväksi puistopaviljonkiin. Epävarmalle maalle muurin toisella puolen ei hän ensinkään astunut. Hän liikkui puiston lehmüksien varjossa, hän luki ja kirjoitti, laski alas verhot niissä huvihuoneen akkunoissa, jotka antautuivat männistöön päin sekä sulki balkonkin ja pienen ulkorappusten oven niin huolellisesti, ikäänkuin ei ihmisjalka tämän jälkeen enää menisi ulos tai astuisi sisään siitä.

Ja niin kauvan kuin tämä päivä kesti, pysyi hän yli-inhimillisellä päättäväsyydellä vapaaehtoisessa vankeudessaan, niin hän kuunteli näennäisesti sangen välinpitämättömänä, kun rouva Griebel iltapäivällä sisään tullen kertoi, että hän oli pestannut uuden piian amtmannilaisille. Tämä tukeva henkilö ryhtyisi jo toisena päivänä palvelukseensa ja sen vuoksi oli hän, vanha rouva Griebel itse, katsonut parhaaksi lähteä heti maatilalle antamaan amtmannille ilmoitusta siitä... Hän ei voinut kylläksi sääliä amtmannin rouvaa, jonka vuosikautia täytyi olla vuoteesen kiinnitettynä ja samalla oli tuo

sairasraskaus ollut niin lempeä niin ystävällinen ja rakastettava, että rouva Griebelillä tuskin oli kärsivällisyyttä odottaa sitä päivää, jolloin hän itse nostaisi ja kantaisi kurjan sairauden kokonaan kuihduttaman — ja että hänen itse täytyi huoleksensa ottaa sairaan hoidon, oli päätetty asia sen kaiken johdosta mitä hän tänään pikimältään käytyänsä ennätti huomaamaan... Amtmanni ja hänen rouvansa olivat olleet aivan kahden ... vanhan, luovalon runteleman ukon, joka tuskin pääsi kynnyksen yli kömpimään, oli täytynyt aukaista ulko-oven hänelle eikä keittiössä yksikään ihmissilmä voinut keksiä tulta ei savua ja sentään juuri kahvi-ajalla, jolloin köyhimmistäkin paikoin liedellä porisi pannullinen sikurikahvia. Niin siellä oikein näytelmä vallitsi. Ylpeä kotiopettajaneiti ei muka saattanut jättää päivällisuntansa ja tuo toinen — niin, tiesihän, mistä häntä sopi hakea. Mutta hän voi nyt mennä tiehensä kiluineen, kaluineen, sillä uusi piika oli oikea rakuuna, väkevä kuin karhu ja hänellä oli sellaiset kädet, että oikean talon emännän täytyi ihastua niitä katsellessaan. Häneltä kävisi kuin tanssinoiden vähäisten sisätöiden toimittaminen sekä ulkotyö kehoilla pelloilla ja niituilla — niin sarkaröijyissä ja anturasaappaissa käveli hän kuten oikean maan piian tuleekin — niin lyhyesti voi sanoa, että on aika, tehdä suoraa siellä, ja että tulee toinen ääni kelloon, että vihdoinkin tulee loppu tuosta Grafenholzin jutusta.

Näin puhuessaan oli kunnan paksu, pieni rouva Griebel pienillä, puoleksi avonaisilla silmillään terävästi tarkastellut herra Markusta, sillä aina sitten eilisen, jolloin hän näki lavealta kiitetyn Griebelin eukon kahvin, oikean Jumalan lahjan, olevan koskemattomana ja jääkylmänä kirjoituspöydällä sekä noukkinut lattialta huiskin, haiskin olevat asiakirjeet, oli Hirschwinkelin uusi omistaja näyttänyt hänestä sangen kummalliselta ja juuri hetki sitten oli hän tehnyt sangen epäiltävän liikkeen, ikäänkuin tahtosi kaikin sorminsa tarttua toisen huolellisesti kammattuun, harmaaseen ja jo vaalentuneeseen tukkaan. Hän ei luonnollisesti ollut sellainen nainen, joka oli tuommoista huomaaviansakaan. Hän oli nyt vasta oikein saanut puhutuksi suunsa puhtaaksi ja poistui sitten sanoen, että hänen nyt vielä tänään täytyi tyhjentää ja kuntoon asettua uutta piikaa varten piikakamarin ullakolla.

Ja sitten, auringon laskettua, tapahtui todellakin, että nopea käsi käänsi avainta balkongin ovesa ja veti salvan takaisin, ja että heti sen jälkeen talon omistaja astui ulkorappusia ja kulki eteenpäin ohrapellon ja puistomuurin välillä. Tie meni talon ulkokuononrakennuksien sivuitse, ensin pienen niityn läpi, sitten suoraan metsään. Kävelijä oli painanut hattunsa syvälle otsaan, ikäänkuin häpeisi hän vienoisti huokuvaa ohrapeltoa, ja puiden tummia latvoja, jotka majesteettillisen vakavasti katselivat uutta hullutusta. Mutta tällä kertaa olikin jokainen kolina, hänen omien askeleidensa ääni, otusten hiipiminen kaukana metsistössä, vieläpä oravan liikkeetkin puiden oksilla kuuluneet kahta terävämmiin ja kiihottavammin kuin tavallisesti — kuitenkin olisi äkkinäinen "seis" joltakulta poliisivoiman edustajalta tämän polun käyttämistä vastaan antanut kulkijalle vähemmän miettimistä, kuin se ajatus, että herra Markus, ankara, sääntillinen mies, hiipi täällä, arkana kuin otus, vieraalla alalla. Ja tallissa metsänvartijan huoneen vieressä olivat kutut määkineet petollisesti ja koira oli tuolla sisällä painanut kuonoansa etehisen oven alireunaa vasten ja murissut hiljaa vihastuneena vieraalle, joka hiipi ympäri taloa ja joka pehmeällä ruohostolla melkein kuulumatta kulki eteenpäin.

Kulmakamarin akkunat olivat vielä yhtä tarkasti peitetyt, kuin edellisenäkin päivänä. Ainoastaan yhdestä akkunasta, joka antoihe pohjoseen päin, oli kirkas valovista loistanut illan hämärään — ja tämän akkunasta läpi oli hän nähnyt, mitä oli aavistanut ja joka oli saattanut kirouksia hänen huulillensa ja voimattoman vihan katkeran kiukun kyyneleitä hänen silmiinsä... Niin, hän, tyttö, oli ollut siellä, hän oli seisonut lieden ääressä ja kirkas liekki oli juuri leimahtanut avonaisesta hellan reijästä ja täydellisesti valaissut tyttöä. Hän oli tuntenut halua juosta tuonne toiselle puolen ja nyrkin iskulla akkunaa vasten pelottaa tytön syvästä miettiväisyydestä, joka oli hunnun tavoin levinnyt tytön kauniille kasvoille. Mutta siihen olisi hän tuskin saanut aikaakaan — tyttö oli äkkiä havahtunut alakuloisuudestaan, pian lykännyt hellan kehykset tulen yli ja höyryävä ruoka-astia kädessään kadonnut lähimmän oven taakse.

Mies ulkona oli vielä hetkeksi pysähtynyt seisomaan paikallaan. Sitten oli hän, oikein ojentaen itsensä, ikäänkuin pudistaen tomun jaloistaan, lujin, vakavin askelin mennyt rakennuksen akkunain ohi, niin että Dacks koiralla oli täysi syy ruveta haukkumaan. Yksi akkuna oli helissyt — joku lienee katsonut uloskin, mutta herra Markus oli jo ennättänyt maantielle, ja käveli siinä, kuin muutkin matkustajat, jotka huolettomasti antoivat yksinäisen huoneen olla, missä oli... Ei, hänen ei enää kauvemmin pitäisi olla tämän onnettoman intohimon kurjana, kehnona leikkikaluna. Häpeä sille miehelle, joka laski intohimoisten tunteiden syvät aallot päänsä yli vyörymään! Kaiken täytyi olla ohi, ikäänkuin maanjäristys olisi punasen rakennuksen hänen takaansa asukkainensa hukuttanut. Tähdet olivat vielä aivan vaaleina ilmautuneet jotenkin vaalealle taivaalle, mutta olivat kuitenkin, ne harvat, joita polun kummallakin puolevien puiden tuuheet latvat sallivat matkustajan nähdä; ne olivat paikallaan pysyneet ja nähneet tuon eteenpäin rientävän naisen, aivan samoin kuin jo vuosia takaperin olivat loistaneet hänen lapsensa päähän. Täytyi olla runoilija voidaksensa verrata naisen silmiä näihin muuttumattomiin, vakaalla ja lohdullisella valolla tuikkiviin tähtiin. Ivallinen, katkera nauru oli aaveen tapaisesti kaikunut syvässä hiljaisuudessa. Löytyiköhän mitään enemmän keinoteltua kun sellainen sydämellinen naisen

katsanto silmäautojen tummien ripsien alla?

Siis oli vihdoinkin tämän myrskyisen viikon viimeinen päivä, lauantai koittanut ja samalla saapui rakennusmestari, joka mukanaan toi maatilán uuden rakennuksen piirustuksen. Hän oli tarkastamassa työtä sahaymyllyllä, jonne herra Markus hänet johti sekä sieltä Hirschwinkeliin päivälliselle.

Niin pian kuin hänen ajokalunsa olivat menneet talon portista, astui herra Markuskin rappusia alas, piirustus mukana, mennäksensä maatilalle. Tämän oli hän voinut itsellensä uskoa — oli pa hän koko yön ollut aivan rauhallinen, niin, niin tyyni kun ei hänen sydämensä milloinkaan olisi rauhottomasti sykkinyt. Se halveksumisen tunne, joka hänessä asui, oli hänelle voiton tuottanut onnettomasta taipumuksestansa. Ja jospa hänestä näyttikin nyt, ikäänkuin ei aurinko nyt enää loistaisi niin kirkkaasti maan päälle kuin ennen; ikäänkuin pimeä maa olisi itseensä imenyt kaiken ilon elämästä ja ilmasta, niin — täytyi hänen oppia siihen viihtymään. Parempi on katsoa alas hautaan, kuin antaa noiden keinojen viekoitella itseänsä ja muuttua pilkaksi ja nauruksi!

Maatilán puistossa oli alettu heinän niittäminen. Aina kapealle polulle asti olivat viikatteen kohtaamat kukat ja ruoho hajallaan. Siinä oli nenäliinakin. Herra Markus otti ylös hienon, lumivalkean nenäliinan, josta vieno orvokin tuoksu virtasi. Kotiopettaja oli kävellyt tässä, ja sangen uskottavaa oli, että nyt saattoi kohdata hänet tuolla lehtimajassa työnsä ääressä tai kirja kädessä. Näin miettien pysyi hän sangen kylmänä, hän ei ensinkään tahtonut kohdata neitiä ja hänen aikomuksensa kohtaamisen tapahtuessa oli yksinkertaisesti ja sivumennen kohottaa hattua, mutta tämäkään ei ollut tarpeen.

Tyttö, joka oli heinän niittänyt, amtmannin piika, seiso i pöydän ääressä lehtimajassa. Hän oli, väsyneenä ja hiestyneenä työstä, hetkeksi mennyt vilposelle, varjoiselle paikalle. Viikate oli pöydällä hänen edessään sekä tukku heiniä, josta tyttö etsi kukkia.

Tervehtimättä laski herra Markus löydetyn nenäliinan pöydälle, ja hän katsahti vaan pilkallisesti tytön hoikkiin, ahavoittuneisin käsiin — hänen täytyi ehdottomasti ajatella "uutta piikaa", joka kehuuine työkäsineen tuskin tulisi jatkamaan kukkavihkojen sitomisen hauskaa työtä.

Ja sitten meni hän eteenpäin ikäänkuin lehtisali olisi ollut aivan tyhjä. Metsänvartija oli sanonut hänen esiytymistänsä ja olentoansa röyhkeäksi ja karkeaksi ja syytä olikin nyt tähän nimitykseen; joka paikasta ylpeä ja käskevä, "hieno herra", jonka silmissä ei siinä talossa, johon menee palvelijoita olekaan... Mutta päästyänsä pihalle oli hän aivan toisin. Vanhan rouva sairasvuoteellaan ei pitäisi saaman tietää, että maati la nyt oli sydämen syvimmästä pohjasta inhottava hänelle.

Hän levitti uuden rakennuksen piirustuksen sairaan peittelle ja iloitsi siitä iloisesta kummastuksesta jolla sairas katseli kauniin uutisrakennuksen suunnitelmaa. Siinä olikin komeita, korkeita ikkunoita, lasi-ovia, jotka johtivat verandalle. Viiniköynnökset kiertelisivät valurautaisten käsipuiden ja verandan pilarien ympäri ja ruman pihan sijaan huoneen edustalla osoitti rakennusmestarin ehdotelma kauniin, pensail la istutetun pihan. Hän selitti sairaalle, joka samalla kertaa itki ja nauroi huoneen koko tarkoituksen mukaisen sisustuksen ja pysyi ulkonaisesti aivan tyyneenä niitä naurettavia vaatimuksia ja väitteitä vastaan, joita amtmanni esitti joka äkkiä alkoi uhkua siitä ilmasta, jota oli siipiinsä saanut. Parantumaton kerskaaja oli nyt aseman valtias — hän rakensi talon. Hän lorutteli parkettilaattiasta, samettipäällyksisistä huonekaluista, joita hankkisi saliin ja ilmaisi vilkkaasti mielipahansa siitä ettei piirustuksessa ollut mitään ajotietä, joka sallisi hienojen vaunujen päästä suoraan rapun eteen. Ja tässä käveli hän vihastuneena huoneen läpi ja pani paikatun yönuton, jonka taskusta moninkerroin pesty pumpulinen nenäliina riippui, majesteetillisesti rinnan yli kiinni ikäänkuin kalliita turkiksia olisi.

Herra Markus nauroi ja pudisti tynnyttävästi sairaan kättä, sairas oli sellaisia väitteitä ja vaatimuksia kuullessaan pelon alaisesti katsonut häneen. Hän sanoi sairaalle hankkivansa Berlinistä mukavan rullatuolin, jolla sairaan helposti voisi muuttaa kartanoon. Ja nyt lähti hän suurimmalla kiireellä pois. Tuo ummehtunut, kamariin suljettu ilma lienee niin levottomasti ajanut veren hänen kumiseville ohimoilleen, jotka olivat halkeamaisillaan. Tämä kai ajoi hänet ulos vapaasen ilmaan — hän meni ulos ainoastaan hengittämään raitista ilmaa niin yksin ja ainoastaan siitä syystä. Hän olisi voinut lähteä kotimat kalle pihan portin kautta, mutta tuolla ulkona oli kaikkialla päivänpaistetta ja niin polttavan kuuma varjottomalla, kivisellä ajotiellä, samalla kun puiston puut tarjosivat viileätä varjoa — ja mistä syystä ei hän olisi saanut mennä puiston kautta kotiin.

12.

Hän vältti huolellisesti puiston portin narisemista kiinni pannaan, ja jäi hetkeksi liikkumatta seisomaan varjostavain korkeiden vadelmapensaiden väliin, koska — no niin, koska siinä tuntui niin vilposelta ja raittiilta... Ja nähdessään tytön tuolla niitetyllä kentällä — miten hän juuri samassa

ojentelihe itseään ja veti kotiopettajan heikosti tuoksuvan nenäliinan taskustansa, painaaksensa sitä kasvojansa vastaan — ystävyys talon neidin ja palvelustytön välillä meni siis niin pitkälle, sen mukaan kuin hän nyt selvästi näki, aina siihen asti että omaisuuskin oli yhteistä.

Tyttö seiso, selkä käännettynä toista kohti ja tytön hartioiden liikkeestä näki hän, että tyttö suononvedon tapaisesti veti henkeänsä. Melkein samassa silmänräpäyksessä seiso hän tytön vieressä.

"Miksi itkette?" kysyi hän puoleksi ivaten, puoleksi levotonna. Tyttö päästi heikon pelästyksen huudahduksen, ja pudotti tahtomattansa nenäliinan, joka peitti hänen silmiänsä. Niin, silmälaudat olivat itkusta punaiset, mutta hänen katseistansa loisti syvin harmi kysyjälle. Tyttö ei vastannut, vaan otti taasen viikatteen maasta, ikäänkuin aikoi uudestaan työhön huomaamatta toista kysymyksineen.

"Enkö saa mitään vastausta", kysyi toinen vielä tukahutetulla äänellä.

Tyttö selvästi taisteli itsensä kanssa.

"Ette, ennenkuin voin teille todistaa, että kovasti olette loukannut minua", kuului viimein hampaiden välistä puristettu vastaus.

"Sen tahtoisitte todistaa?" Toinen naurahti ankarasti. "Minä tosiaankin tahtoisin tietää, miten siinä käyttäyisitte! Mutta sen sanon teille", ja tässä muuttui äkkiä hänen äänensä korko ja se sai hehkuvan kajahduksen, "polvillani tahdon pyytää teiltä anteeksi, jos tämän voisitte minulle todistaa".

Tyttö katsahti, hämmästyneellä ja epävakaisella katseella toiseen — sitten painoi hän päänsä syvään rinnalle, ikäänkuin olisi hän syyllinen.

"Tiesinhän sen", sanoi toinen tämän nähtyänsä halveksivaisesti. "Te olitte eilen illalla Grafenholzissa...".

"Te myöskin", väitti tyttö tyyneesti.

Tämä tyyni rohkeus teki toiseen vaikutuksen ja samalla häpesi hän aina sydämmeen asti sitä vakoilemista, josta tyttö oli hänet tavannut.

"Ah, en tiennyt, että metsänvartijan huoneessa tarkastellaan niitä, joista on hauska kuljeskella metsässä", sanoi hän, häilyen hämmästyksen ja pohjattoman kurkun välillä.

"Sellaiseen ei metsänvartijan huoneessa ole aikaa eikä halua", jatkoi tyttö yhtä tyynesti kuin ennenkin. "Koira rupesi haukkumaan —".

"Jos silloin katsahditte ulos sitä, jota ehdotettiin kotiin", lisäsi toinen päättäen lauseen, jonka tyttö oli alkanut. "Illallinen oli valmis, hänen tarvitsi ainoastaan istua katetun pöydän ääreen, Hänen onkin muuten oikein hyvä olla. — Te olette jo ihmeellisesti kotiutunut ja toimekas tulevassa kodissanne".

Suurin silmin katsoi tyttö ensin toiseen, mutta sitten näytti hän äkkiä käsittävän toisen tarkoituksen. Hän punastui ja suupielensä vavahtivat ikäänkuin pidätetystä ivanaurusta.

"Ei kai ole tarkoitus, että me muutamme metsänvartijan huoneeseen", sanoi hän puoleksi kysyen.

"Tosin emme 'me', jos tällä myöskin tarkoitatte isäntäväkeänne. Minä luotan, että neiti Agnes Franz nöyrimmin kiittäisi päästäksensä matelemasta entisen kamarineitsyensä kotiin ja taloon".

"Grafenholzin metsänvartijan asunto on hänen korkeutensa ruhtinaan", vastasi toinen pidättäen hymyilyänsä, "enkä tiennyt milloinkaan saavani oikeutta määrätä siitä. Muuten on aikani Thüringissä pian ohi, kun 'neiti Agnes Franz' matkustaa pois, katoan minäkin ulkona maailmalla ansaitakseni leipääni".

Sanomattoman hämmästyneenä katseli hän tyttöä.

"Minä jo voisin teistä sitä uskoa, ellen tietäisi — että olette petollinen", sanoi hän vitkaan kääntämättä katsettansa tytöstä.

Tytön huulet vapisivat, mutta näennäisesti tyyneenä kuunteli hän tätä syytöstä.

"Minä en teitä vastusta — miksi puhuisinkin kuuroille korville. Te katselitte oloja sumuisen lasin läpi enkä minä voi liikuttaa sormianikaan antaakseni totuuden tulla näkyviin... Sen pahempi olette yhdessä suhteessa aivan oikeassa vastakin väittääkseenne, että olen petollinen —".

"Niin, naisellinen mieltymys halun suhteen, jota ei käy puolustaminen; tottuneelta ja kokeneelta salonkinaiselta olette sen keinon itsellenne anastaneet".

"En, siihen en tunnusta itseäni vikapääksi". Tyttö sanoi sen päättävästi, sekä vakavalla, ehkä suuttuneella katseella.

Toinen nauroi pahasti uskomatta tytön sanoja. "Olisi hauskaa tietää mitä metsänvartijan asunnon mies ajattelee tästä asiasta".

"Hän ajattelee ja toistaa joka päivä: 'Jumalan kiitos, että tämä kauhea, surullinen aika maatilalla nyt on ohitse'. Hän tuntee vapautuksen suloista tunnetta samassa määrässä kuin minäkin".

"Ja sellaisella lohdutuksen perusteella täytyy hänen niin pian kuin mahdollista on pian parantua siitä tuskasta, että te niin julmalla tavalla olette leikkineet hänen kanssansa?"

Ylpeästi kohotti tyttö päätänsä ja terävä vastaus pyöri selvästi hänen huulilla, mutta hän hillitsi itsensä ja kysyi aivan tyyneenä:

"Sanotteko sitä kovaa, raskasta työtä, jonka me, kuin uskolliset toverit olemme yhteisesti tehtäväksemme ottaneet leikiksi? Fritz Weber on rehellinen, kunnan ihminen, jota kohtaan tunnen ikuisesti olevani kiitollinen. Minä olenkin sentähden hänelle luvannut" — kevyt veitikkamaisuuden tunne näkyi ja katosi yhtä pian kauniilta kasvoiltansa — "olla hänen häissänsä, jospa täytyisikin tullani meren toiselta puolen. Kahden vuoden kuluttua on hän siinä asemassa, että voi silloin tuoda kotiinsa uskollisen morsiamensa Magdeburgista, jossa hän muinoin oli sotapalveluksessa".

Nuoren kartanon omistajan kasvot kirkastuivat, ikäänkuin valo olisi hänen sydämessänsä kajastanut. "Ja te tulisitte sinne meren toiselta puolen? Aikooko kotiopettaja neitinne etsiä onneansa siellä?"

Tyttö kohotti olkapäitensä. "Kentiesi", sanoi hän, sivumennen ja lyhyesti sekä kuljetti heikkoja sormiansa viikatteen terävää terää myöden, ikäänkuin tahtoisivat siinä pyyhkäistä pilkun.

"Antakaa sen olla", varoitti hän tyttöä ärtyneenä tästä liikkeestä. "Te vahingoitate itseänne. — Heittäkää pois tuo hullu kapine! Te ette sitä enää tarvitse enempää kuin neitinnekään kukan maalaamista".

Tyttö antoi sen käden, jossa hän terävää asetta piti, vaipua alas, mutta ei hänen mieleensääkään tullut sen pois heittäminen.

"Minä teen työtä ja pysyn paikallani siksi, kunnes joku tulee sijaani työskentelemään", vastasi tyttö tyyneesti ja totisesti. "Ja miksikä 'neitini' luopuisi taiteesta, joka häntä miellyttää, en käsitä".

"No, mutta sanoittehan itse, että hän menisi meren yli? Ja näettekö se on suora tie onnellisuuden maahan ja uneksitun kultaisen prinssin luo".

Halveksien rypisti tyttö suutansa. "Mikä suuri ajatus rikkaalla miehellä sentään on rikkauten voimasta", sanoi hän katkerasti.

Toinen nauroi. "Olisiko se mielipide väärä? Jumala varjelkoon! Se toteutuu joka päivä. Jos vaan olisi varaa antaa sataa kalliita kiviä, sekä pitää palatsia suuressa maailman kaupungissa ja satunnaisesti kaunistaa kesähuvilaa rehevien puistojen keskellä, niin sellainen kotiopettaja pitäisi kaikkien näiden salaisuuksien tuhlaajaa ihastuttavana, vaikka hän olisikin musta ja törkeä kuin itse perkele. Ettekö sitä usko?"

"Tietysti, koska te sen sanotte", vastasi tyttö samalla kevyellä äänellä, jolla toinenkin oli puhunut. "Sillä, jota tarkoitan, on myöskin mieltymyksensä. Eikö ole äärettömän rohkeasti häneltä, että hän uskaltaa pitää mieltymyksiä ja vastamielisyksiä, aivan kuten tekin. Minä tiedän, että hän asettaa rikkauten etuisuudet aivan samalle korkeudelle, jonne tekin panette inhoittavat kotiopettajat — se on paljon hänen toiveidensa määrän alle".

Tästä terävästä vastauksesta selkeni, että tyttö mitä syvimmin tunsivat itsensä vihastuneeksi ja loukatuksi, ehkei toinen näkynyt sitä huomaavan.

"Älkää niin liian tietäväksi itseänne luulko!" sanoi hän nauraen. "Te olette älykäs tyttö ja minusta näyttätte sielunne puolesta olevan ihmelapsi piirissä, mutta neitinne sisällinen olento on teille jäänyt seitsemällä sinetillä lukituksi kirjaksi. Hän pettää teitä, ja menköön siis tiehensä Eldoradoonsa. Minä sydämestäni toivon hänelle kaikkea mahdollista iloa ja hyvää. Tulokoon hän tavallansa onnelliseksi, jos hän vaan jättää varjonsa jälkeensä! Ettehän te seuraa häntä — eikö niin ole? Te jätte Hirschwinkeliin?" kysyi hän melkein rukoillen ja syvästi vetäen henkeänsä.

Hänen sanansa eivät tehneet tyttöön mitään vaikutusta. "Minäkö jäisin tänne? — Kentiesi vastaista kohtaloani oöottamaan?" kysyi tyttö vuorostansa sanomattoman äreällä ja pilkallisella äänellä.

"Se kai ennen, kuin luulettekaan, saavuttaisi teidät", jatkoi herra Markus ihmeellisellä tavalla puristaen nämät sanat ulos — ne kuuluivat kuitenkin ikäänkuin riehuva sydän lyöntiänsä löisi epävarmassa äänen korossa. Hän astui äkkiä tyttöä lähemmäksi, mutta tyttö väistyi pelästyneenä sumealla katsannolla ja kohotti, ikäänkuin tahtomattansa puollustukseksi kätensä — viikatteen kirkas terä välkähti heidän välillänsä.

"Minun täytyy kai ottaa teiltä tuon inhoittavan leikkikalun", sanoi hän ärtyneenä ja ojensi pikaisella liikkeellä kätensä viikatetta kohti. Tämä tapahtui ajatuksen nopeudella, mutta miten se tapahtui, ei kai kumpikaan heistä tiennyt — hän väistyi takaperin ja tyttö päästi pelästyneenä huudahduksen sekä heitti viikatteen kauvas pois luotansa.

"Oliko se minun syyni", änkytti tyttö kauhistuneena.

"Ja jospa niin olisi ollutkin? Eikö se olisi ollut oikein?" kysyi hän ottaen nenäliinansa ja kääri sen haavoitetun käden ympäri. "Rangaistuksen täytyi seurata! Niin antaa tyhmä saakeli itseänsä viekoitella!" Hän veti suunsa pikaiseen ivanauruun, jolloin kauniit, valkoiset hampaat tulivat näkyviin. "Minä tiesin jo ensi päivänä — tuolla sillalla sahamyllyn vieressä, jossa sain niin mukavia vastauksia — että Thüringin ohdakkeet voivat pistää ja päälliseksi vielä oikein kovasti — ja nyt taasen olin sentään niin tyhmä, että menin niiden tielle". Hän kumarsi syvään ja ivallisesti. — "Ja nyt olemme kuitit, kaunis ujo. Minä olen osani saanut."

Tyttö ei vastannut mitään. Kokoon vaipuneena oli hän seisonut, silmät sanomattomalla kauhistuksella kiinnitettynä valkoiseen huiviin, jonka läpi suuria, punaisia pilkkuja salaman nopeudella nyt tunkeusi esiin. Heti tämän nähtyänsä riensi hän, ikäänkuin karkulainen puiston läpi ja katosi vadelmapensaiden taakse.

Huolimatta suuresta nyreydestään täytyi herra Markuksen nauraa. Tämä urhoollinen sankaritar, joka oikein rohkeasti ja urhokkaasti oli hartioillensa raskaan elon kuorman sälyttänyt, ei voinut katsella vähää veren tilkkaa, vaan jätti uhrinsa pulaan. Hän huomasi hyvin, ettei haava ollut erittäin vaarallinen ja ettei tuo pieni suonen isku voinut häntä vahingoittaa — virtasihan veri jo muutamia päiviä niin kuumana ja riehuvana hänen suonissansa, ikäänkuin olisi hän kovassa kuumeessa, tämä kaikki teki hänen sydämestänsä oikein synkäksi ja hajamieliseksi... Hänen täytyi hävetä itseänsä. Hän ansaitsi ystäviensä ankaraa pilkkaa ja ivaa. Jos he olisivat nyt nähneet hänet, koulusta kotiin lähetetyn oppimattoman pojan perikuvana. Sellaisen tapauksen sääliväistä ivahymyä ei hän voinut ajatella nyrkkiänsä pudistamatta. Ja mitä oli tuosta halveksimisesta tullut, johon hän kääriytyi — hyvä Jumala siitä oli hädässä keho apu! Ensimmäisellä silmäyksellä tytön itkeneisin silmiin oli koko halveksiminen kuin puhallettu pois. Ja tuo raitis rivakkuus, jolla hänen muulloin heti sekä hengellisesti että ruumiillisesti oli tapana pudistaa päältänsä kaikki huolet ja ahdistukset, ei sekään häntä nyt ensinkään hyödyttänyt, ei edes voinut tuottaa mitään epätoivon iloisuutta.

Hänen näin käydessään eteenpäin — puistosta oli hän heti lähtenyt — ja astuessaan yksinäistä polkua männistön läpi, jossa ei yksikään ihmissilmä häntä nähnyt, siellä oli niin hiljaista ja rauhallista ja siellä havupuiden, nuorilla, pehmeillä kasvannaisilla täytetyt oksat vilvottaen silittivät hänen paljasta, kuumaa otsaansa, taisteli hän voimakkaasti sydämessään tuskallisimman, pettyneen tunteen kuvittelun kanssa... Hetkisen oli hän koko sydämellään riemuinnut, ikäänkuin rajattoman onnen täysi päivä-paiste äkkiä olisi hänet ympäröinyt — tyttö oli viaton ja vapaa, ei kellään muulla ollut mitään oikeutta häneen, hän oli vastustamattomasti sen todistanut, mutta mitäpä se nyt häntä hyödytti? Hänen oli samalla kertaa täytynyt varmistua siitä, ettei hänelläkään ollut tytön omistamiseen ensinkään toivoa. Tässä eivät mitkään kaunistelemiset tai tulevaisuuden toiveet auttaneet, tai kaikki tuo, mitä sanotaan pettyneen toiveen haamoitteluksi — tyttö ei tahtonut ensinkään huolia hänestä, sen sanoi hänelle hänen pohjasta rehellinen, totuuden mukainen mielensä, ja sen vuoksi nyt pitikin miehuullisesti kestää taistelu, ettei itsetuntoisuuden ja kunnioituksen viimeinen hitukin joutuisi kadoksiin.

13.

Hirschwinkelin puistopaviljongissa oli rasittava helle. Ei ollut pitkään aikaan satanut, päivä päivältä oli aurinko noussut ja laskenut pilvettömällä, loistavan sinisellä taivaalla, sekä oli vähittäin kuumentanut kaikki, katot, seinät, puiden oksat ja metsän pensastot, sekä pellot sangen syvälle maahan.

Herra Markuksen mielestä oli rouva Griebelillä oikein, kun hän, tosin sangen runottomasti, mutta sen sijaan oikein kiivastuneena lausui, että sellainen sopimattomalla ajalla sininen taivas, joka "koko ijankaikkisuudessa" ei nostata ainoatakaan siunattua pilveä, näytti hänestä, ikäänkuin ilkeät ja pahat kasvot, jotka pilkkasivat eläinraukkoja Jumalan luomalla maalla. Herra Markuksestakin näytti,

ikäänkuin tuo kuihduttava helle, jonka vaitutuksesta kypsytynneiden tähkämpäiden painama olki heikkona häilyi nuokuksissaan ja lehdet sekä kukat saivat ensimmäisen, heikon, alkavaa surkastumista muistuttavan näön, tunkeusi syvälle hänen sieluunsa kaikkien huokoisten ja hermojen kautta, ikäänkuin hän ympärillään kuulisi vahingon iloista lirytyä heikoista, raukoista eläimistä Jumalan luomalla maalla, joiden täytyi tyytyä siihen mitä kohtalo heille antoi, sama se jos raivokkaina pöyhistyivät tai tuskallisesti alistuivat suruun sen taakan alla, joka heille oli pantu.

Hänen haavoitettua kättänsä poltti ja olipa sangen hyvin että hän muun mukavuuden muassa oli lepohuvilaansa hankkinut raikasta vettä ja pesukaapin siihen kuuluvine kaluineen — nyt ei hänen tarvinnut mennä oikeaan asuntoonsa eikä juosta rouva Griebelin luo, joka ei ensinkään näyttänyt hänestä toivottavalta — mutta hän ei sentään välttänyt kohtaloonsa.

Juuri samalla hetkellä, kuin hän kastoi kätensä pesuastiaan, astui kunnan lihava rouva puhisten ja hikeä valuen rappusia paviljonkiin "iltapäiväkahvin tähden" katsoaksensa oliko hän kotona.

Eipä hän ollutkaan nainen, joka niin helposti antoi pettää itsensä. Hän pudisti vaan päätänsä toisen kertoessa, että oli itseänsä kynäveitsellä haavoittanut, sanoi vaan kuivalla tavallaan: "Minusta on todellakin käsittämätöntä, miten olette käyttäinnyt, herra Markus. Jos olisi peukalo tai etusormi, niin pitäisin pilanne hyvänäni — mutta keskelle kämmentä?!" Siitä seuraavan johtopäätöksen: "Teidän on kuitenkin täytynyt menetellä sangen taitamattomasti", nieli rouva, näennäisesti vaivoin... Sitten poistui hän tuodaksensa vanhaa, kulunutta aivinaista ja Arnicalaastaria, mutta herra Markuksen täytyi odottaa ja pitää sillä aikaa kättänsä vedessä — vanhaa aivinaista ei aina ole käsillä ja minkä rouva oli Arnicalaastarinensa laskenut, ei samalla hetkellä voinut muistaa.

Huoneessa oli taasen hiljaista ja rauhallista. Altaania kohti oleva ovi oli auki ja heikko tuulenpuuska tunkeusi toisinaan huoneeseen ilmaa vilvoittamatta. Herra Markus istui sohvalla huoneen nurkassa, edessänsä oli pieni matkalaukku, josta hän oli ottanut palasen nielaastaria — hän tahtoi nimittäin lopettaa jutun, ennättääksensä, ettei rouva Griebel, kuten oli luvannut, tulisi sitomaan haavaa — mutta samalla hetkellä oli hän jo unhottanut aikomuksensa. Vasen käsi otsalla ja suljetuin silmin uneksui hän itsensä taasen olevan maatilalla puistossa ja kauniit, tuskalliset, kalmanvaaleat kasvot olivat taasen häntä lähellä, ikäänkuin olisi hengityksen tuntenut.

"Luulenpa lopulta tulevani hulluksi tuon tytön tähden", mutisi hän itsekseen hampaiden välistä ja hänen sormensa, ikäänkuin epätoivossa, harailivat tuuheissa hiuksissa, jotka varjostivat hänen otsaansa.

Silloin tuntui hänestä, ikäänkuin joku pikaa liikkuisi altaaniin tulevilla rapuilla — kevyesti ja melkein kuulumattomasti kuten kissan pojan pehmein askelin. Ihminen ei se suinkaan olla voinut. Tämä puiston osa oli niin yksinäinen, eikä ympärillä asuvista naapureista olisi yksikään uskaltanut käyttää tätä tietä kartanon herrasväen luoksi tullaksensa.

Herra Markus katsoi ylös ja luuli, pikaisen pelästyksen vaikutuksen alaisena, joka kuin pistos hänen läpitsensä riensi, vieläkin uneksivansa — mutta se ei auttanut, tuolla seisoi jo melkein ovella haamu, joka oli tullut rappusia ylös, hän se oli, tuo ujo, jonka poskille ja huulille ei puna vielä ollut palannut, huolimatta ilman paahtavasta helteestä, joka jokaisen kasvoille toi heleämmän värin... Tyttö tuli hänen luoksensa — hänen kotiinsa! No niin, hänpä se olikin joka huolimatta kainoudestaan ja arkuudesta seurustelussa, vapaasti ja ujostelematta tuli ja meni naimattoman metsänvartijan huoneeseen. Ei tyttö huolinut ankaroiden, ulkonaisten tapojen vaatimuksista, eipä hän välittänyt parjaavista, pahoista kielistäkään — sen oli hän itse sanonut. Ja nyt oli hän täällä, tosin arka katsantoisena, ja pelästyneenä viiheyden alttaanin osaksi puolueettomalla alalla, mutta sentään selvästi aikoen astua sisään. Harvinainen tunne, osaksi hänen näkemisensä autuutta, ja harmia hänen ottamastansa askeleesta, valtasi herra Markuksen ja siihen yhtyi vielä pelko, että rouva Griebel millä hetkellä tahansa voisi astua sisään — niin, se olisi ollut vettä hänen myllyynsä! Varomattoman tytön hyvän nimen ja maineen viimeisestäkin jäännöksestä olisi loppu tullut.

Liikutettuna hyppäsi hän sohvalla ja lämmin puna nousi hänen poskillensa. "Mitä nyt?" kysyi hän epätietoisesti, mikä teki hänen äänensä vähän ankaraksi ja epäsointuisaksi. Tämän kuultuansa näytti tyttö vaipuvan kokoon. Hän tarttui ehdottomasti alttaanin rintanojaan ja painoi toisen kätensä silmillensä. Pian tyyntyi hän toki.

"Herra — herra amtmanni kiittää sangen paljon kirjoista ja pyytää saada lainata Immermanin Münchausin", sanoi tyttö kolkosti ja ojensi kaksi kirjaa, jotka amtmanni oli lainannut ja jotka tyttö nyt oli tuonut kopassa, joka oli hänen käsivarrellansa. Ah, hän oli siis asialla herrasväkensä piikana. Miten kummallista, että toinen saattoi unhottaakaan tytön aseman elämässä! Amtmannin käskiessä täytyi hänen vastustamatta mennä — tämänlaisessa tapauksessa ei rouva Griebelilläkään ollut mitään muistutettavaa.

"Sitä kirjaa ei minulla ole täällä", sanoi hän kirkastuneella katsannolla, "minun täytyy pyytää teitä odottamaan hetkisen — minä menen sitä noutamaan". Hän kääri huivin yhä verta vuotavan kätensä ympäri ja aikoi juuri aukasta puistoon johtavan oven — kun tyttö muutamalla askeleella riensi hänen rinnallensa.

"Siihen on aikaa", sanoi tyttöä äkkiä ujolla hämmästyksellä aikoen estää toista aikeessaan. "Minun piti viemän kirjat metsän vartijalle, että hän pitäisi huolta niiden tuomisesta teille ja taasen pyytää toista kirjaa lainaksi — hän tulee tänä iltana sitä noutamaan — tahdotteko antaa sen hänelle". Tyttö nosti äkkiä, ikäänkuin häpeän valtaamana molemmat kätensä kasvoilleen. "Oi, Jumala, miten kiusallista!" mutisi hän ja antaen taasen kätensä vaipua lisäsi alasluoduin katsein: "Kirjalaina oli vaan minulla tekosyynä tulemaan — kentiesi itsekin sen huomasiitte. Minä tulin — koska en voi kestää tietäessäni saattaneeni teille tuskaa lieventämättä sitä. Minä tahdon palkita niin paljon kuin voin".

Ah, kuinka pian kaikki, mitä äsken oli ajatellut, meni hänen mielestään! Hänen liiaksi siveelliset epäilyksensä, rouva Griebelin liikutettu sopivaisuuden tunne — miten kaikki nämät vähäpätöisyydet voivat tulla kysymyksenkään kuullessa tuota liikutettua värisevää ääntä, joka nyt sattui hänen korvaansa ja nähdessään suloiset vaaleat tytön kasvot, jotka nöyränä vaipuivat rinnalle. Tahtomatta kumartui hän sulkeaksensa tytön syliinsä, jossa tämä kaikkina aikoina olisi suojeltuna. Mutta tämä pikainen liike vaan pelotti tytön heti aina kynnykselle asti, jonka yli äsken oli astunut. Tyttö näytti oikein kauhistuneen sanainsa vaikutusta, nuoren miehen kirkasta katsantoa ja seisoi jalka valmiina, jos nuori mies vielä olisi askeleenkin astunut, juoksemaan rappusia alas ja rientämään kauvas pois.

"Minä juoksin heti huoneesen tuomaan sidettä haavaan", sanoi tyttö vakavasti ja synkästi rypistetyillä silmäripsillä, "tullessani takaisin olitte te jo mennyt. En tiedä olenko yksin syynä tähän onnettomaan tapaukseen — kuitenkin olen ollut varomaton, enkä saa mitään rauhaa, se toi minut tänne... Minä en tahdo sydämmelläni kantaa sovittamatonta velkaa kenellekään ihmiselle, kenellekään maailmassa, ken tahansa se olisi".

"Vai niin. Siinä tapauksessa kiitän teitä sangen paljon osanottavaisuudestanne", sanoi toinen katkerasti hymyillen astuen pöydän luo. "Te voitte levollisena ja rauhallisena mennä kotiin. Minä yksin olen tähän syynä, miksi olinkaan niin tyhmä, että tulin uhkaavaa asetta niin liian lähelle! Muuten näette, että minä teidän tullessanne olin aikeissa" — hän viittasi laukkuun — "aivan yksikertaisesti nielaastarilla sitoa 'tämän onnettomuuden tapauksen' todistajan".

"Ei siinä kylläksi", sanoi tyttö vilkkaasti ja vakavasti, sekä astui taasen huoneesen. "Haava meni jotenkin syvälle — minä näin sen ja tiedän keinon, joka estää kuumeen ja riennättää haavan parantamista". Tyttö aukasi kopan, joka hänellä oli muassansa, kannen, sekä otti pienen käärön aivinaista, "Sallitteko, että sidon haavan. Voitte huoletta luottaa minuun — diakonissanvirka ei ole minulle outo".

"Varjelkoon! Mitä ajattelettekaan? Minäkö sallisin sellaisen äärettömän uhrauksen teiltä. Ei, en milloinkaan, kaunis ujo! Se, joka niin hyvin, kuin minäkin tietää, millä sisällisellä vastahakoisuudella te sellaisiin laupeuden töihin antautte — teidän tarvitsee vaan muistaa, miten kävi sillalla sahamyllyn vieressä, jossa minun ensin täytyi vetoutua teidän kristilliseen laupeuteenne, ennenkuin irroititte minut, kulkulaisraukan, pintehestä — niin, se joka tämän kaiken tietää, ei toista pyydäkään. Menkää nyt Jumalan nimessä kotiin tai vieläkin parempi, Grafenholziin ja sanokaa metsänvartijalle, että hän illalla saa minulta hakea sen kirjan, josta puhe oli! Se on silloin saatavilla".

Tyttö ei lähtenyt — päinvastoin! Astuen kartanon omistajan rinnalle pöydän viereen, kääri hän käärönsä auki, otti tulpan pienen lääkepullon suulta sekä levitti erityisiä sidetarpeita — tämä kaikki tapahtui rivakasti, varmasti, ja äänettömällä totisuudella, kuten lääkärin on tapana menetellä vastahakoisen sairaan kanssa.

"Sanokaa minua laupeuttomaksi, tuomitkaa minua, halveksikaa minua enempi kuin ennen, minä en sentään mene pois ennenkuin olen velvollisuuteni täyttänyt", sanoi tyttö lempeästi, mutta vakavasti.

"Mutta minä en tahdo ensinkään olla tekemisessä teidän velvollisuuden täyttämisenne kanssa. Minä vältän palvelustanne ja todistan teille täten että olette tehnyt kaikki, mitä ihminen voi, tyynnyttääksenne arkaa omaatuntoanne", huudahti toinen vapisten sisällisestä liikutuksesta. "Tyydyttekö siihen?"

Tyttö pudisti päätänsä. "Minä olen käyttäinnyt tuimasti teitä kohtaan ja haavoittanut teitä liian kovilla sanoilla. Te olette aivan oikeassa pyytääksenne diakonissalta etenkin itsensä hillitsemistä, ja sen vuoksi pyydän teidän antamaan anteeksi äkkinäisyyteni". Epäileväisellä arkuudella ojensi tyttö kätensä.

"Paljon melua tyhjästä", huudahti toinen, puoleksi nauraen, puoleksi suuttuneena, huomaamatta tytön aihetta. "Kenpä tuollaisen mitättömän naarmun tähden haluaa tuhlata ainoatakaan sanaa... Jospa

todellakin saattaisin kärsivällisyyteni siihen, että antaisin teidän täyttää tahtonne, ensi hetkellä kuitenkin repisin siteen, — sillä minä olen liian kärsimätön".

"Olkaa nyt niin hyvä", keskeytti tyttö hänet lempeästi pyytäen.

Näillä sanoilla ja tällä äänellä oli häneen loihtiva vaikutus. Olkapäitään kohauttaen, käänsi hän päätänsä sivulle ja ojensi vaiti ollen haavoitetun oikean kätensä tytölle.

Tyttö oli todellakin ollut diakonissana — tämä haavan laadun tutkimiseen tottunut, varma tapa ei johtunut ainoastaan naisen synnynnäisestä taitavuudesta.

Herra Markus käänsi vitkaan kasvonsa tyttöön päin ja katseli häntä.

"Oletteko ollut jossain diakonissa laitoksessa?" kysyi hän huomattavalla kummastuksella.

"Olen, mutta en kauvan, enkä aikeessa antautua kokonaan tähän toimeen. Tahdoin vaan saada niin paljon oppia, että maalla, jossa usein on monen tunnin matka lääkärin luo, hädän tullessa voisin auttaa ensi silmänräpäyksessä", vastasi tyttö tointansa keskeyttämättä. Sitten katsahti hän ylös ja sanoi: "Te olette kuitenkin pakoitettu lääkäriä etsimään", näin puhuen loisti kyyneleitä tytön silmissä, "oli lovia terässä".

Toinen nauroi. "Ommelkaa vaan huoletta haava", sanoi hän kehoittaen, "ja luottakaa vahvaan luontooni".

Tyttö puri hampaitansa yhteen ja kuljetti neulaa rivakasti ja varmasti ehkä silloin, tällöin värähdys kulki hänen ruumiinsa läpi... Oli vielä jotain arvoituksen tapaista tytön olennossa, minkä hengen lapsia hän todellakin oli. Hänen lausumis- ja käytöstapansa, koko hänen olentonsa, hänen puoleksi itse kieltämät mutta yhä enempi esiytyvät taitonsa ilmaisivat, että hänen kotonsa alkujaan oli sivistyneissä seuroissa ja kuitenkin piti kotiopettaja, joka sentään paraiten tiesi, mikä rikas hengellinen aarre oli tytön sielussa, tyttöä ankarasti vangittuna alentavan aseman painossa... Mikä tälle itsekkäälle naiselle antoi sellaisen vallan tytön selkeästi ajattelevaan henkeen ja elämään?

Herra Markuksen katsanto rippui, ikäänkuin lumottuna tuossa kauniissa päässä, joka nojasi hänen kätensä yli, tuossa komeassa, yksinkertaisesti taaksepäin kammatussa ruskeassa tukassa — hämärä virta täynnä sähkövoimaa, saavutti hänet. Hänen hengityksensä muuttui raskaaksi... Huivin peittämättä jättäneellä valkoisen kaulan kapealla alalla näki hän taasen mustan samettinauhan, tällä kertaa puoleksi solmittuna. Oliko työllä rinnallaan taikakalu tai kallis muisto, josta ei milloinkaan luopunut? Luuleva, riehuva tunne ajoi kaiken veren hänen päähänsä — hän olisi halusta tahtonut tempaista nauhan ja heittää sen kauvas pois. Tyttö ei varmaankaan aavistanut, mitä väkivaltaista tekoa toinen tuumi, muuten ei hän olisi niin kiitollisella ja sydämmellisellä katsannolla katsonut ylös; hän irroitti hiljaa kätensä ja astui pöydän luo taasen pannaksensa koppaan sideaseensa.

"Kiitän teitä", sanoi tyttö helpoituksen hengähdyksellä, ikäänkuin raskas taakka olisi hänen sydämeltään nostettu. "Huomenna tulen taasen katsomaan haavaa".

Tähän ei toisella ollut mitään sanomista, eikä hän vastannutkaan. Hänen sisällänsä pahat toiveet ja petolliset keinot kehittivät salaa aikeitansa. Hän näytti tosin sangen tyyneesti katselevan tytön toimia, ja kuitenkin uneksi hän, että vihuri tempasi tämän pienen majan, nosti sen kokonaan ja vei sen pikemmin kuin höyryhepo, siivitettyä kuin toivoisa ajatus, äkkiä ilman läpi, sievästi laskeaksensa sen Markuksen huvilan puistoon lähellä Berliiniä... Kauvaksi, kauvaksi Thüringin metsiin jäi silloin itsekkään ullakkokammarin neidin selittämätön voima, Grafenholzin metsänvartijan huone luoksensa vetävine voimineen ja selittämättömine arvoituksineen — temmattuna irti kaikesta, joka häntä piti täällä, olisi tuo lämpymästi toivottu pakoitettu kääntymään ainoasti häneen ja hänen suojelukseensa — eikä hän milloinkaan laskisi tyttöä. — Niin, lähes sellainen oli tuo petollinen verkko, joka solmu solmulta valmistui hänen seisoessaan tytön rinnalla ja hengittäessään orvokkien tuoksua — kotiopettaja neidin mielituoksu, jolta palvelijankin karkeat vaatteet lemahtivat.

Ja mikäpä häntä estikään itse näyttelemästä vihurin osaa, ja äkkiä riehahtavalla kosinnalla voittamasta hänen rakkauteensa valmistumattoman. Ei mikään muu kuin tuon älykkään pienen tytönpään tahdon voima. Ja tahtoiko hän todella nähdä, amtmannin piian lyhyesti selittävän ja kiittävän eikä tahtovan tulla Markuksen rouvaksi ja huvilan haltijaksi. Koti-opettajan elämän-pyrinnöiden rinnalla oli sellainen päätös sentään uusi ja kuulumaton — mutta ettei se toisella tavoin lankeaisi, sen tiesi hän, herra Markus nuorempi, jonka oli tapana kotona jotenkin säästämättä ja ankarasti esiytyä hienoissa puvuissa esiytyvää kiekailua vastaan, hän oli nyt varallaan ja puri huuliensa, ettei ainoakaan tulinen sana häneltä toisi purevaa, kieltävää vastausta työpukuiselta totiselta tytöltä.

Herra Markuksen oli ylipäänsä mieleen, että rouva Griebel astui hänen luoksensa. Hän jutteli aina sangen mielellään rouvan kanssa, mutta tällä hetkellä tunsi hän sydämessään syvimpää vastenmielisyyttä, kuullessaan nahkakenkien narisemisen jotka kovalla melulla tulivat rappusia ylös astuen. Hän näki miten tämän kuultua kova puna lensi tytön poskille. Tyttö ei sentään hämmästynyt, vaan kiinnitti sidettä aivinaiskäärönsä ympäri rouva Griebelin aukaistessa oven.

Rouvan pikku tytärsikin, Louise, oli tällä kertaa mukana. Lautasilla, joita molemmat kantoivat, oli tuskin tilaa mehu- ja seltterivesipulloille, kahvikaluille, arnikaoljylle ja laastarille ja Jumala tiesi mitä kaikkia kunnan rouva oli koonnut.

"No —?" kysyi hän pitkäveteisellä äänellä ja silmäripseet kummastuksesta korkealle nostettuina, seisoen ikäänkuin naulattuna rappusien ylimmäisellä askeleella. Ja pikemmin kuin tavallisesti katsahti hän tyttärensä, sekä levitti itseänsä ehdolla niin, että ruumiillaan melkein täytti oven leveyden ja siten melkein kokonaan sulki näköalan uteliailta pieniltä silmiltä, jotka tiesi takanansa olevan.

"Niin, nyt tulette myöhään, parahin rouva Griebel", sanoi herra Markus. "Ei sentään ole niin pahasti ettei ole vanhaa aivinaista, eikä arnikaa käsillä, kuten maatilalla näyttää olevan. Kokemattomalle kädelleni sattui onnettomuus siellä, ja kun kauhistun hirveästi kaikkia siteitä — minä olen jotensakin arka — riensin tieheni, mutta turhaan" — tässä hän totisella katsannolla kohautti olkapäitään. "Apu seurasi kantapäilläni ja tahdoinko vaiko en, täytyi antaa tapahtua mitä tehtämän piti. Ja katsokaas nyt, huolellisin kasvatusäideistä. Ammottava haava on neulottu, neulottu taiteen kaikkien sääntöjen mukaan ja tahdonpa nähdä sen, jolla on mitään muistuttamista siteen suhteen".

— "Onko se mahdollista — neulottu!" näin sanoen laskettiin lautanen helisten pöydälle, eikä siis ollut kielletty pikku Louisenkaan astumasta sisään.

"No, nyt on siis kaikki hyvin", tuumi rouva Griebel. "Mutta tästä lähin saatte, herra Markus, toistaiseksi säästää arkuutenne, sillä enhän minäkään eiliseltä ole... Kunniani kautta, side näyttää todellakin, ikäänkuin sen olisi tehnyt vanha lääkeneuvoksemme Heinrichsdalin linnasta itse — hän on kunnan mies, kiitetty lääkäri, herra Markus. Niin tuollaisen siteen edessä, kuin tuo on, täytyy todellakin Tillrodan vanhan parturin väistyä häpeäloukkoon. Ja sen olet sinä tehnyt? Ja olet vaan amtmannin piika". — Hän kiinnitti terävästi silmänsä tyttöön. "No, sano minulle, missä teidän seuduillanne piioille opetetaan tuollaisia miehen töitä? Eipä laitoksessakaan, jossa Louiseni kuitenkin oppii kaiken, mitä ihminen oppia voi, sellaista tapahdu vai miten Louise?"

"Ei, äiti", vastasi pikku tyttö, joka tähän asti vaiti ja kummastellen oli katsellut amtmannin kaunista piikaa. — "Mutta eräs toveri, joka pääsiäisestä saa paikan kotiopettajana eräällä tilalla, etelä Venäjällä, käy nyt diakonissalaitoksessa oppiaksensa sairaita hoitamaan".

"Vai niin! — Siinäpä se onkin. — Neitinne tuolla on myöskin sellainen ja sinä olet häneltä oppinut", sanoi rouva Griebel työlle, joka tyyneenä, mutta pois käännetyin kasvoin lopetti tuomiensa kapineiden järjestämisen ja nyt painoi kopan kannen kiinni. "Todella olikin sangen hyvin ja sopivasti että hänellä oli sinä tänne lähetettävänä tällaisessa tapauksessa. Luonnollisesti ei hän uskaltanut itse tulla tänne, miehen huoneesen sepä amtmannin veljentyttärelle olisi kaunista ollut. Huh! Olisinpa halunnut kuulla, mitä alamaiseni tallissa ja keittiössä olisivat silloin sanoneet".

Kova puna leimahti nuoren tytön poskille ja hänen kätensä liikkuvat nopeasti aukaistaksensa suuren valkean huivinsa taakse sidotut kulmat.

"Mitä puhutte?" huohti herra Markus terävällä ja vihastuneelle äänellä. "Missä nyt on kunnan rouva Griebelin terve ja selkeä äly? Tahdon vaan kysyä teiltä, ken älykäs ihminen alistuisi niiden ajattele mattomien tuomioiden alaisiksi, joita alamaisenne lausuvat? Lääkärin apu, sama se keneltä se saapuu, on seuraelämän usein tyhmien tapojen yläpuolella. Olisipa minusta sievä auttaja, joka hukkuvan tai verta vuotavan ihmisen nähdessään rupeaisi tuumaillemaan sopiiko auttaa hädänalaista".

"Ei veren vuoto niin vaarallinen ollut, herra Markus", sanoi rouva Griebel, vähääkän oikaisusta huolimatta ja järkähtämättömän tyyneesti. "Kauniille puheellenne kunnia, mutta eipä se niin sattuma ollut. Naisen hyvää mainetta voi karkea seura, jota tarkoitan, johonkin määrin vahingoittaa, — siinä pysyn — aivan kuin ilkeät hiiret järsivät parhaimmankin silkin, kysymättä onko se hieno. Kuulisitte vaan kerrankin, miten kielet tärisevät kuin myllynkivet tuolla mäen tuvassa, esimerkiksi tuosta puhuttaessa" — hän näytti tyttöä — "mutta en enää tahdo toria saada — ei Jumala varjelkoon, olen hiljainen kuin muuri", keskeytti hän itsensä.

"Sitä minäkin nöyrimmästi pyytäisin", sanoi herra Markus totisesti ja synkällä katsannolla.

"Olettehan totinen, ikäänkuin seisoin oikeuden edessä, herra Markus. Eikö totta, 'kunnon rouva Griebel' on yhtäkkiä muuttunut vanhaksi syöjättäreksi, kaiken nuorison ankaraksi viholliseksi sen luulenkin. Mutta se en ole, en ole milloinkaan ollutkaan. Kauniit, nuoret tytöt ovat aina, omassa nuoruudessakin minua ihastuttaneet ja olen mieluisasti katsellut ja ihastellut tuollaista muhkeata tyttöä, jonkalainen itse en ole ollut, en ole ollut kaunis, minulla oli yhtäläinen ympyriäinen, paksu pää, kuin nytkin ja sentään kelpasin Pietarilleni. No, kuten sanon, on aina sydämestäni vihlaissut, jos yhtäkkiä joku tyttö, josta olen pitänyt, on tarttunut pauloihin, ja ihmiset ruvenneet häntä sormellansa näyttämään, niin ei sinun tarvitse hiipiä pois", sanoi hän, kääntyen tyttöön, joka oli hiljaa astunut ovelle ja aikoi avata sen, ja otti samoin kuin maantielläkin sahayllyn vieressä tytön esiliinasta kiinni. "Mitä sanon, sopii sinullekin, juuri sinulle... No, ei sinulla ole nyt suojelustilkkaa, nyt oikein näkee, miltä näytät. Sinä olet kaunis tyttö — sitä ei kuitenkaan voi kieltää. Kaukaa saa todellakin sellaisia kasvoja etsiä —".

Hän vaikenä hetkeksi, oikein hämmästyneenä, sillä viimeiset sanat kuultuansa oli tyttö siepannut kaulahuivin ja äkkiä peittänyt kasvonsa. Mutta seuraavana hetkenä sai pyhä kiukku vallan tyyneessä rouvassa ja hänen aina tasaisessa mielessään.

"Mitä? Oletko katoollilainen, nunnä, koska tämä näyttää sinua kiusaavan. Onko häpeällistä, että rehellinen rouva katsoo kasvohisi. Heikkari, sinä olet oikea pyhimys. Kerro minulle, oletko metsänvartijan huoneessakin sellainen arka ja ujo kana".

Korkea huudahdus Louiselta keskeytti äkkiä tämän rangaistussaarnan... Tytön äkkinäisesti äsken liikehtiessä oli irtonaisesti solmittu samettinauha pudonnut lattialle. Ei hän enemmän kuin vihastunut rouvakaan ollut sitä huomannut, mutta sitä suuremmalla jännityksellä oli herra Markus nähnyt, miten nauha valui alas. Äkkiä kumartui hän ja otti sen ylös — kultaraha rippui nauhassa. Tämän rahan nähtyänsä pieni Louise päästi riemun huudahduksen.

Samassa silmänräpäyksessä sattui vieraan tytönkin katse nauhassa rippuvaan kultarahaan ja molemmin käsin tarttui hän kaulaansa.

"Se on minun muistotukaatini", selitti hän tyyneesti ja ojensi kätensä sitä kohti.

"Vai niin! Sinun! kuuleppas tyttöseni, sitä en tahdo päähäni saada. Miten sitten olet saanut niin arvokkaan koristuksen?" kysyi rouva Griebel, tyyneesti lykäten pelästyneen Louisen sivulle itse taistellaksensa tämän taistelun. "Tuon muistorahan tunnen yhtä hyvin kuin minkä muun tahansa tässä maailmassa — se on Louiseni, niin totta kuin kaks kertaa kaks on neljä... Sellaiset ikivanhat perhekalliudet eivät joukottain lennä maailmassa — sen sanoi vanha ylimetsänhoitajamme itse — edespääsö-päivänä antaessaan pikkutyttärelleni tämän tukaatin — se oli oikein juhlallinen hetki ja vieläkin käy kylmä väre selässäni sitä ajatellessani... Ja sen vuoksi sano nyt vaan — eihän mitään onnettomuutta ole tapahtunut — eikö totta, sinä löysit muistotukaatin tuolta portin ulkopuolella, ja se houkutteli sinua kerran koettelemaan, miltä tuollainen kaunis kiiltävä kapine sinulla näyttäisi".

Tyttö vaaleni silloin koko kasvoiltansa.

"Löydettyjen korujen kantaminen ei ole parempaa kuin niiden varastaminen", sanoi tyttö sitten näennäisellä ponnistuksella.

"Mitä nyt — varastaa!" huudahti pieni paksu rouva, pudistaen päätänsä. "Ken sellaista väittääkään, narrimainen tyttö? Et sinä siltä näytäkään. Vanha ja kokenut ihminen kuten minäkin, tietää heti mistä 'Taavetti olutta osti'. Jos ymmärtäisit olla pitkäsorminen, olisit kyllä hankkinut parempia vaatteita verhojesi. Mutta sinä olet nuori ja täytyy turhamielisyyttäsi katsoa sormen läpi. Jumala varjelkoon minua toimittamasta sinulle mitään ikävyyksiä tämän tähden. Minä olen aivan iloinen saatuani muistotukaatin takaisin".

"Ei se sitten tämä tukaati tule olemaan", selitti tyttö päättävästi. "Sellaisessa tapauksessa pikku tyttärennekin kantaisi koristusta, joka ei ole hänen. Tämä on jo monta vuotta ollut minun omani", — sanoi hän samalla kääntyen totisena herra Markuksen puoleen — "ja — minun *täytyy* se sanoa ja todistaa — se on ennen ollut ylimetsänhoitajan rouva-vainajan. Olkaa hyvä ja katsokaa leimaa. Se on ensimmäisiä Sicilialaisia kultarahoja kahdenneltatoista vuosisadalta —".

"Aivan oikein", todisti herra Markus tytön sanat. "Minä tunnen rahan ja sen päällekirjoitus kuuluu:

"Sit tibi Christi, datus —"

"Quem tu regis, iste ducatus",

paatti tyttö lauseen.

Herra Markus laski hymyillen muistorahan tytön käteen.

"Mitään todistuksia teiltä ei oikeastaan tarvita. Yksi asia vaan herättää ihmetystäni, nimittäin että itsekäs neitinne myös voi jalomielinen olla kaunistaessaan palvelijansa tällä muistolla vanhalla ystävältään".

Punastuneena vaikenen tyttö. Taasen solmiessaan huivia joka oli päässään, pani hän riidan alaisena olleen nauhan tukaatineen kaulansa ympärille.

"Ja tätä minun täytyy kärsivällisesti ja mykkänä kuin kala katsella!" huudahti rouva Griebel aivan liikuttettuna ja näytti tytön ahavoittuueita sormia, jotka solmisivat samettinauhaa. "Minun täytyisi nähdä, miten amtmannin piika aivan silmiäni edessä solmiaa kaulaansa muistorahan, jota Luiseni kolme vuotta päivät läpeensä on kaulallansa kantanut! Ja siitä syystä vaan, että tuo tyttö, jonka aina täytyy olla omituinen laatuansa, on ulkoa oppinut rahassa olevan värsyn pätkän. Totta on tosin, etten minä sellaista oppisi, en mistään hinnasta, en, vaikka tappaisitte minut, herra Markus. Sellainen ulkomaalainen lörpötys ei milloinkaan päähäni pysty, minä olen rehellinen saksalainen, johon voi luottaa — mitä minä ranskalaisilla lörpötyksillä teen?"

"Se on latinaa, äiti!" huudahti pikku Louise nauraen ja kiersi kauniit kätensä vihastuneen rouvan kaulan ympäri.

"Minun puolestani olkoon ranskaa tai latinaa, sama se. Ja mene nyt tiehesi liehakova kissan poika. Tällä kertaa en anna itseäni narrata. Ei ole oikein teiltä, herra Markus, tuon nuoren karkulaisen puoltaminen rehellistä vanhaa ihmistä vastaan. Ei teidän nyt olisi tarvinnut olla minään Salomona, kuten raamatussa on, — niin mutkikas ei asia ole — mutta tuomioon kuuluu todisteitakin. — Niin naurakaa vaan, naurakaa niin paljon kuin tahdotte — minä en siitä ensinkään pahastu. Kyllä tiedän, että itse nauran viimeksi... Tyttö sanoo muistorahan aikoinaan olleen rouva-vainajamme — mutta amtmannin uusi piika, kuten hän nyt tuossa on, saapui Hirschwinkeliin vasta sitten, kun ylimetsänhoitajan rouva jo kauvan oli maannut haudassaan. Lieneeköhän rouva vainaja taivaasta pudotellut muistotukaateja vieläpä ihmiselle, jota ei ollut iäissään milloinkaan nähnyt. Älkää sellaista kokeko minulle selittääkään... Ja montako sellaista rahaa lienee vanhalla rouvalla ollut? Eihän saata kantaa kaulan täyttä sellaisia, vaan kannetaan ainoastaan yhtä, eikä useampia" —.

"Mutta parahin rouva Griebel, voi kantaa yhdeksänkin sellaista kultaiseen kaulanauhaan kiinnitettynä, kuten olen tätini omaisuuden joukosta löytänyt", sanoi talonomistaja suuttuneena, mutta sentään leikkillisesti: "Koska suotte, tahdon sen vast'edes todistaa, jolloin itse voisitte tulla vakuutetuksi, että kaksi kultarahaa puuttui nauhasta, eikä kukaan voi epäillä, ettei toista ole maatilalle lahjoitettu. Tai tahdotteko kentiesi väittää, ettei siellä asu henkilöitä, jotka olivat vainajata lähellä?"

"Miten sen voisin? Siis todella yhdeksän kappaletta samassa ketjussa ja kaikki yhtäläisiä?" kysyi hän matalalla äänellä ja luulossaan järkähyttynä. "Sitä en ole tiennyt", puollusti hän itseänsä kohauttaen olkapäitään. "Vanha rouvamme ei ollut niitä, jotka koreilivat itseänsä — hyvä Jumala, kenelle hän olisikin koreillut? Tillrodan markkinain aikana oli täällä kartanolla yläkerta aina kiinni koko kaksi päivää, eikä hiirikään, sitä vähemmän markkinoille kävijä olisi löytänyt sokurileivän palaakaan kaapista, hän ei pitänyt meluavasta seurasta... No, olkoon niin, kuten sanotte. Toisen tukaatin on kai amtmannin rouva tai neiti Franz saanut lahjaksi. Mutta siinä tapauksessa tahtoisin kysyä, miten se on joutunut hänen kaulaansa, — kentiesi neitsy vastaa siihen kysymykseen", sanoi hän, puoleksi kääntyen tytön puoleen ja puhuen olkapäänsä yli. "En saata luulla, että maatilän rouvasväki tyyneenä katselee, kun piika koreilee heidän koristuksillaan. Ja vieläpä keskellä viikkoakin, jolloin täytyy haravoita ja kantaa heiniä latoon ja päälliseksi noin vanhassa hameessa, joka tuskin päällä pysyy — se on ilveilyä —".

"Mutta, äiti!" sekautui Louise puheesen lempeästi moittivalla äänellä. Nuoren tytön katsanto rippui yhä 'omituisessa', joka kaikkien häväistyksien aikana, joita oli saanut osakseen, ei hetkeksikään ollut menettänyt ylpeätä, reipasta käytöstänsä. "Tuo kuuluu haavoittavalta. — Sinä olet muulloin hyvä ja lempeä, etkä voi nähdä silmän vettyvän. — Maatilän rouvasväki on kai lahjoittanut muistorahan".

"Lahjoittanut!" toisti rouva Griebel vihastuneena. "Sitä voi vaan sellainen kottarainen sanoa, jos tahtoo, ja sitten ihmetellä viisauttansa, eikä sentään siinä ole järkeä. Luojani, tuolla maatilalla, jossa ystävä Nälkänen on kokkina ja jossa ei iltapäivälläkään ole kahvipannua tulella ja jossa vanha herra häilyy ympäri vanhassa takissaan, joka tuhansine paikkoineen näyttää vanhalla seinäkartalta — siellä lahjoitettaisiin palvelijoille tukaattia — niin tukaateja — hanhen poikani. Vettyneitä silmiä en tosin voi nähdä, mutta ole hyvä ja katso noita mustia silmiä! Niissä ei ole kyneleitten jälkiäkään —".

Hän pysäytyi puhuessaan ja katsahti herra Markukseen, joka ikäänkuin keskeyttääksensä hänen puhettansa oli ojentanut kätensä, mutta hänen jyrkkä katsantonsa ei rouvaa peloittanut. "No, mitä teillä, herra Markus, olisi puhettani vastaan?" kysyi hän aivan hyvänlaisesti. "Näyttääkö tuo paatunut piika, että hänellä milloinkaan on kyneleitä silmissä ollut? Ylpeyden piru niissä vaan on. Ne katsovat

meikäläiseen ikäänkuin sanaan jaloissaan. Jos sellaiselle olisin laupias, teeskentelisin, jos niin sanoisin. Muuten en enää tahdo itseäni unhoittaa. Huomaan kyllä ettei se meidän muistorahamme ole, eikä minuun koske, kenen se on. Maatilan hyvät ihmiset pitäkööt itse silmänsä auki, minä en ole pantu heidän aarteistansa huolta pitämään".

Näin sanoen astui rouva pöydän luo järjestämään tavaroita tarjottimellaan ja tyttö meni matkaansa. Turhaan koki herra Markus nähdä silmäystä tytön silmistä — hänen katsantonsa oli läpinäkymätön, ikäänkuin olisi kivistä ollut. Hän ei nostanut silmäautojaan, kulki ohitse, sekä meni rappuja alas.

Ikäänkuin magneetisesti seurasi pikku Louise häntä ja jäi balkongille seisomaan. "Älä lähde vihaisena", huusi hän puoli ääneen ja pyytäen tyttölle.

"Älä koskaan koekaan, pikku Louise!" sanoi herra Markus, joka myös oli balkongille astunut, "tätä ei lapsellinen pyyntösi voi parantaa. Syyttömän täytyy kärsiä syyllisen kanssa — se on naisten tapa. Minäkin olen pannaan ja kiroukseen pantu, koska luulin että jokainen sana moisia syytöksiä vastaan olisi oikeastaan ollut loukkaus".

"Tule sisään Louise, äläkä tee tyhmyyksiä", kuului rouva Griebelin lyhyt ja kuiva käsky. "Anna hänen mennä matkaansa! Vielä tarvittaisiin, että laskisi sanansa täällä kultavaakalle, kuten hovissa, kun sokeakin voi nähdä, ettei muistorahan laita ole oikein. — Niin, herra Markus, piika hän on kuten muutkin piiat ja että hän osaa niin mahtavoidsa, ei teidän sentähden tarvitse menetellä kuin olisi amtmannin neiti itse. Siten vaan ihmisiä liehakoidaan, eikä kukaan voi enää ohjata heitä".

Näin sanoen lähenei rouvakin ovea, pyyhkien juomalasia, jossa aikoi vadelmamehua ja selttteriä sekoittaa. "Halusta tahtoisin tietää, mistä maatilan nuori neiti on tuon tytön onkinut. Minä en saa milloinkaan päästäni, ettei hän ole karannut mustalaisseurasta. Hän osaa kaikkia mahdollisia konstia, kuten siteistäkin näkee. Hän puhuu niin omituisesti ja hullunkurisesti, ja — ei, mutta katsokaas metsikköön päin, miten hän käyttäytyy. Huivi putoo hänen päästään, eikä hän sitä huomaakaan, — niin, kuten sanoin, saa se jäädä tielle. Siinä on oikea, kevytmielinen mustalaisveri! Ja hänellä on pikimusta, paksu tukka kuin tatarilaisella. Se oikein kiiltää auringossa. Niin, pitkä, notkea ja sorja on tatarilainen, vanhat noidat varastavat rahakukkarolta naisten taskusta ja nuoret varastavat usein miesten sydämiä. Muistakaa, herra Markus, muistorahan juttu ei ole loppunut vielä — me kuulemme vielä yhtä ja toista".

"Sitä saamme odottaa!" sanoi hän keskeyttäen lyhyesti ja ankaralla katsannolla rouvan puheen, ottaen pöydältä kirjat, jotka tyttö oli tuonut.

"Niin — muuta keinoa ei olekaan, mutta paljon kärsivällisyyttä tarvitsemme", sanoi rouva kuivasti ja heitti, päätänsä pudistaen, silmäyksensä toiseen, joka kirjoineen meni rappuja alas pihanpuolelle huoneisinsa, jättäen rouvan yksin kaikkine tuomisinsa. Sitten suuttui rouva todenteolla, sillä huoneistaan meni herra Markus suoraan metsään, kuten piiat kertoivat.

Ja herra Pietari Griebel hymyili itsekseen, syödessään iltatanssa päärynäpuun alla pihalla. Hän pyöritti peukaloitansa rouvan tullessa hänen luoksensa ja pikemmin kuin tavallisesi lausui: "Hyvä herra luulee, että olen vaan hänen tähtensä tänne tullut. Kiitoksia. Olen nyt kuumuudessa keittänyt kahvia hänelle, hakenut selttteriä kellarista, leikkasin aivan uuden lakanan palasiksi, jonka itse olen kutonut — sepä minua enemmän harmittakaan — hakenut arnikkaa joka loukosta ja kenen hyväksi — kissan! odota jahka hän tulee takasin!"

15.

Tuo arvoituksen alainen olisi siis mustalainen! Hän on siis kasvanut ra'assa leirielämässä. Tällä rohkealla alukkeella oli rouva Griebel viskannut pallin, jonka herra Markus melkein vasten tahtoansa otti kiinni ja sitten eilisen sille toisinaan nauroi, toisinaan sitä hämmästyneenä tutki. Hän hymyili, muistelllessaan tytön sydämmellistä suloutta, tytön luonteen esiin tulevia piirteitä, hän hymyili, että ruskeat silmät — rouva Griebel oli kiukussaani niitä mustiksi sanonut — vielä olivat säilyttäneet neitsyeellisen katsantonsa, kuten ihossakin oli hienous ja sentään olisi hän lapsena ollut ra'an joukon seassa, — ei, sellainen metsäkukka ei hän ollut, ja sentään tunkeusi hämäreitä arveluita hänen mieleensä: olisivatko metsänvartijan salaiset vieraat sen heimon jäseniä, joita tyttö oli paennut. Olivatko he kentiesi löytäneet hänet ja tahtoivat nyt omistaa samalla kun metsän vartija, toveri, joka oli uskollinen kuin kulta, suojeli heimon kokouksia ja heille antoi huoneensa kenties aikoen sovittaa heimolaiset ja lunastaa tytön heiltä. Sepä oli koko seikkailu ja kun hän mieleensä johti tytön kovan työn, äärettömän uskollisuuden ja hartauden poisti hän nämä ajatukset aivan hullunkurisina. Mutta eilen illalla näki hän taasen tytön metsänvartijan huoneessa. Kauvan metsässä kuljettuaan oli hän — vasten tahtoansa tietysti — taasen joutunut tutulle polulle, joka hänelle oli loihturenkaana, jota kuolleiden morsiamien

sielut, sinippiat kiersivät uhrinsa ympäri, taikapiirin, joka ympäröi Hirschwinkeliä ja Grafenholzin metsänvartijahuoneen alaa, ulkopuolelle ei hän päässyt.

Niin hän oli kuunnellut tyttöä myöhäisenä iltahetkenä. Ennenkuin huomasi, oli hän noussut rahille kulma-akkunain alla. Näistä oli sinertävä valo lähtenyt, loitsuvalo, yhtä houkutteleva ja puoleensa vetävä hänelle kuin metsistössä suriseville hyönteisillekin. Toinen akkunan verho oli vähän sivulle lykätty ja antoi hänen hiukan katsoa salaperäiseen kulmahuoneeseen ja kun nyt yhä pimenevässä metsässä oli niin hiljaista, ikäänkuin kaiken millä henki oli, kärsimätön helle olisi uuvuttanut, oli hän selvästi suljettujen akkunoiden takaa kuullut miehen äänen mutinan. Se oli kuulunut yksitoikkoiselta, melkein kuin ripitys sortuneesta sielusta ja sitä oli usein keskeyttänyt raskas hengenveto ja katkera huokaus.

Lampun valo ei voinut valaista koko huonetta, suurin osa siitä oli synkässä hämärässä. Hän näki siellä tytön istuvan liikkumaton, pää nojautuen korkean nojatuolin selkälautaa vasten, ja vasen käsi ojennettuna. Näytti, kuin joku pitäisi tytön kättä omassaan. Monta kertaa huomasi hän värähdyksiä tytön kädessä. Herra Markus koki parhaan kykynsä mukaan katsoa ken henkilö oli, joka istui tytön rinnalla huoneen pimeässä nurkassa ja keskeyttämättä puhui tytölle pitäen hänen kädestään, kuten tyttö olisi hänen aivan omansa, mutta akkunan lauta esti häntä eikä näkymätön ollut niin kohtelias että kerrankaan olisi eteenpäin kumartunut.

Tytön vaaleat kasvot olivat loistaneet hämärän läpi. Katsanto oli surullinen ja haukutut silmät, joissa ei ollut kyynelten jälkeäkään, olivat surullisina ja kosteina kiintyneet puhujaan. Sitten oli tyttö äkkiä kohonnut kuuntelemaan asentoon — hevosen askeleen ääni lähenei joka oli jo kauvan herra Markusta vihoittanut ja häirinyt, kuului jo tytönkin korviin. Oli aika jättää paikkansa kuuntelijana ja herra Markus haki vanhan paikkansa tiheässä metsässä, ja heti sen jälkeen ilmausi ratsastaja tien mutkaan. Hiljaisessa juoksussa läheten metsän, varjosta yöllisen tähtitaivaan epämääräiseen valoon, näytti ratsastajalla olevan jättiläismoinen vartalo ja salaperäinen komeus, eikä ollut vaikeata ajatella ratsastajan leveäröytäiseen hattuun mustalaispäällikön hopealla huoliteltua takkia.

Ratsastajan lähetessä aukeni huoneen ovi melutta ja metsänvartija astui hiljaa rapuille. Kuiskuttaen tervehti hän ratsastajaa, otti hevosen ohjat, talutti sitä edestakasin muutaman kerran, samalla kun toinen meni huoneeseen.

Kentiesi nyt arvoitus olisi selinnyt, ellei Dacks-koira olisi väliin ehtinyt. Koira oli äkkiä huoneesta juosten alkanut haukkuen kiertää hevosta, kunnes isäntänsä, jalkaansa polkien oli sen vaientanut jolloin koira kääntyi sille suunnalle, jossa kuuntelija oli.

Koiran uudestaan haukkuessa oli Markus huoletonna astunut metsästä ja viheriälakkista huomaamatta kulki maantietä kotiin päin. Sittemmin oli hän tosin kääntynyt takasin metsänvartijan huoneeseen ja valo loisti yhä vielä akkunasta, kuten himeä tähti metsään, mutta hevonen ja ratsastaja olivat kadonneet, kuin yöllinen kummitus. Nojatuoli jossa tyttö oli istunut oli tyhjä, eikä sanaakaan kuulunut äsköisestä mutinasta, kaikki tuo salaperäinen toimi oli tiehensä lentänyt huoneen ainoan asukkaan hyväksi joka nyt istui yksin lampun ääressä lukemiseen kiintyneenä nojaten kauniita parrakkaita kasvojaan kirjaa kohti.

Tuohon verkkoon, josta ei Markus kaikella selvällä tarkkaavaisuus-voimallaan voinut vapautua, kietoutui yhä uusia lankoja. Muuan juutalainen, joka tuli ostamaan kartanosta hevosta, kertoi mustalaisjoukon kulkeneen Tillrodan läpi, ja tehneen ilkitöitä, kun ei heidän annettu pysähtyä yöksi. He olivat olleet oikein hienoa väkeä, joilla oli ollut oikein muhkeita, jalorotuisia hevosta — Unkarin aroilta luonnollisesti varastettuja. Ja heti sen jälkeen tuli muuan renki valittamaan, että metsänvartija sulki ovensa aivan hänen nenänsä edessä, eikä laskenut enää häntä huoneeseen, vaan jutteli aivan maantiellä, ikäänkuin renki olisi roisto, vaikka hän kävi isäntänsä asialla — nämähän olivat kummallisia ilmoituksia. Nyt tahtoi herra Markus katsoa oikein syvälle ruskeisiin silmiin. Hän tahtoi käyttää koko terävä-älyisyyttään, hillitä hullumaisen himonsa selvällä ja tarkalla järjellä kohdataksensa käsittämätöntä tyttöä, jos hän tuli ja hänen täytyi tulla. Tosin oli hän eilen lähtenyt syvimmälle sieluun asti loukattuna, mutta hän oli myöskin luvannut tulla takaisin katsomaan. Ja tähän lupaukseen luotti toinen, kuin rehellisen miehen käden lyöntiin. Hän huolellisesti varoi siteen loukkautumista, ehkä se vaikealtakin tuntui; tyttö näkisi, että toinen oli uskollisesti odottanut.

Siten kesti hän urhoollisesti uuvuttavan iltahetken huvihuoneessa. Ulkorappusen ovi oli sepo seljällä, jotta "apu" voisi suoraan tulla, mutta hetki kului hetken päästä. Polku pysyi yksinäisenä, ei perhonenkaan liehunut kuumuuden halkaisemalla hienon tomun peittämällä tiellä... Taivas kaareili vielä selkeänä ja pilvettömänä kuten sinikiuhtava lasikansi janoavan maan yli, mutta kaukainen ilmanranta metsän reunalla alkoi jo tulla epäselväksi. Aivan hiljaa kohosi tuolla jotain, se heilui ja häilyi, kunnes vihdoinkin näkyi monia varjoja puun latvojen yli — ensimmäiset pilvet monen päivän päästä. Aina sen mukaan kuin ne ojentuivat eteenpäin ja pitkin haaroin tarttuivat siniseen ilmaan ja rohkeoina heiluivat hehkuvaa aurinkoa kohti, niin samassa suhteessa kasvoi odottavan kärsivällisyysskin — jos

tyttö viipyi, kunnes rajuilma syytti, ei häntä saisi nähdä enään tänään.

Hän otti hattunsa, sulki lasioven ja astui rappuja alas ja samassa silmänräpäyksessä, kuin hän astui tielle, näkyi liikettäkin metsikössä, jossa polku polveutui. Näkyi kuitenkin, että levottomasti odottavan nuoren miehen sydän tällä kertaa syyttä joutui rieheeseen — siinä ei tullut vihattu ja samalla niin lämpymästi odotettu "suojelustilkku" — olkihatussa häilyvin sinisin nauhoin tuli Louise juosten ja hänen jälkeensä astui lihava, kunnan äitinsä.

Rouva Griebel seisahtui puolitiehen.

"Jumalan kiitos, nyt se tulee, herra Markus", huudahti hän, päättään nyökäyttäen nousevia pilviä kohti. "Jos saamme sateen, nimittäin oikein perinpohjaisen pesun, muuten kiitän nöyryimmästi, niin kermaan huomenna Tillrodan kerjäläislapsille kakun, niin makean että vielä kymmenen vuodenkin päästä vesi suuhun tulee". Hän laski suuren koppansa, jota kantoi kädessään, maahan ja pyyhkäsi otsaansa.

"On ollut uuvuttava kävelymatka kuumuudessa, herra Markus, enkä itse tähteni olisikaan tänään viileästä huoneestani lähtenyt", sanoi hän nuorelle isännälleen, "mutta uusi piika astui tänään palvelukseen maatilalla ja minun täytyi itse mennä katsomaan, että kaikki kävi oikein. Ja hyvä olikin, että sinne menin. Tuo tyhmä tyttö tulee varakkaasta talonpoikaistalosta, ja vihoittelee nyt tyhjästä kaapeista ja kellarista. Sitä minä arvelinkin, ja panin sen vuoksi koppaan vähän lihaa ja makkaraa ja kun tyttö melusi keittiössä, niin Louiseni salaa pani hyvät tavarat kaappiin. Eikä todella juuri hyvältä näytäkään siellä ja se, joka hiljan on istunut Egyptin lihapatojen ääressä, ei sinne mieli. Siksi pitäisikin maatilalla herrasväen oikeastaan oleman kahta ystävällisemmän uudelle piialle, mutta niissä ihmisissä on aina amtmannilaisuus ylpeyksineen veressä, kuten koi vanhoissa turkissa, eikä siinä voi mitään tehdä. Juuri tullessamme pihalle, minä ja Louiseneni, tuli kotiopettaja rappuja alas. Hän oli käärinyt harmaan huntunsa kasvojen ympärille".

"Niin, en nähnyt paljon kasvoista", lausui Louise, "mutta hän on niin ihmeen muhkea vartaloltaan ja näytti ylpeältä kuin oikea hovineitonon —".

"Ja koko piika tuoksui yhtäkkiä orvokeista, kuten vaatekaappini", lopetti rouva Griebel aletun lauseen. "Ja kun hanhenpoikani vähän uteliaasti katsoi sinisillä silmillään hänen kasvonsa, käänsi hän kasvonsa pois ja oli heti portin ulkopuolella, eikä yksikään ihminen voisi sanoa, miten hän käyttäytyi. Niin, herra Markus, kauheata on, miten ylpeitä he ovat, vaikk'ei ole leipää aitassa eikä korkoa saappaassa. Minä kuulin, kun amtmanni huusi akkunasta hänelle: 'Minne menet, Agnes?' — 'Vai niin, metsään'. — 'Oletko ottanut hansikat käteesi?' — No mitä siitä on sanominen, herra Markus?"

Toinen nauroi. — "Mutta miksi ei neiti nyt pitäisi huolta kauniista kätösistään, kun kaksi piikaa tekee hänelle työtä —".

"Kaksi piikaa? Nyt hämmästyttte, kun kerron, mitä tiedän... Näettekö" — hän kohotti rankaisevalla ja loukatulla armollisuudella etusormensa — "kun eilen niin äkkiä kokositte kirjanne ja riensitte huvihuoneesta ikäänkuin tuli olisi kintuillanne ollut, ajattelitte varmaankin: 'Tuo vanha syöjätär', minä nimittäin. No, olkaa huoletti. — Sen tiedän kuin aakkoset — sen näin vihastuneesta muodostanne. Mutta olin vaiti ja mietin minäkin. Ja minulla on oikein, ja toisen kerran voitte paremmin uskoa vanhaa, kunnan vaimoa, joka ei milloinkaan ole valehdellut, kuin sellaisia tummia mustalaissilmämiä —".

"Miten on käynyt?" kysyi toinen äkkiä keskeyttäen, salaamatta pelästystä, jota tunsu.

"Ei onnettomuutta, josta tarvitsisi pelästyä. Mikä teihin on tullut herra Markus? Mitä meidän kummankaan oikeastaan siihen tulee, jos amtmanni yht'äkkiä ajoi pois piikansa.

"Ajoi pois, sanotte".

Tällä hetkellä hänen järkähtämätön tyyneytensä vähän syrjäytyi. Hän katsoi jotenkin vihastuneena nuoreen mieheen, joka siten ärjyi hänelle.

"Te käyttäytytte, ikäänkuin minä olisin ottanut tytön kauluksesta kiinni. Kuten asia nyt on, täytyy nöyryimmästi pyytääni teidän kuuntelemaan minua tyyneenä. Valehtelisin, sanoessani, että milloinkaan olen siitä ihmisestä pitänyt, hän ei ole minun mieleni mukainen, sen halusta myönnän, mutta en milloinkaan voisi häntä vahingoittaa tai kiihoittaa isäntäväkeänsä häntä vastaan. Kysyin sivumennen uudelta piialta, missä toinen on. Silloin katsoi hän tyhmänä ja hämmästyneenä minuun, eikä hänellä ollut aavistustakaan toisesta piiaasta... Neiti oli näyttänyt hänelle, mitä hänen aluksi täytyi tuntea, sanoi hän ja vanha herra häilyi ympäri keittiössä ja komensi siellä muristen ja ylpeänä kuin alaupseeri — yhtään muuta elävää ihmistä ei hän ollut talossa nähnyt".

"Aivan!" kiirehti herra Markus täynnä kärsimättömyyttä.

"No niin — ja kun sitten sisällä herrasväeltä kysyin tyttöä, jonka kyllin usein olin nähnyt maatilalla työssä, — niin, voitteko uskoa, niin käänsi vanha rouva vuoteella aivan vaaleana ja mykkänä kasvonsa seinään päin ja amtmanni itse muuttui tulipunaiseksi kasvoiltansa ja katsoi minuun ikäänkuin olisi tahtonut syödä minut, yskäsi ja tiuskasi minulle: 'Vai niin hänkö? Hän on tiessänsä kaukana maailman poluilla, senhän jokainen voi käsittää. Luuleeko, pikku rouva, että minun pitäisi ruokkiman kaksi sellaista laiskuria nyt juuri kun aiotaan repiä katto päältäni ja koko pulskea maatalouteni joutuu häiriölle ja pysähtyy'. — Huomatkaa, herra Markus', hän sanoi: 'koko pulskea maatalouteni', tuo vanha kerskaaja! — Ja sitten luulotteleitse hän, että vanha, kokenut emäntä, kuten minäkin, uskoisin tuon tarinan työstä. Koko maailmassa ei yksikään palvelija anna ajaa pois itseänsä, olematta käsketty laillisessa järjestyksessä, ellei muuta asiaa ole. Miksi muka minunlaiseni henkilö ei saisi kuulla, miten asian oikea laita on, en todellakaan tiedä, mutta saatte heti ottaa pääni, ellei muistorahalla ole siansa seikassa... No, minkä nyt aiotte, herra Markus, sellaisella kiireellä?"

Hän kääntyi, katsoen silmät selällään isäntäänsä, joka rientoaskelin kulki hänen sivuitsensa samaan suuntaan, josta hän juuri oli tullut.

"Ja sitä vielä kysytte", huudahti toinen. "Ettekö huomaa, että olen kauhean utelias tuntemaan verrattoman uuden piian". Hän riensi eteenpäin ikäänkuin ensimmäinen, kevyt tuulenpuuska, joka männyissä suhisi, olisi häntä vienyt. Hän katseli tutkien arenttitilan maata — jostain tuolta, joko joltain kehnolta pellolta, tai heinärukojen välistä likeiseltä niityltä, pitäisi valkean huivin vihdoinkin näkymän, mutta ei läheltä eikä kaukaa kuultu eikä nähty ainoatakaan ihmistä. Odotetut pilvivarjot kulkivat vaan pellon yli kuten lohduttavat viestit, myrskyn airueet, päärynäpuiden latvoissa amtmannin puistossa suhisi tuuli pudottaen pieniä, kutistuneita hedelmiä maahan.

Herra Markus kulki lehmuksien ohi ja astui vadelma-pensaistosta pihalle — silloin kuului vihdoinkin jotain ääntä. Portin nariseminen pani koiran nostamaan kuonoansa ja haukahtamaan, sisältä kuului toraa. Pihalle astuessaan näki hän amtmannin seisovan kaapin edessä keittiössä, jonka ovi oli auki. Vanhalla herralla oli piippu ja keppi vasemmassa kädessään ja oikealla löi hän juuri kaapin oven kiinni, niin että saumat tärisivät. Sitten otti hän avaimen ja pisti sen taskuunsa.

"Hiisi vieköön koko talouden!" murisi hän astuen pihalle. Sitten ojensi hän kätensä Markukselle, joka ei voinut olla häntä vertaamatta huonoon näyttelijään, joka näytteli nahjuksen osaa. "Kaikille avoinna on tuolla kaapissa suuri makkara ja vähintään kolme naulaa parasta kinkkua. Hyviä herkkupaloja todella konnille ja kerjäläisille, jotka täällä kuljeksivat. Niin, luojani, jos samalla tavalla meneteltäisiin minun huoneessani omieni kanssa, ei tarvitsisi ihmetellä minne tulot joutuvat". Hän kynsäsi korvallistaan. "En ensinkään uskalla kertoa rakkaalle vaimolleni, miten hänen varastoansa ryöstetään, hiis' ties mistä syystä. En tiedä onko päivällinen aikeissakaan. Veljenityttären tullessa kotiin —".

"Kentiesi voi piika teille antaa tiedon asiassa", keskeytti Markus.

"Hänkö?" Hän näytti piipulla pöytää kohti, jonka ääressä uusi piika vihaisena toimi. "Hyvä herra Markus, hän on ollut vasta pari tuntia talossa".

"Minä tarkoitin toista".

Amtmanni katsoi hetken pilviin, ikäänkuin tarvitsisi hän aikaa vastatakseen. Sitten kumartui hän akka alas, pyyhkien kädellään takista lastun, joka keittiössä oli siihen tarttunut.

"Vai hän? Te tarkoitate häntä?" mutisi hän jotenkin epäselvästi — hänellä oli piippu taasen suussa. — "Hän ei ole enää täällä — ei enää! On tiessään kiluineen". Hän ojensi taasen itseänsä, nojaava asema oli hänet tummanpunaiseksi tehnyt kasvoiltaan. "Mutta ettekö astu sisään, herra Markus. Vaimoni on ihastuva teidät nähtyään ja minun täytyy välttämättömästi puhua kanssanne uudesta huoneesta. Minä olen saanut kaikellaisia epäilyksiä yhdessä ja toisessa suhteessa siinä kohdin. Niin esimerkiksi on sali —".

"Ettekö ensin hyväntahtoisesti suvaitsisi sanoa, minne tyttö on mennyt?" keskeytti herra Markus kohteliaasti mutta päättävästi.

"Hyvä herra, se on kummallinen kysymys", tiuskasi amtmanni. "Pyydän anteeksi, mutta mikä isäntä huolii, minne väki, minkä hän eroittaa, menee. Minulla on tapana maksaa muuttavalle palvelijalle palkka — siinä kaikki. Sitten ovat he kokonaan kuolleina ja haudattuina minun puolestani. Minuun ei koske, jos he menevät uudestaan palvelukseen tai matkustavat mustalaisen tavalla ympäri maailmaa. Minusta on tyttö tiessänsä ikäänkuin tuuli olisi hänet puhaltanut, ikäänkuin ei häntä milloinkaan olisi ollutkaan, juuri niin".

"Mutta mitä sanoo veljenne tytär, joka toi tytön mukanaan, tästä äkillisestä eroittamisesta?"

Taasen kova puna amtmannin kasvoille. "Veljeni tytär!" toisti hän vitkaan. "Ei ole otettu selkoa hänen

ajatuksestansa asiassa. Vaimoväen mietteet seuraavat vasta toisena, minä olen herra talossani! Mutta hyvä herra Markus, niin kummallista sentään! Tässä seisomme molemmat, kiistellen pesuakoista ja mitättömyyksistä! Olkaa hyvä ja astukaa sisään. Minulla on mainio tuuma. Uuden salin lattia —".

"Siitä asiasta saamme toista puhua, herra amtmanni!" keskeytti Markus synkkämielisenä ja paikaltaan liikkumatta. "Mitättömyys on minulle tärkeä ja erityisistä syistä täytyy minun saada lähempiä tietoja työstä, joka pelloilla myrskyssä, sateessa ja auringon helteessä teki puolestanne työtä —".

"Pelkkiä hullutuksia! Eihän se niin vaarallista ollut!" mutisi vanhus harmistuneena ja hämillään.

"Hyvä!" sanoi Markus — palaen kärsimättömyydestä käveli hän lujaa muutaman askeleen edestakasin ikäänkuin olisi maata polkenut, "jättäkäämme se asia. Minä vetoun vaimoväkenne oikeudentuntoon".

Hän aikoi astua sisälle vanhan rouvan luoksi, mutta aivan pelästyneenä astui amtmanni hänen tiellensä. "Herra, oletteko kokonaan noiduttu", sanoi hän äkkiä, estäen toisen menemistä. "Tahdotteko tutkija-muodollanne peloittaa kipeän vaimoraukkani. Koko juttu on jo hänelle ohimennyt asia, eikä siihen enää kosketa. Olkaa hyvä ja miettikää miksi soitatte hätärumpua tytön tähden, joka kuin varjo on kulkenut talomme läpi eikä enää meillä ole".

"Eikö neiti Franzillekaan, jolle hän aina oli uskollinen ja altis palvelija?"

"Vai niin, ken teille on sen sadun kertonut?" kysyi amtmanni sivulta omituisesti katsoen nuoreen mieheen — viekas ja salaperäinen hymyily valaisi hänen kuihtunutta muotoansa.

"Tyttö on itse niin kertonut —".

"Helkkari, onko hän puhunut teidän kanssanne. Ja itse, todellakin itse sanonut erittäin palvelevansa veljeni tytärtä?" Tuo ilkeä hymy ei lähtenyt vanhuksen kasvoilta. "Kas vaan, kas vaan! No, halusta minun puolestani! Minä en tiennyt koko asiasta, kehnot jalkani eivät laske minua ullakkokamarin korkeuteen asti. Siis kamarineitsy". Hän hymyili olkapäitään kohottaen. "Nyt täytyy kuitenkin kauniin veljentyttären itse auttaa itseään, kunnes taasen astuu suureen maailmaan tai oikeammin sanoen, rikas poikani palaa. Silloin kuuluu luonnollisesti toinen ääni, herra Markus! Hän ei jätä kaunista orpanaansa osattomaksi, jospa hän oleskelsikin hovissa. Silloin olemme itse hallitsevia henkilöitä, hallitsevia kullan armosta. Silloin ei hän aja toisten vaunuilla vaan omillamme. Ah, herra Markus, minä olen keksinyt kaksi vaunuhevosta, oikein loistavaa, kaunista ja nopeaa. Mutta en ilmaise kenen tallissa ne nyt ovat. Te voisitte viedä ne minun nenäni edestä. Minullakin on keinoja päässäni. Eikä niitä yksikään saakaan niin helposti selville. Ja jos nyt poikani astuisi tämän kurjan katoksen alle niin parissa päivässä, ikäänkuin maasta loihtisin ympäristön, jollainen sopii rikkaalle miehelle". — Hän ei ehtinyt pitemmälle puheessaan sillä herra Markus kohotti hattuaan ja meni tiehensä.

16.

Menettyä aikaa. Hän puri hampaitansa kiukusta ja harmista, rientäessään pihan yli portille.

"Herra Markus, katsokaa että pääsette sateen suojaan!" huudahti amtmanni hänen jälkeensä piipullansa osoittaen taivasta kohti, auringon juuri täydellisesti kadotessa synkkien pilvien taakse. Oli ikäänkuin virvoituksen pikainen tunne olisi janoavaan maahan laskeutunut ja hiljainen, vapiseva ja lämmin tuulen puuska kulki huoneiden ohi liekuttaen vanhan herran valkoista, harvaa tukkaa ohimoilla. "Jos kohtaatte harmaahuntuisen naisen, niin ajakaa hän kotiin tänne maatilalle!" huusi hän pitäen käsiänsä suunsa ympärillä. "Kirottu kukkien etsiminen! Sentähden saavat vanhukset kotona huolehtia".

Viimeiset sanat kuuli pois menevä pihamuurin yli, jonka takana hän kulki. Harmissaan nauroi hän. Jospa hän kohtaisikin kauniin veljen-tyttären! Eipä ajaisikaan tätä kotiin — päinvastoin sulkisi tien ja vaatisi hänet edesvastaukseen armotta ja sääliittä, ukkosessa, salamassa ja rankkasateessa.

Rakennuksen viereinen ajotie katosi pellolle tai oikeammin kapeni poluksi, joka halkaisi Grafenholzin. Sitä oli tyttö kulkenut kiluineen, jätettyänsä maatilan metsää, viheriää metsää kohti. Eikö amtmannikin puhunut jotain mustalaisten tavoin kulkemisesta? Eikö puun latvojen yli kohonnut savua tulelta, jossa mustalaisten pata kiehui! — Miten naurettavaa. Pilvet siellä levottomasti taistelivat. Ei suinkaan hänen ruhtinaallisen korkeutensa hyvin hoidetulla metsämaalla olisi suvaittukaan mustalaisleiriä. Mutta tie oli avoin ja vapaa ruskeoiden ratsastajain johtamille vaunuille ja kangasseinille, tie vilpoisen, siimeisen metsän läpi avaraan maailmaan oli avoinna. Sellainen matka kului hitaasti, rivakka jalkamies olisi heidät saavuttanut ja tutkinut istuiko todellakin katoksen alla tuo kaunis arvoituksen-alainen kiinteiden siteiden alaisena, jotka yhdistävät kuljeksivia kansoja. "Tyhmyyksiä", oli amtmannin tapana sanoa ja nyt

sanoi Markus samaa pudistaen päätänsä ja jalallansa potkaisten kiven tieltä. Tyhmyyksiä! Olisiko tuo niin hienotunteinen, ylpeä ja rohkea tyttö puolialastomien mustalaisten joukossa, hirveiden roisto- ja noita-naamojen seurassa kulkisi maailman ympäri. Ei ollut mahdollistakaan, että sellainen hullu luulo yhä voisi hiipiä terveellä ihmisjärjellä varustettuun päähän.

Enennetyllä vauhdilla kiirehti hän. Metsänvartijan huoneessa täytyi hänen saada selko asiasta ja jos tyttö todellakin oli pois niin silloin kiirehtisi perässä kunnes löytäisi.

Herra Markus kulki synkässä ja liikkumattomassa metsässä, usein kuivuneen puron yli heitetyn portaan yli ja tuolia kaukana olivat yksinäisen huoneen tiiliseinät näkyvissä. Metsänvartijan huoneen nähdessään pysähtyi Markus hämmästyneenä. Samalla hetkellä astui nimittäin yöllinen ratsastaja rappuja alas ja hyppäsi hevosen selkään, jota metsänvartija piti suitsista. Muhkea vanha herra kesäpalttoossa ja lyhyeksi leikatulla, harmailla hiuksilla olisi kai nöyrimmästi kiittänyt mustalaispäällikön osaa, jonka toinen hänelle antoi. Rivakkaa vauhtia ratsasti hän pois. Dacks-koira juoksi edellä ja metsänvartija kulki rinnalla — hetken perästä olivat he kadonneet metsään.

Mitä tämä merkitsi? Ensi hetkellä riensi Markus eteenpäin, viheriälakkinenhan oli ainoa, joka voi hänelle asiasta selkoa antaa, mutta vähittäin hidastuivat hänen nopeat askeleensa — ei hän kuitenkaan voinut kohdella tätä miestä, joka selvästi kiireessä jätti huoneensa, rosvona ja yleisellä maantiellä pakoittaa häntä selitykseen. Samalla hetkellä huomasi hän miten kissa hiipi huoneen rappuja alas ja kulki maantien yli metsään, oven täytyy siis olla auki ja löytyi kai siis joku kotonakin. Hän asettui kulmakamarin akkunan alle, sininen verho varjosi vielä akkunaa, mutta ovi oli todellakin auki eikä herra Markus epäillyt aukaista ovea äänettömästi sekä astua sisään. Etehisessä ei ollut akkunoita, siellä oli pimeä ja vilponen. Oikealla hänestä oli ruokahuoneen ovi, virtaavan viileyden tähden oli ovi sepo seljällään ja sinertävä valo levisi huoneesta etehiseen.

Vastenmielinen tunne valtasi hänet; itse seiso i hän nyt kuin varas, joka on murtaunut epäiltävään taloon. Miten voisi hän tyydyttävästi selittää läsnäolonsa aivan oudoille ihmisille? Yhtä kaikki veti hän etehisen oven hiljaa kiinni ja pysähtyi hetkeksi paikalleen ympäristöä tarkistamaan.

Kuolon hiljaisuus vallitsi koko talossa, aluksi epäselvä valo hämmensi esineet, mutta sitten teki hän hämmästyttävän keksinnön, kotiopettaja oli tässä huoneessa. Pöydällä oven vieressä oli sama hattu harmaine huntuneen, samat hansikat, jotka olivat kuohuttaneet rouva Griebelin rauhallista mieltä. Lintu oli siis satimessa! Voiton ja kostonhalun tunne heräsi hänessä vilkkaasti. Nyt tempaisi hän hunnun kuvajaisen kasvoilta. Tuo hirveän itsekäs nainen saisi nyt tehdä katumuksen ja ripittää itsensä, hänen täytyisi auttaa toista kohtaamaan tytön, jonka oli mukansa tuonut hätään ja kurjuuteen ja sitten sääliittä jättänyt kohtalonsa alaiseksi.

Rivakalla päätöksellä astui Markus ovelle, mutta pelästyneenä vavahti hän ja vetäysi takaisin. Huoneen vastaisessa nurkassa, juuri samalla paikalla, josta eilen illalla oli kuulunut yksitoikkoinen mutina ja miehen ääni, oli vuode, jolla mies makasi horroksissa. Värjäsi kiko lampun sinertävä, heikko valo kasvot kalman karvaisiksi, vai sulkiko kuolon uni todellakin silmät, oli vaikea päättää. Tätä ei hämmästynt mies etehisessä ajatellutkaan, hän tujotti tuuheaan punaiselle kiuhtavaan, vaaleaan partaan, joka peitteellä levisi. Miten tämä mies, jonka hän ja rouva Griebel äskettäin olivat maantieltä korjanneet ja yötä kartanolla ravinneet, miten hän oli tänne tullut, ja kauvanko hänellä oli ollut lepopaikkansa tuossa salaperäisessä nurkassa, joka Markukselle oli antanut niin paljon päänvaivaa? Ja etenkin mitä oli kotiopettajalla, tällä salaperäisellä, hienolla naisella metsänvartijan asunnossa ja kulkulaisen sairastuvuoteella tekemistä?

Hameen sähinä sisähuoneen kynöksellä saattoi hänet astumaan vieläkin edemmäksi varjoon, hän tahtoi ensin saada selvän ullakkokamarin neidin toimista, ennenkuin astui sisään. Hän lienee astunut sivuovesta kenties keittiöstä ja sitten vielä hetken toiminut pöydän ääressä, kuului, näet heikko lasien helinä ja sitten astui nainen tarkastajan näkyviin.

Korkea, solakka, hieno vartalo oli kääntänyt selkensä häneen. Hän voi nähdä hyvin kammatun pään, tummat palmikot, joista pari lyhyttä kähärää hiipi korvan taakse, hän näki käden tarttuvan tumman hameen helmuksiin, sitä sievästi nostaaksensa. — Ihmeellistä! Hän oli äskettäin ilta-hämärässä ainoastaan hätäisesti nuoren neidin ikäänkuin varjon enon vieressä nähnyt ja kuitenkin tuntui hänestä ikäänkuin tuntisi hän hänet jo pitkiä aikoja. — Neiti kumartui syvälle makaavaa kohti, kuunnellen hänen henkitystensä. Sitten kääntyi hän ympäri ja — mies etehisessä seiso i ikäänkuin salaman iskemänä. Niin, jospa hän ilmausikin hienona naisena, jospa hieno kutrinen kiehkura peittikin otsaa ja hieno, muodin mukainen puku kaidosti hiipikin vartalon ympäri, jota työpuvun ja karkean esiliinan kankeiden laskoksien oli tähän asti onnistunut salaamaan — niin oli se kuitenkin amtmannin piika, joka itseensä vaipuneena, alasluoduin silmäyksin palasi pöydän luo. Niin, se oli amtmannin piika, tuo omituinen tyttö, jonka nimeä ei kukaan ollut kysynyt ja jota toki kylän lapset — millä perusteella, on vaikea päättää — tavallisesti nimittivät "Amtmannin Mariaksi".

Nuoren miehen silmistä putosivat ikäänkuin suomukset, kun hän hämmästyneenä veti henkeänsä. — Hiis viekoon! — hän oli hävyttömästi antanut uskotella itseänsä. Hän oli vasten tätä viekasta naista ollut rehellinen herkkäuskoinen pöllö, joka ilman mitään vainua sekoitti oikean ja vasemman ja jospa hän olisi käyttänyt vähän enemmän älyä, kuin mitä luonto äitipuolen tavoin oli hänelle antanut, olisi hän helposti voinut arvoituksen selittää, sillä se ei ollut vaikea, katkeran totisuuden rinnalla oli, sen mukaan kuin hän nyt tiesi, tytön kujeilevaisuus pilalla leikkinyt rakastettavasti ja ilman salattua aikomusta. Kuvajainen saa kyllä istua huntunsa takana ullakkokamarissa, samalla kuin neiti Agnes Franz orjaili työntekijän puvussa hankkiaksensa leipää molemmille onnettomille vanhuksille. Eroittamattomat, yksi sydän ja sielu, olivat kotiopettaja ja amtmannin piika, ne sanat olivat aivan todenmukaiset, ehkei hän silloin tullut ajatelleeksi, että tällä kaksoisolennolla voisi olla sama pääkin — sellaista voi tapahtua vaan hänen laisellensa ujolle, auttamattomalle vanhalle pojalle.

Hänen mieltänsä täytti samalla harmi ja ihastus, koston halu ja säälivä hellyys, ja hän kiitti onneansa, että oli pysynyt etehisessä varjossa — hän sai aikaa tointua. Kotiopettaja neiti ei kuitenkaan saisi maistaa riemua nähdä hänet rajattomassa hämmästyksessään. Ei hän saisi nähdä kummastuksen jälkiäkään toisen kasvoissa.

Toista huomaamatta meni neiti avonaisen oven ohi. Hän kumartui eteenpäin katsellaksensa oikein tyttöä. Tämä leikkasi citroonaa ja pani palasia lasiin. Nyt tiesi hän miksi ei kauniin veljen tyttären pitäisi kävelemän ilman hansikoita; vanha kerskuri maatilalla koki voimiensa mukaan estää tiedoksi tulemasta, että "neiti Franzin, korkeamman upseerin tyttären" oli täytynyt tehdä piaan töitä, ja vaarallisimpina ilmiantajina tässä olivat hänen ahavoittuneet kätensä, joista eivät vaivalloisen työn jäljet niin pian lähtisi.

Taasen veti myrsky syvän henkäyksen, myräkän merkinä kaikui se ilman läpi ja herätti majesteetillisen rätinän ja suhinan tuulen pudistamissa puun latvoissa. Huoneen ruudutkin tärisivät ja helisivät ja ovi kimmahdi ikäänkuin myrsky tahtois sen aukaista. Nainen pöydän ääressä kuunteli ja katsoi levottomana sairaasen, joka ei kuitenkaan sormeansakaan liikuttanut. Selvästi nukkui hän kovin väsyneenä.

Melua herättämättä astui Markus lähemmäksi. Hän oli hillinnyt itseänsä ja tytön hiljaa kääntyessä työhönsä, lankesi hänen silmänsä hattu kädessä ja kohteliaana kysymyksellä seisokaan. Tyttö selvästi pelästyi. Citroona ja veitsi putosivat hänen kädestään, mutta hän tuli sanomattoman pian tajullensa, näytti kuin hänen vartalonsa olisi toisen silmissä kasvanut. Ylös nostetulla päällä jätti hän pöydän, meni kynnyksen yli herra Markuksen ohi, joka vetäysi taaksepäin, sekä aukasi toisella puolen etehistä oven, joka johti metsänvartijan huoneeseen.

"Olkaa hyvä, herra, ja astukaa sisään", sanoi hän, kutsuvalla liikkeellä kädellään, kohteliaasti, oudolla ja matalalla äänellä. "Te haette suoja myrskyltä —?"

Toinen hillitsi hymynsä. "Neiti Franz?" lausui hän kysyen, keskeyttäen toisen lauseen kylmästi, varovasti, kuten aivan oudolle.

"Niin, hyvä herra, minä olen amtmannin veljentytär, Agnes Franz", myönsi hän, luoden katseensa alas veren virratessa kasvoihin. — "Koti-opettaja", lisäsi hän vakavalla ja vähän terävällä äänellä. Hän katsahti ylös, silmissä välkähti näkyvä taistelu hämin ja uhan välillä.

Toinen ei tätä huomannut vaan näytti välinpitämättömältä. Ovella seisoen sanoi hän puolustukseksen: "Aikomukseni ei ole täällä odottaa myrskyn loppua, vesikylpy ei minua pelota, sillä sangen mahdollista on, että minun tällaisena ensi hetkenä täytyy lähteä tuntikausiksi eteenpäin kulkemaan. Minä haen nuorta tyttöä, laupiuden sisarta, joka eilen satoi tämän" — hän näytti haavoitettua kättänsä. "Herra amtmanni sanoo tytön jättäneen meidät ainaseksi. Onko se totta, neiti Franz? Onko hän pois?"

Tyttö, maltaen toisen läpituokevan silmäyksen kohtaamista, vastasi epävakaisella äänellä: "Hänen apuansa ei enää tarvita. Tehän olette itse hankkinut hänelle sijaisen".

"Ja hän on siis mennyt pois muistamatta, että hänellä oli annettu sana lunastettavana. Eilen sanoi hän: 'Minä tulen taasen huomenna katsomaan'. Tietäkää, että minusta oli se yhtä hyvä kuin miehen sana, järkähtämätön kuin evangeliumi. Minä olen tuntikausia hehkuvasa helteessä katsellut akkunastani toivoen kerrankin tämän työpukuisen ja valkohuivisen tytön astuvan esille tien mutkassa. Minä en ole uskaltanut sidettä liikuttaakaan pelosta, että se heltäisi ja saattaisi minulle toria laupiaalta samarialaiselta. Ja nyt on hän mennyt pois avaraan maailmaan, kuten tuuli olisi hänet pois pyyhkäissyt, sanoo amtmanni, — mitä nyt teen?"

"Sallikaa minun lunastaa hänen lupauksensa", sanoi toinen.

"Kiitän teitä", sanoi hän estellen. "Siihen en voi suostua. Side jää alallensa, kunnes olen hoitajani

löytänyt. Minä mainitsin jo aikomuksessani olevan mennä hänen jälkeensä ja luottamuksella toivon teidän olevan kyllin ihmis-ystävän, antamaan minulle osoituksen, miten saavutan hänet".

"Sitä en milloinkaan tee", keskeytti tyttö äkkiä ja kääntyi pois.

"Mutta sehän on kovaa, epäkristillistä ja inhottavan puolueellista. Mikäpä antaa tuolle oudolle kerjäläiselle sairavuoteella ennako-oikeuden tulla huolellisesti hoidetuksi, samalla kun kieltäytye minulle ilmoittamasta sitä, mikä parantaisi ja terveeksi tekisi minut".

Neito vaaleni ja sulki äänettömästi oven, joka oli ollut raollaan. "Niin kerjäläinen", sanoi hän sumealla katsannolla, "ihminen, joka ei omaa edes vuodettakaan, jolla hän on hengenvaarallisen tautinsa sairastanut. Katkeralta tuntuu lavean meren yli matkustaminen, tuhansien vaarojen ja vastuksien kautta hankkiaksensa kultaa ja vihdoinkin kuoloon asti väsyneenä, köyhänä kuin Job, uupuminen löydetyn kodin kynnykselle. Rakastetulle äidillensä on hän siellä tahtonut tehdä työtä ja koota rahaa. Hän tiesi päivän täytyvän valjeta, jolloin äiti vaipuisi katkerimpaan hätään, ja siksi tempasikin hän itsensä irti kodista, luullen vielä aikaa olevan tämän onnettomuuden ehkäisemiseen. Toinen kentiesi, aikeensa tyhjäksi mentyä, olisi itsensä kuolleena ja haudattuna omaisillensa pitänyt, sitä ei hän voinut — vanhan rouvan ikävöiminen on ajanut hänet melkein vangin kyädillä kotiin takaisin. Ja nyt täytyy hänen täällä, ei tuhattakaan askelta kodistansa, levätä —"

"Onko se hän jonka takasin tuloa amtmanni toivoo, kuten juutalaiset Messiaansa", keskeytti Markus hänet aavistaen ja henkitystensä pidättäen. Hän nyökäytti myöntäen ja vaieten päätään. Markus tunsikin itsensä syvästi liikutetuksi. Siinä oli siis nabobi. Vielä hetki sitten oli vanha mies äärettömässä kuvittelussaan nimittänyt itseänsä ja poikaansa kullin armosta hallitseviksi. Hän oli ylpeillyt mainiosta tulevaisuuden ohjelmastaan, jonka mukaan hän äkkiä Kalifornian kullin avulla tekisi paradiisin erämaasta. Ja jospa otaksua täytyikin, ettei kerskuri itse erittäin paljon luottanut rohkeisiin, toiverikkaisiin tulevaisuuden kuvaelmiin, oli sentään liikuttavaa tietää että vanha veitikka epäluulon alaisine kasvoineen jolle hän oli lähettänyt rovon ja leivän palan portin ulkopuolelle, oli hänen omaa lihaansa ja vertansa, hänen oma rikas poikansa!

Ja keskellä tätä perhe näytelmää seisoivat tytöt urheana ja rohkeana ikäänkuin kooten väkevin käsin vihollisen peitset lapsen uskollisuudella painaaksensa omaan rintaansa. Hän oli kaiken säilyttänyt päällensä, kovan työn hirveän raskaan takan, joka päiväisen huolen ja kahden avuttoman vanhuksen hoidon — ja tässä oli vielä yksi, jonka kotiin tuloa hänen täytyi salata. Salaa uskalsi hän vaan hiipiä hänen luoksensa. Millä sydämen tykytyksellä ja tuskalla, eikö hänen täytynyt yöllä jättää maatilan valvoaksensa sairaan vuoteella. Ja tässä rakkauden työssä oli rouva Griebel hänet nähnyt ja niin julmasti tuominnut.

Markus näki hänen seisovan oven vieressä alla päin ja olisi tahtonut halata hänen polviensa. Neito oli oikeudella katkeramielinen hänelle, tuo niin usein moitittu kotiopettaja — hänen täytyi hillitä itseänsä, ainoakin liike tuota syvästi haavoitettua tyttöä kohti, olisi hänet heittänyt kauvaksi toivotusta tarkoituserästä.

"Luuletteko orpananne jäävän henkiin?" kysyi hän kaikin voimin hilliten ääntänsä ja kasvojensa piirteitä.

"Jumalan kiitos — kyllä. Lääkäri, joka äsken ratsasti täältä, sanoi hänen jo olevan paranemaan päin. Eilen illalla vielä epäili hän, hourailu oli arveluttavaa laatua".

Siinä salaperäinen mutina huoneen pimeässä nurkassa ja sävyisästä kylänlääkäristä oli riehuva luulevaisuus mustalaispäällikön tehnyt.

"Silloin oli meillä, hänen hoitajillansa, raskas hetki vaikeassa kysymyksessä, jonka olimme päällemme ottaneet. Oton kotiin tulon näin onnettomien suhteiden vallitessa olimme pakoitetut hänen vanhemmiltaan salaamaan, mutta jos hän olisi kuollut" — hän vaikenen kauhean epäroisyyden vaikutuksen alaisena, joka oli hänen ylitsensä rippunut. — "Myrsky lähenee ja metsänvartija on Tillrodan apteekissa", lisäsi hän huolestuen.

"Ja maatilalla huolehtii kaksi ihmistä nuoresta neidosta, joka meni metsään kukkia poimimaan", liitti Markus.

"Eipä vahingoksi olisi, jos laiskat, hennoitellut neidon kädet, jotka tunkeuvat kukkamaalauksiin ja sormiharjoituksiin, rankkasade kerrankin pesisi", sanoi tyttö sivumennen.

Markus purasi huultaan katsahtaen sateeseen. "Niin minäkin luulen", sanoi hän, kääntyen hetken perästä, "mutta en käsitä millä oikeudella teette muistutuksenne noiden ahavoittuneiden käsien suhteen", hän osoitti tytön käsiin, jotka vielä pitivät ovesta kiinni.

"Eivät ne kauniit ole", sanoi toinen pilallisesti ja nosti oikeata kättänsä. "Setäni varottikin minua ankarasti päivällä etten saisi hansikoita mennä vanhaan rakkaasen metsääni".

"Hän pitää ulkonaisesta valosta — nimestään".

Tyttö nauroi, nauru kuului katkeralta. "Hän ei tiedä, ei voi luulla, miten pahoin tämän nimen laita on. Kaikki Franz nimiset ovat tuota pikaa nähneet kaikki toiveensa raukenevan ja sitä paitsi on — kotiopettaja perheessä!"

"Jota minä pidän paljon, paljon pahempana — kauhean kostonhimoinen leppymätön veressään", lopetti toinen lauseen, päästään harminsa ilmi ja hattuunsa tarttuen.

"Ettehän mene myrskyyn?" kysyi tyttö pelästyen.

"No, miksi en? Ei voi vahingoittaa rikasta, jollaisena hän on raamatussa, jos sade putookin hänen päällensä. Ilma täällä huoneessa kuohuttaa vertani. Minä tuhat kertaa mieluummin taistelen sateen ja myrskyn kanssa, kuin tahdon vastustaa kovasydämistä katkeruutta. Te olette ehkä sitä paitsi unhottanut että ainoastaan tulin tänne aikeessa hakea tyttöäni — anteeksi, rakasta hoitajaani, tahdoin sanoa. Hän ei ole täällä tuo urhokas, jalo, hellämielinen, joka ei voinut kärsiä ajatusta, että hän on saattanut minulle tuskaa ja joka kieltäen oman luonteensa, tuli luokseni".

"Hän teki ainoastaan velvollisuutensa", keskeytti neiti Franz äkkiä ja uhkamielisesti, mutta näin lausueessaan värähtivät hänen huulensa ja hän punastui kovin. "Teillä on oikein, työpukuista tyttöä huivipäässä ette täältä löydä — ettekä enää tule löytämäänkään. Eikö hän teille sanonut olevansa yksi sydän ja sielu minun kanssani? Eikö hänen sopinut vihastua, kuten minunkin ja tuntea samaa kuin minäkin; että ei tyttö, jolla on kunnioitusta itseensä, voi antaa anteeksi niitä halpoja sanoja, jotka hänestä sanoa voidaan ja sanottukin on: että hän pyydystelee miesten sydämiä? Minä paraiten tiedän, miten hän rappusten juurella, jotka huoneeseen johtavat, taisteli itsensä kanssa —".

"Mutta kaikesta tästä huolimatta tuli hän näitä rappuja ja teki kuten oikean naisen tuleekin tehdä, säälivällä sydämellä, eikä itsekkäällä ymmärryksellä tuon kovan periaatteen mukaan, joka sanoo: silmä silmästä. Tämän sydämen epäileminen olisi synti, jota en itselleni voisi anteeksi antaa ja siksipä sanonkin — miten täällä huoneessa kieltäisittekin tuon hyvän, itsekkäisyydestä vapaan tytön — sanon: hän on tuleva takaisin, koska samarialaisvelvollisuutensa vielä kerran hänet täytyy luokseni tuoda" — hän osoitti sidettä.

"Hän on muistava, että minä tarjouduin?"

"Ja te tiedätte, että minä hylkään *tämän* avun... Minä odotan kärsivällisesti, kunnes rakas hoitajattareni muistaa holhottinsa. Ja nyt menen tieheni, kentiesi löydän tuolla metsässä pikemmin hänen jälkensä kuin täällä sisällä".

"Ette mitenkään voi mennä ulos".

"Myrskynkö tähden? Katsahtaessanne akkunasta huomaatte, ettei tällä hetkellä putoa sadepisaraakaan".

Rankkasateen loiskina olikin yht'äkkiä tau'onnut, mutta se oli, kuten taisteliain huokaus, hengähtääkseen uusia voimia. Huone pimeni yht'äkkiä, ikäänkuin yö olisi tullut — musta pilviseinä laskeusi alas, ikäänkuin tahtoisu puristaa katon ja puun latvat.

Herra Markus kumarsi kevyesti, katsahtaen puheliaasti nuoren neidin käsiin, jotka vielä olivat oven hankkiluksessa.

"Älkää menkö!" sanoi nuori neiti, niin lempeästi ja taivuttavasti, kuin eilen: "Olkaa hyvä!"

Toisen silmät leimahtivat tulisesti: "Minä jään, jos niin käskette. Minä käsitan että tunnette pelkoa tässä myrskyssä".

"Niin heikko en ole. Aina lapsuudestani asti, olen pikemmin rakastanut kuin pelännyt myrskyä".

"Sitten on toiveenne arvoitus minulle. Jos laupeuden sisar olisi tämän toiveen lausunut, olisin käsittänyt, että se oli huolesta minun suhteeni, kuten hän eilenkin tuli luokseni —".

"Te erehdytte! Selittipä hän selvään, että vaan omantunnon vaiva ja velvollisuutensa tunne ihmisenä pakoittivat hänet ottamaan tämän askeleen", sanoi neiti melkein pikaisesti ja kohotti päätään ylpeällä ja uhkamielisellä liikkeellä.

"Ah, tässä on katkera totuus siis? — Ja teillä on todellakin sydäntä tempaista minut haaveilustani sentähden että olen lausunut kevytmielisen ja pintapuolisen arvostelun eräästä toimesta ja sen

harjoittajista?"

Neiti katsoi lattiaan, hänen kätensä vaipuivat alas.

"Eikö teillä ole yhtään lempeää sanaa, joka soisi lohdutusta minulle?"

Näkyi, että kova taistelu riehui tytön tunteissa, mutta hänen huulensa pysyivät kiini ja vaaleissa kasvoissa oli taivuttamattoman vastustuksen kylmä katsanto jättäessään oven viereisen paikkansa.

"Siis otan mukaani elämän katkerimman erehdyksen ja menen!" sanoi toinen avaten oven ja menen etehisessä rappuja kohti.

Hän oli unohtanut sairaan olevan huoneessa, eikä siis ensinkään hiljentänyt reippaita, voimakkaita askeleitaan, eikä liikkeitään — jonka tähden oven aukaisemisen ja pikaisten askeleiden etehisen kivipermannolla synnyttämä melu unesta herätti sairaan.

"Agnes!" huusi heikko rukoileva ääni huoneesta.

Herra Markus näki nuoren tytön lähtevän huoneesta, josta äsken itse oli lähtenyt, hiljentävän, tovin itsensä kanssa taistellen, askeleitaan etehisessä ja tuskallisin silmäyksin seuraavan häntä, kunnes hän sai myrskyn pusertaman oven auki ja kiini.

17.

Hän tarvitsi koko suuren ruumiin voimansa kestääkseen riehuvassa myrskyssä, joka pauhasi häntä vastaan. Ympäristö näytti kamalalta. Tummalla, kuohuvalla pilvijoukolla oli kai vielä kyllin rakeita ja salamaa huostassaan ja ulvova myrsky joka pudisteli ja lykkäsi, kuten palloa, häntä edellään, saattoi joka hetki pilallaan tempaista juuriltansa jonkun valittavan metsän jättiläisen ikäänkuin olisi se kukkavana ja heittää sen voimattoman, eteenpäin heiluvan maan madon päälle.

Metsän vartijan huoneessa olisi tosin turvallisempi ollut ja jokainen muu tavallisessa mielentilassa ja vähemmän kuumeisella päällä olisikin palannut takaisin — mutta hän ei sitä tehnyt. Jokin piti häntä täällä ulkona. Parempaa liittolaista, kuin tuo kauhea riehuva jyminä ja melu ilmassa, ei hän toivoakaan voinut. Siten taisteli hän hetken maantietä eteenpäin kunnes äkkiä salama sähköisen iski alas, heti seurasi pitkä kauhea rätisevä ukkosen jyrinä, niin voi ukkonen ainoastaan laaksossa korkeiden vuoriseinän välissä kaikua. Hetken oli Markus huumautuneena ikäänkuin salama olisi hänen jalkoihinsa iskenyt ja häneen koskenut. Myrsky vaiken kuni pelon valtaamana ja hiljaisuus syntyi kestäen muutamia sekunteja, jolloin salaman rikinkeltainen valo vielä näytti loistavan ja leiskuvan avaruudessa. Mutta taasen putosi vesijoukkoja kuni vankeudesta päästettyinä, vapisevalla raivolla ja tuoden mukanaan koko joukon pieniä jäärakeita.

Herra Markus juoksi tieltä vuoren rinteelle. Entuudestansa tiesi hän siellä mäntyjen alla olevan pienen kopin, puun latvojen puoleksi peittämänä, jossa työmiehet tavallisesti etsivät myrskyltä turvaa. Pian oli hän päässyt tähän alkuperäiseen suojapaikkaan, jossa oli kolmesta suuresta kivistä tehdyt seinät ja männyn rankainen katto. Kun ei rankkasade voinut irroittaa rakojen täytteeksi telkityitä sammalia, oli suojan etsiä ainakin hitusen suojassa myrskyltä ja sateelta. Hän vetäysi syvälle koppiin katsellen puoleksi kauhun valtaamana myrskyn menoa. Nyt oli saatu, mitä pappi ja seurakuntalaiset sunnuntaina niin hartaasti olivat taivaalta pyytäneet, tämä kallis rankkasade, jonka piti täyttämän kasvimaailman puoleksi kuivaneet suonet ja taasen elähyttävän toiveet hyvästä sadosta ja samalla jokapäiväisestä leivästä. Mutta millä kauhealla taistelulla luonto lahjansa antoi? Hirveän elokkaina sähköivät salammat ikäänkuin tulikäärmeet kaikilta tahoilta ja keskeytyksittä paukkuivat jyräykset, olisi luullut entisen kreikkalaisen ylijumalan salamakääränsä pudottaneen — näytti ikäänkuin kovat jyräykset tahtoisivat eroittaa vuosituhansia toisissaan kiinni olleet vuoriseinät. Yht'äkkiä muuttivat alas virtaavat vesipurot alhaiset niityt järviksi, täyttivät pienen puron kuivettuneen juovan ja riensivät savensekaisina eteenpäin, temmaten ruohoja, korsia, kiviä, vihdoinsa puron yli johtavan portaankin mukaansa. Pitiköhän kunnan rouva Griebel tätä pesua kyllin perinpohjaisena?

Muuten pysyi tuo metsän paikka, jota kolme kiviseinää suojeli aivan kuivana, sadevesi juoksi molemmin puolin alas laaksoon. Kattokin kesti hyvin, mäntyjen suhisevien latvojen alemmat oksat tosin löyhöttivät häilyvää rakennusta, mutta ne myöskin suojelivat sitä rankkasateen ensi iskusta ja vasta sitten kun myrskyn onnistui eroittaa mahtavat rungot kuten päreitä olisivat, silloin lankesi rankkasade alas suoraan ja runsaasti, että aluksi huumasi suojassa olevan silmät ja korvat. — Myrsky oli metsässä! Vihasta riehuvaa, ärjyvä peto ahtaassa kujassa! Se ei voinut päästä korkeiden vuorten yli, riehui siis, kunnes uupui. Se kesti kauvan, äärettömän kauvan. — Markus alkoi vihdoinsa levottomuutta täynnä kulkea edestakaisin ahtaassa huoneessaan. Vihdoinsa rupesi selkenemään. Ukkosen jyrinä vaiken ja sade

taukosi. Vähittäin muutkin äänet uskalsivat kuulua, linnun viserrys, jonkun pienen elävän kevyt rapina sateen kastelemassa pensaistossa ja vihdoinkin kuului vähän elonmerkkiä ihmisasunnostakin. Kaukaa kuului rattaiden ääni, maantietä lähenei tämä ääni yhä ja pysähtyi hetkeksi — juuri metsänvartijan asunnon kohdalla. Sitten kuultiin rattaiden raskaasti kulkevan eteenpäin pehmoisella maalla ja tulivat tien mutkassa vihdoinkin näkyviin, jotta herra Markus voi ne tilaltaan nähdä. Ne olivat kuomulla varustetut häkkirattaat, joihin metsänvartia kotimatalla luultavasti oli otettu ja joista hän nyt asuntonsa edessä oli astunut. Viheriätäkkinen oli siis nyt kotona! Nyt rupesi hän sairaan hoitajaksi ja jos neidillä oli yhtään huolta toisista ihmisolennoista, joita kauhea myrsky oli pelottanut, ei hän huolisi sateesta eikä läpimärästä maasta, hän käyttäisi vapauttaan pakoittavasta hoitajan toimesta ja tulisi.

Hän tulikin! Hän tuli kuin vankilasta päässyt — hattu harsoineen, hansikat olivat jääneet metsänvartijan huoneeseen. Hän kannatti helmuksiansa, sievät nopsat jalat riensivät pitkin tietä ja pikaisin liikkein käänteli hän kaikille tahoin päätänsä, etsien — luuliko hän jonkun salaman iskemän olevan tien vierellä. Markus jätti kopin ja painui suojaan tiheään metsikköön. Neiti voi tieltä nähdä avonaisen kopin ja hänen täytyisi nähdä sen tyhjänä. Silmäyksen koppiin heitettyänsä riensikin hän sen ohi ja poikkesi kapealle, metsän läpi vievälle polulle. Ei hän voinut tosin tietää, ettei tätä polkua voinut tänään kulkea, hän pysähtyikin ja hämmästyi leveää, kuohuvaa jokea, joksi hiljainen, puoleksi kuivunut tien katkaiseva puro oli paisunut. Ei näkynyt porrasta lähellä eikä kaukana. Hän juoksi epätoivoisena pitkin rantaa etsien kapeampaa paikkaa, josta voisi hypätä yli.

Sill'aikaa oli Markus, tytön huomaamatta, tullut vuoren rinnettä alaspäin. Hän seisoi tytön takana, juuri kun tämä nopeasti kääri vaatteitaan kahlataksensa virtaavan veden yli. — Salaman nopeudella löi hän kätensä tytön ympäri ja nosti hänet korkealle maasta. — Neiti päästi huudahduksen — hänen kasvonsa, jotka melkein puolittainnoissa olivat vaipuneet toisen olkapäätä vastaan, olivat aivan itkeneinä ja vieläkin tuskan rumentamina; nyt selkenivät ne hänen vetäissään syvän helpoittavan hengähdyksen.

"Minä en tee tätä yleisesti ihmisvelvollisuudesta", kuiskasi hän tytön korvaan kantaessaan häntä veden yli, "ei, niin nopea auttaja en ole. Minä teen tämän ainoastaan teidän tähdenne". Puron yli päästyänsä, antoi hän tytön hiljaa laskeutua maahan.

"Te olette vahingoittanut itseänne!" huudahti hän, tarttuen toisen sidottuun käteen, toisen astuttua pikaisella liikkeellä muutaman askeleen sivulle.

"En minä ole itseäni vahingoittanut", sanoi toinen monitakeisella äänellä, jokainen muu olisi huomannut veitikkamaisuuden hänen silmissään, mutta neiti liikutuksessaan ei sitä huomannut. "Mahdollista on, että side on joutunut epäjärjestykseen", tuumi hän, "mutta mitäpä siitä? voimakas luontoni kyllä auttaa minua. Ja nyt täytyy teidän mitä pikemmin rientää kotiin. Minä tiedän, että maatilalla vanhuksat ovat huolissaan kukkien poimijasta. Mutta setänne varmaan toruu tullessanne hansikoita kotiin — noudanko ne teille?" Hän teki liikkeen aikoen juosta metsänvartijan huoneelle.

Neiti pudisti kieltäen päätään ja hänen itkeneisin silmiinsä selkeni veitikkamainen hymy.

"Ja hattunnekin olette jättänyt, sadepisarat loistavat kuni jalokivet hiuksissanne ja voitte helposti vilustua. No, eipä ne olisi kunnioittaneet ohutta, harmaata huntuaakaan — parempi oli hoitajattareni huivi, tuo rakas, valkoinen huivi ja nyt hyvästi!"

Näin sanoen juoksi hän taasen kuohuvan puron yli ja astui, kertaakaan katsomatta taakseen, maantielle. Romantillinen kävely märässä metsässä ei tänään voinut kysymykseen tulla — oli ollut oikea Griebelinmoinen suuri pesu ilman vertaistansa — mutta hän tahtoi kaikin mokomin välttää sitä tietä, jota kukkien etsijä meni, hänen täytyi mennä metsänvartijan asunnon ohi ja vähän matkaa siitä poiketa metsäpolulle, jolla oli rouva Griebelin kohdannut tämän palatessa Grafenholzista.

Nopeasti astui hän — hänellä oli kiire kotiin. Sade oli tauonnut, puut olivat pisaroita täynnä ja kun rientävä kulkija sattui koskemaan johonkin oksaan, sai hän koko vesikylvyn niskaansa. Kyllin vettä oli tämä huolien täyttämä hetki antanut, sammaleinen, pehmeä metsä oli vettä täynnä, pieni joki, joka täytti sahamyllyä, riensi reunoihin asti täynnä kovasti kuohuen laakson läpi.

Siellä oli sahuri iloisin katsein. "Tänään on satanut leipää, herra Markus", sanoi hän ohikulkevalle isännälleen ja kartanon portilla tuli Pietari Griebel häntä vastaan. "Männikköön nälkä ja kallis aika — perunoista tulee parahin sato. Niin, tällaisesta saunasta minä pidän", sanoi vuokraaja erittäin tyytyväisenä, osoittaen kädellään sateesta kimaltelevia, märkiä peltoja. Etehisessä juoksi rouva Griebel sisään astuvan isännän melkein syliin.

"No, herra Markus, mitä sanotte tällaisesta ilmasta? Luulenpa hieman toisin jyrisevän kuin teidän kotiseudullanne. Niin nähkääs ilman kunnollista jyrä ja myrä emme täällä tule toimeen, sellainen on tapa ja minä kuuntelen sitä yhtä kernaasti kuin urkuja kirkossa. Ja tässä ovat" — hän näytti

rusinapussia kädessään — "rusinat tarkoitan, joista lupasin leipoa kakun kylän lapsille, mutta olipa se kunnan sadekin".

"Aivan niin, rusinakakun ja minä tarjoan viiniä lisäksi. Kuulkaas rouva Griebel, osaatteko leipoa hääkakunkin?" Näin lausuen tarttui Markus herra pieneen lihavaan rouvaan ja pyörähti pari kertaa ympäri hänen kanssansa.

"Hääkakun!" toisti rouva hengähtäen ja katseli toista epäilevästi. "Mutta missä olette ollut, herra Markus, kun niin iloisena tulette? Ja märkänä kuin koira! Oih, katsokaa mitä jälkiä teette kauniille, äsken pestylle lattialle! Menkää nyt tiehenne — tanssitte täällä, kun puoli maantietä on anturoissanne! Kiitoksia! miten Hanna nyt mutiseekaan, kun hänen taasen täytyy pestä. Hääkakuja, sanotte! Aivan mainioita sellaisia osaan kermata, makeita, että suussa sulavat. Mutta kysyisinpä kenelle täällä hiljaisessa rauhallisessa Hirschwinkelissä! Ken sitä söisi?"...

"Ken? Ken tahansa, jota haluttaa vieraakseni tulla! Vanhat ja nuoret, köyhät ja rikkaat, kaikki ovat tervetulleita. Joka on aarteen löytänyt, ei saa kitsastella kiitoksellansa lahjasta". Hän nauroi vilkkaasti hämmästyneelle rouvalle vasten kasvoja ja astuen ylikertaan lauloi kauniilla barytoniäänellä Georg Bromnin tunnettua aariaa "Valkoisesta rouvasta": "Tule miellyttävä kaunotar!"

18.

Pian tuli hän taasen alas ja astui rapuille. Hän oli muuttanut pukua ja kammannut sateen ja myrskyn pörröttämät tuuheat hiuksensa; hän oli muhkea, melkein juhlallinen.

"Todellakin kuin sulhaspoika!" huudahti rouva Griebel keittiöstä. "Mutta puistossa pisartele vielä puista ja pian on muhkea, kaunis takkinne yhtä märkä kuin toinenkin. Ja kai minun täytyy illallisen kanssa uida luoksenne kaikkien vesilätäköjen poikki?"

Hän sanoi haluavansa syödä huoneessaan kello kahdeksan, eikä tahtonut että kukaan häntä häiritsisi, ei "huolellisin kasvatus-äitikään". Sitten lähti hän suurimmalla kiireellä, ikäänkuin myöhästymistä välttääkseen.

Huvihuoneessa kohtasi häntä suljettu, kuuma ilma. Totinen hymy huulillaan aukasi hän balkongin oven päästääksensä sateen puhdistavaa ilmaa huoneeseen. Tuskin kaksi tuntia sitten, oli hän sieltä lähtenyt, aikonut vaan metsikköön, siitä kääntyä takasin eikä askeltakaan edemmäksi. Mikä kurja kappale ihmistahto on kohtalon suhteen kun päättävä hetki on käsissä. Sen oli täytynyt lytätä häntä edellään, oli ajanut hänet metsään jossa arvoitus oli selkenevä miellyttävimmällä tavalla. Hän oli seisonut salaperäisen oven edessä itsekkäästi luulotellen täytyvänsä päällään lykätä auki sen; hänen vaatimaton kuvittelunsa oli mustalaisiin eksynyt, mutta lähimpänä oleva, johon olisi voinut käsin tarttua, oli hänen lyhyen katseensa ohi epäluuloitta, arvoituksitta liehunut. Yksin ei hän sentään tähän syynä ollut, kaikki Hirschwinkelin asukkaat olivat pitäneet pelloilla ja niituilla työskentelevää tyttöä amtmannin piikana ja amtmanni itse, ainoa, joka tiesi asian oikean laidan, oli häntä erehdyksessään vahvistanut, tuo vanha ilveilijä oli suoraan kieltänyt itsensä uhraavan työpukuisen veljensä tyttären.

Nyt oli kaikki muuttunut. Uhkaava myrskypilvi taivaalla oli pelkäksi siunaukseksi ja onneksi sulanut, salaperäinen ovi oli sepo selälleen au'ennut, mutta kuten äskenkin käveli hän sanomattomassa kiihoituksessa huoneessaan. Tuolla metsänrinteellä voi mikä hetki tahansa jotain valkoista liehua, sen täytyi tapahtua, ellei hänen kävisi kuten senkin, joka on suotuisan hetken käsistään laskenut pannen onnensa yhdelle ainoalle kortille. Pettyisikö hän toiveissaan? Jos hän nyt ylpeänä ja totisena pitäisi Grafenholzissa lausutun jäähyväisen viimeisenä, eikä milloinkaan enää hänen elämänsä tielle tulisi. — Veri nousi raivokkaasti hänen päähänsä, seuraavana hetkenä seiso i hän balkongilla — ei askeltakaan kauvemmaksi hänen tarvinnut mennä.

Vapisevalla kädellä varjosti hän silmiään ilta-auringon kullannpunaista loistoa vastaan ja katsoi yhä polulle — tuolla havupuiden takana joku liikkui ja lähestyi, eikä se ollut sininen niinistä punottu pieni hattu liehuvine nauhoineen, jotka hän tänä iltana mielipahassaan oli toivonut sinne, missä pippuri kasvaa, vaan jotain valkosta ja karkeaa, jolta ihmispäätä suojeleva kankea huivi näyttää, näkyi tuolta. Raivoisa riemuhudahdus, jonka tuskin voi tukahuttaa oli hänen huulillansa ja sydämensä tykki, että oli melkein halkeamaisillaan.

Niin pian kuin mahdollista, astui hän takasin paviljonkiin: tyttö oli jo tien mutkassa. Hän oli puettu karkeaan työpukuunsa; leveä sininen esiliina rippui kankeissa laskoksissa ja rinnan piirteet katosivat muodottoman monissa laskoksissa rippuvan, taakse solmitun kaulahuivin alle. Ei milloinkaan ollut suojelustilkku vedetty niin syvälle kasvojen yli kuin tänään.

Niin kulki hän eteenpäin petollisena ja ikäänkuin arkana; hetkisen näytti ikäänkuin kaikki hänen rohkeutensa katoaisi nähdessään avonaisen oven ja että halu palata takasin mitä pikemmin voittaisi hänessä. Se oli tärkeä hetki, joka melkein lakkautti katselijan tuolla huoneessa sydämen tykyttämästä, mutta se kului ja "samarialainen armeliaisuus" voitti ajaen tyttöä eteenpäin.

Hänen täytyi ajatella sitä aamua, jolloin tyttö oli samaa tietä niin huolettomasti kulkenut. Silloin oli yksinäisen kulkijattaren kuva kuvastunut aamuauringon valossa, kuin kultapohjalla — nyt laskeui iltauringon loisto kuin tummasti hehkuva purpura sateen kastelemille pelloille. Hehkussa täytyi tämän odotuksen, tämän levottomuuden, tämän taistelun, joka jokaisena aamuna oli uudestaan alkanut, loppua. Silloin oli hänen kesyttämätön vapauden tunteensa ollut sotajalalla tytön ylpeän ja uhkamielisyyden kanssa; tänään oli hän voitettu — mutta tänään juoksikin arka otus hänen verkkoonsa.

Syvään painuneena sohvan kulmaan ei hän liikuttanut itseänsä ja pidätti tietämättänsä hengitystensä. Hänestä näytti ikäänkuin tällä hetkellä koko hänen elämänsä onni rippuisi heikolla langalla — äkkiä pensaasta lentoon lehahtava lintu, tienpoikki juokseva peltoshiiri, melu kartanosta olisi voinut pelottaa liikituksen alaisen tytön, tehdä otuksen niin araksi, ettei enää palautuisi. Jota lähemmäksi tyttö tuli, sitä taajemmin tykytti hänen sydämensä. Melkein rukoileva katsanto silmissään katsoi hän avonaista ovea kohti ja toivoi vielä viime hetkelläkin jonkun väliin tulevan esteen auttavan häntä — ei mistään hinnasta maailmassa ojentaisi hän itse siihen suuntaan sormensa päätäkään. Hän tahtoi maistaa tämän hetken koko suloutta, — tytön täytyi itsestään, sisällisen mahdin pakoittamana tulla hänen silmiensä eteen asti.

Ei hän nähnyt enää tyttöä — tämä oli paviljongin vieressä. Hän kuuli, miten kankeat oljenkorret ohrapellolla kahisivat tytön villahameen liepeissä, hänen kulkiessaan, viivähdys, tuntui kuuluvan raskaita askeleita rapuilla — sitten näki hän tytön äkkiä seisovan balkongilla melkein uupuneena ja hengähtämättä nojautuen rinta nojaa vastaan.

Hän hypähti ylös ja astui tytön luoksi.

"Minä pidän sanani", muhisi tämä melkein huuliaan liikuttamatta. Värähdyksellä silmälaudoissa katsoi hän ohrapellolle eikä hänen kätensä hellinnyt rintanojasta.

"Minä tiesin sen", sanoi toinen.

Nyt katsoi tyttö surullisella ja moittivalla silmäyksellä häneen. "Niin, te olitte varma asiastanne sen kokemuksen johdosta, mikä teillä on kotiopettajasta", vastasi hän katkerasti, vetäen valkoisen huivinsa ikäänkuin suojaksi häntä ja koko ulkomaailmaa vastaan, vieläkin syvemmälle kasvoilensa. Ääni, jolla hän tämän lausui, ja tämä liike sanoivat toiselle, että hän oli vielä kaukana tarkoituserästään.

"Minä tiesin, ettei rakkaalla hoitajattarellani olisi sydäntä jättää lähimmäisen avuttomana kärsimään", sanoi Markus teeskennyllä tyyneydellä ja vetäytyi sivulle antaakseen tytön astua huoneeseen. Hän astuikin heti ja meni toisen ohi pöydän luo, jossa otti sideaseensa kopasta.

Herra Markus karttoi tytön katsomista samalla kun astui hänen rinnallensa — ainoastaan suurin tyyneys ja suurin itsensä hillitseminen hänen puoleltaan voi tytölle antaa mielen tyyneyden, jota hän koki saada. Hän näki miten tytön jokainen hermo vapisi, miten hänen kätensä turhaan kokivat järjestää siteitä, jotka olivat epäjärjestykseen joutuneet. "Miten taitamattomasti menettelen!" mutisi hän itsekseen nostaen kätensä otsalle. "Minä en tiedä — ilma täällä tuntuu niin raskaalta — mikä olento-raukka sentään olen".

Kuumeentapaisella kiireellä aukasi hän kaulahuivinsa solmun, lykkäsi huivin niskalle voidaksensa vapaammin hengittää. Sitten tarttui hän katsahtamatta ylös, toisen sidottuun käteen.

"Tämä kärsimys pian päättyy", lausui Markus äänellä, jonka piti tyyntyttämän tyttöä, mutta joka puoleksi tukahtui hänen omasta sisällisestä liikutuksestaan. Tyttö oli vaiti ja rupesi aukaisemaan siteitä.

"Hyvä ainakin, että se on minulta säästynyt — te ette ole uudestaan kättänne vahingoittaneet", sanoi hän otsaansa kohottaen. "Haava paranee sangen hyvin. Ei tule jäämään arpeakaan tästä".

"Ikävä kyllä! Minä olisin koko elämäni ijän iloinnut sellaisesta muistomerkistä, kuten ylioppilas iloitsee isosta arvosta kasvoissa. Ja tällä kai käsitettänee myöskin, että haavalääkärin hoitoa ei enää tarvita?"

"Ei ainakaan minun apuani", jatkoi tyttö, nopein käsin käärien uutta sidettä. "Sen, mitä vielä on tehtävänä, voi rouva Griebelkin aivan hyvin tehdä".

"Te olette sangen hyvä! No, minun täytyy siis tyytyä siihen, ehkä en juuri taipuvakaan ole ja nimittää Griebelin kunnan eukon hoitajattarekseni ... Kentiesi saan maatilalta noutaa lisää ohjeita —?"

"Silloin turhaan kävisitte", lausui tyttö katsahtamatta työstään ylös. Sitten astui hän askeleen taaksepäin — hän oli lupauksensa täyttänyt.

Tulisella kiireellä kokosi hän kapineensa ja laski ne koppaan. Ennenkuin toinen ehti aavistaakaan, oli hän mennyt ohitse ovesta ulos, ikäänkuin irti laskettu lintu, joka rientää vapaasen ilmaan. Vasta balkongilla, jalka jo toisella rappuaskeleella kääntyi hän ympäri.

"Onko siinä kyllin itsensä kieltämistä" ja pidätetty katkeran uhan sekainen valitus ilmausi äänessä, jolla hän lausui nämät sanat. "Jos jokainen samarialaistyö sisältäisi sellaisen pistävän okaan alennusta, niin —".

"Miksi kiusaatte itseänne ja minua tällä pienellä ilkeydellä, joka ei tule sydämmestännekään", keskeytti Markus — hän oli äkkiä tarttunut hattuunsa ja seiso i jo tytön vieressä. "Niin minä olen pitänyt oikeudestani kiini, kenpä minua siitä voi moittia ja te olette täyttäneet annetun lupauksen. Onko se sitten aina pahasti? Siksi pyydänkin nyt saada ritarillisesti saattaa teitä kotiin — ei, älkää sitä vastaan olko! Te kentiesi ette tiedäkään, että Hirschwinkelissä vilisee mustalaisia".

"Niin, ne voisivat viedä minut mukansa nuoralla tanssimaan", sanoi tyttö puoleksi hymyillen kääntyen toista kohti, joka seurasi häntä rappusia alas.

"Ellei nuoralla ainakaan, niin sentään vaunujensa varjostimen alla. Vanhojen noitanaamojen ja raakojen mustalaisjoukkojen keskellä olenkin jo nähnyt teidät tänään. Sen kerron teille toisen kerran, se on", oikaisi hän, "se on, jos armon aurinko ullakkohuoneesta jonakuna päivänä paistaisi minun poikaraukan päälle. Siihen on tosin tähän asti niukasti toivetta ja tietäessäni, että kentiesi puolen tunnin kuluttua valkoinen huivi ja työpuku samalla kuin amtmannin piikakin katoavat minulta, koen, niin paljon kuin voin, käyttää näitä rientäviä minuuteja".

Tyttö loi sivulta pikaisen silmäyksen häneen, jonka kasvojen muoto oli sangen vakava ja käynti hiljeni. He olivat jo ennättäneet metsikköön ja kävelivät jotenkin keskellä tietä, sillä vielä loistivat mäntyjen pitkät neulaset vesihelmistä, joita oli metsistössä miljoonittain ja jotka vähitellen putosivat alas. Mutta jokainen helmi, sateen kastelemat ohratähät, jokainen peilikirkas pieni lätäkkö tiellä vangitsi sovittavasti ilta-auringon punaista loistoa; rajuilman ja luonnon kapinan jälkeen näkyivät taivas ja maa, auringon valo ja vesi sulavan yhteen.

"Mihinkä toimeen luulette nuoren Franzin parannuttuansa ryhtyvän", kysyi Markus herra pidemmättä johdannetta. "Kaliforniaan ei hän suinkaan missään tapauksessa palaa?" Tyttö pudisti päätään.

"Ennen murtaa hän kiviä Thuringin kivivuorista, niin sanoi hän itse minulle, kun ensi kerran näimme toisemme". Syvä huokaus kohotti hänen rintaansa. "Te itse tiedätte kaikkein parahin maailmassa, missä tilassa maatilän vanhan ukon 'rikas poika' on palannut kotiin. Sen mukaan kuin hän minulle kertoi, otitte te armeliaasti hänet tieltä ja ensi yönä ravitsitte kartanossa — häpeän ja kehnouden alaisena ei hän ole ollut — hän olisi mieluummin tahtonut yksin kuolla ja mädäntyä metsässä kuin antautua toisten armeliaisuuden alaiseksi, sen minä käsitän, käsitän liian hyvin", keskeytti hän itsensä painaen käsiänsä rintaansa. "Hänellä oli oikein, yksinäisyydessä kuoleminen ei ole puoleksikaan niin katkeraa ja vaikeaa kuin täytyminen elää alentavan hyväntekeväisyyden yhä jatkuvan painon alla".

Hän vaiken i sitten muutamaksi sekunniksi. Silmäripset tuskallisesti rypistettyinä ja alahuuli kovasti puristettuna hampaisin katseli hän keskeytmättä hehkuvaa taivasta eikä hänen rinnallaan kulkeva nuori mies sanallakaan keskeyttänyt katkeraa hiljaisuutta.

"Siten on hän hoivinnut itseänsä metsän läpi yhä edemmäksi", jatkoi hän syvän, tuskallisen hengähdyksen jälkeen kertomustaan, "kunnes maatilän portilla uupui syliini —".

"Ja miten oli mahdollista teille tulla väsyneen kanssa toimeen?"

"Tuska antoi minulle voimia, hänen täytyi pois vanhempainsa silmistä. Vanha rouva olisi kuollut tuon sydäntä särkevän näyn nähdessään".

"Teillä on pitkä matka aina metsänvartijan asunnolle asti —".

"Sillä kertaa tuntui se minusta loppumattomalta. Mutta silloin sainkin voimakasta apua. Metsänvartija, tuo uskollinen ihminen, on ollut Oton leikkitoveri ja myöhemmin hänen jokapäiväisenä seuransa; hän itki ja nauroi samassa hengähdyksessä tuota surullista kohtaamista. Muutamia tuntia myöhemmin oli kotiin tullut ja täydessä houreessa —".

"Ja kirkui sekä melusi kuumehoureissaan, niin että metsään kuului", lisäsi Markus herra miettivänä ja matalalla äänellä. "Ja ihmiset kuultuansa tuon raivon naurun tielle luulivat juomatoverien tuolla kulmahuoneessa peitettyine akkunoineen pitävän... Niin, nyt tiedän että koko elämä täynnä innokasta

rakkautta tuskin riittää unohtamaan nuo kovat, ilkeät, kostonhimoiset sanat, joilla jalo sydän syvästi on haavoitettu".

Melkein pelästyneenä käänsi tyttö päänsä hänestä ja melkeinpä, näytti ikäänkuin hän itseksensä tuumisi, eikö sentään olisi paras sen sijaan, että jatkaisi tietä hänen kanssaan, rientää kotiin jottain oikopolkua sadepisaroina valuvan metsän läpi.

Tämä ehdoton halu lähteä pakoon lienee jäänyt hänen seuralaiseltansa huomaamatta, sillä samalla hetkellä teki hän tyyneenä ikäänkuin ei pienimmällä mietteelläkään olisi poikennut oikeasta keskusteluaineesta, seuraavan kysymyksen:

"Mitä tointa entinen kullan etsijä alkujaan on harjoittanut?"

"Maanviljelystä", vastasi tyttö kulkiessaan karttaen pisarain täyttämiä puiden oksia, jotka tielle ulottuivat. "Hänellä oli ennen toivoa päästä isänsä seuralaiseksi Gelsungenin lahjoitusmailla, mutta se toive on jo luonnollisesti kauvan sitten kadonnut. Nyt, kun hän ulkona maailmalla on kärsinyt kauhean haaksirikon, ovat hänen vaatimuksensa ja toiveensakin paljon häveliäimmiksi muuttuneet. Vaatimattoman toimialan saaminen, joka hänelle varman toimeentulon antaisi — jospa se olisikin maailman syrjimmässä sopukassa ja raskainta työtä — sekä saada oleskella vanhan äitinsä luona, edemmäksi eivät hänen toiveensa mene".

"Sitten voisi hän jäädä Hirschwinkeliin".

Tyttö pysähtyi taasen katsahtaen toiseen ilon loiste katseessaan.

"Antaisitteko maatilan hänelle vuokralle".

Toinen katsoi sivulle olkapäitään kohottaen. "Maatilan suhteen en enää voi määrätä".

"Ette voi määrätä", toisti tyttö viimeisiä sanoja kolkosti, koneellisesti äärettömässä hämmästyksessä, vaaleten samalla. "Oletteko myynyt Hirschwinkelin?"

"Mitä ajattelette? Minäkö myisin tämän helmen, joka ansiottani on syliini taivaasta pudonnut. En, ennen annan koko tehtaani vasaran alle. Seikka on niin, ettei maatila enää vuoden aikaan ole kartanoon kuulunut".

"Teillä ei ole siis enää oikeutta määrätä sen suhteen? Ja onnettomien vanhuksien täytyisi taasen surra ja taistella saadaksensa katon ylitsensä!" huudahti hän puoleksi epäilyksessä ja antoi päänsä vaipua rinnalle kuin murtuneena. "Miten julmaa! Ja juuri tämä keksintö nyt, kun olette uuden rakennuksen piirroksen asettanut sairaan vuoteelle! Miten voitte sen tehdä nykyisen omistajan tietämättä".

"Minä otaksuin saavani omistajattaren myöntymyksen".

"Omistajattaren? — Maatila on siis naisen?" Hän katsahti kummastuneena, mutta luottavammin ylös. "Ja sanoitte äsken itse, että Otto Franz voisi pysähtyä Hirschwinkeliin, silloin kai uusi omistajatarkin vuokraa maatilan?"

Toinen kohotti olkapäitään katsahtaen tytön tuskallisesta odotuksesta jännitettyihin kasvoin. "En tiedä — teidän täytyy sitä kysyä neiti Agnes Franzilta".

Tyttö seiso i kuin kivettyneenä ja antoi tajuamatta ja ikäänkuin henkisesti poisolevana toisen ottaa hänen molemmista käsistänsä kiinni ja pitää niitä hetken omissaan. Hän kertoi tytölle, miten sattumalta oli saanut tietää tätänsä viimeisen tahdon ja otti vihdo i taskustansa ylimetsänhoitajan rouva-vainajan muistokirjan näyttääksensä todistuksen.

Liikituksen kyneleitä valui tytön poskille katsahtaessaan kirjoitettuihin riveihin, mutta ei hän ottanut käteensä tarjottua kirjaa, pikemmin sysäsi sen lempeästi luotaan.

"Tämä ei ole laillinen testamentti, hyvä herra", sanoi hän vakaasti ja päättävästi, hilliten syvää liikutustansa. "Ei yksikään avarassa maailmassa tämän perusteella tunnustaisi aiotulle perijälle todellisen oikeusvaatimuksen rahtuakaan".

"Ei yksikään!" toisti toinen. "Mutta mitä pahaa on maailma-raukka teille tehnytkään, kun luulette sen olevan täynnä roistoja? Mahdollista on, että ihmisiä löytyy, joiden mielestä sukulaisen ilmaisema viimeinen tahto ei ole minkään arvoinen, ellei niin ja niin monen vieraan ihmisen piirtämät harakanvarpaat ole kirjoituksen alla — minun puolestani olkoot siinä miten paljon tahansa nimittämällänsä oikeutetulla perusteella — mutta kuten minä asian ajattelen, olisi se aivan epärehellistä tämän laisessa tapauksessa nojautua lakiin. Niin, älkää minulle päätänne pudistako, ikäänkuin oikeuskäsiteteni olisivat kotoisin satumaisesta maasta, josta ei ole tiedetty pitkiin aikoin. Kenties nämät käsitteet pohjalta ovat yhtä raskaita ja hitaita, kuin koko henkinen asustoni — itsehän

tiedätte, miten taitamaton minä olen käsittämään ihmisiä ja suhteita, miten naurettavassa luottamuksen ja vakuutuksen luulossa viikkokausia mukavasti ja hyvin voin pitää harvinaisimpaa täytenä totena — mutta miten onkaan, on minun oikeuskäsitteilläni kuitenkin korkein, virheettömin tuomari, omatunto puolellansa".

Tyttö oli toisen huomauttaessa petetyn osaa, jossa hänen oli tahtomattansa täytynyt pitää toista, kovasti punastuen ja askeleitansa kiirehtien rientänyt eteenpäin toisen pysyessä hänen vieressään. Metsikkö oli jo jäänyt heidän taaksensa ja amtmannin puisto tuli näkyviin.

"Tämä löytö edesmenneen tätini työrepussa ei tosin minulle mieluinen ollut, sen suhteen, että se saattoi minut persoonalliseen yhteyteen ikävän amtmannin väen kanssa", jatkoi hän hetken vaiti oltuansa, jolloin miellyttävä kujeilu, joka niin kaunisti hänen kasvoillansa, auringon valon tavoin tuli näkyviin. "Velvollisuuden tunteeni, syntisesti kyllä, paadutin ja luulottelin otaksuttavaksi, että asianajajani aivan hyvin asian toimittaisi, sitten kun olin ehtinyt lähteä Hirschwinkelistä. Ja silloin astui äkkiarvaamatta muuan amtmannin poikakin näkyviin, joten asia yhä enemmän kietoutui. Minä huomasin itseni pakoitetuksi lähemmin tutkimaan olosuhteita maatilalla, jos tahdoin oikeudenmukaisesti toimia. Minun täytyi saada selville, miksi tätini oli määrännyt tytön molempien vanhuksien hoitajaksi ja holhoojaksi, kun näillä oli poikakin, jonka piti olla heidän luonnollisena turvanansa".

"Minä käsitän aivan hyvin rakkaan, uskollisen vanhan ystävän", sanoi hänen rinnallansa kulkeva tyttö liikutettuna. "Otto oli aina muinoin hyväsydäminen ja aina heikkouteen asti myöntävä. Vallanhimoista isäänsä vastaan ei hänellä ollut tahtoa eikä uskallusta, kuten ei äitiraukallansakaan. Mutta nyt kun hän on saanut elämästä niin katkeria kokemuksia, tietäessään miten kovaa nälkä on, ja että hän ainoastaan säästäväisyydellä ja lujasti vastustaen tunnettua tuhlauskiikkoa voipi tehdä vanhempainsa elämän ihan huolettomaksi, nyt —".

"Tarkoitatteko, että minun pitäisi hänen hyödyksensä muuttaman tämän kirjan testamenttimääräyksen?"

Tyttö oli hetken vaiti ja kohotti kauniit, loistavat silmänsä täynnä sanomatonta kiitollisuutta toista kohti. "No niin", sanoi hän vakavasti, "ellei ole väärin minulta vakauttaa teitä tässä äärettömässä jalomielisyydessä".

Toinen nauroi aukaisten puiston veräjän, jonka luo juuri olivat tulleet. "Siis en enää voi kehoittaa teitä astumaan omalle tilallenne, kuten aikonut olin — te olette lahjoittanut oikeutenne".

"Ja niin sydämen halusta!" huudahti hän astuen ja kääntyen toista kohti. "Minä en tarvitse mitään itselleni — ja yhden asian tiedän" — hän laski kätensä vakavasti ristiin rinnan yli — "minne menenkin, täällä on kotoni, tänne voin tulla, kun joskus tahdon maistaa kotona olemisen suloista tunnetta".

"Minusta näyttää että kyllin raskaasti olette sen oikeuden itsellenne taistelleet. — Mutta ettekö sitten tiedä, että naisen ainoa ja oikea mies ja isäntä ei kärsi että hänen vaimonsa pitää muusta kodista kuin hänen rinnallaan".

Tyttö astui sivulle, harmikas, katkera tunne kuvastui hänen vaaleissa kasvoissaan. "*Minulle* ei mies milloinkaan määrää mitä olen tekevä, mitä tekemättä jättävä. Luuletteko, että söisin palaakaan sellaisen miehen pöydän ääressä, joka sydämessään yhä kokisi tukahuttaa epäilystä, että paremman ulkonaisen aseman toive, eikä rakkaus on minut hänen syliinsä vienyt. En, tämän rinnalla on kotiopettajan itse ansaitsema leipä maukasta ja kunnioitettavaa. Ja sitä minä syön niin kauvan kuin minulla terveyttä ja voimia on".

"Agnes!" — — — Hän tarttui toisen käsiin ja piti kiinni niistä, vaikka tyttö ponnisteli vastaan ja veti hänet luoksensa. "Tahdotteko todellakin niin julmasti rankaista tuota jumalatonta poikaa, joka pintapuolisen ja mielettömän ennakkoluulon sokaisemana, ei itsekään tiennyt, mitä rikkoi?"

Veitikkamainen hymyily kuvastui hänen suupielissään.

"Täytyykö minun tässä, märällä ruoholla langeta jalkainne juureen ja pyytää anteeksi? Täytyykö minun heittää mereen tuon pienen rikkauteni, jonka tähden ette voi suvaita ilkeätä, luulokasta ihmistä? Minä tahdon tämän kaiken tehdä. Minä tahdon koko elämän ikäni kilvelläni kantaa kotiopettajan niin väärin moittimani toimen ylistystä ja, missä vaan voin, taistella sen kunnian ja arvon puolesta. Minä tahdon elämäni loppuun asti varojeni mukaan auttaa ijällisten opettajattarien kotia — vikaani sovittaakseni — Agnes!" hänen äänensä muuttui sydämelliseksi, vakavaksi. — "Te ette kai käsitä, että te annatte, enkä *minä*. Te puhuitte äsken paremmasta ulkonaisesta asemasta — ken sanoo, että minä voin teille sellaisen tarjota. Suonissani ei juokse ylhäistä verta, eikä minua seuraa kauppaneuvoksen, eikä muu arvonimi. Rakas, kunnan isäni on reppu selässä käsityöläisoppilaana vaeltanut ympäri maailmaa — minä olen työmiehen poika ja aikaisemmasta nuoruudestani olen saanut työskennellä syvistä riveistä, se

on alasinten ja ruuvipenkin luota aivan kuten työmiehetkin, jotka nyt käskettävänäni ovat. Ja vielä tänäänkin, jos täytyy jotain uutta koetella, saattaa tapahtua, että nokisin kasvoin tulen vaimoni huoneeseen — näettekö, minä olen parempi, paljon parempi kuin te — minulta ei voi kukaan ottaa vakuutusta, ettei hän, hienosti sivistynyt kotiopettaja, silloin vetäytyisi luotani vaan paljon enempi kunnioittaisi käsityön jälkiä — olenko oikeassa, Agnes?"

Hänen päänsä oli vaipunut syvälle rintaan, ei ääntäkään tullut vastaukseksi hänen huuliltansa, mutta kirkkaita kyyneleitä putoili hänen silmäripsistänsä.

"Minun ei oikeastaan pitäisi enää tuhlata sanaakaan, vaan suoraan ottaa, mikä minun kerran on", jatkoi toinen. "Pyytääkö linnun pyydystäjä pikkulinnultaan lupaa saada pitää hänet? Ja minun olitte te siitä hetkestä, kun äsken vapaehtoisesti astuitte tilalleni. Minä sanon lempeisin, rakastettaviin kasvoihinne, ettei teidän velvollisuutenne laupeuden sisarena, eikä tunnollisuutenne, jolla lujasti pysytte antamassanne sanassa, voineet voittaa naisellista ylpeyttä, solvaistua kunniaanne — ei, vaan sama vastustamaton voima, joka minut auttamattomasti ajoi teidän luoksenne ja oikein kahlehti minut teihin — me kuulumme ijankaikkisesti toisillemme. — No, Agnes, paha, epäsovullinen, tahdotteko nyt minua vastaan taistella?"

"Miten voisin, kun tempaatte aseensa toisensa perään käsistäni?" mutisi hän painaen kasvojansa rintaansa vastaan.

He eivät seisoneet kaukana lehtimajan lehmuksista, oli niin juhlallisen hiljaista koko puistossa ja tuolla viheriöiden lehtilattojen alla, että kuuli vielä silloin tällöin putoavien yksityisten sadepisarain tärisevän pöydän kivilaatalla, eikä tässä ympärillä vallitsevassa hiljaisuudessa vaihtanut sanaakaan kumpikaan noista, jotka seisovivat sydämellisesti toisiansa syleillen.

Sitten menivät he käsikädessä tietä pitkin, joka vadelma-pensaista läpi johti pihalle. He tulivat sitten pienen kyökkitarhankin ohi, jossa nuori tyttö, kartanon omistajan ensi kertaa talossa käydessä pelästyneenä, pelästyneenä, tai, kuten hän oli luullut pikemmin kateellisena, oli vetänyt pitkät hiansa paljaiden käsivarsiansa päälle.

"Eikö rahtunukaan Franzilaisylpeyttä tehnyt katkeraksi sinulle työpuvussasi kohdata vierasta, ja eikö se saattanut sinua piian osaasi pitämään?" kysyi hän.

"Ei todellakaan! Ensin minua huvitti erehdys, enkä siis tehnyt mitään sitä selittääkseni; mutta sittemmin pidin siitä kovin kiinni, tuntiessani että minua oli kovin loukattu ja katkerassa harmissa ja uhkamielisyydessä... Ei sinun pitänyt milloinkaan oppia tuntemaan halveksittua kotiopettajaa... Minä olin sitä paitsi saanut kiellon, etten aukaisisi silmikkoani. Setä oli aivan suunniltansa ajatellessaan, että uusi kartanon omistaja voisi keksiä amtmannin veljentyttären niityillä työskentelevässä naisessa, hän otti minulta lupauksen, että olisin varoillani, — kunnes tilanomistaja on täältä lähtenyt. — Vanhus on nyt vähän arka sellaisissa kysymyksissä —".

"Inhoittavan kiittämätöin, tahdoit sanoa", keskeytti hän harmissaan tytön. "Ja läksytyksen siitä olenkin hänelle säästänyt", lisäsi hän itsekseen. Hän meni pihan yli samalla kun Agnes jätti hänet hiipien asuinhuoneiden akkunain alitse ullakkokamarissa muuttaaksensa pukuansa.

Amtmanni oli huoneessaan ja aukasi juuri akkunan koputtaaksensa tuhan piipustansa. Hän ei sattunut huomaamaan nuorta neitoa mutta sen sijaan näki hän heti pihan yli tulevan tilan omistajan.

"Tehän se olettekin, herra Markus, terveenä ja raittiina ja kaikki jäsenet säästössä sen mukaan kuin voin nähdä!" huudahti hän. "Allons, tulkaa sisään, tulkaa sisään. Vaimoni on täydellä todella ollut huolissaan terveydestänne".

"No, pikku Sannani, oletko nyt tyytyväinen? Tässä näet nyt hänet itse, nuoren naapurimme, terveenä ja reippaana ja sitäpaitsi aivan ihka uutukaisena ikäänkuin hän itse olisi kuoresta pujahtanut", lisäsi hän nauraen herra Markuksen juuri astuessa huoneeseen. "Enkö aavistanutkin, että löytäisitte varman suojapaikan ja voida teille toivottaa onnea löydöstänne. Se oli oikea Jumalan ilma! Eikä tyttö-raiskammekaan tullut kotiin! Emme voinut ajatellaakaan, että hän sen ajan oli suojassa metsänvartijan asunnossa. Siitä huolimatta oli hän kotiin tullessaan vihdoinkin hatutta ja sade valui hänen hiuksistansa ja hän tärisi ja vapisi joka jäsenestään kuin haavan lehti. Niin ei muuten ole hänen tapansa, tietäkää se. Hänellä on sisällänsä sotilasverta suonissaan eikä häneltä puutu rohkeutta, mutta sellainen rajuilma metsässä ei olekaan lasten leikkiä".

"Minä tiedän sen omasta kokemuksestani — minäkin olin metsässä", sanoi herra Markus, joka oli astunut vuoteen luo tervehtiäksensä vanhaa rouvaa.

"Ah, tuhat vieköön — todellakin? No, onko itse paholainen heitä kyydittänyt, hyvä herra, kun niin suin päin syöksytte myrskyn kitaan?"

"Viimeksi täällä ollessani sanoin teille seuraavani jälkeä", vastasi tilanomistaja tyyneesti, "ja siis täytyi astua rivakasti eteenpäin, eikä istua neljän seinän välillä odottamassa, kunnes sade olisi minulta jäljet hävittänyt. Tiedättehan, että lähdin etsimään erotettua piikaanne".

Vanhan rouvan käsi, jota hän vielä piti omassaan, värähti tässä.

"Oh, olkaa huoletta", sanoi hän katsoen lempeästi ja loistavin silmin sairaan pelästyneisiin kasvoihin. "Ei teillä ole syytä ollaksenne levoton. Se oli tosin minulle vaivalloista tietä ja kova taistelu täytyikin ensin taistellani — mutta tytön olen kuitenkin löytänyt.

"Löytänyt!" toisti amtmanni änkyttäen ja kivettynein katsein sekä antoi käden, joka piteli piippua, ikäänkuin hervotonna vaipua. "Tahdotteko tehdä pilaa meistä?"

"Rakkahin mieheni, millaisia sanoja käytät!" sanoi sairas valittavalla ja värisevällä äänellä.

"Älkää siitä huoliko", sanoi herra Markus tyyntäytävästi samalla kun totinen hymyily kajastui hänen kasvoillansa. "Tämä 'vaihdosten komedia', jossa minäkin olen pääosaa näytellyt, on nyt lopussa ja olisin kai viimeinen, joka toivoisin sen enempää jatkumista. Kuitenkin on, kuten sanoin: tytön olen minä löytänyt. Te tunnette hänet ja pidätte hänet rakkaana ettekä kentiesi kuitenkaan huomaa, kuinka suuren määrän kauneutta ja aatelia hänen olennossaan on, muuten ette suinkaan olisi luullut, että tämä työpukuinen palvelija jäisi huomaamattomaksi. Minä olen tutkinut tätä harvinaista olentoa ja kun asetan toimintavoiman ja pontevuuden naisen luonteessa paljon korkeammalle ylhäisiä tapoja ja suuren maailman naisen mielipiteitä ja kun itse olen rehellisen työn ystävä, ei mitään löytynyt, joka olisi estänyt minua sydäntäni kadottamasta".

Hän kääntyi nyt sairaanvuoteelta amtmanniin, joka oli vetäytynyt akkunan luo ja sangen tarkkaavasti katsoi pihalle.

"Minä olen todellakin jo aikaa sopinut itsekseni, herra amtmanni, siitä, että teen teidän piikanne vaimokseni. Silloin minulle sanottiin, että hän on äkkiä erotettu, ja itsehän hän minulle antoi tästä selvän todistuksen. Ei siis teitä kummastuttane, että suoraa tietä juoksin myrskyn kitaan, sillä minun oli saaminen elämäni onni kiinni. Ja, kuten sanoin, minä löysin hänet, tosin en samaa, joksi hänet ajatellut olin, — kävi kuten sadussa, jossa sankari ja sankaritar päättävällä hetkellä muuttuvat — tuli ilmi nimittäin, että viimeinen asianomainen, jonka luo minun täytyi kääntyäni, on maatilalla ja sen vuoksi pyydänkin täten velvollisuuteni mukaisesti Agnekseni kättä teiltä".

"Hiton tyttö! Sellainen pieni pahuus, joka näyttelee koko romaanin vanhuksien selän takana, ettei siitä ole aavistustakaan", huudahti amtmanni vaivoin salaten rajatonta hämiänsä. "Mutta te saatte hänet, herra Markus — te saatte hänet! Olethan sinä, pikku Sannani, yhtä mieltä minun kanssani tässä?"

"Sydämeni pohjasta, rakkahimpani, armahimpani!" sanoi vanha rouva syvästi liikuttettuna. "Polvillani tahtoisin kiittää hyvää Jumalaa siitä onnesta, jonka hän suo rakkaalle, alttiille lapsellemme".

Amtmanni yskähti pari kertaa, aukasi siten etehisen oven ja huusi sitten korkealla äänellä veljensä tytärtä. Heti riensikin hän rappuja alas sekä astui sisään punastuneena, lempeänä, vaaleassa kesäpuvussaan. Hän vaipui sairaan vuoteen viereen ja taivutti kauniin päässä vapisevien, kuihtuneiden käsien alle, jotka laskeuivat hänen päälle.

"Mikä muutos, lapseni!" kuiskasi vanha rouva, ilokyöneleiden valuessa. "Eikö ole samoin kuin jalon Boaan kosiessa Ruthia".

"Rakas ystäväni, mitä lapsellisuuksia sinä latelet!" huudahti amtmanni ärtyen. "Älkää pahastuko, mutta tuo vertaus nuoren morsiamemme täällä ja tähän poimijatar raukan raamatussa välillä ei sieluni kautta, sovi paremmin kuin korvapuusti. Älkää antako pelottaa itseänne, herra Markus — niin huonosti ei sentään ole omaisuuden laita. Antakaahan Kalifornia retkeilijäni ensin olla kotona vaan!"

Agnes katsoi hämmästyneenä, rukoilevalla silmäyksellä tilanomistajaan ja vanha rouva vaipui kuin murtuneena taasen patjoillensa, samalla kun amtmanni meni ulos, kuten sanoi, onnellisen tapauksen kunniaksi noutamaan viinipullon kellaristaan.

"Ah, miten paha se minulle tekee!" huokasi sairas. "Kullalla sälytettynä täytyy hänen tulla kotiin, poika-raukkani, jos isänsä sanoo hänet tervetulleeksi — ja minä, minä antaisin viimeisen hidun kehnosta elostani, jos vaan saisin nähdä hänet, palatkoon minkälaisena tahansa! Mutta hän ei ole enää hengissä —".

"Hän elää. Te saatte nähdä hänet taasen ja kentiesi piankin. Minä vakuutan sen sanallani!" vakuutti Markus herra vanhalle rouvalle, lempeästi kumartuen hänen ylitsensä. "Kaikki muuttuu vielä hyväksi —".

pankaa vaan kaikki, mikä teitä huolettaa, luottavasti minun niskoilleni".

"Jumala siunatkoon teitä! Jumala siunatkoon teitä moni tuhat kertaisesti!" lausui hämmästynyt vanhus ja selkeämmällä katsannolla pani kätensä ristiin taivasta kohti.

19.

"No, sittenpä on hyvin!" olisi rouva Griebel sanonut, jos hän olisi ollut paikalla. Mutta tuskin olisi ollut hänen mieleensä, jos tämä kertomus oli päättynyt amtmannin vanhan rouvan lausumalla siunauksella. Sillä ensinnäkin olisi syvästi loukannut hänen äidillistä ylpeyttänsä, jos hänen Louisensa siten pitemmittä mutkitta katoaisi näkymöltä; vielä olisi ollut velvollisuutta ja omaatuntoa vastaan, jos eivät kaikki lukijat saisi tietää, mistä ja miten vanhan ylimetsänhoitajan rouva vainajan edespääsölahja, pikku Louise muistoraha taasen tuli päivän valoon ja vihdoin on kunnan, lihavalla rouvalla vielä sangen paljon tointa, ennenkuin kaikki tulee oikealle radalle ja täyteen kuntoon — eikä saa vaieta kaikkea tätä, täytyy kertoa, — jos tahtoo olla rehellinen.

Myrskyn jälkeisenä päivänä seiso i hän pienen tyttärensä kanssa etehisessä ja leikkeli palasiksi luvattua jättimoista rusinakakkua, samalla kun pihalla, rappusilla ja päärynäpuiden alla kaikilta tahoilta saapuneet pienet herkkusuut olivat jännitetyssä odotuksessa katsellen aralla kunnioituksella seposeljällään olevasta etehisen ovesta sisään. Mutta eivät ne voineet eivätkä uskaltaneetkaan tulla sisään — "kartanon hoitajan rouvan ja hänen pienen neitinsä" valkoiset esiliinat oikein loistivat ja valkoisuudellaan häikäisivät, ja äsken pesty lattia loisti samoin ja sitä paitsi seiso i Hanna siellä pöydän vieressä suuri keittiölautama kädessään ja loi todellakin murhaavia silmäyksiä jokaiseen pieneen, alastomaan jalkaan, joka uhkasi jättää jäljen puhtaalle kynnykselle.

Rouva, neiti ja piika katsahivat äkkiä ylös, kun kaksi sisälle astuvaa, korkeata vartaloa pimennytti käytävän. Rouva Griebel pudotti veitsen kädestään ja levitti pienet, siniset silmänsä seposeljälleen. Niin, se oli todellakin herra Markus, hänen äidillisen huolenpitonsa esine, hänen "hennoitettu kasvatuslapsensa", kuten hän itse nimitti itseänsä, mutta miten muuttunut eikö hän ollut! Niin korkealla hän kantoi päätänsä, niin ylpeältä, loistavalta hän näytti! Ja hänen rinnallansa liehui valkoinen hame ja kaunis, solakka neito, joka tätä pukua kantoi ja nojautui toisen käsivarteen, "ikäänkuin niin ollakin piti", hänellä oli kaunis, harmaa, hunnutettu, pieni hattu, mutta tämän hatun oli rouva Griebel ennen nähnyt; niin, vaaleapukuinen neiti oli amtmannin veljentytär, "kotiopettaja neiti", ja siinä täytyi olla umpisokean, joka ei heti päivän selvästi nähnyt, että puheella hääkakuista oli perusteensa.

Ja tämä kaikki tuli kuin salama selvältä taivaalta! Kaikki tämä oli tapahtunut hänen selkänsä takana! Täytyi oikein hävetä, että oli tyhmyydessä kulkenut rinnalle, eikä ollut silmiä päässä, mutta hänen kummastustansa, kuinka äärettömän suuri se olikaan, sitä ei hän kuitenkaan saisi huomata, tuo veitikka! Hän pyyhkäsi molempia käsiänsä esiliinaansa, astui muutaman askeleen eteenpäin ja tervehti heitä sitten juhlallisesti niaten, samalla kun hän, viitaten rusinakakkuun, sanoi tärkeällä katsannolla: "Tämä ei se vielä ole, herra Markus".

Hän nauroi. "Ei, aluksi vietämme kihlajaisia, kuten tapana on ja paraiten sopii, vai miten Agnes?" Hän esitteli sitten morsiamensa ja sillä aikaa oli vihastuneella Hannalla täysi kädessä pysytellessään asianomaisen matkan päässä likaisia avojalkaisia, jotka tunkeusivat esiin oikein läheltä katsellaksensa kaunista morsianta vaaleassa puvussa.

Eikä hän ollutkaan ensinkään ylpeä. Hän otti heti hansikat kädestään ja auttoi pikku Louisea sokerikakun paloja jaettaessa lasten kesken samalla kun sulhasmies pikaa otti avaimet ja heti sen jälkeen tuli kellarista syli täynnä viinipulloja. Jokainen lapsi sai lasillisen Rheinin viiniä ja tilanomistaja tyhjensi sitä paitsi pieniä hopearahoja täynnä olevan kukkaronsa morsiamensa käteen, jotta hän riemuitseville lapsille jakaisi rahat. Kun hän nyt seiso i rapuilla meluavain lapsien ympäröimänä ja toisinaan nauraen, toisinaan kehoittaen koki pitää järjestystä näiden joukossa, maistoi rouva Griebel miettimättä kultaista rypäleen mehua lasistaan, samalla kun hänen älykkäät, vilkuttavat silmänsä rippuivat nuorena tytössä, jonka nopeat kädet kuitenkin näyttivät merkittävästi ahavoittuneilta ja päivän paahtamilta, lyhyiden, hienojen hameen hiojen alta. Kaulalla loisti kauluksen pitsien joukossa muistoraha ja kelmeät kasvot — no, olipa hän jo kerran ennen sanonut, että lavealta sai etsiä sellaisia kasvoja. Mutta tällä kertaa ei hän sanonut mitään, ei yhtään mitään; hän kilisti vaan lasia herra Markuksen kanssa "sille aatteelle, joka hänellä oli", kuten tämä itsekin eilen: oli sanonut, ja päätteli sen mukaan kuin hän voi asiata arvostella herra Markuksen olevan oikein onnen helmalapsen, eikä pettyneen.

Ja kun hän vähän sittemmin nuoren kihlatun parin keralla astui yläkertaan, koska Agnes tahtoi nähdä

altaanihuoneisiin, osoitti hän ylimetsänhoitajan rouva-vainajan muotokuvaa ja sanoi salaperäisesti: "Pikku morsian neiti, tämä oli hänen ensimmäinen rakkautensa Hirschwinkelissä — tuohon maalattuun kutriseen päähän oli nuori herramme mieltynyt, pellavakiherät olivat hänet loihtineet —".

"Kaikkein vähimmin pellavakiherät, rakkahin rouva Griebel", keskeytti herra Markus hänet nauraen. "Ei, tämän olennon loihuvoima vaikutti vasta silloin oikein viehättävästi, kun olin saanut heittää syvän silmäyksen tämän omituisen naisen sisälliseen elämään", sanoi hän sangen vakavasti ja morsiamensa kääntyneenä: "niin pehmeä ja rakastettava, että näytti heikolta naiselta ja samalla voimaa ja pontevuutta täynnä oleva sielu. Tämä ihmeellinen luonteen yhdistys esiytyi täällä ensikerran silmiini eteen ja on minut saattanut ymmärtämään ja oikein arvostelemaan sinua, Agnekseni".

Näin sanoen syleili hän hellästi nuorta tyttöä, joka vanhan ystävättärensä elinaikana ei milloinkaan ollut käynyt Hirschwinkelissä; sellaisesta keskeytyksestä yksinäisyydessään ei viimeainnattu olisi pitänyt. Sitä vastoin oli hän usein saapunut Gelsungenin lahjoitusmaille, jossa hän oli tilaisuudessa oikein oppia tuntemaan ja arvostelemaan amtmannin veljentytärtä ja kasvatuslasta. Sielläkin oli vanha rouva koonnut kasveja ja hänen retkillään metsissä ja pelloilla oli Agnes ollut hänen alituisena seuralaisena.

Nuori tyttö tunsu itsensä liikutetuksi ja kostea loiste silmissään katseli hän ympäri kadonnutta aikaa muistuttavassa huoneessa, jonka seinät hiljaisiin olivat katselleet autioksi jääneen naissydämen kaikkia vaiheita ensimmäisestä tuskan rajusta puhkeamisesta aina mieltävyyden hiljaiseen vaitioloon asti. Tähän asti oli hän vaan sivumennen ja kunnioittavalla arkuudella katsahtanut alttaita kohti — nyt uskalsi hän astua itse huoneeseen, jonka luottamusta herättävät seinät olivat hänen neitsykammionsa, kunnes rakastettu tulisi viemään häntä vaimona kotiinsa.

"Niin kauvan kuin ylimetsänhoitajan rouva-vainaja eli näytti minusta aina tuo pieni lasihuone, alttaita tarkoitan pieneltä aavehuoneelta täynnä kukkivia resedoja ja alppiruusuja ja jouluksi oli siellä liljakieloja ja tulppaaneja akkunan laudoilla aivan kuin kauniimmassa talvihuoneessa", sanoi rouva Griebel. "Ah niin, oli kuitenkin jotain omituista rakkaassa, vanhassa rouvassamme — 'pelkkää runollisuutta' — sanoo Louiseni aina sellaisesta. Mutta siitä huolimatta oli hän aina niin päättävä ja käytännöllinen kuin vaan joku — mikä oli välttämätöntä ja tarpeellista tuli aina ensin, niin, niin sellaisessa tapauksessa ei ollut nauraminen... No, ja mitä nyt aivon sanoa, herra Markus, niin eivät vieraanne tule täällä ylhäällä suurta tilaa saamaan, siksi on liiaksi ehdasta —".

"Hyvä rouva Griebel, te oikein peloitatte minut! Ja minä olin juuri aikeessa ilmoittamaan uuden vieraan luoksemme — amtmannin poika on saapunut —".

"Mitä sanotte? Tuoko kultamaalta?"

"Hän juuri. Ja hän on ollut sairas ja hänen täytyy täällä koota voimia. Itse jään luonnollisesti kanssa Hirschwinkeliin niin kauvaksi, kuin vaan voin. — Nyt täytyy teidän sioittaa meidät kaikki".

"Tietysti, tietysti, olkaa huolelta. Teidät majoitan alhaalle omaan kamariini ja täällä ylhäällä — no, antakaa minun pitää huolta kaikesta —".

Metsänvartijan huoneessa eivät enää siniset akkunanvarjostimet ripu akkunoissa ja Tillrodan lapset, jotka tavattoman runsas mansikkasato viekotteli metsään, näkevät joka päivä äsken kihlatun parin käyvän metsänvartijan luoksi. Sairas saavutti voimiansa. Aluksi oli hän tosin ollut kovin alakuloinen, hän oli toivonut, ettei milloinkaan enää saisi nähdä tilanhaltijaa, joka kerran oli hänet löytänyt niin toivottomassa tilassa, niin vieläpä viimeisellä järjellisellä hetkellensäkin ennen taudin puuskaa oli hän pyytänyt Agnesta ja metsänvartijaa, etteivät sanallakaan ilmaisisi hänen siellä oloansa — hän oli toivonut, ettei enää olisi maailmassakaan kartanon asukkaita... Mutta nyt tuli tuo muhkea miellyttävä nuori mies joka päivä hänen vuoteellensa ja auttoi häntä hoidettaessa. Veljellinen, sydämellinen ääni, jota tämä käytti, auttoi vihdoon kotiin tullutta unhottamaan rajattoman alennuksensa tunteen. Erittäin virkistävästi vaikutti häneen ilmoitus, että maatila lankeisi hänelle. Siitä päivästä, jolloin hän tämän kuuli, näytti ikäänkuin hänen henkensä pontevuus ja tahdonvoimansa olisivat palanneet ja näennäisessäkin määrässä ojentaneet hänen taipunutta vartaloansa.

Tämä oli toinen osa Agneksin toimesta, jonka herra Markus nyt oli nostanut miellyttävän tytön hartioilta omillensa; toinen osa siitä, ja jota juuri näyteltiin maatilalla antoi hänelle verrattomasti enemmän työtä — amtmanni ei näet ensinkään antanut riistää itseltänsä luottamustansa kalifornialaisiin rikkauksiin. Vastaukseksi jokaiseen lausuttuun epäilykseen tämän suhteen nauroi hän halveksivasti ja hänen purevat vastauksensa ilmaisivat, että hän luuli epäilijässä olevan kateutta ja pahansuontia. Mutta kun herra Markus samana päivänä, jolloin nuori Franz hänen käsivarrellensa nojautuneena, oli ensikerran lähtenyt vapaasen ilmaan, ilmoitti amtmannille, että kirje tämän pojalta oli

saapunut metsänvartijalle, nuoren miehen vanhalle leikkiverille, niin silloin vanha herra pysyi sangen hiljaisena ja ikäänkuin epäröivänä "kultapojan" tähän astisesta, pitkällisestä vaitiolosta ei enää voinut mitään pääomaa koota asianomaisten laskuun. Joka päivä lähenei pojan luuloiteltu kotiin tulo ja koetettiin selittää vanhukselle, että hän ei tuonut mukanaan muuta kuin sydämen täynnä uskollista lapsen rakkautta ja lujan tahdon tekemään työtä ja pitämään huolta omaisistaan, ilmaistiin myöskin vanhan ystävättären testamenttimääräys parantavana lääkkeenä masennetuille.

"No, olkoon minun puolestani, kun ei kerran toisin voi käydä", sanoi amtmanni imelänhappamalla muodolla, mutta vanha äiti itki ilon tunteen kyneleitä.

Samalla aikaa tapahtui ulkonaisessakin suhteessa suuri ja meluisa muutos. Sellaista toimeliaisuutta ei miesmuistiin ollut Hirschwinkelissä ollut. Maatilalla vilisi työmiehiä, jotka kaatoivat suuren osan metsistön puita, tuolla taasen purjettiin tallirakennusta, samalla kun kiviä uutisrakennukseen joka päivä vedettiin. Ja kartanossa hallitsi luuta ja pesosangot. Paitoja neulottiin, mattoja ja huonekaluja tomutettiin ja rouva Griebel kiitti taivasta, että paraikaa toimitetut korjaustyöt laitoksessa olivat hänen Louisensa loma-aikaa pidentäneet, joten pikku tyttö oli tilaisuudessa auttamaan äitiänsä. Kaiken tämän häiriön vallitessa saapui vihdoinkin tavaralähetyksiä Berliinistä: pyöriruoli amtmannin rouvalle, mukavia nojatuoleja vanhuksille, sekä vähän myöhemmin — herra Markus ei voinut olla nauramatta, kun itse auttoi lähetystä purjettaessa — pianino altaanihuoneeseen määrätty. Siellä olisi sen paikka vastaisuudessa, että tulevan nuoren rouvan vastaisilla kesäkäynneillään Thüringissä ei tarvitsisi olla vailla soittamisen huvia.

"Niin, nyt näette itse, herra Markus, niin käypi, niin muuttuu ihminen", sanoi rouva Griebel kohottaen silmäripsiään ja ottaen hyvin opettavaisen muodon, kuin kaunis soittokone oli huoneeseen asetettu. "Tänne tullessanne annoitte minun jotenkin selvästi ymmärtää, ettette voi kärsiä pianonsoittoa. Luonnollisesti ei ole pikku tyttäreni sen jälkeen uskaltanut koskea ainoankaan tangenttiin teidän ollessanne kotona — ja minä olisin kuitenkin yhtä halusta, kuin elän — halunnut kuulla lempikappaleitani, ah niin! — Nyt tuotatte kalliista maksusta suoraan Berliinistä tuollaisen 'kirotun helylaatikon', nyt autatte itse sitä purettaessa ja hikoillette, tuumitte ja harkitsette miten pitäisi klaverin parahiten asettaman, ettei heikoinkaan sen kalliista äänistä kadoksiin menisi, kun sillä ruvetaan soittamaan... No niin, tiesinhän sen — 'kesä tuo kukkasia' ja 'häätä taittaa rautaa' ja ne, jotka elävät, astuvat oikeuksiinsa maan päällä ja mikä kuollut on, pysyy siivosti ja hiljaa. Hyvä Jumala, jospa koko maailma ajattelisi, kuten te — minä tarkoitan siinä suhteessa, että mahtajien asuinhuoneet kaikkine kaluinensa pitäisi ijankaikkisesti pidettämän muilta suljettuna — niin silloin maailma muuttuisi vaatekojukuksi ja ihmisten täytyisi antaa tilaa räseyille ja romulle. Minäkään en suinkaan ole mikään peto ja tosin kunnioitan niiden muistoa, jotka ovat menneet pois ja siksi olenkin täyttännyt herra ylimetsänhoitaja vainajan aamunutun koiruhoilla, koska koita oli sormen paksuudelta tuossa vanhassa vaatteessa — ja pannut nutun kaiken muun tarpeettoman, poisviskatun rojun kanssa arkkuun. Se on nyt lukittuna jossain sopessa ja siellä se saa ollakin vaikka tuomiopäivään asti, en minä suinkaan häiritse sen lepoa ja rauhaa. Ja tuo kaunis, pieni höyhen patja jolla monta, monta vuotta sitten ylimetsänhoitajan rouvan kaikkein rakkain aarre pari viikkoa sai sijailta, sen olen perinpohjaisesti tuulettanut ja tomuttanut ja nyt se on tuolla sänkykamarissa, niin että voipi aikojen kuluessa joku muukin tulla sillä lepäämään. — Ja nyt — nyt näette, miten kauniit, sopivat ja mukavat nämät huoneet täällä yläkerrassa ovat, niin että minun puolestani saapi kernaasti tulla vaikka kymmenen amtmannin poikaa kultamaalta".

Näin sanoessaan aukasi hän oven vasemmalle, niin että koko huonerivi tuli näkyviin. Hänellä oli oikein; miellyttävämpiä ja kodikkaimpia asuntohuoneita oli vaikea löytää. Tästä huolimatta liukutti tuo perinpohjainen muutos nuorta isäntää vähän tuskalloyksella — olihan hän kuitenkin hyväksynyt sen, siitä tietämättä.

"Aika jo olikin, että ymmärtäväinen ihminen kerran astui tähän kalmistoon", jatkoi rouva Griebel vähäkään huolimatta nuoren herran noloudesta. "Ja jos nämä tomu- ja koipilvet olisivat lentäneet vasten vanhan rouva-vainajamme silmiä, olisi hän tuhat kertaa lausunut myöntymyksensä ja aamenen perinpohjaiseen siivoamiseen. — Muuten tahtoisin kysyä miten olisi käynyt, jos kerran perheenne olisitte tulleet viettämään kesää Hirschwinkelissä? Silloin kai pikku brandenburgilais-veitikat olisivat saaneet seisoa nurkassa, tuon kuuden viikon vanhan, lahonneen lapsen tähden, joka ennen oli tässä talossa. Niin, sepä olisi kaunista ollut!"

Tämä päätelmä, järkevä ja voimakas käytännössään, oli selvään kaikkein pontevin koko tuossa laveassa, selittävässä puheessa. — Sanaakaan lausumatta pötki herra Markus tiehensä.

Tämä tapahtui sen päivän aamuna, jolloin amtmannin väen muuton maatilalta kartanoon piti tapahtuman. Yläkerrassa oli kaikki valmiina ja paraimmassa järjestyksessä. Altaani oli täynnä komeita kukkia ja kaikkien ovien yläpuolella ripputti seppeleitä ja vauvoja, mutta alakerrassa oltiin vielä täydessä touhussa arkihuoneen siivoamisessa, puhdistamisessa ja muuttamisessa, jonka huoneen vastaisuudessa

piti oleman herra Markuksen asuinhuoneena.

Oltiin kai erittäin piirtyneinä tähän siivoustyöhön, sillä saapuvien astuessa pihalle oli siellä heitä tervehtimässä vaan Sultan koira; joka kuin riivattu haukkui ilosta, sekä kalkkunat, jotka ylpeillen astuskelivat, muuten ei nähty ainoatakaan elävää henkeä. Vasta kun herra Markus morsiamensa kanssa astui etehiseen, lensi arkihuoneen ovi auki ja siitä astui ulos rouva Griebel Louise takanansa.

"Niin, sehän oli kaunista!" huudahti pieni, paksu rouva "Hitua vaille olen unohtanut sanoa herrasväkeä tervetulleeksi ja olen sentään miettinyt kaikkein kauniimman tervehdyspuheen. Mutta siihen kaikkeen on tämä syynä". Hän näytti kadonnutta muistorahaa pitkällä samettinauhalla. "Niin, tässä se on, se veitikka! Piironkin takana on se ollut, herra Markus — kun muutimme sen tilaa saadaksemme teitin kirjoituspyödallemme, kilisee tuo veitikka lattiata vastaan. Ja Hanna luulee, että Roosa heittiö on nakannut rahan sinne, että me luulisimme tuota köyhää poika-raukkaa, jonka maantieltä korjasimme, roistoksi ja varkaaksi. Voisiko sellaista uskoa kristitystä ihmisestä? Eihän tuo miesrukka taivahan nimessä, ollut hänelle mitään pahaa tehnyt".

"Hän ei ollut mikään varas — sen kyllä tiesin", sanoi Louise. "Hän oli ylpeä ja kunniallinen! Sellaiset hyvät, siniset silmät" — hän vaikeni yht'äkkiä ja punastui aina korvia myöden. Etehisen oven ulkopuolella tuskin kolme askelta itsestensä näki hän pitkän, solakan vähän laihahkon nuoren miehen. Tämä oli loistavasti puettu, näytti hienolta ja ylhäiseltä, ja hänen ajelluille kasvoilleen näytti samassa leviävän heiaustus punasta, joka peitti pienen vaalea-ihoisen tytön poskia.

Hän oli johtanut amtmannia rappuja ylös. Vanha herra hengähti hetken, ennenkuin astui etehiseen. Sitten nipisti hän pikku Louisea poskeen ja esitteli tämän "äiti-rouvalle" sivullansa seisovan, hieman arasti ja keinostelevasti katselevan nuoren miehen rakkaana poikanansa, joka tutkintojensa tähden oli tehnyt pitkän ja hupaisen matkan — kuten hyväksukuisen nuoren miehen tuleekin — ja joka vasta eilen oli palannut suoraan Bremenistä. Heti sen jälkeen vyöryi pyörätuolikin rapuille. Metsänvartija oli pyytänyt saada tänne tuoda kipeän amtmannin rouvan. Nyt otti hän tuon heikon pienen olennon ikäänkuin lapsen käsivarrellensa ja kantoi hänet rappuja ylös alttaanihuoneeseen, jossa juhlallisesti valmistettu aamiaispöytä odotti saapuneita.

Tästä päivästä alkoi hauska ja hupaisen seuraelämän aika kartanossa.

Itse amtmannikin, joka oli tuntehdikas suurelle muutokselle olossaan, hillitsi, niin paljon kuin mahdollista oli, toranhimoansa ja haluansa olla oikeassa — hänen malttamattomat kerskauspuuskahduksensa toiset suopeasti ja vaitiollen jättivät huomiotta; hän olisi kai tukahtunut, ellei olisi saanut parantumaton himoansa päästää ilmi.

Kotiin palannut poika antautui kokonaan uuteen toimeensa. Hän astui vielä kerran oppiin ja tällä kertaa yksinkertaisen, kunnan kartanonhoitajan luokse. Aikaisin ja myöhään oli hän metsässä ja pellolla ja teki työtä kuin päivämies, niin että Pietari Griebel sanoi luulevansa maatilan nyt saavan toisen paremman muodon.

Tässä onnen päiväpaisteessa näytti vanha rouvakin, joka niin kauvan oli ollut vuoteesen kahlehdittuna umpeassa sairashuoneessa, uudestaan elävän, ja lääkäri jo vakuutti hänen täydellisesti parantuvan. Iltasin kokoutuivat tämän pienen seurueen kaikki rakkaat joihin Pietari Griebelkin nyt vaimoneen, lapsineen kuului, sairaan nojatuolin ympärillä alttaanihuoneessa, jossa soiteltiin ja juteltiin ja usein vielä keskiyölläkin loistivat kirkkaasti kartanon akkunat hiljaisen, juhlallisen metsän hämärään.

Herra Markus siirsi viikko viikolta matkustuksensa ja pikku Louise toivoi liikuttavalla avomielisyydellä, etteivät laitoksen kouluhuoneet milloinkaan tulisi valmiiksi. Hän ei enää soittanut marseja — Mendelsohnin "Sanomattomat laulut" sekä sellaiset olivat nyt järjestykseen tulleet, mutta vieläkin mieluummin lauloi hän lempeällä, neitsyeellisellä äänellensä: "Metsän puihin ma piirtää tahdon" ja paljon muita, joihin suuri säveltäjä aavistettuja toiveita ja salaista lempeä on hurmaaviin säveliinsä liittänyt.

Että paljon ja monenlaista salaperäisyyttä oli käynyt tämän sopusointuisen, onnellisen yhdyselämän edellä, ei kukaan näyttänyt enää ajattelevankaan, eikä sanallakaan siihen koskettu. Metsänvartijakin, joka melkein joka päivä kävi kartanossa — herra Markus oli hänen ihastukseksensa antanut kaikki kirjastohuoneen aarteet hänen käytettäväksensä — metsänvartijakin oli varuillansa, eikä milloinkaan päässyt häneltä huomautusta ajasta, jolloin hän huoneessansa oli hoitanut kovasti sairastunutta nuoruuden ystävää. Herra Markus nauroi itsekseen älykästä, paksua rouvaa, joka aina väitti "ei olevansa eilisen teeren poikia" — tällä kertaa olivat terävät, siniset silmät kuitenkin olleet sangen veltot ja pikku äiti saattoi viattomuuden suhteen helposti asettua kuudentoista vuotiaan lemmikkinsä rinnalle.

Oli sama ilta, joka nyt oli lopullisesti määrätty tilanomistajan lähdön edelliseksi — hänen täytyi matkustaa kotiin pitämään huolta kaikesta mikä oli tarpeellista majoittamiseen. Kaikki olivat

kokoutuneet altaanihuoneeseen. Amtmanni rouvanensa ja Pietari Griebel pelasivat whistiä; kauniilla morsiamella oli nyt juuri jotain toimittamista teekyökin ääressä, rouva Griebel levitti voileipiä erään sivupöydän luona, samalla kun Louise istui pianon ääressä ja sisällisellä liikutuksella lauloi: "Leponi on pois; sydäntäin vaivaa". Nuori Franz seiso seinän nojalla, niin että hän saattoi katsoa ihastuttavan, vaaleanverisen tytön kasvoihin, ja hän tekikin sitä täydellä todella — hän oikein näytti nielevän tytön silmillään.

Herra Markus lykkäsi hiljaa käsivarrellaan voileipiä levittävää rouvaa ja katsahti nuoreen pariin.

"Miten olisi, rakkahin kasvatusäiti, jos Syyskuun 15 päivänä Tillrodan kirkossa vihittäisiin kaksi paria, eikä yksi?"

"Vähän liian aikaista, herra Markus", vastasi hän hämmästyttämättä ja laski luotansa omantunnon mukaisella tarkkuudella kaikkien taiteen sääntöjen mukaan tehdyn voileivän. "Tyttöni on vielä liian nuori, eikä kelpollisia kaapioita saa niin yht'äkkiä valmiiksi, kuin te luulette. Siihen tarvitaan enempi. Muuten on kyllä mieleni mukaan. Hän on hyvä, kelpomies, parempaa vävy-poikaa emme voisi toivoakaan. Entä Louiseni sitten! Terve, raitis ja kätevä on hän, eivätkä Griebelillä kistut ja laatikot tyhjinä ole — Pietarini ja hänen akkansa eivät aikoinaan ole laiskuria olleet ja he ovat ymmärtäneet säästää. No niin, kuten sanoin, kylläpä se meitin vanhuksien mieleen olisi, mutta", tässä vilkutti hän silmiään viekkaasti hymyillen tilanomistajalle ja kohousi vähän varpailleen voidaksensa kuiskata hänen korvaansa "mutta eikö totta, herra Markus, ken olisi luullut tätä, kun tuolla maantiellä pistin vehnäsen palan punaparran käteen?"

Herra Markus vaivoin pidätti nauruansa ja lausui: "Te olette siis saanut selvän asiasta?"

"No niin, jotenkin — minä ja Louiseni. Ja hän sentään kaikkein ensin. Ensi silmäyksellä tiesi hän mistä Taavetti olutta osti ja vieläpä vaikka amtmannin poika kymmenen kertaa yhtä hyvin kuin kerran olisi ajellut punasen partansa. Olisiko voinut sitä uskoa, pikku Louise, tuo pieni, viaton olento, joka tuskin on kuoresta vielä pujahtanut! Mutta rakkaus tekee katsannon tarkaksi ja hyväksi. Yleiseen on se tavallisesti sokea ja kuuro kaikessa, mikä siihen seikkaan koskee — rakkauteen, tarkoitan, eikä huomaa mitään kunnes itse täydellä todella on asiaan sekoittunut — mutta eihän toisin ollut teidän ja amtmannin piiankaan laita, vai miten, hyvä herra Markus?"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMTMANNIN MARIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a

refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any

Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.